

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Norman, Johannes.; Johannes Norman.

Titel | Title:

Fritz Randel : Roman

Udgivet år og sted | Publication time and place: Kjøbenhavn : C. A. Reitzel, 1883

Fysiske størrelse | Physical extent:

354 s.

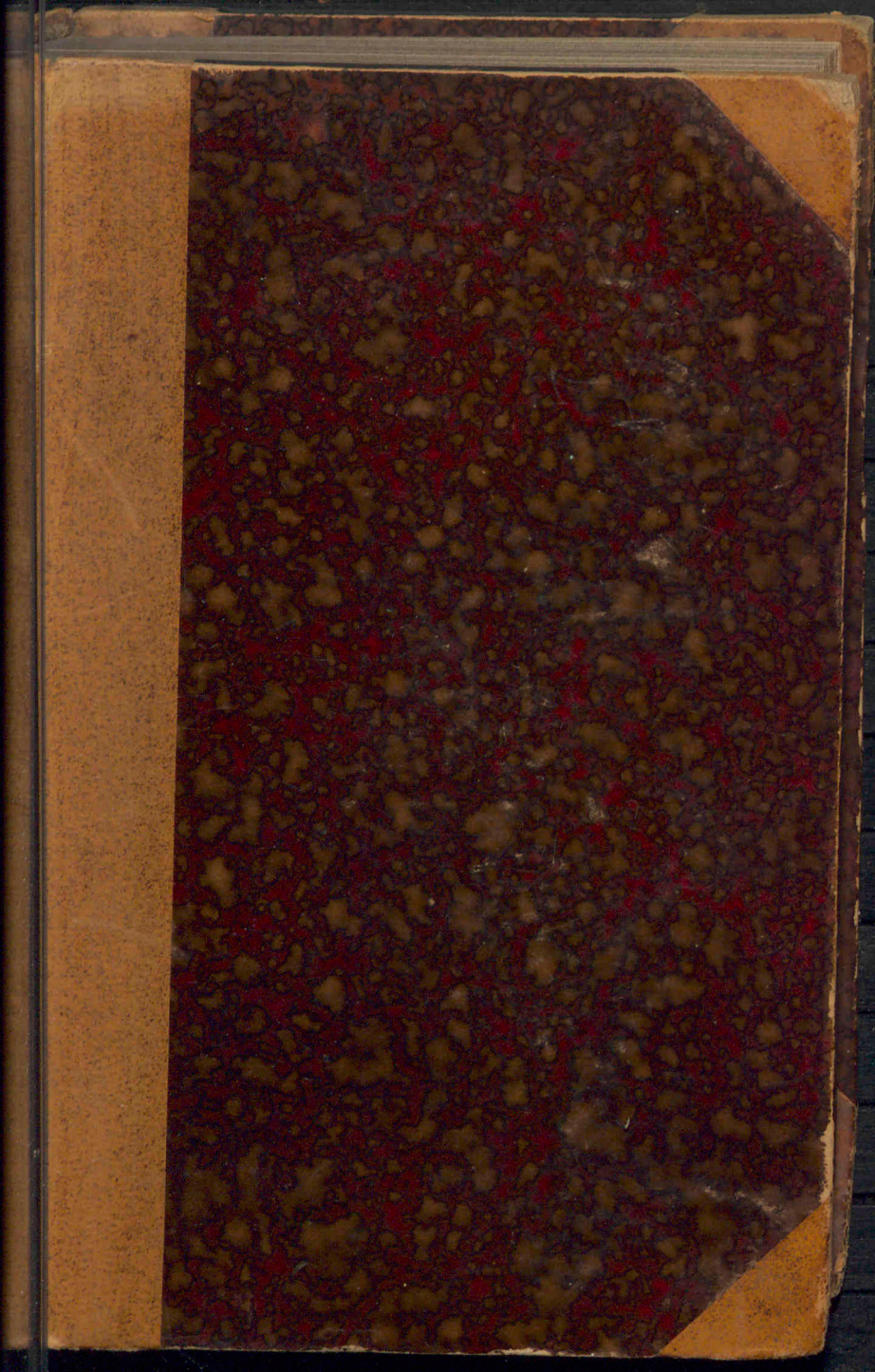
DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

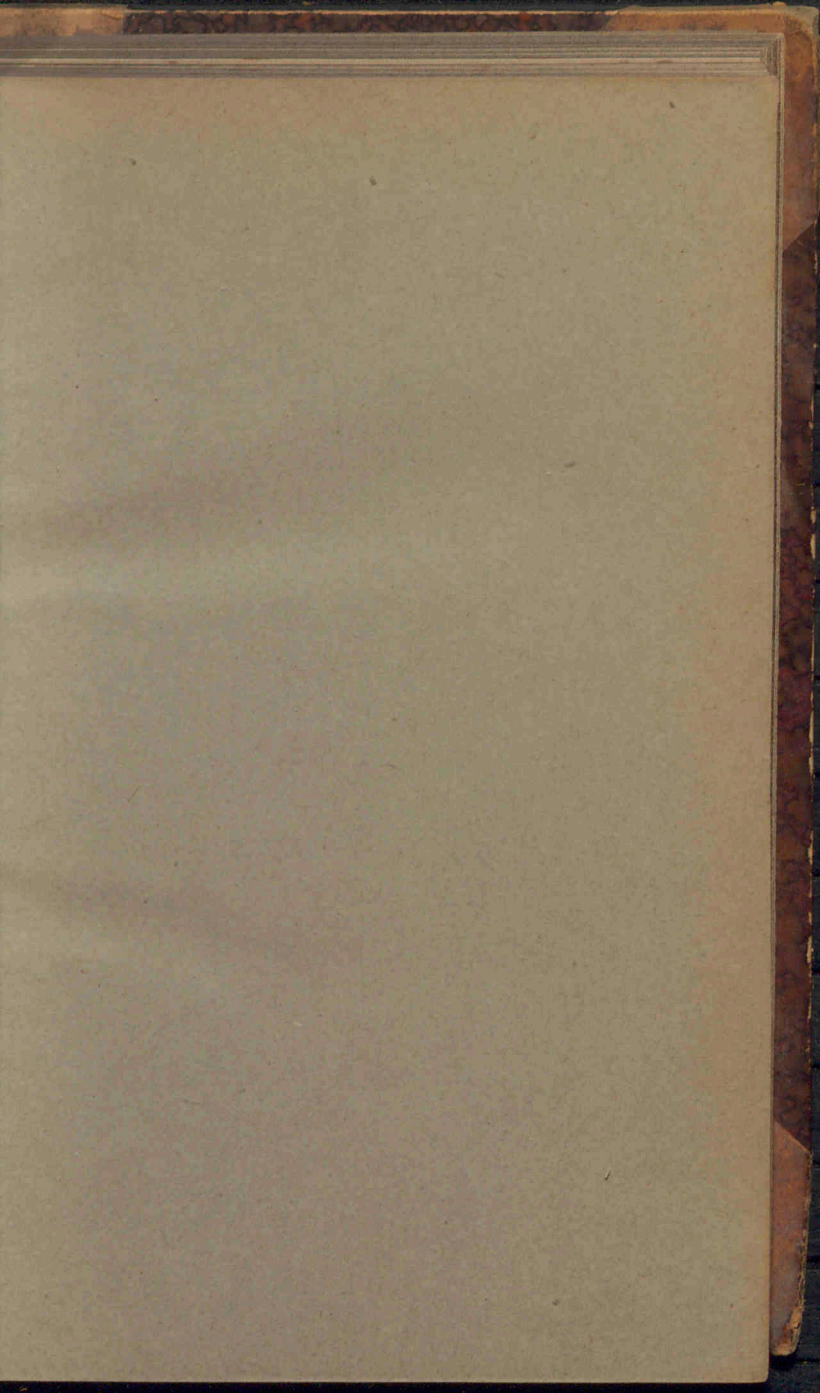
57. 231

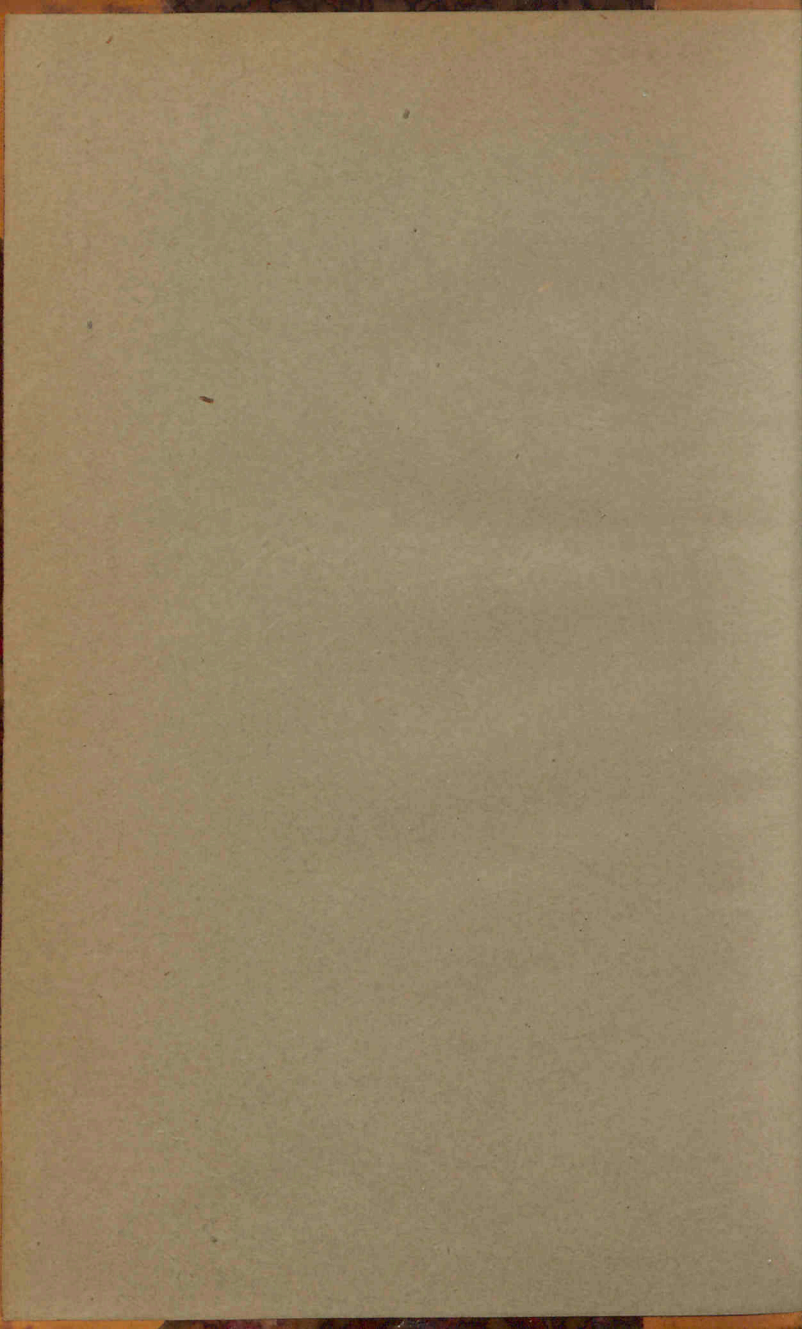
DET KONGELIGE BIBLIOTEK

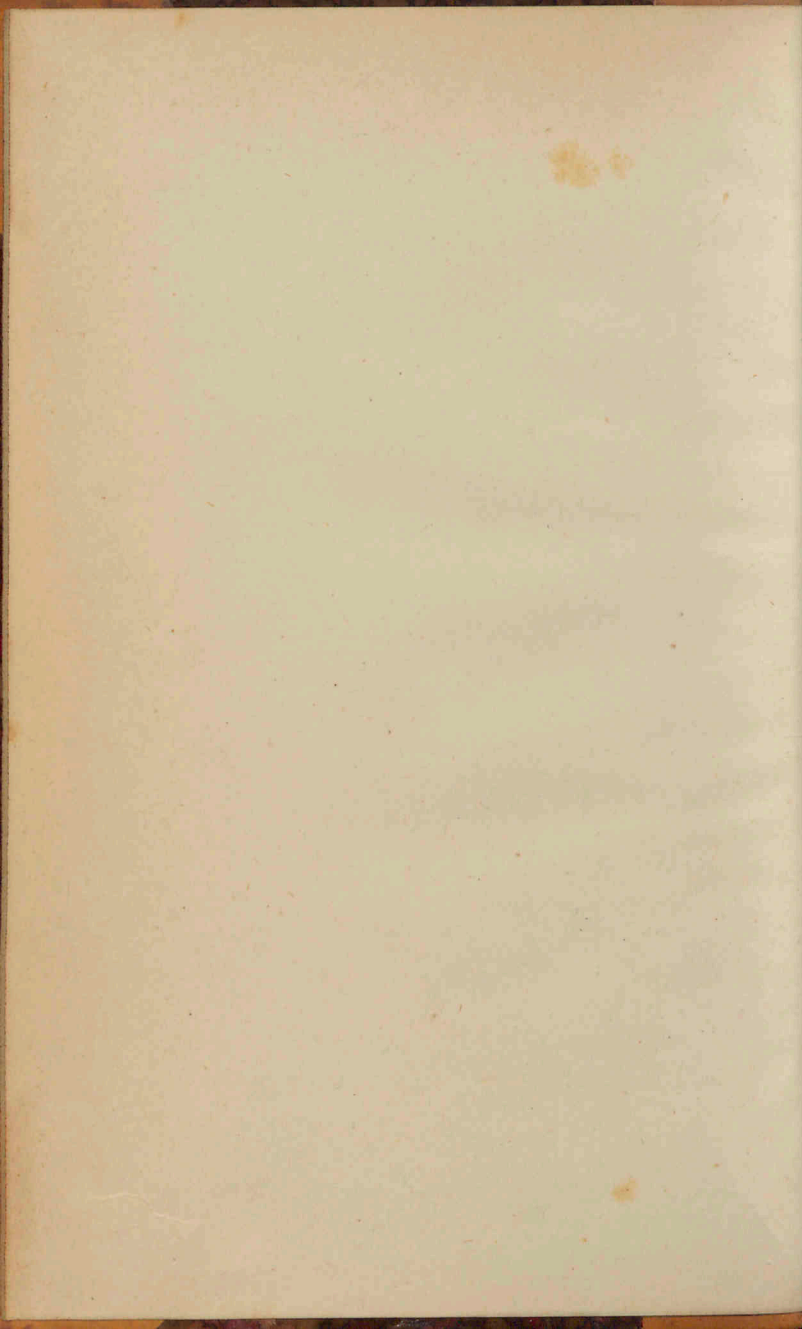
130024222455

Johannes Norman:

FRITZ RANDEL.

ROMAN.

KJØBENHAVN.

C. A. REITZELS FORLAG.

THIELES BOGTRYKKERI.

1883.

Johannes Schmalzer

FRITZ RANDEL

I.

Det var et temmelig højt Plankegjærde, der skilte Trælasthanler Randels Ejendom paa Strømsø i Drammen fra Naboens Eng, over hvilken der førte en Gangsti ned over bag Husrækken.

Paa Ydersiden af dette Gjærde var en ung Person ifærd med at klatre op; han kom netop fra Konfirmationsundervisningen og havde taget Gjenvejen over Engen. Idet han nu lagde Knæet paa det øverste Tværtræ og skulde til at svinge sig over, hukede han sig atter uvilkaarlig sammen, saa han netop kunde titte over Gjærdet og lige ind i Kjøkkenvinduerne hjemme, medens han hang deroppe som en Kat, der skyder Ryg.

Det, der stansede ham, var, at han saa sin Fader inde i Kjøkkenet ifærd med at ville kysse den syttenaarige Tjenestepige Maren.

Fritz Randel var femten Aar gammel, men saa, trods sin slanke Figur, snarere lidt ældre ud; det var Ansigtets Udtryk, især Blikket, der gav ham et mere modent Udseende. Som eneste

Barn var han ogsaa temmelig tidlig udviklet, og det egentlig barnlige mærkedes der ikke meget af hos ham længer. En opmærksom Iagttagere vilde seet, at der maaske kun skulde et eneste modnende Øjeblik til for helt at udfolde Ynglingen hos ham.

Lige i dette Øjeblik befandt han sig nu. Det pludselige og overraskende Syn gjorde ham underligt betagen, Resterne af Barnets Følelser strømmede sammen i en egen Art Frygt, som om det var ham selv, der var strafskyldig for noget stort og umaadeligt, medens den sejrende Yngling i ham mødte den nye og uventede Livserfaring med en pirrende Nysgjerrighed. Han forblev derfor i sin ubekvemme Stilling og holdt Aandedrættet uvilkaarlig tilbage, som om nogen skulde kunnet høre ham. Pludselig troede han at se Faderens Ansigt vendt lige mod det Punkt, hvor han befandt sig, og angst som i en Forbrydelse slap han sig i Hast ned for at snige sig tilbage samme Vej, han var kommen.

Det var ikke længer hans skjødesløse, raskt slentrende Gang. Slukøret, betagen, i Begyndelsen næsten bedøvet, tog han sig snarere ud som en Hund, der lusker bort med Halen mellem Benene. Men saa begyndte Frygten at svinde, og Tankerne at klarne. Det var dumt, fandt han, at han ikke var forblevet deroppe, han var jo dækket af Gjærdet, og ingen kunde have

gjenkjendt ham derindefra. Saa vendte han om, klatrede atter forsigtig op paa Gjærdet, men nu var Faderen der ikke længer; han saa kun Maren gaa frem og tilbage fra Komfuren til Kjøkkenbordet, som om ingenting var forefaldet.

Men for ham var det mærkelige skeet, at han pludselig var kommen bagpaa Autoriteten, hvis Moral hidtil havde skinnet saa blank.

Idet han langsomt drog sig opover Gaden, blev han indhentet af Moderen, der kom fra en Fødselsdagsvisit. »Hvad fejler det dig,« spurgte hun let, »du ser saa bleg ud.«

»Aa, det er bare saa varmt,« svarede han.

»Ja, Solen steger forskrækkeligt idag — pyh!« Hun kastede Hovedet lidt tilbage og viftede sig med sit Lommetørklæde. Fritz saa paa hende. Han fandt, at hun maatte have været smuk, ja at hun igrunden endnu var det, og det gik op for ham, at hun gjerne udhævede det ved elegante Toiletter og en Smule kokette Hatte.

»Kommer du fra Præsten?«

»Ja.«

Han er temmelig faamælt idag, tænkte hun, men det kommer naturligvis af Religionen; den virker ofte saaledes i Konfirmationstiden.

Da hun i Forværelset bøjede sig ned og løftede Kjolen for at slaa Støvet af den, lagde han for første Gang Mærke til, at hun havde en smuk liden Fod, og at der var en vis fyldig

Smidighed i hendes Bevægelser. Han følte selv, at han idag havde faaet et helt nyt Syn, der viste ham alt i et andet og rigere Lys. For første Gang smilede ogsaa Oldemoderen derinde paa Dagligstuevæggen ned til ham med et sanseligt, forførende Smil, og de store blaa Øjne lo til ham, som om de vidste, hvad der rørte sig i ham. Hendes knappe, kokette Kostume, som han før havde betragtet med kjølig Forundring, syntes idag at røre sig, at aabne sig for et levende Aandedrag, og hele Portrættet blev saa legemligt og virkeligt, som det aldrig havde været.

Ved Middagsbordet kom noget af den forrige dumpe, benauende Stemning igjen. Han var taus og talte kun, naar man spurgte ham; Øjnene holdt han mest fæstede paa sin Tallerken. Der ligeoverfor sad Faderen med sit tørre, skarpe Ansigt, sit noget spotske Udtryk, sit graasprængte Haar, og han kom lige saa rolig og ubesværet som nogensinde med sine smaa Spydigheder, da Moderen fortalte, hvem hun havde truffet ved Geburtsdagschokoladen; hun havde skiftet Ham og sad der jævnt husmoderlig. Alligevel var der et stort Bedrag mellem de to. Men nu huskede han, at han egentlig aldrig havde seet Forældrene anderledes i sit Forhold til hinanden; altid det jævnt huslige gode Forhold, men aldrig nogen videre synlig Varme.

Heldigvis for Fritz lagde man ikke synderlig Mærke til, hvor adspredt han var; det Bynyt, som Moderen havde med hjem, lagde tilstrækkeligt Beslag paa Opmærksomheden. Men kort før de skulde gaa fra Bordet, lænede Faderen sig tilbage paa Stolen, strakte Benene godt fra sig og foldede Servietten sammen.

»Naa, Gutten min, hvordan gik det dig hos Præsten idag?« spurgte han pludselig.

»Godt.«

»Og du faar Has paa gamle Pontoppidanus, haaber jeg? — Det er forresten en hel Kunst at lære den udenad,« vendte han sig til sin Kone.

»Aa, det er ikke saa farligt,« mente Fritz.

»Du maa lægge Vind paa Bibelsprogene, Fritz,« sagde Moderen og strøg ham venligt over Haaret. »Jeg ved, at Provsten sætter Pris paa det, og du, som er saa flink paa Skolen, du maa ikke gjøre os Skam paa Kirkegulvet heller, ikke sandt? Og Kristendomskundskab er den nødvendigste og bedste af alle Kundskaber,« lagde hun til, idet hun bøjede sig lidt frem og saa ham ind i Ansigtet.

Han blev forlegen og mødte ikke hendes Blik, han vidste selv ikke hvorfor.

»Men det vigtigste,« sagde Faderen, »det vigtigste er at leve derefter, Gutten min —« Hans Mine var meget faderlig.

»Naturligvis,« tilføjede Moderen, idet hun kastede et noget løjerligt Blik bort paa sin Mand, et Blik, som Fritz øjeblikkelig opdagede, og som han troede idag at have faaet Nøgelen til at forstaa.

Og saa gik Maren ud og ind med Terriner og Tallerkener og Fade, som om ingenting var passeret, hun saa bare lidt sur ud, det var det hele. Fritz betragtede hende en og anden Gang, men var meget forsigtig; han saa nu saa meget andet hos hende end igaar, han saa det samme, som Faderen havde seet, at hun var ung, frisk og ret vakker, paa en Gang slank og en Smule fyldig.

Hele den Eftermiddag var Fritz ikke rigtig sig selv. Hans Kammerat Wedel Stenersen kunde ikke faa ham til hverken det ene eller det andet og syntes, at han var bleven forfærdelig voxen af sig med engang. »Aa kom ikke med sli^g Barnagtighed,« sagde Fritz, og saa sad han lange Stunder ude paa Kanten af den lille Pælebrygge mellem de to graa Laftepakhuse nede ved Elven og dinglede udover med Benene, idet han med en lang Kjæp fiskede efter Fliserne, der drev med Elven og gjorde sig det mageligt i Evjen. Han lod Wedel snakke og svarede selv kun med et Ord nu og da.

»Du har vist faaet Skjænder idag,« sagde endelig Wedel lidt utaalmodig.

Fritz saa haanligt hen paa ham. »Skjænder? Hvad skulde jeg faaet det for? Jeg faar ikke længer Skjænder, det er jeg voxet fra. Men du gaar bestandig og vil lege som en Smaagut; det passer kanske for dig, men jeg er kjed af det. Nu ved du det.«

Wedel følte sig krænket og gik hjem for at lære Lektier. Og saa kom Aftenen. Fritz havde lukket Stilebogen og Lexikonnet; idag var det ikke gaaet saa let med at faa Lektierne ind i Hovedet, thi bedst som han var i Farten, kunde han pludselig falde i Staver, støtte Hovedet mod Haanden, stirre adspredt ud gennem Vinduet og fra Syntaxen glide umærkelig over i Kjøkken-scenen. Og da han havde rullet ned Gardinerne og puttet sig under Tæppet, kneb han Øjnene fast sammen for at ikke noget mindste Skjær af Lys skulde forstyrte Fantasien, og saa kom Dagens store Begivenhed frem. Saa tydeligt, som om han endnu hang paa Gjærdet, saa han Faderen holde Maren om Livet, saa Maren stemme Hænderne imod og bøje Hovedet bort, slide og rykke for at komme væk. Selv hvad han ikke havde kunnet se, kom nu frem; han syntes at se skiftende Udtryk i Faderens Ansigt, og han syntes at føle hendes Modstand, indtil det hele ligesom i *dissolving views* gled umærkeligt over til et andet Billede, hvor han selv var den, der vilde kysse hende. Men saa kom

han til at tænke paa mange Ytringer om andre, som han ikke havde forstaaet, naar Forældrene talte om, hvad der hørte til Bykroniken, og det faldt ham ind, at det vel gik ligedan til hos mange andre, kanske hos Stenersens, kanske ogsaa hos den barske Overlærer; hvem kunde vide. Og saa at Faderen havde talt om »at leve derefter!« Pyt, det var altsaa Moralen. Men han kom tilbage til selve sin store Opdagelse igjen, alting kredsede rundt den, og han saa den hver Gang lige tydeligt for sig, han saa det hele i Kjøkkenet, og han saa fra Kjøkkenet sig selv stikke Hovedet op over Gjærdet, og han saa sig selv paa den anden Side, saaledes som muligvis nogen kunde have seet ham fra Nabogaarden; og Billede kom og Billede gik, lige til Sønnen begyndte at faa Magt og blandede dem sammen forvasket, forvirret og stadig mere tilsløret, og saa kom det endelig frem i Drømme, kun i mere æventyrlig og fantastisk Skikkelse.

Næste Dag gik han hjem i Fritimen; thi han havde fra Skolevinduet set sin Moder gaa opover mod Bragernæs. Faderen var altid ude paa den Tid af Dagen.

Derude i Kjøkkenet stod hun ved Bordet, bararmet og med et hvidt Helforklæde, sysselsat med at vispe Æg til Madlavningen. Det lidt henimod det brunlige skiftende røde Haar laa tykt og tæt i oprullet Fletning bag, men ellers

glat og blankt strøget tilbage; Ansigt, Hals og Arme havde den hos kvindelige Rødhaarede sædvanlige tætte, uigjennemsigtig hvide Hud med klar men dæmpet Rødme, og da hun vendte sig halvt for at se efter, hvem der traadte ind, kom der en paa engang kraftig og myg Bevægelse i Legemet.

»Faar jeg et Stykke Mad, Maren,« sagde Fritz henkastet. Han følte Hjertet slaa, og med en underlig sugende Uro optog han Indtrykkene af det sanselige Behag, hendes Skikkelse indgav ham.

»Jeg har ikke Tid nu,« svarede hun, idet hun atter gav sig til at vispe, »gaa ind selv i Spisekammeret og skjær dig et Stykke.«

Men i samme Øjeblik følte hun sig greben om Hovedet; det bøjedes raskt tilbage, og han kyssede hende resolut.

»Jeg mener, du er tullet jeg, Gut,« raabte hun og sled sig fra ham. Dog, skjønt der var et Øjebliks opblussende Vrede hos hende, skiftede det saa hurtigt som et Blink, da hun saa ham staa der, beredt til et nyt Angreb. Han havde altid før været gutteagtig ligegyldig, hun havde altid kun seet Gutten hos ham, men i dette Øjeblik følte hun, at han igrunden var en Yngling, og det en Yngling, der med sine brændende Kinder og flammende Øjne saa godt ud, og som ovenikjøbet bejlede til hendes Gunst. Denne

Følelse bragte hende just til at møde ham med en decideret Modstand, der tirrede og eggede ham.

»Slipper du mig ikke, saa siger jeg det!« Hun vilde øjensynlig for Alvor væрге sig, tænkte han, og han turde ikke andet end slippe hende.

»Kanske du vil sige, at du kyssede Fader igaar ogsaa?« Det lød baade lidt spotsk og lidt truende.

»Aa — jeg har aldrig kysset den gamle —« Hun vilde tilføjet »Styggen«, men huskede saa paa, at det var Sønnen hun talte med. Imidlertid blev hun forlegen og saa bort, idet hun tog fat paa sit Arbejde igjen.

»Ja, men jeg saa det.«

»Det er ikke sandt — han fik ikke gjort det!«

»Men da kan du jo gjerne kysse mig, Maren! — Maren?« Han kom et Skridt nærmere og smilede op mod hende, idet han bøjede sig halvt frem som for at tage hende om Livet.

Igrunden er han vakker den Skøjerer, tænkte Maren; men hun lagde Hovedet lidt paa Siden, løftede Vispen og sagde med et paataget alvorligt Udtryk: »Ja, om du nu ikke — jeg siger dig — du kan bare komme —!«

Og han turde ikke. Men gjennem det truende Alvor syntes han dog der lyste noget i hendes Øjne og spillede noget om hendes Mund,

der kunde tydes som et lokkende Løfte. Alligevel vovede han ikke; han var ifærd med at gaa.

Da sagde Maren: »Fritz! — du nævner ikke noget om det igaar — hører du!«

»Ja, giver du mig en Kys, da?«

»Aa Tøv, Gut,« svarede hun smaamut, men lod ham dog uhindret nærme sig, og da han saa tog den, var det kun en Skinfægning, han havde at gennemgaa.

Dette var altsaa Richelieus første Bedrifter.

Den, som vover, vinder, og Fritz vandt. Maren blev lidt efter lidt virkelig forgabet i ham; selv var hun ung og letfængelig, og han var jo saa betagen, saa beruset, saa ung og saa vakker. Tilsidst lovede de hinanden dyrt og helligt, at de altid, altid skulde elske hinanden.

Hvor hemmelig de holdt sin Forstaaelse, hvor angst han stundom kunde være for at Forældrene skulde opdage den, saa stod der for Fritz dog altid ligesom en Moral-Bagdør aaben: hans egen Fader havde givet Exemplet. Det var dette, som dækkede hans Samvittighed, naar han »levede derefter«.

Noget mere indesluttet og forbeholden end ellers var han jo i Hjemmet, og Moderen syntes at spore en vis Forandring hos ham. En Aften medens hun og hendes Mand var ifærd med at gaa tilsengs, bragte hun Sagen paa Bane, men Randel, der ikke syntes om at blandes ind i

disse Opdragelsesspørgsmaal, som han for den kjære Husfreds Skyld en Gang for alle havde overladt til sin Kone at afgjøre, gabede let og sagde: »Det er sgu ikke andet, end at Gutten voxer til.«

»Jeg tror nu heller det er Konfirmationen, der skaffer ham religiøse Anfægtelser,« mente Fru Randel, idet hun vendte Ryg til og puttede sig godt under Sengetæppet.

»Aa, Fanden!« svarede Randel og slukkede Lyset.

II.

Trælasthandler Peter Wille Randel indehavde en særdeles agtet Stilling i Forretningsverdenen og Selskabslivet, ikke saa meget ved sine Formuesforhold, thi han hørte ikke til de dristigste og foretagsomste Forretningsmænd og kunde i Sammenligning med mange af sine Kolleger ikke kaldes rig; mere derimod ved den gamle Dannelsen, han havde taget i Arv fra sin Fader, Amtmand Randel, en gammel Aristokrat, der havde øvet betydelig Indflydelse. Selv ansaaes han for at have et kvikt Hoved, kunde ofte være en Smule skarp, men altid sikker, beleven, og i det hele taget, som hans Byesbørn plejer at udtrykke sig, en »tout-à-fait Fyr« som Selskabsmand. Som

Student havde han inde i Kristiania levet adskilligt og læst forsvindende-lidet, og da Faderen døde uden af sine store Indtægter at have lagt noget op, maatte Peter gaa Handelsvejen. Et fordelagtigt Parti kunde under disse Omstændigheder være ønskeligt, og hans Øjne faldt paa den ret smukke og afgjorte Laura Bolstad, hvis Fader, en Parvenu, ansaaes for at eje meget. Noget havde man vistnok overdrevet denne Formue, og der var desuden flere at dele paa, men en god Klat Penge var det dog, som tilfaldt Randel, saa han maatte kaldes temmelig velstaaende. Fru Randel var som Pige særdeles net, hun var opvakt, livlig og i enhver Henseende præsentabel, men særlig blev han tiltrukket af noget fint kjødeligt ved hendes Person, saa det i Virkeligheden var en Blanding af Tilbøjelighed og Interesse, der drog ham til hende; hun paa sin Side fandt, at han foruden i og for sig at være en acceptabel ung Mand, desuden bragte hende et Trin op i social Henseende. Deres Ægteskab blev derefter: lunt, jævnt, uden store Krav paa Følelse.

Det Liv, Randel saaledes var kommet ind i, gjorde ham paa en Maade tilfreds, om ikke egentlig lykkelig. Han havde næret ungdommelige Drømme om en Virksomhed, der skulde tilfredsstille hans Skjønhedstrang, og saa havde han maattet bytte den mod et kjedsommeligt

Forretningsliv. Han havde havt en letvakt og fint tildannet Følelse, men den stødte mod alle Slags Skranker i den nye Omgivelse, og lidt efter lidt blev den afstumpet og udtørret. Han havde Aand, men den fandt ingen Næring i Forholde, hvor der var liden Gjenklang af alt det, der engang havde rørt sig i ham, og han følte derfor sin Tilværelse en Smule forkrøblet, thi han kunde ikke »slaa Lyd i Sagflisen«, som han udtrykte sig. Saa hidførtes da lidt efter lidt den Forrykkelse i Evnernes Ligevægt, hvor Interessen for Omverdenen paa en Maade forbenes og hærder sig til Kritik. Blikket havde faaet sin Skjærpelse; Følelse, Aand og Skjønhedssans blev til lutter Maalestok, og den var altid større end det, der skulde maales. Det avlede en vis spottende Misfornøjelse, men den kom dog mest frem i al Fortrolighed; ude var han som oftest forsigtig, naar man ikke udfordrede ham. Og i det hele lagde han an paa at færdes som en jævn, god Borger.

Med sin Kone havde han det overordentlig fredeligt; de havde begge en egen Evne til at undgaa Tvist. Rigtignok havde hun i det første Aar af deres Ægteskab prøvet paa at paavirke ham religiøst, thi i den Retning havde hun stundom visse Ryk, men det opgav hun snart. Han holdt sig til de i hans Familie traditionelle tre Froprædikener og en Altergang om Aaret, men

forøvrigt erklærede han hende, at der sikkert nok maatte være noget som en Gud til, men at det forøvrigt ikke var saa grejt at vide, hvordan det hang sammen med de Ting, saa han for sin Del vilde holde sig til det gamle, men helst ikke diskutere det Slags med hende.

Saa havde hun det en Tid meget hedt med at opdrage deres eneste Barn, men snart overlod hun Besørgelsen af Aftenbøn og Haandfolding til Pigen, hvorefter det selvfølgelig meget snart faldt bort. Hun fik saa mange verdslige Interesser at varetage, og dertil kom de forskjellige ydre og indre Missionsanliggender, i hvilke hun ivrig deltog, idet hun særlig tappert kjæmpede for Udelukkelsen af alle Elementer, der ikke hørte under den evangelisk-lutherske Lære. Alene i denne kunde man blive salig, og da hun hørte til den, var selvfølgelig hun sikker paa at blive salig, hvad der var hende en meget behagelig og tilfredsstillende Bevidsthed. Da imidlertid det verdslige og religiøse hos hende ikke havde indgaaet en kemisk, men kun en mekanisk Forbindelse, havde snart det ene, snart det andet Overvægten hos hende.

Blandt Husets mangfoldige Bekjendtskaber var der kun en, som fortjente Navn af Ven, nemlig Toldbetjent Løkke, men mellem ham og dem var der da ogsaa fuld Tillid og fuld Føretrothed. Han og Randel havde efter nogen

Tids flygtigere Bekjendtskab »fundet« hinanden ved en Theaterforestilling, hvor en dansk Provinstrup opvartede med Tragedie. De var kommet til at sidde ved Siden af hinanden og følte uvilkaarlig, at de mødtes i samme Tanker om det parodiske i Udførelsen. Tilsidst vovede Randel at hviske: »Dette er Mad for Mons; se hvor Folk sidder andægtigt og hører paa det Galskab.« — »Pyt, vent bare, til hun begynder at skribe og slaa med Armene i den store Scene, saa skal De høre, hvor Flisegreverne jubler,« hviskede Løkke. — »Ja, det er grunden nedslaaende.« — »Nedslaaende? Det er pinedød styrkende; man vinder ialfald i Selvagtelse.« — Fra den Dag af kom Løkke stadig i Randels Hus, og tilsidst havde de ugentlig sine »Helligaftener«, hvor Venner og Uvenner maatte holde for, og hvor Syndernes Mangfoldighed passerede Skjærsilden.

En saadan Helligaften var det altsaa, kort Tid efter Fritz's Opdagelse. De kom netop fra Aftensbordet og gik ind i den store Dagligstue; Fruen satte sig med sit Arbejde i Sofaen, og ligeoverfor ved den anden Side af Divanbordet stod de to Armstole færdige ved Toddybrettet for Randel og Løkke. Fritz og hans Ven Wedel Stenersen havde faaet nogle Billedværker ned fra Bogskabet og sad henne i et Hjørne af Værelset ved Kontordøren.

De to gamle lod til at være i ypperligt Humør. Allerede ved Bordet havde de fyret en hel Del Spydigheder af om den ene og den anden, og Fru Randel lod til at være lige saa oplagt som de selv. Skjønt Randel ogsaa til daglig gjerne slap Satiren løs hjemme, var det dog især, naar Løkke kom, at der blev rigtigt Liv i den Retning. Den gamle Ungkarl, der led under samme Slags Livsskuffelser som sin Ven, men ikke havde fundet sig saa snart, syntes først, at han rigtig levede, naar der var Anledning til at gaa nogen efter i Sømmene med graadigt Blik for det skjøre og daarlige; og da smaa Gryder ogsaa har Øren, havde Fritz i Aarenes Løb nok mærket, hvorledes de to Satirikere egentlig spottede alt og alle, morede sig over sin Næstes Fejl og Svagheder og overhovedet havde sin Fornøjelse af at reducere alt til noget saa smaat og skrøbeligt som muligt. De følte, at de var sine Omgivelser overlegne i Dannelse og Intelligents, men ogsaa at de ikke var mægtige nok til at tage Afstand overfor dette Samfund, der holdt kompakt sammen om sine snevrere Synspunkter. Saa var de spidse og fiendtlige paa Tomandshaand.

»Nej jaaaa,« sagde Løkke, da de havde rykket sig godt hen til Toddybordet, »saa Bache gaar og siger, at jeg kjøber bare Slumper hos

ham. Aaja, jeg har jo nok med en Slump, naar han behøver et helt Anker — han har begyndt at drikke, skal jeg sige dig, drikker som en Svamp! — Saa det er Slumpe-Løkke han kalder mig, den kjære Borger; det vil sige, saa længe han endnu kan kalde sig Borger, for jeg kunde med en vis Ret kalde ham for Nedad-Bache.« Løkke blæste en lang fin Røgstraale ud i Luften, purrede sig med de magre Fingre i det graa Haar og saa med et velbehageligt Grin bort paa Randel.

»Hvad siger du,« spurgte Randel, »er han ustø paa Benene i den Forstand ogsaa?«

»Aa, man siger baade det ene og det andet. Ialfald har han ofte ondt for Kontanter. — Men hvem har fortalt Fru Sevaldsen det, om jeg maa spørge?« henvendte han sig til Fruen.

»Det er saamæn Marie Bache selv,« sagde Fru Randel.

»Moderen eller Datteren?« spurgte Randel.

»Moderen. — Ja De ved vel,« henvendte hun sig til Løkke, »at siden Bache begyndte at gaa saa meget i Klubben, saa gaar Konen og Datteren paa Omgang hos sine Bekjendte. Det er en ren Plage, siger Fru Sevaldsen.«

»Jo, det har jeg nok hørt,« sagde Løkke spydigt, »og saa sender hun først Lille-Marie ud for at spørge, om nogen er hjemme, — naar hun kommer, saa ved man, at hun er Mariæ Bebudelse.«

Han pegede i Luften med Pibespidsen for at pointere det bedre.

»Og saa kommer siden Mariæ Aabenbarelse,« supplerede Randel og pegede ligeledes med Pibespidsen.

»Nej, nu er Dere for slemme,« sagde Fru Randel; men hun lo, saa hun maatte lægge Strikketøjet fra sig, og det smittede de to gamle Kavallerer.

Ogsaa Gutterne maatte le med, blot ved at se paa de to gamle, som hukede sig forover, holdt sig paa Knæerne og lo mere, jo mere de betragtede hinanden. Naar Løkke lo, trak den elastiske Mund sig langt op til Siderne, aabnede sig for to Rækker grove, gulagtige Tænder og skjød den glatte Hage frem, medens den lange, skarpe og krumme Næse blev endnu længere og krummere, og saa trak Øjnene og de buskede Bryn sig med mange Rynker skjævt opover, saa der kom noget satyragtigt i hele Ansigtet. En døv Person maatte have leet med ved at se ham. Randel havde et mere regelmæssigt Ansigt, der ikke gjorde saa stor Grimace, men til Gjengjæld lo hos ham Øjnene for hele Personen; de glinsede og spillede og levede og morede sig, som om det hele Randelske Railleri havde besat dem. »Der ser du Far og Løkke,« sagde ogsaa engang Fritz til Wedel Stenersen, da de i et Boghandlervindu saa det pudsige

franske Billede, hvor to magre Præstemænd sidder ligeoverfor hinanden og holder paa at le sig for-dærvet over en lystig Historie; og Sammenlig-ningen var træffende.

»Men à propos,« sagde endelig Løkke, »vi nævnte Sevaldsen. — Ved Dere, at Skipper Wagle har skudt Storken?«

»Wagle, som fører Sevaldsens »Orion«?« spurgte Fru Randel. »Hvad er det med ham?«

»Herregud, har jeg ikke fortalt dig det,« sagde Randel. — »Skaal, Løkke, lad os brygge et nyt! — Jo, ser du, han har været paa Sjøen i ti Maaneder, og saa kommer han hjem netop — hahaha, akkurat saa det just var skeet, da han kommer ind ad Døren.«

»Du gode Gud! — Og Sevaldsen —« Hun mødte et Blik og et Nik fra begge Herrerne. »Jasaa—aa!« Til hendes Beroligelse syntes Gunterne derborte at være fordybede i sine Plancher.

»Jo, jo saamæn, men Wagle maatte jo paa Jagt efter Storken,« sagde Løkke.

»Eller rettere sagt Gjøgen,« mente Randel.

»Det skal ellers have været en ganske pudsigt Scene. Wagle sidder ved Bordet med Almanak og Rentedagstabel og sætter op: det var 7 Gange 40 skulde være 280, det bliver altsaa akkurat 45 Dage for lidet. »Hvad gjør du der, Wagle?« siger Konen. »Aa, jeg gjør op mit Bestik, Mor, men det stemmer ikke.« Hahaha, jeg synes jeg ser ham! — Men

forresten maatte Sevaldsen give ham 500 Daler, og nu har han været inde og kjøbt sig en liden Skonnert, som heder Familjens Haab.«

»Han døber den vel om til Familjens Trøst,« sagde Randel.

»Formodentlig. Men da han kom hjem igjen fra Kristiania, skal han have sagt: Nu faar det være godt igjen da, Mor, for nu har jeg skudt baade Storken og Papegøjen.«

»Har han virkelig skudt en Stork og en Papegøje?« spurgte Wedel Stenersen. Fritz nappede i ham under Bordet.

De to gamle lo atter umaadelig, og Fruen stemte i med. »Javist, ialfald Storken, det er sikkert nok,« sagde Randel og saa bort paa Gutterne. Fritz sad alvorlig og studerede et Billede.

»Herregud, de uskyldige Børn,« tænkte Fru Randel ved sig selv.

»Men hvor fik han skudt dem henne da?« spurgte Wedel.

»Over hos Sevaldsens naturligvis,« sagde Løkke, og saa lo de allesammen igjen.«

Wedel begyndte at forstaa, at der laa noget under, og Fru Randel skyndte sig at sige: »Nej, Løkke bare narrer dig, han har ikke skudt nogen Stork.«

»Jeg?« sagde Løkke med komisk Forstillelse, »nej, Gudskelov, jeg behøver ikke at skyde nogen Stork.«

»Aa, jeg mente naturligvis Wagle.«

»Jeg skal forklare dig det siden,« hviskede Fritz til Wedel. Han havde hørt og forstaaet hvert Ord.

»Aa, ja ja,« sukkede Fru Randel, »man hører sandelig altfor meget sørgeligt og lejt her i Verden. Det er nu dog virkelig for galt saadant noget. Stakkels Anna, men hun ved kanske ikke noget om det. Det er jo ogsaa allerbedst ikke at vide sligt.«

Fritz saa hende fra sin Plads bort paa Moderen. Mon hun vidste?

»Vist ved hun,« sagde Løkke henkastet, idet han smattede paa Piben og med Lillefingeren trykkede Asken ned, »hun kjender sgu nok Ulla. — Det er jo en bedærvet Verden, vi lever i, siger man, og vi faar sandelig allesammen finde os i Forholdene.«

»Aa ja,« sagde Randel, »der kan da hænde værre Ting end det.« Han trommede paa Bordet og saa hen for sig. »Sevaldsen har forresten gjort hende til hvad hun er, rig Frue, søgt Selskabsdame, og hvad var hun før? Ingenting.«

»Konerne maa jo desuden finde sig,« faldt Fru Randel lidt spidst ind, »selv om Mændene tillader sig et og andet, som man siger.« Hun saa flygtigt bort paa sin Mand og trak i Strikketøjet.

Randel kastede et plirende Sideblik paa hende, og Løkke tog Toddyglasset, smilede forsigtigt og klinkede: »Skaal, Randel!«

Denne rejste sig og gik ind i Kontoret for at stoppe Piben paanyt. Løkke fulgte ham.

»Der fik du dig en,« sagde han dæmpet.

»Aa pyt! Fruentimmerne er ikke saa strenge, som de gjør sig til,« svarede Randel.

Fritz hørte det gennem Dørsprækken, han sad lige ved den. Idag havde han lyttet til hvert Ord, og han forstod nu ogsaa de halvkvædede Viser. Det var, som om et Forhæng var trukket tilside; han saa et helt andet Liv derude, som hidtil havde været overdækket for ham, og selv adskilligt, som han før ved lignende Anledninger havde hørt med halv Forstaaelse, begyndte at dukke frem, vistnok ikke i sine Enkeltheder, men som et samlet Indtryk, der gav en ny Belysning.

De gamle blev endnu længe siddende, efterat Gutterne var gaaet. Da Løkke endelig skulde afsted, spurgte han i Forbigaaende: »Hvad er det for en ny Roman, De har derhenne, Fru Randel?«

»Den? Det er ingen Roman; det er en aldeles udmærket ny Bog af Pastor Andersen om »Opdragelsen i Hjemmet«. De kan tro, den har glædet mig, for det er aldeles mit System.«

III.

Dagen efter, en klar, varm Høst Søndag, laa Fritz og Wedel ude paa Engen og strakte sig i Græsset. De havde moret sig med i Skjorte-ærmerne at slaa Poler, men Bolden var bleven borte for dem henne mellem Naboens Udhuse, og saa laa de nu og hvilede sig efter sin Idræt.

De to Venner havde allerede længe været hvad man kalder uadskillelige. Wedels Fader var en solid Skomager, der havde slaaet sig op til nogen Velstand, medens Moderen var et ret fint Skud af en Haandværkerfamilje. Hun var stærkt religiøs, opfyldt af Bevidstheden om, at Kvinden skal være sin Mand underdanig, og forøvrigt heller ikke af Naturen videre tilbøjelig til at gjøre sin Vilje og sine Meninger gjældende. Den lille Kone gled stille, næsten lydløst gjennem sit Hus og fik alt udrettet, uden at det gjorde nogetsomhelst Opstyr; men om hun end fortræffelig forstod at udfylde Marthas Rolle, var det hendes stille, men brændende Sværmeri altid at kunne sidde som Maria ved Frelserens Fødder. Hun virkede trofast hernede, men levede i sine Tanker mest hisset, medens hendes Mand, brav, redelig og skikkelig, slet ikke fandt, at Jorden var nogen Jammerdal, men levede for at komme frem og op. Han havde giftet sig sent, og da han saa fik en Søn, opfyldtes hans mangeaarige

stille Haab at kunne knytte den store Grev Johan Caspar Herman Wedel-Jarlsbergs Navn til Navnet Stenersen. Derfor skulde det ogsaa være Hovednavnet Wedel, der blev Fornavn. Moderen havde nok helst ønsket først at faa en Datter, men da Gutten kom, overtlydede Manden hende om, at Helstøvler dog alligevel er noget andet end Halvstøvler, og saa fik de jo desuden to Døtre siden. Da Gutten tilfældig var bleven kjendt med Fritz, dyrkede Skomageren dette Bekjendtskab paa det omhyggeligste og sørgede for, at det blev varigt. Han og Konen havde herom havt en Tvist, en af de ganske faa i deres stille Ægteskab; hun syntes ikke om den verdslige Beregning i dette og frygtede desuden for, at det Randelske Hus ikke var den bedste Skole for hendes Gut, der havde arvet hendes bløde Gemyt, men ogsaa hendes stærke Fantasi. Med sit Moderinstinkt saa hun rigtigt paa Forholdene, men Manden mente, at Gutten havde godt af at komme blandt de fine, og hun bøjede sig for hans Vilje, dog under den stille Beslutning at vaage og bede; vaage over Guttens Vandel, bede for hans Sjæls Renhed og Tro.

Skomageren havde dog paa sin Maade ogsaa Ret. Gutten var smuk, en forskjønnet Udgave af Moderen. Med sin regelmæssige, smidige Figur, sin hvælvede, klare Pande, distinkte Bryn, blødt formede Mundparti og dertil de dybblaa,

næsten sværmeriske Øjne, saa han igrunden bedre ud end Fritz, men han stillede sig dog altid uvilkaarlig i Baggrunden for denne, hos hvem han følte baade social og intellektuel Overlegenhed. Men han fik dog Indtryk af de nye Omgivelser og formede sig let efter dem.

Nu laa han paa Ryggen i Græsset med Armene foldede bagom Hovedet og stirrede op paa Himmelen, hvor nogle tætte hvide Skyklatter drev langsomt henover.

»Hvad er det, du ligger og drømmer nu?« spurgte Fritz, da de en Stund havde været tause. Han kjendte sin Vens Tilbøjelighed til at lade Fantasien flyve langvejs og svulme ud i umaadelige Lykke- og Æresdrømme. »Naa, hvor er du saa henne?«

Wedel rejste sig hurtigt op i siddende Stilling. Et særligt, anspændt Udtryk gled pludselig bort fra hans Ansigt og gav Plads for det sædvanlige. »Du vil bare gjøre Nar af mig,« sagde han lidt slukrøret.

»Saa har du vel været Theaterhelt eller Konge igjen ligesom sidst,« mumlede Fritz og saa halvt op paa ham, medens han med den ene Haand støttede under Hovedet og med den anden puffede Huller i Græstorven med Boldtræet.

»Nej, det var ikke det,« svarede Wedel langsomt. »Det kan jo være det samme.«

»Mig kan du da gjerne fortælle det.«

Og han havde ganske rigtig været langt borte og højt paa Ærens Tinder. Denne Gang var det Admiral, han havde været, Admiral med guldtesset Hue og Kikkert i Haanden. Koldblodig som en gammel Veteran gik han op og ned og kommanderede, medens Kanonerne tordnede, og Krudtrøgen rullede i hvide Hvirvler henover den blanke Havflade. Det var den russiske Expedition, der skulde gjøre Invasion i Sverige og Norge, som han totalt ødelagde med sine Kanoner og Torpedoer. Han reddede Fædrelandet! Det krøb i ham af Henrykkelse ved den dejlige Modtagelse, han og hans tapre Gutter fik ved Indsejlingen til Kristiania, og han hørte hvert Skud af Saluten, baade fra Fæstningen og Flaaden.

»Det er dumt at indbilde sig saadanne Ting, som aldrig kan ske,« sagde Fritz i en affærdigende Tone. »Kanske de tager Studenter til Admiraler, hvad?«

»Ja, der ser du — du gjør Nar af mig; men det er saa morsomt at tænke sig sligt, og det var saa naturligt, jeg saa mig selv saa tydeligt, og altsammen —«

»Jeg ved noget, som det er morsommere at tænke paa,« sagde Fritz med et Smil og blev ved at støde med Boldtræet. — »Nej, jeg vil ikke sige det.«

Men efter nogen Overtalelse gav han endelig efter og fortalte det hele med Maren. Maaske

havde han alligevel ikke gjort det, om ikke den ungdommelige Lyst til at have en Fortrolig, en taus Medvider i sine Triumfer, havde gjort sig gjældende; men nu, da der var rørt ved det, brændte det ham at faa udfoldet enhver Flig af de ungdommeligt stormende Følelser.

Wedel var først som forstenet. Han var ganske angst ved at se ind i dunkle og ukjendte Dybder, som for første Gang lukkedes op for ham, men lidt efter lidt steg der svømmende Billeder ud af dette Mørke. Der var saa megen barnslig Naivetet hos ham, at han hørte paa Fritz's Beretning mest som paa et underligt, betagende Æventyr, hvor Skikkelserne tilhører en fjern Verden, der ikke egentlig har med ens eget Kjød og Blod at gjøre og dog føler vore Følelser og tænker vore Tanker. Men alligevel bankede hans Hjerter, og han saa alt ganske tydeligt for sig. Vistnok stirrede han nedover mod Gaden, hvor han mellem Husene kunde se Kirkefolket vandre hjem, og han søgte at holde disse virkelige Skikkelser fast, søgte at lytte opmærksomt til den ensformige Lyd af de mange Trin paa Fortouget; men saa rev Fortællingen ham med helt ind i en anden Verden igjen. Det greb ham stærkere og stærkere; saa kom det med engang over ham, hvor underligt det var, at det just var Søndag med Kirkefolk og Guds-tjeneste.

»Men det er jo en stor Synd, Fritz,« sagde han ogsaa, da denne havde fortalt altsammen. Han vendte sig mod ham og saa paa ham lidt usikkert, men med en besynderlig Glans og Alvor i Blikket.

»Du er da rigtig et Barn endnu,« sagde Fritz en Smule ærgerlig over, at Wedel mod Sædvane viste et Slags Modstand. »Hørte du ikke igaar om Sevaldsen.« Han tænkte egentlig paa sin Fader, men vilde ikke nævne ham. »Det er saa let at komme med Bud og Formaninger,« fortsatte han, »men om det saa er selve Provsten, saa spiser og drikker han, naar han er ude i Middag, saa han er ganske rød i Toppen, ligesom sidst hos os. Og alle de andre da? Pyt nej, Far, det er bare vi, som skal være under Tvang; men det vil ikke jeg finde mig i nu, som jeg er voxen.« Han rejste sig op og rettede paa sin Klædedragt med en noget vigtig og afgjørende Mine.

»Ja, men det staar da ...« indvendte Wedel forsigtig og tvivlende.

»Staar? Der staar saa meget, som ingen bryder sig om. Giv du din Fader eller Provsten et Slag paa det højre Kind og se, om de vender det venstre til. Pyh —! Nej, ser du, det maa engang være Slut med at lade sig behandle som Barn, ogsaa.«

Wedel rejste sig, og de gik bortover sammen.

»Men tænk, om Maren havde fortalt det. Jeg skjønner ikke, hvorledes du turde ...«

»Aa, Fruentimmerne er ikke saa strenge, som de gjør sig til,« svarede Fritz flot. Han huskede Frasen fra igaar, og den passede saa godt til Situationen.

Da Wedel senere var kommen til den Overbevisning, at Fritz vistnok havde Ret, og at han selv ingenlunde vilde staa tilbage for denne i Mandighed, gik det ham dog ikke nær saa godt, som det havde gaaet Fritz. Han passede paa en Dag, da der var Vask i Bryggerhuset hjemme; dette laa saa afsides og egnede sig saa prægtigt for en liden Idyl, der skulde være skjult for Verden. Men Pigen hos Stenersens var ikke længer sytten Aar, hun var godt over de fem og tyve, og desuden havde hun oplevet femte Akt af Kjærlighedens Tragedie, saa hun ikke længer havde det rette Blik for den lille snottede Guds skjelmiske Barnlighed. Wedels første dristige Tilnærmelse blev derfor besvaret ved, at hun drev ham om Ørene med den vaade Skjorte, som hun netop holdt paa at vride, og paa denne første Velkomst fulgte en anden og en tredje med det Resultat, at den retirerende Angriber tilslut gled paa det stensatte Gulv og kom til at sidde i en stor Balje Tøj, der var lagt i Vand. Dybt krænket forlod han Valpladsen, idet han medførte tilstrækkelig Afkøling for at indse, at

et Coup de main's Udfald beror paa, at man har beregnet den angrebnes Modstandsevne rigtigt.

Han taug klogelig med sit Nederlag, men langtfra at nedslaa hans Mod, eggede det ham til nye Bedrifter, fra hvilke han kunde føre Sejren hjem. At bære paa denne Skam var for meget, og det varede heller ikke længe, før han med Fritz kunde bryde en Landse om, hvem af dem der var den glørværdigste.

IV.

Aftenen før Fritz skulde rejse ind til Kristiania som Artianer, gik han ned til den lille Brygge. Barndoms minderne kaldte paa ham nu, da han stod ved et Afsnit af sit Liv; og der var noget som drog ham til at tage Afsked med denne Egn, som han kjendte ind i hver Afkrog og under enhver Belysning, baade den straalende og den triste, tunge. Brede Skygger drog sig fra Land klardunkle udover det blanke Elveløb, men oppe paa Bragernæsaasen ligeoverfor bredte Aftensolen et rødtligt Skjær saa klart, at han kunde tælle Træerne, og nedenfor glødede Runderne i de spredte Bygninger som Ild imod ham. Og Elven gled og gled, evig den samme, altid ny og dog den gamle, aldeles som det Samfund han skulde forlade.

Han syntes nok, det var mange Aar at tænke tilbage paa, og meget var forandret, nogle var gaaet bort, andre traadt i Forgrunden; men han var selv voxet op sammen med alt dette, og nu da det hele; baade Egnen og Menneskene, stod i ét Syn for ham, var det dog som det selvsamme alligevel. Men derinde i Hovedstaden vilde alt være nyt, ganske vist større, rigere og mangfoldigere. Skulde det nu ogsaa blive kjærere og bedre? Han havde lagt sine Planer, stukket ud Mærkepælene for den Bane, han vilde gaa, for paa kortest Vej at naa det store Maal at rykke Samfundet nærmere op mod Skjønheden; men alligevel stod han dog nu paa en Maade foran et Sprang ud i Mørket.

Han hørte knapt, at Wedel Stenersen kom. Det var for at aftale om Rejsen imorgen. Men Wedel vilde ikke blive; han maatte hjem, sagde han. Og saa kom der et Par dumme Taarer frem i hans Øjne. »Det er saa underligt at rejse bort fra Far og Mor og altsammen.« Han vendte sig dog halvt bort for at skjule sin Bevægelse, trykkede Straahatten dybere ned over Panden og skrabede med sin tynde Artianerstok i Fugerne mellem Bryggens Planker.

»Aa ja, det er jo lidt underligt,« sagde Fritz roligt og blev ved at se udover, »men Herregud, det er da bare fire Mil.«

»Jeg synes det ligesaa gjerne kunde være fire Tusind,« svarede Wedel med et blødt, vemodigt Udtryk i Stemmen. Han gik.

Fritz saa efter ham med et underligt Blik, i hvilket var blandet Venskabets Velvilje og den større Modenheds Smil over den voxne Ynglings barnlige Sind. Og dog, tænkte han, havde Wedel levet med, fuldt saa ungdomstærkt som han selv. Selv syntes han, at han havde levet sig Skjønhed ind i Sjælen, skjønt han i Virkeligheden havde flagret mere end høstet i Livets Urtegaard. Han følte sig færdig til at flyve ud og til at bæres af sine egne Vinger.

Men idet han vendte sig for at gaa, rykkede han pludselig til. Han saa Maren nede ved den næste Søbodgang. Hun var kommen nu netop og stod med et stort hvidt Plag, som hun skyllede, idet hun trallede nok saa muntert paa en Visestump. Ja, det var jo ogsaa længe siden — næsten et Par Aar — skjønt han i dette Øjeblik huskede det, som var det igaar.

Hun var gift nu, gift med Nils Gaardsgut, som allerede dengang gik og sukkede for hende. Nils var bare Husmandssøn, og da den ældste Broder skulde have Pladsen, maatte Nils jo før jo heller ud at tjene. Vakker var han ikke, grov og tung, med en rund Ryg, der tidlig var krøget ved Markarbejde. Hver Gang han stampede ind ad Kjøkkendøren, var Maren næsten lej ham for

det lange Blik, han i dyb Taushed sendte hende, naar han vel havde faaet Huen af og strøget de lange Haartafser bort fra den svede Pande med en Næve, der syntes ikke at kunne haandtere smærkere Gjenstande end Øxeskafter og Høgafler. Hun vidste, at det regelmæssig hver Maanedsdag, naar han fik sin Lønning, hed: »Jeg har kjøft ej lita Naal te de, jeg,« og derefter ligesaa regelmæssig: »Jeg holder saa fælt af dig, Maren.« Men hun var ubønhørlig — selvfølgelig end mere, da Fritz havde vundet hendes Kjærlighed.

Saa kom imidlertid den Dag, da Herr og Fru Randel ikke længer kunde være blinde. Der maatte handles raskt, og Randel fik snart alting arrangeret med Nils, der vistnok slet ikke likte dette med Fritz, men dog væsentlig ansaa Maren for en ugift Enke, som man siger. Desuden skulde jo Randel sætte ham iveau. Vanskeligere havde Fru Randel det med Maren, som nogen Tid stred imod; men ogsaa hun gav sig, da Fritz forholdt sig aldeles passiv, og hendes romantiske Drømme uvægerligen maatte vige for den tørre Virkelighed. Saa blev da Ægteparret sat iveau med et Sømandshus og en liden Diverse-Handel, og dette drev de paapasselig og heldigt; de stod sig godt. Deres ældste Gut var ikke født med Nils's krogede Ryg og grove Lemmer, den anden derimod var en grov og tung liden Fyr.

Fritz gik ned til hende.

Da hun hørte hans Skridt, vendte hun sig halvt til Side fra sin bøjede Stilling og rettede sig noget op, idet hun satte den ene Haand paa Hoften og holdt Plaget nede i Vandet med den anden.

»Jeg skal rejse imorgen tidlig, Maren; jeg skal blive Student nu.«

»Ja, saa hører jeg.« Hun rettede sig nu helt op og saa paa ham. Der var faret en flygtig Rødme over hendes Ansigt; men det kunde jo ligesaa godt være af ydre som af indre Bevægelse.

»Jeg faar da sige pent Adjø til dig, Maren,« sagde han med et let Smil, »du ved jo, at ... hør Maren, du er vel ikke længer vred paa mig.« Der steg en varm, næsten selvbefrejdende eller angrende Følelse op i ham, og der laa vel noget af den i hans Blik og hans Stemme.

»Aa, langtifra,« svarede hun frejdigt, »det var jo bare Tulleri altsammen, ved De.«

»Siger du »De« til mig, Maren, saa tror jeg alligevel, at du er vred paa mig.«

»Jeg faar vel sige »De«, nu som De er saa fin og voxen Student.« Hun saa op og ned paa den unge vakre Mand, der stod saa slank og let og fri i sin splitternye graabrune Sommerdragt, med Hænderne i Sidelommerne og den runde Filthat som sædvanlig en liden bitte Smule paa Snej. Hans Former var med Aarene blevet

fastere, Holdningen mere samlet, og i det hele var han voxet til sin Fordel. Der var blevet mere Præg i de regelmæssige efter Moderen arvede Træk, særlig var der noget ved den fine Hud og den smukke, lidt sanselige Mund med de røde, fugtige Læber og de hule Mundviger, der tiltrak sig Opmærksomheden. Men bagom denne Ungdommelighed tittede Faderens kloge, rolige Blik frem, og ligeledes var der i Maaden, hvorpaa det krusede, mørkblonde Haar skarpt tegnede sig om Pande og Tindinger noget, som mindede om ham.

Fritz stod og vippede et Straa i Munden og betragtede nøje hendes fyldige Arm, da den løftede sig for at faa strøget et Par gjenstridige røde Haar bort fra Panden, og det ærgrede ham lidt, at hun saa saa rolig, næsten smilende ud; thi han havde tænkt sig, at der hos hende, som hos ham selv, i dette Øjeblik skulde rørt sig noget af den gamle Følelse, noget af en vemodig Erindring om svundne lykkelige Timer.

»Men er du virkelig lykkelig nu, Maren?«

»Lykkelig? Hvorfor skulde ikke jeg være lykkelig? Jeg har det jo saa godt paa alle Maader, og det gaar svært godt baade med Losjeringen og Handelen, og Grosserereren har været saa snil . . . jo da, jeg har det nok godt, jeg.« Hun saa ned og bøjede sig lidt henover som for at begynde at skylle igjen.

»Og Nils?»

»Hæ, han har det vel godt, naar jeg har det godt, svarede hun raskt, idet hun atter rettede sig op igjen. »Det er samme Regninga, det! Hun kastede lidt paa Hovedet, men uden at forandre Mine.

Det var nu ikke saaledes han havde ment Spørgsmaalet, men naar hun ikke forstod eller vilde svare paa, hvorledes hun kom ud af det med den grovslagne Nils som Ægteherre, saa var det bedst ikke at spørge mere.

»Ja, saa faar du have Farvel da!« Han rakte frem sin Haand, som hun tog. Hendes egen var vaad og klam, og den talte kun om ligegyldig Høflighed. Og saa holdt hun fremdeles Plaget nede i Vandet, som om hun slet ikke ventede eller skjøttede om en længere Samtale.

»Til vi sees igjen,« lagde Fritz til.

»Ja, De kommer vel hjem i Ferierne, kan jeg tænke . . . De har vel Ferier Studenterne ogsaa, ligesom Gutterne paa Skolen?»

»Javist . . . Adjø, Maren.«

Han gik, og han var virkelig en Smule ærgerlig over at have ladet sig rive med af en ungdommelig Varme, der lod ham føle det brudte Forhold næsten som en kjær Sorg over det svundne. Dette var Romantik og burde ikke have besejret det modnere Ræsonnement. Og saa havde det ikke engang fundet Gjenklang hos

hende; hun var tilfreds med Nils, den gruelige Kamel, og med sin Handel og sit Sømandshus. Og godt var det jo, at det hele kunde slutte saa. Naar ogsaa hun havde saa let for at glemme, ja — saa var der jo ikke mere at sige om den Ting. »Hver Glædesstund, du fik paa Jord, betales maa med Sorg,« men Sorgen behøvede slet ikke at vare saa længe, naar man blot tog den fornuftigt; det saa man gennem alle Samfundsklasser. Om en eller anden var befængt med en sygelig Romantik, saa var det ingen Norm for andre, og man kunde ikke give sig til at forsage Glæderne og Livsnydelserne for den Sags Skyld. Det gjaldt kun at begrænse, ikke at undgaa eller forsage.

Medens den unge Filosof gik og byggede denne Grundmur til et System, stod Maren og saa efter ham, indtil han drejede om Søbodhjørnet. Hun havde kjæmpet og kjæmpet godt for at være rolig i denne Skilsmisestund, der mindede hende om den første, den bitre. Og saa kom Taarerne, uden at hun vidste af det, før hun kjendte dem trille paa Kinderne. Da satte hun sig paa den grønskede Stok, som i mange Aar havde ligget dernede i Gruset paa skraa mod Elveløbet, medens Plaget blev liggende halvt og flød, halvt paa Land. Hvor ofte havde hun ikke før siddet her i lyse Lykkedrømme;

hvor havde hun ikke elsket ham, og hvor haardt og tungt og grovt Livet nu var!

V.

»Farvel, Herr Professor; jeg vilde gjerne takke Dem for Touren, men jeg føler, at jeg kan ikke gjøre det saa, som jeg ønskede. Der er gaaet saa meget nyt op for mig idag, og De har vakt Tanker i mig ...«

»Aa, ingen Aarsag, min kjære Randel,« svarede Professor Barth og trykkede trohjertigt Fritz i Haanden. »Det glæder mig, at det har interesseret Dem. Ellers inddaler jeg mig forresten nødig med unge Mennesker paa Spørgsmaalene om Tro og Videnskab; de bliver let misforstaaede og leder til Overdrivelser. Lad os altsaa holde fast, at vi maa ikke springe noget Mellemlid over, og at der tilsidst er et Punkt, hvor enhver Viden stanser, og hvor enhver af os maa begynde at tro, alt efter sin Overbevisning. Men De synes jo at være kommet adskilligt frem paa selvstændig Vej, og det lader til, at De kan tænke solidere, end Ungdommen plejer. Jeg skulde forresten nok gjerne yderligere ...« Han saa prøvende hen paa Fritz. »Sig mig, har De Lyst til, at vi skulde tale lidt mere om de Ting, saa spaserer jeg hver Dag paa samme

Tid . . . Naa, saa kom imorgen, men præcis Klokken fem.«

De stod i Porten til Professorens Bolig i Kristian Augusts Gade og var netop komne fra en lang Spaseretur. Et tæt Snefald, der i Gasbelysningen tog sig ud som et uhyre, hvidklart Fnughav, paa hvis Bund de gik, var kommet over dem paa Hjemvejen, og Sneen laa i tykke Lag paa Hatte, Skjæg, Skuldre og Bryst. Den noget gammelagtige, lille, magre og skarpttegnede Professor, der med sit graasprængte, lidt stive Helskjæg, sine smaa dybtliggende Øjne og tørre, mørke Hud ogsaa til daglig kunde minde noget om de gamle Kleberstenskonger fra Middelalderen, tog sig nu med sit Snebelæg paa den spinkle, men faste Figur ud som en vejrbitd Statue. Fritz gik hjem, urolig, fuld af en indre Skjælven og Flyden, der vilde til at samle sig, ligesom naar man staar foran en tvivlende Beslutning. Desto skarpere saa han Modsætningen i Professorens klare Ro og Sikkerhed; den hele Personlighed stod for ham som den samlede, levendegjorte Sum af Aartusinders Verdensvisdom.

Fritz havde været Student i to Aar og gik nu i sit tyvende. Længe havde han været uadskillelig fra Wedel Stenersen; de boede sammen, havde Omgang fælles, de fleste Ønsker, Interesser, Svagheder og Smaaforfængeligheder fælles, og med samme løsslupne Frihedsfølelse havde de

kastet sig midt ind i en Hvirvel af Studenterliv, Selskabsliv, Kammeratliv, idet de maaske endog lidt for let og villigt ofrede til enhver af Ungdommens Guder. Men medens Wedel Stenersen fandt sig som Fisken i Vandet, blev Fritz snart træt. Istedetfor det nye, store, indflydelsesrige Samfund, han havde ventet at finde, mødte han her i Stenbyen det samme som før i Træbyen, lidt større, men dog det samme. De samme Baller, hvor Dans, Konversation og Souper var lige materielt fastslaaede, de samme Soiréer, hvor der fra den første The til den sidste Punsch aldrig føltes Trang til andet end det solide. Han kunde fæste sig ved den enkelte og føle, at der inderst laa en Trang efter Skjønhed, men disse fine Rødder, der famlede og stræbede efter Spirebund i et fælles Samfundsliv, fandt den ikke her, hvor det materielle klemte og skyggede og lugede alt aandeligt, der ikke var af religiøs Art. Selve Ungdommen var derfor heller ikke længe ung; han saa, hvorledes de alle tænkte paa at lære den for Livet nødvendige Brødbagning. Det gik op for ham, at heller ikke han selv egentlig var rigtig ung og glad længer, men hvor og hvad Fejlen egentlig var, det stod endnu uklart for ham, og saa levede han videre hen i Dagen.

En Vaarmorgen tidlig kom de to Venner hjem sammen fra en livligere Rangel. I det

matte Gryningslys var alting overtrukket med en ensformig Graalighed, de kalkede Husrækker med sine lukkede Butiklemmer og nedfældte Gardiner saa koldt og tilsluttet ned paa dem med en streng Advarsel om ikke at forstyrre Dydens retfærdige Søvn derinde og kastede vredt Lyden af Trinene tilbage med en skarp Dobbeltklang. Det var saa lydt, at de hørte Nattevognene fire-fem Gader henne, og de vidste, at Konstabelen kom, længe før han drejede om Hjørnet. De kunde ikke undgaa, at det dønede i Porten, da de lukkede sig ind, og det gav Gjenklang i Trappen for hvert Trin de gik. Tomt og hult som i en Tønde lød alting.

De var komne fra Liv og anspændt Lystighed midt ud i det ødeste øde, der findes: en stor Stenby, der ikke lever, ikke har sin Sol, ikke sin travle Staffage; og Fritz følte sig uhyggelig tilmode som i en Ligstue, da de traadte ind i sit Værelse. Han lukkede et Vindu op, saa der kom en kjølede Gufs ind, og da han saa havde slængt sin Paletot og Hat hen paa en Stol, fik han frem et Par Flasker Seltersvand henne fra Krogen bag Klædeskabet. Da han saa paa Wedel Stenersen, der mat og tung, med Hatten og Paletoten paa og Stokken i Haanden havde sat sig hen i Sofahjørnet, følte han sig vammel og flau ved denne Maade at leve paa. Wedel havde drukket for meget, og Morgenlyset frem-

hævede tirrende den blodløse, bløde Nøddemarkfarve, paa hvilken Øjenrande og Læber stod skarpt røde ligesom opsminkede, og et træt, glansløst Blik forøgede Indtrykket af det plusede, slappe og blasse i Ansigtets samlede Udtryk. Fritz maatte hen til Spejlet for at se, om han saa ligedan ud. Aajo, nogenlunde det samme, ikke fuldt saa slapt.

»Wedel, vi burde slutte med dette nu!«

»Schlutte — ?« spurgte Wedel og saa overordentlig adspredt og tankeløst op, idet han med flot Vane skruede paa Selterskorken og lykkedes at fordele Flaskens Indhold nogenlunde ligeligt mellem Glasset og Aviserne.

»Vi rangler for meget,« blev Fritz ved, »vi har ikke godt af det, og i Længden bliver det kjedeligt.«

»Ja, natulivisch!«

»Fra imorgen af siger jeg stop. Jeg vil begynde at læse, og det tror jeg det var bedst, om du gjorde ogsaa.« Han nikkede hen til Wedel, og de styrtede begge sine Selters i sig i ét Drag, som om de skaalede eller besejlede sin Beslutning.

»Ja, puh — natulivisch!« svarede Wedel og sank hen i Sofahjørnet.

»Saa er det altsaa besluttet da!«

»Ja, natulivisch!« Wedel var ganske overordentlig enig med sin Ven, især da han begyndte

at føle Tyngden af sine Bedrifters Mængde og havde en stærk Tilbøjelighed til at sovne ind med det ene Ben oppe i Sofaen og Stokken strakt ud over Bordet som en farlig Trusel mod Glassene og Lampen.

Dagen efter begyndte man saa.

Men Resultatet blev, at medens Fritz stod fast ved sin Beslutning, faldt Wedel meget snart tilbage i sine gamle Vaner. Der var det samme Rend af Kammerater paa Dørene som før, Fritz fik ikke Fred til at læse, og saa foreslog han i al Venskabelighed at flytte et andet Sted hen.

»Er det virkelig dit Alvor?« spurgte Wedel sagte. Det uventede Forslag gjorde ham beklemt og ganske nedslagen. »Vi som altid har holdt sammen.«

»Kan vi ikke holde sammen alligevel?« Fritz rakte ham med en vis Frejdighed Haanden, skjønt han selv længe havde kviet sig for dette. »Det er ikke dig, jeg vil blive kvit, men Kammeraterne.«

»Ja, det maa vel saa være da,« svarede Wedel; han kunde ikke rigtig komme sig til at se Fritz ind i Øjnene. »Jeg skal holde fast, det kan du være vis paa.«

»Og jeg ogsaa — stol paa det! Men du skulde forresten gjøre som jeg og stanse itide. Vi var kommet for meget paa Rangel, og det

kan være morsomt en Tid, men i Længden gaar det ikke.«

»Præker du Moral,« sagde Wedel med et godmodigt Smil.

»Aa ja, for en Gangs Skyld — ren Nytte-moral forresten, det hører du jo.« Fritz snoede paa sine Moustacher og lo saa muntert, som den lidt forlegne Situation tillod. »Tag det for hvad det er: ikke noget Brud mellem gode Venner, bare fuld Frihed for hver af os til at gjøre, hvad vi vil, læse eller ikke læse, rangle eller ikke rangle.«

Wedel svarede intet, men saa meget nedslagen ud. Der dukkede op i ham en dunkel Følelse af, at der øvedes Uret mod ham, at han var forladt, bortkastet, efter at han saa længe blindt havde fulgt i sin Vens Spor. Han gjorde ingen Indvendinger mer, thi han følte jo godt, at Fritz paa en Maade havde Ret i dette med Kammeraterne.

Saa var det denne Vinterdag.

Fritz var kommen hjem efter at have spist Middag sammen med Wedel Stenersen. Wedel førte endnu sit uregelmæssige Liv, læste vistnok noget Jus, men uden Stadighed, og Fritz var misstemt, thi han kunde ikke skjule for sig selv, at han jo havde noget vanskeligt for at gaa haardt irecte med sin Ven. Dertil kom, at han var misfornøjet med sig selv.

Han stod ved Vinduet i sit Værelse, der vendte mod Karl Johans Gade ved Torvet og Brandvagten. Adspredt saa han ned paa det travle Liv, der rørte sig i Gasskinnet. Damerne stansede ved Butiksvinduerne oppe paa Hjørnet, i Vinkjelderer passerede Folk ud og ind i det mystiske Halvlys, snigende som i ond Samvittighed, Bybudene stimlede sammen som Smaafisk om Agnet, hver Gang nogen nærmede sig dem, og Dragere, Kjørere og mægtige Grosserere dukkede frem i Lyscirklerne fra Lygterne, medens der lød et uafbrudt Bulder af Vogne med Rejsende fra Jernbanestationen. Det var dog kun med halv Opmærksomhed, han fulgte denne Travlhed, men det var ialfald Liv og Virkelighed, blot han kunde finde Kjernen i det. Før han kom herind til Hovedstaden, havde han havt sin Virkeplan saa klart afstukken og færdig, nu saa han, at den ikke var lagt dybt nok, og han vidste ikke, hvor han skulde begynde, men havde en trykkende Følelse af Vaklen og famlende Usikkerhed.

Han fældte Gardinerne ned og tændte en Lampe, men da han saaledes stod ensom med sig selv, følte han sig ganske beklemt, som naar han i sin tidlige Barndom blev ladt alene hjemme og syntes, at han var ulykkelig som Robinson Crusoe paa den øde Ø. Dette holdt han ikke ud, han tog Frakke og Hat og gik; han vilde

se Mennesker, høre dem tale, mærke at han og de levede.

Medens han gik og grundede paa, om han skulde begynde med historiske og kritiske Oversigter eller med selve Forfatterne, og om han skulde begynde med de gamle eller de nye, var det, han pludselig fandt sig Side om Side med Professor Barth, der talte til ham, saa de kom til at gaa sammen.

Han kunde bagefter ikke selv gjøre sig rigtig Rede for, hvorfor denne Samtale havde virket saa stærkt paa ham. Indholdet havde længe været spredt, nu om hans filologiske Studier, nu om æsthetiske Gjenstande, saa lidt om Dagens Spørgsmaal, om Personligheder i det offentlige Liv og andet. Først mod Slutningen var det, de kom ind paa Spørgsmaalet om Tankeretninger, og selv heraf kunde han nu bagefter ikke gribe synderligt andre positive Fakta ud af det samlede Indtryk end de Raad, han havde faaet, at begynde med at læse f. Ex. Buckle og Rydberg. Men det var just selve Indtrykket, hele Aanden i Samtalen, der forefaldt ham saa ejendommelig vækkende. Han var som et nyt Menneske, mærkede Gnisten, og at den havde begyndt at tænde.

VI.

»Jeg for min Del gaar, enten det sner eller regner, Sommer og Vinter, men præcis Klokken fem,« havde Professor Barth gjentaget, og Fritz fulgte Kaldet og indfandt sig punktlig.

For hver Gang faldt der et nyt Dække bort fra den klare, forstaaelige Sandhed, som saa længe havde skjult sig for ham. Først skimtede han den, saa blev Omridsene skarpere, indtil han syntes, han stod Ansigt til Ansigt med den og nu kun behøvede ved eget Arbeide at indforlive den. Han følte sig allerede stærk og sikker og læste efter en bestemt, af Barth antydet Plan det ene Værk efter det andet.

Imidlertid havde han under dette saa længe været den modtagende, at han med den stigende Sikkerhed snart begyndte at føle Trang til ogsaa at være den givende. Han vilde skaffe sig en Kreds, paa hvilken han kunde virke, og saa samlede han om sig hver Lørdag nogle Kammerater, blandt hvem alt det nye, han indsugede, blev kastet ud og diskutteret. Han forstod fortræffelig at lede ind paa de Emner, han ønskede omhandlet, og ved tilspidsede Paastande at skabe Disputer, gennem hvilke han fik banet Vej for Erkjendelsen af de friere Anskuelser, han stillede op som Modsætning til de nedarvede Synsmaader. Der blev ivrig forhandlet om Dogmetro

og Aandsslaveri, om Nydelse og Moral, om Kjærlighed og Ægteskab, om Skjønhed og Sandhed i Digtekunst og utallige andre Ting. Allerede den første Aften følte han, at han havde slaæet stærkt an, da han efter endel Modstand fik dem alle til at gaa ind paa, at Livets Opgave var den størst mulige Lykke, og at Lykke var det samme som Nydelse, idet selv det tilsyneladende gode og opofrende kun beroede paa den personlige Tilfredsstillelse ved at udføre den gode Handling eller i Haabet om dens Belønning her eller hisset.

Fritz var tilfreds med den første Prøve, og da de var gaaet, begyndte han at resumere de Effekter, han havde opnaaet. Det faldt ham ind, at den Stilling, han havde valgt bag Stolen, da han engang havde Ordet, maatte tage sig naturligt og godt ud ogsaa ved virkelige Foredrag. Han flyttede en Stol hen og prøvede for Spejlet, lagde den ene Haand med den gammeldagse Ring op paa Stoleryggen, og understregede Ordene ved et lidet Kast med den anden Arm, alt imens han talte nogle Sætninger med samme Spil i Miner og Gestus, som om han endnu havde Auditorium, og han fandt, at det saa usøgt og raskt ud. Ved et offentligt Foredrag maatte det virke.

Der var den første Aften blot fire-fem Personer, siden kom der flere til, og Wedel Stenersen

hørte selvfølgelig blandt dem. Det gamle fortrolige Forhold til denne var nemlig helt gjenoprettet. Dels kunde Wedels varme Gemyt ikke længe rumme nogen Bitterhed, og desuden kom der en af disse smaa Omstændigheder til, der pludselig kan bryde Isen.

Sagen var, at Wedel omtrent stadig havde en eller anden lettere Forelskelse. Det unge kvindelige øvede nu engang en stærk Tiltrækning paa ham, og den smukke, livlige Mands aabne Væsen tiltalte de unge Damer, saa der snart udviklede sig disse luftige Spind af en flygtig Tilbøjeligheds lette fine Spindelvæv, som en Hovedstadsdame saa godt forstaar at bringe istand. Men hans livlige Fantasi saa altfor snart solide Baand, hvor der kun var nydelige haarfine Traade, spundne for at skinne og flimre i en Balsals Belysning, og naar han da maaske ildfuldt greb til for at holde fast, skete det gjerne, at det hele Spind, der kun skulde røres ved af fine, vuggende Stemninger, brast og forsvandt i et Intet, endog før Tankerne ret kunde blive til Ord. Men meget snart efter fastnede han paa en anden Kant, og den samme Leg begyndte igjen.

Fritz, der selv var en Mester i at lege med fine Stemninger, og som med stor Sikkerhed forstod at løsne, hvad der ikke skulde rives, kjendte godt sin Vens Svagheder og blev ikke

det ringeste forundret, da denne en Dag kom op og erklærede, at han var »saa grænseløst ulykkelig«. Sligt plejede han at sove bort paa en Nat.

»Har du kanske været forelsket igjen nu?« spurgte Fritz, og blev ikke synderlig rystet, hverken af det haabløse »Ja« eller det store klagende Blik, Wedel gav til Svar. »Naa, saa gaar det vel over igjen.«

»Nej, denne Gang er det fortvivlet Alvor — jeg har friet.«

»Hvadfornoget! Var du kommet saa langt?«

»Og jeg var saa vis paa, at hun mente det oprigtigt, men — aa, jeg holder det ikke ud — hun var forlovet.«

»Forlovet? men hvem i Alverden er det egentlig? Det har du ikke sagt.«

»Clara With.« Wedel saa forlegent ned og stillede sig saa hen ved Vinduet og saa ud.

»Pyh — den! Og hende kan du gaa hen og forelske dig i.« Fritz rejste sig, puttede Hænderne i Buxelommerne og saa godmodig ironisk hen paa Wedel.

»Du forstaar hende ikke, Fritz — hun er ganske anderledes, end du tror; fin, barnlig, og en Følelse — —«

»Fanden heller,« sagde Fritz, »en rigtig dottet Smaabyfrøken er hun.«

Og saa begyndte de at disputere om, hvorvidt der var noget ved Clara With eller ikke.

Denne Disput beroligede i høj Grad Wedel Stenersen. Maaske kunde han alligevel have seet hende i et altfor idealt Skjær — Fritz plejede at se skarpt — men fremfor alt havde han nu, ligesom i gamle Dage, faaet lettet sit Hjerte overfor Barndomsvennen; han syntes, han havde fundet ham helt igjen.

Og saa var Forholdet med engang blevet som før. Wedel deltog med stor Iver i Lørdagslagene og var blandt de ihærdigste til ude i Selskabslivet og blandt Kammerater at tale om, hvor aandrig og overlegen Fritz var. Man begyndte saa smaat at lytte til denne Omtale, der skaffede »den unge begavede Randel« et første spirende Ry.

Rygtet om disse Sammenkomster naaede ogsaa til Professor Barth.

»Er De nu ogsaa ganske sikker paa,« sagde denne, »at det er sundt saaledes at drage andre ind i Deres egen Gjæring? — for nogen Gjæring er der vel hos Dem, Randel.«

»Jeg gjør ingen Propaganda, Herr Professor, men naar vi unge kommer sammen, falder det ganske naturligt, at vi en og anden Gang søger at løfte os lidt op over det sædvanlige Kammeratvrøvl eller den daglige Spidsborger-Konversation.« Han svarede i en beskeden Tone, men

det var ikke frit for, at han følte sig en Smule stukken af Ytringen om »Gjæring«.

»Naa, naa ja; men vær forsigtig. — Der er jo meget at rive ned, det er vist og sandt, men blandt disse unge Folk kan der vel være en og anden, som ikke har Stof i sig til at bygge noget bedre op igjen. Jeg siger bare: vær forsigtig!«

Nogen Tid efter traf Fritz oppe hos Professoren Advokat Hoel, der tilhørte det politiske Fremskridtsparti. Han var der for at indbyde Barth til et Herreselskab, og da Fritz traadte ind, blev de præsenterede for hinanden.

»Glæder mig at gjøre Deres Bekjendtskab, Herr Randel — glæder mig! Talte netop om Dem. Naa, De er nok ikke fornøjet med vore gode gamle Parykker? De ser den nye Tid komme? Den kommer, Herr Randel, den kommer! Og De gjør Ret i at gribe de nye Ideer itide; ja, det gjør jo forresten ethvert Menneske med Talent, Herr Randel — Talent!«

Fritz svarede ikke, men bukkede og modtog den fremrakte Haand, der gav hans et raskt, ligesom bindende Tryk, og han følte sig igrunden ikke saa lidet smigret ved, at den bekjendte Politiker mødte ham med saa megen Anerkjendelse.

»Hvis De ikke har noget bedre for,« fortsatte Hoel, »tager De kanske til Takke med en

tarvelig Aften hos mig paa Fredag? Det vilde glæde mig meget at se Dem, Herr Randel, meget! De træffer adskillige interessante Folk, kan jeg sige Dem; Barth har ogsaa lovet — —« Her trykkede han Barths Haand for at antyde: De svigter naturligvis ikke.

Fritz takkede og lovede at komme. Den lille vævre røde Mand smilede ligesaa meget med de skjæve Øjenbryn som med Munden og gik med spænstig Hurtighed ud, idet han endnu i Døren vendte sig og raabte: »Velkommen — altsaa Fredag!«

Siden, da Fritz og Professoren gik udover sammen som sædvanligt, ytrede denne pludselig midt i en Samtale: »Hør mig engang, jeg giver Dem kanske altfor mange Raad, men jeg har nu engang faaet et Slags Godhed for Dem, og De vil ikke miskjende — —«

»De ved, at jeg lægger stor Vægt paa Deres Mening, Herr Professor, og ethvert Raad af Dem er mig kjær.« Fritz bukkede, maaske en Smule formelt, men det blev ikke bemærket af Barth.

»Ja, jeg vilde da bare sige, at for Folk som Dem og mig, som vil staa helt paa Videnskabens og fremfor alt paa den uprutede Sandheds Grund, er det ganske godt at bevare en vis Uafhængighed. De kan jo ikke godt lade være at gaa til Hoel, men jeg tror, De burde gjøre som jeg.

Jeg blander mig meget lidet op i alt deres Stel; jeg følger dem nok med Opmærksomhed, men jeg deltager ikke, jeg bare ser paa. Partier er nødvendige, men ikke for os, Herr Randel, vi kan saa let komme til at rykkes ud af vor faste Position og nødes til at drive med Strømmen — rent ud sagt blive nødt til at gaa paa Akkord. Det var bare det, jeg vilde sige.«

»Det er muligt, De har Ret, og jeg vil alvorligt tænke over det,« svarede Fritz i en halvt vigende eller indrømmende Tone, der bragte Barth til at tro, at Advarslen havde slaaet an.

Men Fritz begyndte just i sit stille Sind at overlægge, om det ikke netop var nødvendigt, at alle de fremadstræbende Kræfter sluttede sig sammen mod Gammelkjerhedens Træghed og Fordom. Dette var dog værd at tænke paa.

Desuden begyndte Barths mange Raad og Vejledninger at falde ham lidt besværlige. Han havde faaet Vækkelsen af ham, men nu var ogsaa Lyset tændt, og han kunde gaa frem paa egen Haand. Han saa klart nok Vejen, og følte det noget trykkende og krænkende at gaa i en bestandig Følelse af at have en Hovmester. Just dette Ord for gennem hans Tanker, og selve den Erkjendelse, at han dog skyldte Barth noget, førte et Slags dunkel Modvilje med sig, som det saa ofte plejer at gaa.

Hvad han nu mest higede efter, var at faa leve fuldt med; saavel Virkelysten som Ærgjerrigheden var vaagnet hos ham.

VII.

Der var Bal hos Expeditionssekretær Juell.

Det var et lidet hyggeligt Bal, hvor den Brillat-Savarinske Lov »ikke for faa og ikke for mange« strengt var iagttaget; Salonen, der for Anledningen var omgjort til Dansesal, var rummelig, men passe fyldt, og den var luxuriøst oplyst fra den store glitrende Lysekrone, som assisteredes af talrige Girandoler paa Væggene. »Skal der være Fest, skal der ogsaa være et Straalehav,« havde Juell sagt; han syntes i det hele godt om at bestraales.

Fritz stod under en Française lænet til en Dørkarm og iagttog afvexlende »Fruevæggen« allerinderst, hvor et halvt Snes Mødre sad paa Rad, samt de dansende, der var opstillet i dobbelt Karré.

Naar han blev kjed heraf, vendte han sig til det andet Værelse, hvor der var arrangeret to Spillepartier af nogle af Expeditionssekretærens nærmeste Omgangsvener. Disses Tanker var ikke saa flygtige som til at forvilde sig ind i Dansesalen; hvad der ikke ofredes paa Spillet,

anvendtes til at drøfte Dagens fordærvede politiske Rørelser eller de nyeste departementale Interiører. Ved det borteste Bord havde de iøvrig just havt Fritz under Behandling; en af Spillerne vidste, at han havde været i Selskab hos Hoel og saa gav de sig til at gjøre Nar af hans »Børnehjem«, som de kaldte det, og krammede ud forskjellige mere og mindre farvede Historier om, hvad der paa disse Lørdage kom frem af »vilde Omstyrningstheorier«.

Expeditionssekretæren selv delte sig mellem Dansesalens Fruer og Vennerne ved Spillebordet.

Han var en kjødelig Fætter af Fritz's Fader, havde giftet sig til en Smule Penge og havde to Døtre, der skulde placeres. Det var naturligvis derfor, han gav sine Baller, men iøvrigt fandt han sig særdeles vel ved den Selskabelighed, hvor Damer og unge Mennesker spillede Hovedrollen; thi saa fuldstændigt departemental han end var i alt, hvad der berørte Forretninger, offentlig Virksomhed og Politik, var der dog i Bunden noget jovialt og ungdommeligt tilbage hos ham, som blandede sig hensigtsmæssigt med hans Sans for Udfoldelse af social Værdighed.

»Hvad Tiden savner er Takt og korrekt Urbanitet«, havde han netop henkastet ved et af Spillebordene, og i Virkeligheden var den ned- arvede og tilegnede Takt, han selv besad, hans Ideal og hans Maalestok for andres Optræden.

Derfor havde det heller ikke rigtig behaget ham, at Fritz begyndte at blive saa smaat omtalt som Bærer af nye Idéer, og allermindst, at han havde været hos Hoel.

»Naa, Fritz, danser du ikke?« spurgte han, idet han traadte hen til ham og slog ham let paa Skulderen.

Fritz vendte sig om.

»Jeg har ingen vis-à-vis,« sagde han.

»Ikke andet; det glæder mig, min Ven, det glæder mig.« Juell lagde Hænderne under Kjoleskjøderne, stak sin lille runde Mave med Guld-kjæden en Smule velbehageligt frem, og idet han stillede sig lidt bredt op paa sine korte, tætte Ben, mysede han polidsk og veltilfreds gennem Guldrillerne. »Ser du, jeg begyndte saasandt at tro, at du var voxet fra den Ting. De siger, at du vil blive Samfundsforbedrer eller noget sligt. Milla« — det var hans ældste Datter — »kom her forleden og fortalte, at du skulde holde et Slags Aandrighedsklub, eller hvad det var. Jeg syntes hun sagde, det var noget om en ny Digtekunst eller Anskuelse eller Opfatning, istedenfor det gamle, som var udlevet. Du vil da vel ikke blive Digter, vel?« Han trak sit gammelagtig fedfoldede Ansigt op til et Grin, der kunde være faderligt eller smaaironisk, eftersom man tog det.

»Du siger noget, Onkel! Digter — det har jeg ikke tænkt paa.« Fritz lo, og Juell lo med. »Nej, jeg er bange for, jeg ikke engang har fuldt saa megen Fantasi som dem, der gjør By-rygter om alle mulige Ting. Det hele er ikke andet, end at vi unge, istedenfor at spille Kort, som jo er en letsindig Beskjæftigelse, naar man ikke er sat og moden« — han kastede et ironisk Blik hen paa Spillerne — »taler om helt uskyldige Ting, som f. Ex. de nye Digtere derude og de gamle Digtere herhjemme, om nye Idéer og gamle Idéer, om aandelig Stilstand og aandelig Bevægelse — det er jo Ungdommens Sag, ikke sandt?«

Der kom et noget alvorligere Præg over Juells Ansigt og han nikkede et Par Gange saa dybsindigt og eftertænksomt som muligt. »Hør nu, min Gut, gaa nu bare ikke for langt med disse Idéer; hold dig pent paa Jorden — Virkeligheden, ser du, Virkeligheden, den regner med helt andre Talstørrelser, smaa men paalidelige, Far!« Han gav atter Fritz med faderlig Mine et Par lette Slag paa Skulderen.

»Det er netop Virkeligheden, vi vil have fat i, Onkel, saa at du og jeg altsaa er enige. Vi vil bare have Rede paa det virkelig eksisterende, det og intet andet; og just alt, som er ørkesløse Drømmerier og taagede Fusentasterier og Overtro og Paafund og Fejlsyn og blinde Vaner — det

er det vi vil tillivs. Det er da et rent Program, ikke sandt?«

Fritz havde et ypperligt Greb paa at se høflig og beskeden ud, paa samme Tid som der i Udtrykket kom et fint Anstrøg af Selvbevidsthed og Ironi, og Juell kastede ogsaa et mistænksomt forskende Blik hen paa ham; lagde atter Hænderne under Kjoleskjøderne og gav sig til at se dobbelt værdig og højtidelig ud. I Grunden nærede han megen Velvilje for Fritz, i hvem han saa et baade begavet og udvortes skikket Emne for en »korrekt« Personlighed, og det var just den Mangel paa Korrekthed, han sporede i disse nye Tiltag, som ærgrede ham lidt. »Hm! Jeg kunde nok have Lyst til at gaa dig lidt paa Klingen, min Gut,« sagde han, »men det er jo ikke rette Tid og Sted. — Virkelighed! jo pyt, skulde du bare hørt! — Nej, se her er et Stykke Virkelighed til dig.«

Han fik i det samme Øje paa Kjøbmand Aasum, der inde i Salen stod hensunken i Beskuelse af et eller andet blandt de dansende, og idet han med Glæde greb Anledningen til at skifte Thema, trak han Fritz med sig ind. »Herr Aasum, maa jeg præsentere min Nevø Student Randel — Kjøbmand Aasum, som nylig er blevet forlovet med Clara With. Nu faar De tage Fritz under Behandling, Aasum, og fortælle ham, hvad Virkelighed er for noget!«

»Hvad mente han egentlig med det, Herr Randel,« spurgte Aasum en Smule forvildet, da Juell smaaleende fjernede sig for bagom de dansende at naa op til Fruerne, »jeg forstod ikke rigtig — —«

»Aa, det var bare en Spøg; vi havde en liden Disput. Men jeg skulde jo gratulere — gratulerer!«

»Ja, det kan De rigtignok gjøre,« sagde Aasum trohjertigt. »Jeg er saa lykkelig, at jeg næsten ikke kan tro paa det. Ellers har vi nu været kjendt lige fra Barnsben af, og De kan tro, hun er prægtig, aa, ikke alene vakker, men sød og snil og venlig — og saa forstandig, ypperligt Ho'de, og saa lært!«

Det sidste lagde Aasum til i uvilkaarlig Følelse af, at det burde betones særskilt ligeoverfor den unge Videnskabsmand, og hans ikke megetsigende Ansigt antog et stille, højtideligt Udtryk. Fritz saa paa ham og fandt, at han baade saa ud til at være og visselig burde være lykkelig ved at have vundet hvilken som helst Dame i denne Sal.

Dette var altsaa den udvalgte, for hvem den smukke Wedel Stenersen havde maattet vige. Det var en middelshøj, grovbygget, men ikke egentlig undersætsig Figur, der gjorde Indtryk af noget kuert eller maaske rettere noget overordentlig jordbundet. Ja, et Stykke Virkelighed, som

Juell havde sagt, et Stykke af den Virkelighed, der træller i det materielles Tjeneste, fortalte sin dagligdagse Historie gennem dette uprægede Blik, haarde, glatragede Mundparti, glattede lyse Haar, lindt rødsprængte Ansigt og saa — sidst, men ikke mindst — de lave, lange Fødder og grove Hænder, paa hvilke Handskerne sad udstindede, som om de var blæst op med Luft. Og dog var han ikke ligefrem styg; han var som Folk flest, var manerlig. Men i dette Øjeblik, her i denne livlige Mængde, i den lyse, festlige Glans, var det, som om Fritz følte et Slags Fornærmelse ved pludselig at være stillet i Række med denne godmodige og beskedne Mand, hvis tunge Aandsløshed dog i Virkeligheden havde saa lidet fornærmende ved sig.

Medens de talte, det vil sige, medens Aasum fremdeles udbredte sig over sin store Lykke, saa Fritz med en Sort Uvilje henover de dansende. Hans Blik søgte hende. Han vilde i sin Misnøje tilfredsstille sig ved Synet af det ufine, kjødelige og aandløse, han nu var vis paa at se hos hende.

Fritz havde nogle Gange truffet Clara With her hos Juells og endog engang været buden i hendes Moders Hus, men hun havde aldrig gjort noget Slags bestemt Indtryk paa ham.

Afdøde With havde været Sagfører nede i Tønsberg og efterlod Enken i sorgløse Kaar. Hun var af den gamle Skole, selv strengt op-

dragen, holdt meget paa gamle Vaner og fremfor alt paa Iagttagelsen af alle mulige religiøse Former og Vedtægter, som hun i ikke ringe Grad plagede Clara med. Med sit tørre, graa Ansigt, sine to lange Sidekrøller og sin sorte Lap for det Øje, hun under huslige Sysler havde faaet ødelagt af en Gnist fra Skorstenen, sad hun nu deroppe i Sofaen ved Siden af Fru Juell, og saa med det andet Øje strengt moderligt udover de unge. Hun var en Barndomsveninde af Fru Juell.

Fru With havde egentlig ikke store Kundskaber. Hun yndede imidlertid de orthodoxe Videnskaber, der ikke sætter Sjælen i Fare ved altfor brydsomme Tanker, men som kan være til huslig Hygge med smukke lærerige Detailler, der fortæller om den menneskelige Aands fine, sarte Førgreninger. Hendes Husgud i det videnskabelige var Adjunkt Worm, hvem hun især omfattede med stor Velvilje, siden han i »Illustreret Søndagsblad« havde offentliggjort »Et Brev til en Dame om Orthografien« og sørgede for, at Folk senere kom til hende og sagde: »Gud, hvor det er morsomt, Fru With; det er jo Dem Adjunkt Worm oprindeligt har skrevet det Brev til; nej, hvor morsomt!« Wedel Stenersen var ogsaa kommet i et Slags Unaade, da Fruen fik vide, at han skulde have kaldt Worm for hendes Thevandsknægt. Hun var nemlig stolt baade af Worm og af sine Thevandsselskaber.

Det var til et saadant orthografisk The-selskab, at Fritz engang var buden for ikke saa lang Tid siden, og han havde ikke fundet sig videre opbygget af Adjunktens Foredrag om haarde og bløde Konsonanter, hvilket samlede Damerne i en lyttende Kreds og bragte Fruen til at beklage, at man vilde fordærve det Sprog, »som Guds Ord er skrevet i«, foruden hele vor Børnelærdom.

Clara havde den Aften ytret sig meget lidet; hun var helt hverdagslig klædt og gik omkring med The. Hvad hun havde svaret Fritz, da han engang i Aftenens Løb forsøgte at indlede en Samtale med hende, forekom ham meget intet-sigende og almindeligt. Hjemme følte hun sig nemlig trykket af Moderen, der stadig efter enhver Sindets Udflugt plejede at formane hende med et: »Det passer sig ikke for en ung Pige at være for fri, Barnet mit.«

Det var ogsaa Moderen, der havde gjort mest til at faa istand Forlovelsen med Aasum, der var Tønsbergmand og for nogen Tid siden havde begyndt en pen Forretning, der lod til at kaste godt af sig.

Fritz kastede altsaa et Blik henover Rækken af de dansende. Det var sidste Tour af Française, og hun dansede netop frem der oppe i Hjørnet.

Der var noget ved Bøjningen af den Arm, hvormed hun et Øjeblik hurtigt greb i Kjolen, som han strax blev opmærksom paa. Armen var fyldig, men ikke rund, snarere en Smule flad udad, og hvad han lagde Mærke til, var den bløde, sikre Linje, som over Albuhulen tegnede Overarm og Underarm.

Denne Iagttagelse satte sig ligesom fast i hans Øje og beherskede hele hans Syn paa hendes Figur. Hun bar en smagfuldt garneret, klar grøn Kjole, og i det kastanjebrune Haar en Halvkrans af Grønt og Liljekonvaller. Det regelmæssige Ansigt med den glatte, hvide Pande, de brunlige Øjne, der i dette Øjeblik overdækkedes stærkt af brede velformede Øjenlaag, og den lille fyldige Mund med Overlæben ganske pikant opkastet, kun en liden bitte Smule, saaledes at et Glimt af hvide Tænder saaes, alt dette havde ved Dansen og Varmen faaet en smigrende Fraicheur, medens Udtrykket snarere var noget ligegyldigt end livligt. Der var Ro over hendes Udtryk som over hendes Bevægelser.

Men disse Bevægelser var saa smidige og elastiske i al sin Ro, og Fritz fulgte enhver af dem med stigende Opmærksomhed. Hun var ikke egentlig slank, men smal om Midjen og ungdommeligt om end ikke spædt bygget; snarere røbedes der en vis Styrke og Fylde i hendes Former. Det, der dog mest gjorde, at hans Blik

sugede sig til hendes Figur, medens han stod der, tilsyneladende saa rolig og ligegyldig, var det ejendommelige, at Legemets Former ligesom anedes overalt, skjønt Dragten ikke var beregnet derpaa. Naar hun dansede let frem, naar hun stod der og skiftede Fod til at hvile paa, naar hun vendte sig halvt om til sin Herre, altid var Linjerne saa stærke og bestemte, at der anedes mere.

Fritz saa af og til hen paa Aasum. Denne stod fortabt i Beskuelsen, og det noget dumtsalige Udtryk viste, at han kun saa hende som den, hun vilde være: den takkelige, ligefremme Ungdom. Der var ikke Spor af fin æsthetisk Følelse i hans Betragtning, og selv om han havde lagt Mærke til den glimtvis stikkende Ild i Fritz's Øje, er det vel endog tvivlsomt, om han havde fattet nogensomhelst Mistanke til, at dennes Æstetik for Øjeblikket ikke bevægede sig i et Skulpturmuseums kjøligrønt Atmosfære.

Da hun efter Dansen blev ført ud ved sin Herres Arm, gik Fritz hende imøde i det næste Værelse og spurgte: »Har De en Dands tilovers, Frøken With?«

»Og det spørger De om saa sent,« svarede hun med et muntert Smil, idet hun, endnu ved sin Herres Arm, vendte sig halvt fra denne og henimod Fritz. »Tror De altsaa, at jeg er saa lidet optagen, at jeg nu ...«

»Jeg indrømmer villigt ...« begyndte Fritz med et undskyldende Buk.

»Naa, naa, vent lidt, De maa se efter selv,« og saa tog hun Viften, til hvilken Balbogen var bunden, og løftede den mod ham.

»Jeg bør jo ikke haabe, men jeg tænkte, at muligens Lykken staar den djærve bi — — og det gjør den virkelig; altsaa Polket — Tusind Tak!«

De bukkede og skiltes. Men idet han skrev sit Navn ind, saa han paa denne Arm, hvid, skjær, fyldig, og saa dukkede der op et Minde om den første hvide, runde Arm, der havde lagt sig om hans Hals og trykket ham til et elskende Hjerte; samme Runding, samme Fylde, men hvor var dog ikke denne Udtrykket for en helt anden legemlig Ynde og Gråce! At han aldrig var kommet til at lægge Mærke til hende før!

»Du, Fritz, sagde Wedel Stenersen, som i dette Øjeblik kom hen, »det er saa forbandet kjedeligt; jeg skulde naturligvis engagere Frøken With, men danse en hel lang Dans med hende vilde jeg jo nødig, kan du skjønne. Jeg tror næsten, jeg lader det være; mon det ikke gaar an?«

»Du kan trygt engagere hende,« svarede Fritz og tog sin Ven under Armen for at føre ham afsted efter et Glas Punsch, »jeg saa netop nu i hendes Balbog; hun er fuldt optaget for hele Aftenen. Den sidste Dans, hun havde, fik jeg.«

Der var, syntes Wedel, noget af det gamle fyrige, glødende over Fritz, og han spurgte helt forundret: »Skal du danse med »Smaabyfrøkenen«? Og det siger du saa fornøjet? Hvad er egentlig nu paafærde, da!«

»Ikke andet, end at jeg skal danse en Polket naturligvis, — det er igunden en rask Dans, naar man har en Dame, som danser godt. Skaal!«

Wedel blev lidt mistænksom; han kjendte saa godt Fritz's Manér. I det sidste Aars Tid var dennes hele Væsen og Udtryk blevet noget jævner og ensformigere, paa en Maade tørrere og fastere, som naar den unge Stengel vokser til Stamme; men nu brød der atter frem en Livlighed, der satte Ild i Øjet, Saft og Liv i Trækene, Spænsthed i Figuren. Wedel kjendte en underlig varm Følelse lægge sig derinde om Hjertet; han havde ikke været saa flygtig som ellers, da han forelskede sig i Clara, og der sad Bundrødder igjen efter det. Derfor var der noget angrebsagtigt bebrejdende i hans Udtryk og Tone, da han bøjet henimod Fritz dæmpet sagde: »Husk paa, at hun er forlovet — hun er for god til at lege med!«

Fritz blev blodrød, løftede Hovedet med et kjækt, trodsigt udfordrende Blik og sagde: »Selv om du havde Ret — og det har du ikke — skal saa Kjedelen sværte Gryden?«

»Jeg er ialfald saa ...« Wedel var ifærd med at svare saarende og hidsigt, men han stansede, vendte sig paa Hælen og gik pludselig bort, medens Fritz saa efter ham med et spydigt Smil. Han kunde næsten have Lyst til at blive den vindende, hvor en saa smuk ung Mand som Wedel havde været den tabende.

Et Øjeblik efter kom Wedel tilbage, rakte sin Haand trohjertig frem og sagde: »Lad det nu være godt igjen; jeg blev lidt hidsig; hører du, Fritz — du ved, jeg mente det godt.«

Hos Fritz sad der dog en liden, ganske liden Braad igjen, da de trykkede hinandens Hænder.

En Stund efter gik han Arm i Arm med Clara ind i Balsalen. Idet han lagde Armen om hendes Liv og dansede ind, kastede han uvilkaarlig et Blik henover det broget strømmende Virvar af fejende Slæb, mellem hvilke Parrene svingede sig, Herren altid som den herskende, Damen med Ansigtet halvt vendt bort, som om hun veg for Indtrykket af at have sluppet sine Sanser ind i en Hvirvel, der rev dem viljeløst med. Hans egen Dame var let som en Fjær at føre. Han vilde næsten heller følt mere haandgribeligt, at det var hans Kraft, der rev hende med, og han dansede hurtigere og hurtigere rundt med hende, blot for at finde Modstand; men der var dog ogsaa noget pikant i denne

Smidighed, der altid selv holdt sig fremme paa Linjen. Da de saa passerede i Parrækken, stod Aasum, som var for undselig og maaske for Claras Skyld altfor hensyntagende til paa dette Bal at prøve sine ufuldkomne Dansekunster, inde i det andet Værelse, næsten trykket op mellem Døren og Væggen, og stak sit glatte, lyse Hoved spejdende frem, smilende og beskeden. Da hun kom, nikkede han ivrigt, og hun nikkede igjen, men det forekom Fritz, som om der foer en let Skygge hen over hendes Ansigt. Aasum selv fulgte Fritz med Øjnene; han saa, hvor smukt og let han førte sig, hvor fuldkomment frit og utvungent han bøjede sig henimod sin Dame for at tale med hende, og saa fremfor alt, hvor fint og intelligent dette Ansigt med sine skarpttegnede Træk og den smale, spidse Moustache saa ud, naar Mund og Øjne smilende sendte hende et Spørgsmaal eller et Svar. Aasum var ikke jaloux, snarere en Smule misundelig over, at han til sin store Lykke ikke ogsaa kunde føje den at fremstille sig med lignende ydre Fortrin, men saa irettesatte han sig selv: »Det var Skam, om jeg klagede, jeg, som har faaet en saa stor Lykke.«

Fritz og Clara var inde paa Gulvet igjen, og denne Gang lod det til, at han ikke kunde slippe løs fra det. Den Stund, han skulde faa

beholde hende saaledes i sin Arm, var alligevel altfor kort.

»Jeg tror ikke, jeg kan længer,« sagde hun med træt Stemme.

»Aa, engang til rundt. Det er, som jeg aldrig skulde have danset rigtig før nu.«

»Nu gjør De Nar af mig.«

»Nej — De kan jo ikke selv dømme om, hvor let jeg svinger mig om med Dem.«

»Men jeg orker virkelig ikke mere — jeg maa faa Lov at sidde ned et Øjeblik.« Og hun stansede inderst i Salen ved Fruevæggen. Et Blik derhen viste dem, at ingen Stol var ledig, og Fritz foreslog da, at de skulde gaa ind i et lidet Sideværelse, som Juell plejede at kalde for sin Kones Hovedpine-Kabinet. Hun kastede endnu et flygtigt Blik hen og saa, at hendes Moder for Øjeblikket ikke var her, og saa gik de ind.

Det var et lidet firkantet Rum med ét Vindu, der var lukket af tunge Velours Gardiner, der ligesom Værelsets Udstyr forøvrigt var i en dunkel rødbrun Tone. Over det høje Egepanel hang flere smaa Genrebilleder i brede mægtige Rammer, og den Mængde Smaagjenstande, der uden egentlig Overlæsselse fyldte Etagèrer, Hylder og Hjørneborde, bidrog til at give det lille Rum et Præg af tæt Koselighed. I Midten af Værelset stod et lidet Bord med nogle Albums og Smaa-

kurve, og lige over det lyste en rød Hængelampe, der gav et dæmpet Skjær, som blev endnu varmere og blødere ved Modsætningen til Balsalens skarpe Glans, der var synlig gennem den opheftede Portière.

Fritz satte to Tabouretter frem til Bordet, og idet Clara førte Slæbet frem, saa det laa strakt næsten hen til Stolen ved Vinduet, kom hun til at sidde en liden Smule hældet mod den Side, hvor han var, men lidt foran ham. Han kunde derfor, medens hun begyndte at blade i et Album, uhindret betragte hende under deres Samtale. Hun sad slankt og lidt strakt, saa Figuren blev endnu mere smidig, og i den grønne Silkesko, der stak frem ved Bordet, opdagede han en smuk liden højvristet Fod. Skuldre og Hals havde en blød, hvid Hud med en dæmpet, flødefarvet Tone, hvis Varme og Dybde udhævedes fordelagtigt ved den kølige Glans i et gammeldags indfattet Collier af Amethyst.

Uden at vende Blikket fra Albumet opdagede hun, at han betragtede hende, men han mærkede det i samme Øjeblik og sagde: »Er det et Arvestykke det Amethyst-Halsbaand?«

»Ja, det er efter min Bedstemoder,« svarede hun, idet hun rejste sig lidt højere og saa flygtig ned paa det, medens hun vedblev at blade. Men er ikke dette den Skuespillerinde, som spillede den lille Hertug?, sagde hun livligt og

flyttede Albumet en Smule hen. I det samme bøjede han sig ned for at se, og hans Kind strejfede hendes Skulder. Det sitrede et Øjeblik i hende, og hun hældede sig længer bort. Det var, som frygtede hun for, at det ikke var tilfældigt, uden dog at have Grund til at tro det.

»Jeg husker virkelig ikke,« svarede han ligegyldigt, »jeg ved sandelig ikke engang, om jeg har seet hende.«

»De bryder Dem ikke om Operetter kanske? Og jeg, som synes, de er saa morsomme! Jeg kan ikke gjøre for det, men det er det, jeg morer mig mest ved, naar jeg gaar paa Komædie. — Nu synes De vist, at jeg er gruelig naiv!«

»Ja, Gudskelov!« sagde han og saa aabent ind i hendes Øjne.

»Fy, siger De Gudskelov!«

»Hvorfor skulde jeg ikke sige det? Naivitet, som jo er det guddommelige i Mennesket! Geniet er Naivitet, og Kvindeligheden er ogsaa Naivitet, naar den er smukkest og sandest.«

»Mener De virkelig, hvad De der siger?« spurgte hun med en Friskhed, der næsten klang forbauset glad.

»Jeg skal gjerne sætte det paa Tryk,« svarede han muntert.

Men i samme Øjeblik stansede Musiken, Dansen var forbi, og hun rejste sig hurtigt, saa de var inde i Salen, før den tømtes.

Da hun efter Ballet kom hjem og havde sagt Godnat til sin Moder, satte hun sig et Øjeblik i sit Værelse, før hun begyndte at klæde sig af. Hun tænkte først paa Aasum, som han havde staaet der og nikket; hun havde strax faaet Indtryk af noget enfoldigt, men nu bagefter traadte det endnu stærkere frem. I det Lys havde hun aldrig seet ham før, og begyndte derfor ogsaa strax at tage ham i Forsvar mod sig selv ved at søge frem alt det gode og solide og ærlige hos ham, som hun selv kjendte, og lagde dertil al den Ros, Moderen havde omtalt ham med. Dog kom det samme pludselige Syn derhenne ved Døren tilbage; hun saa ham stadig nikke og smile enfoldigt. Hun vilde jage det bort og gav sig til at mønstre sin Aften fra først til sidst, ogsaa Fritz. Han passerede Revue med de andre, og bevidst gav hun ham i dette Øjeblik ingen egentlig fremtrædende Plads for de øvrige, men dunkelt kom der dog frem noget særskilt ved hans Skikkelse, før den fortrængtes af den næste. Saa var det atter Aasum, der stod ved Døren og nikkede; det Syn vilde ikke bort.

Hun rejste sig næsten heftigt og begyndte at klæde sig af. I det hun løste Collieret og lagde det hen paa Toiletbordet, stod hele Scenen i det lille røde Kabinet klart for hende, og hun mindedes, at Randel havde spurgt, om Smykket var et Arvestykke. Da hun saa umiddelbart efter

løste sit Kjoleliv op, maatte hun uvilkaarlig se ned paa Skulderen, der, hvor hans Kind havde strejft.

Hun følte det, som om noget af Fritz Randel usynligt var tilstede.

VIII.

Der var kommet en ejendommelig, stærk Beaandelse over Fritz. Det kjendtes som et nyt Liv, med engang udfoldet, et forynget Hjerteslag, en frisk, betagende Stemning, i hvilken det aandelige Arbejde opklaredes af en lys og varm Dagens Sol, der modnede Viljen, Energiën og Modtageligheden.

Det at leve i Skjønhed, som han allerede havde begyndt at tro var noget, der kun eksisterede i den fantasirige Ungdommeligheds fagre Drømme, forekom ham nu atter at være et Virkelighedens Ønskeland, som han stævnedes mod.

I Hovedstaden havde han jo strax kastet sig ind i det skummende Ungdomsliv, han havde grebet haardt til i det, og han havde forsøgt mygt og mildt, men aldrig greb han Skjønhedstanken, kun Skum og Bobler, som brast. Hans Væsen var ikke med i dette tomme og tilfældige. Saa troede han at skulle finde de Skjønhedsvises Sten ved at kaste sig over dem med sit Arbejde,

men det blev til intet, forinden han kom i Berørelse med Professor Barth, og dog var der selv da et Indelukke tilovers, som ikke vilde aabne sig.

Men nu strømmede der indenfra Lys og Varme og Liv, han følte, at det var Nærmelsen til Clara With, han skyldte disse nye Stemninger.

Han var fuldt paa det klare med sine Følelser. Han elskede hende ikke med sit Hjerte, ikke med Begjær at vinde hende helt, og han ventede eller ønskede heller ikke, at hun skulde gjøre det. Men i det korte Øjeblik, den lille Sekund, da Nervespids uforvarende strejfede Nervespids, følte han tydeligt, at der hos dem begge udladede sig en Strøm af denne ejendommelige magnetiske Trang til at nærme sig hinanden, sysle med hinandens Tanker og Følelser og Sjælestemninger, ikke som Menneskekundskabens Studium, men som det kvindeliges og det mandliges Dragen til at eje et unævnt og ugribeligt Fællesomraade, en Mellemtung mellem Hjertets Kjærlighed og Tankens Granskning, snarest en Sansernes fine Stemningsudfoldelse.

Det var denne pludseligt fremvældende varme Stemningsduftighed, han endnu havde savnet. Men naar han nu under sine Studier fordybede sig i de store Aanders Personlighed og Liv, var det som hans Syn naaede langt dybere ind og langt skarpere skjelnede hver fin Stemningsstraale,

for hvis Oprindelsesfarver han nu først havde rigtig Spejlingsevne, naar de brød sig gennem Tankespektret.

Han nød, og erkjendte gennem Nydelsen; mere trængte han ikke til.

Og han søgte ofte at møde hende.

Samtidig kom der andre Ting til, som skjærpede hans Virkelyst. Han havde ikke fulgt Barths Raad at holde sig lidt fjernt fra Hoels Kreds; tvertom, den drog ham sympathetisk, og han sluttede sig tættere til.

Hoel lagde Vægt paa at vinde Fritz. Der var Brug for unge talentfulde Kræfter, som i en eller anden Retning ønskede en Forandring af det bestaaende, og han mente som Regel at kunne sige, at hvem der ikke var mod ham var med ham.

Men Fritz var endog temmelig fremskreden, og det syntes, som om han ikke frygtede for at være sig sine Meninger bekendt, saa her forelaa et usædvanlig godt Emne.

Hoel havde Greb paa at dyrke saadanne unge Forbindelser, og hans Methode slog ikke ganske fejl paa Fritz heller, skjønt det forekom Hoel, at denne unge Mand var mere forsigtig og tilbageholden end sædvanligt blandt unge Mennesker, hvem han gjerne snart fik til at give sig hen. Han mistvivlede dog ingeniunde om et heldigt Resultat ogsaa her, men paalagde først

og fremst sin Søn, Salve Hoel, at slutte sig saa nøje som muligt til Fritz, og naar han selv mødte denne, viste han ham altid en udsøgt Opmærksomhed, spurgte ham om hans Mening, disputerede kanske en og anden Gang ganske paa lige Fod, for sluttelig at indrømme en hel Del. Dette undlod sjelden at smigre de unge Mennesker.

Det gik ogsaa, som han havde beregnet det; langsomt og næsten umærkeligt drev Fritz ind i en Forbindelse, som Hoel mente, han nok skulde lede og udnytte, naar den først var knyttet.

»Nu kan De gaa hjem med mig og spise Aften ganske *en famille*,« sagde Hoel en Dag, »hjemme kan vi diskutere den Sag ganske i Ro og Mag.«

I Hoels Hus laa denne milde Overtalelse og Bearbejdelse i Luften. Alle Familjens Medlemmer, de kvindelige med de mandlige, syntes at være i en stiltiende Overenskomst om at »vinde« de Personer, der blev dragne til Huset; Respekt og Hensyntagen var Hovedmiddelet, og øvedes der nogensinde et let Tryk, saa var det ved en underforstaaet Tilkjendegivelse af, at saa intelligente Mennesker umuligt kunde nære altfor gammel-dagse Anskuelser.

Det var der nu ingen Fare for med Fritz; ham gjaldt det ikke at desinficere, men kun at erhverve som han var.

Efter Aftensbordet besluttede Hoel at prøve et lidet direkte Angreb. Hans Døtre havde just beklaget, at Kvinderne blot fik Lov til paa anden Haand at deltage i Bevægelserne, medens Mændene kunde slutte sig sammen, saaledes som hos Fritz, og nyde direkte af en overlegen Indflydelse.

»Ja, min unge Ven,« sagde Hoel, »der er noget i Dem, et Noget, siger jeg, som virkelig peger paa Indflydelse. De kan skaffe Dem betydelig Indflydelse — De har Syn for det Væsentlige.«

Fritz betragtede opmærksomt Hoel. Denne havde stillet sig op midt for ham, trak Øjenbrynene op og saa med sit skarpe, næsten borende Blik ind i hans Øjne. Mon hvor han vilde hen med dette?

»Aa, desværre, det gaar ikke saa fort med at faa Indflydelse,« svarede Fritz smilende og i en vis beskeden Tone, »ellers var der ingen Nød med de nye Ideer. Men det er vel mere andre sammenstødende Omstændigheder, som gjør det, end Personen selv.«

»Paa ingen Maade, bedste Ven, paa ingen Maade. Ja, undskyld, at jeg her tillader mig at være af en anden Mening. Nej, ser De, Indflydelse er et personligt Talent.«

»Ja, det har da Far ved Gud Ret i,« sagde Frøken Hoel med det eftertrykkelige Præg af

Overbevisning, som kun Kvinder er mægtige at give Paastandene.

»Men De har kanske ingen Ærgjerrighed — eller lad os sige: indre Trang til Virksomhed, Samfundsvirksomhed, hvad?«

Hoel lagde sin Arm i Fritz's og førte ham langsomt med sig ind i Sideværelset, for at tage en Cigar. »Lad os sætte os ned her og gjøre os det mageligt,« sagde han saa og trak ham fortroligt ned med sig i en gammel Hestetagls Sofa.

»Ingen Ærgjerrighed, hvad?« gjentog Hoel og forsøgte at smile skjelmisk, men det var noget, som aldrig vilde lykkes ham fuldstændig; der kom gjerne et Strøg af Ironi over det.

Fritz følte godt, at han stod overfor en Aabning af Underhandlinger, men han var ikke helt ubekjendt med Værdien af den Manøvre, der kaldes at gjøre sig kostbar, og om han end allerede var saagodtsom beredt til at følge, skulde det dog kun være under den Betingelse, at man lod ham beholde en betydende og fuldkommen selvstændig Plads.

»Hvem har ikke en liden Smule Ærgjerrighed,« sagde han roligt og lidt reserveret, »men hvad forresten det angaar, saa trykker den mig ikke synderlig. Den Sag, jeg kjæmper for, vil nok i al Stilhed arbejde sig frem; den har Sandhed i sig, og jeg tror, den har Tiden for sig. Jeg betragter mig selv bare som et Redskab . . .«

»Det har Talentet ingen Ret til, Herr Randel! De har Talent, og De har ikke Ret til at sætte Deres Lys under en Skjæppe, jo, under en Skjæppe — jo! Ser De — De er igrunden enig med os i alle Hovedspørgsmaal, ligesom Barth, ja som Barth — ham har De jo Tillid til, De holder af ham, hvad? Det maa jo enhver gjøre, som kjender ham, — det maa enhver!«

»Det er nok saa,« svarede Fritz fremdeles undvigende, »men det er jo egentlig det æsthetiske, som jeg ...«

»De siger: det æsthetiske, unge Ven — lad os undersøge det lidt nøjere. Man kan ikke tage et Fænomen isoleret; der er Sammenhæng i alt, en dyb Sammenhæng. Hvad De vil, er Aandsfrihed, uden Aandsfrihed ingen sand politisk Frihed. Rødderne er fælles, bedste Randel, og sygner Rødderne, saa dør baade Stammer og Grene og Kviste, ikke sandt?«

»Jovist,« svarede Fritz, »men de to Retninger kan vel godt støtte hinanden, selv om de hver for sig arbejder uafhængigt. Jeg sætter oprigtig talt stor Pris paa Uafhængighed — ja, misforstaa mig ikke, Hr. Hoel, jeg tænker fremdeles mindre paa min Person, end paa de Ideer, jeg kjæmper for, — men i det politiske Parti vil vel — —«

Hoel satte et vellykket Blik af Forbauselse op. »Men, bedste Herr Randel, at en Mand som De kan saa helt og holdent misforstaa — — ser

De, Uafhængighed er jo just Kjendemærket paa Frihed, det er vi vel enige om, hvad? Og hvor kan De saa tro — — nej, det er bare i de rent praktisk politiske Afgjørelser, at man af rent praktiske Hensyn maa underordne sig et Program en og anden Gang, for at kunne sætte en Sag igjennem. Men paa Ideernes Omraade — Gudsød! — der er Uafhængigheden just den skjønneste Frugt af vor Frihedsstræben, og jeg vilde se paa den, som formastede sig til med Frihedens Løsen paa sine Læber at ville — — nej, unge Ven, nej! De maa i Gjærning bevise mig, at De ikke nærer saadanne Tanker om mig!«

Hoel var kommen en Smule op i Højderne, og han fortsatte med fristende Løkkelse, idet han lagde sig langt tilbage i Sofaen som før i passende Overbliksafstand at tage Sigte paa Fritz's Person. »Og De kan blive en Banebryder, jo, jeg siger det med fuldt Overlæg: en Banebryder! — Som jeg nu ser Dem der og hører Deres Stemme, kan jeg tydelig spore Taleren, og De skulde gjøre Deres Pund frugtbringende.«

Han vidste ikke selv, hvor sikkert han havde truffet Fritz's *corde sensible*. Dette at staa paa Talerstolen og binde Masserne, var just Gjenstanden for Fritz's Ærgjerrighedsdrømme, og medens han koldt havde hørt paa det øvrige, løb de sidste Ord ham som en Ild gennem Blodet.

»Jeg har aldrig rigtig forsøgt det,« sagde Fritz med spørgende Nølen, »men hvis det skulde — —«

»Hvis? — Det er aabenbart Deres Styrke, unge Ven! Stol paa mig, jeg er jo Mand af Faget, hehe, ja om jeg selv skal sige det. De har Talent, vistnok et stort Talent, og De har aabent Blik for Tidens Krav; det er Grundlaget. Men De har mere. De har Talens Magt i høj Grad, det er jeg vis paa; De har velklingende Stemme, smukt fint Ydre, De har alt! Mændene vinder De ved Deres Argumentation og pointerede Fremstilling og Kvinderne ved Deres Ild og beaandede Udseende — ja, smil ikke, Kvinderne er en Magt! — Naa, se ikke slig ud; De kan da forstaa, at jeg ikke sidder her og smigrer, jeg vil bare give Dem den fornødne Selvtillid, det er Sagen; Selvtillid er det, De mangler.«

Fritz smilte let; maaske var det dog ikke ganske saa. »Hvis De tror, det virkelig skulde nytte at prøve,« vedblev han, »saa havde jeg rigtignok ogsaa tænkt at gjøre noget i den Retning, og som erfaren Mand giver De mig kanske et Raad. Skulde det ikke lade sig gjøre at udvide de Sammenkomster, som har været hos mig, saa at man samlede sig i et Slags privat Klub? Jeg mener, at det først og fremst gjælder at trække de unge Mennesker med sig. Naar der bliver Røre blandt dem, saa smitter det snart i

andre Kredse. Det gjælder vel egentlig, tænker jeg, at faa en Bevægelse igang i en bestemt Retning; siden vil det vise sig, om det nye Syn paa Samfundsforholdene leder den enkelte ind i Politiken eller i andre samfundsnyttige Gjøremaal: Jeg vil faa mine, og De vil faa Deres. Hvad mener De?»

»De vil faa Deres — ganske vist — og jeg mine — javist, jaha!« Hoel slog bekræftende ud med Haanden, trak lidt paa Mundvigerne og kastede hurtigt et skjævt Blik henover Fritz. »De har fuldkommen Ret; bare vi faar Bevægelsen igang, saa sorterer det sig siden. De ser skarpt og klart paa Forholdene, unge Ven!«

Det blev samme Aften afgjort, at Salve Hoel skulde arrangere det fornødne til en Omdannelse og Udvidelse af Klubben, hvor saa af og til Fritz skulde holde et Foredrag, afpasset efter Forholdene.

Fritz og Hoel skiltes med gjensidig Tilfredshed. Hver af dem mente, at han nok skulde se den anden paa Fingrene; men Hoel troede dog, at han var kommen længere med Fritz, end Tilfældet var, og mente, at denne nok ligesom alle de andre vilde lydige indordne sig, naar man først havde faaet ham tilstrækkeligt viklet ind. »Ham har vi,« sagde han, da han kom ind i Dagligstuen efter at have lukket Fritz ud. Og han gik raskt op og ned af Gulvet, gned sig i

Hænderne og gjentog flere Gange: »Ham har vi, for hver Gang mere afgjort og bestemt i Tønen.

Fritz begyndte ogsaa snart under Mærke at levere Artikler i Hoels Organ »Norge«, der trængte til ulønnede Medarbejdere; de gjorde Lykke, blev omtalte som skarpsindige og aandfulde, og hans nye Venner gjorde alt for at give dem Vind i Sejlene. Saaledes var det, han vilde have det. Paa den Hoelske Side var man fuld af Iver, man undlod aldrig at puffe sine egne frem, og Fritz mente, at han nok selv skulde sørge for at undgaa et uberettiget og genørende Paatryk.

IX.

Fru With havde med en noget gammeldags Strenghed vaaget over sin Datters Opdragelse. Denne gik først og fremst ud paa at holde hende i Karantæne mod alt »farligt«, dernæst paa omhyggelig Overholdelse af alle konventionelle Former i det religiøse og det verdslige, og til sidst naturligvis ogsaa paa Tilegnelsen af et passende Kvantum Kundskaber og Færdigheder, men dette sidste var dog kun Numer tre.

Da Clara imidlertid var blevet lykkelig og vel forlovet, ansaa Moderen Opdragelsen for

afsluttet og Karantænen for ophævet. En forlovet Pige var jo efter alle gamle Regler i sikker Havn.

Og saa kunde da den gamle trække sig mere tilbage fra det støjende Selskabsliv, der begyndte at trætte hende en Smule. Clara turde nu godt gaa i Selskab uden den moderlige Beskyttelse over sig hver eneste Gang, skjønt Aasum meget ofte ved sine Forretninger var hindret fra at være med.

Der var Liv og Munterhed i den unge Pige, men hun havde aldrig rigtig faaet slippe den paa løse Vinger; der var en naturlig og ufordærvet Nyfigenhed efter at sende Ungdommens Stemninger i Ilden, men hos Aasum fandt hun kun en Tryghedens Ro, der intet søgende og dristigt havde ved sig.

Da kom dette med Fritz.

Efter Ballet hos Juell forstod hun, at hun tænkte mere, end hun burde, paa den lille Begivenhed, og da de saa kort efter mødtes i et Selskab, var der et Slags Ængstelse over hende, idet han nærmede sig. Hun besluttede at være paa sin Post, og han mærkede strax noget kjøligt og tilbageholdende hos hende.

Det er bedst at lade som ingenting, tænkte han, og efter at have sagt nogle faa høflige Ord, fik han Anledning til at vende sig andenstedshen og lod hende faa være i Fred den Aften.

Dette var hende lidt uventet og ærgrede hende en Smule. Da hun saa bagefter tænkte over, hvad hun havde sagt og hvorledes, fandt hun, at hun havde opført sig uhyre dumt. Han havde jo ikke givet hende mindste Anledning, og næste Gang hun traf ham — det var ved en liden Soirée dansante — var hun ængsteligt nysgjerrig for at se, hvorledes han tog det. Vilde han engagere hende, eller endog blot tale med hende? Hun havde ikke fortjent det! Saa dum hun havde været!

Han kom, han engagerede hende virkelig, men var temmelig tilknappet.

Da han saa hentede hende til Dansen og fremdeles syntes noget afmaalt, besluttede hun at gjøre et første Skridt; hun havde jo al Uretten paa sin Side. Idet hun lænede sig lidt tættere i hans Arm, bøjede hun sig med et let Anstrøg af Koketteri frem og saa op paa ham: »De er vist vred paa mig siden sidst?»

Fritz følte instinktmæssig, hvordan det stod til, og han var lydhør nok for den Tone, hvori hun havde spurgt, til at han strax var paa det rene med, at der med tilbørlig Forsigtighed her kunde blive en pikant liden Tilnærmelse.

»Jeg er slet ikke vred,« svarede han, »det vilde være dumt af mig at blive vred, for jeg vidste jo, at jeg ikke havde givet mindste Anledning. Men De var formodentlig i daarligt

Humør over et eller andet; det kan jo hænde enhver!«

»Ja, det var just det,« skyndte hun sig at sige, og bøjede derefter Samtalen hurtigt over til noget andet.

Men inden han førte hende tilbage til hendes Plads, var der hos dem begge kommet en Fornemmelse af, at de havde faaet et lidet fælles Omraade, som var deres eget alene, og det var som om de kjendte hinanden ganske anderledes end før.

En Aften fulgtes de fra et lidet Selskab langt ude paa Drammensvejen. Hun var kommen alene, og Budet, som skulde følge hende derfra, blev sendt hjem igjen. »De maa ikke bryde Laget saa tidlig, nu som det er morsomst,« sagde Fritz, »De ved, at jeg med Fornøjelse følger Dem.« Da flere af hendes Veninder gjorde paa samme Maade, og da Værtskabet sluttede sig til Overtalelserne, tog hun saa sin Beslutning og blev, idet hun søgte at skjule for sig selv, at det var Fritz's Følge, som fristede hende.

Munterheden hørte ikke op, da man gik indover i den stjerneklare Vinternat; der blev leet og disputeret om en ung Dame, der skulde have sat sig en Smule udover de strenge Former, og Damerne var alle enige om at angribe hende, Herrerne om at forsvare hende. Det var ikke muligt at komme til nogen Enighed, saalænge

Damerne kompakt sluttede sig om den Mening, at det var saa uforsigtigt.

Fritz og Clara skiltes fra Selskabet for at tage op over Briskebyvejen. Der var glat i Bakken, og han bød hende sin Arm, som hun tog; men strax efter angrede hun det, de var saa alene paa denne afsides Vej, de mødte ingen, mørkt og taust var det paa Løkkerne til begge Sider af Vejen, og de hørte intet andet end sin egen Tale og Lyden af sine egne Skridt. Men nu kunde hun ikke slippe den, uden at det saa snerpet ud.

Han havde fortsat med at tale om Kon-
veniensen Baand og klagede over, at de ind-
snevrede de naturlige menneskelige Følelser.
Med hvilken Ret krævede Samfundet alle disse
Indskrænkninger, som tvang de forskjelligste
Individualiteter ind i en og samme Form?

»Men der maa da være Regler,« indvendte
Clara. »Vil De, at vi skal gjøre alt muligt, saa-
ledes som vi netop har Lyst til det eller som
det falder os ind?«

»Hvorfor ikke? Skal vi endelig forudsætte,
at vi bare har Lyst til det, som er ufornuftigt?«

»Ne—ej, men —«

»Men?«

»De sætter Spørgsmaalet frem saa underligt.
— Det er jo ligesom, at man maa have Love og
Domstole i et Land.«

»Fordi der findes forbryderske Naturer, ja. De mener altsaa, at vi allesammen egentlig er Forbrydere, som der maa passes godt paa.«

»Nej vist — hvor De vringler!«

»Jeg vringler slet ikke. Lad os holde os til hende, vi talte om. Der var i og for sig ikke noget galt i det, hun gjorde; baade De og de andre Damer var jo enige i det. Hun var naiv, hun stødte an mod en Form, som hun kanske ikke kjendte, og saa bliver den ærligste og naturligste Ting af Verden til noget galt. Det, som ikke var en Fejl, bliver en Fejl, altsaa skaber ligefrem Etiketten Fejl.«

Clara lo. »De har igrunden Ret paa en Maaede; men der maa jo være en Skik og Regel. De føler lige saa godt som jeg, at det ikke er blot Form, men noget meget mere.«

»Ja, det er noget meget mere,« sagde Fritz med en vis Iver, »det er et utaaeligt Baand paa Friheden, det er absolutistiske Paafund, som vi fra Barnsben af pidskes til at lyde. Vi vover ikke at kny, skjønt vi alle er oprørske.«

»Ikke jeg,« lo Clara muntert.

»Jo da, De ogsaa! Og rundt omkring Dem mærker De nok, at der er Oprør i Luften — Gudskelov!«

»Ja, der er lidt Oprør, og det er igrunden ganske morsomt! — Men det gjælder da bare

det, som er mindre væsentligt, Smaatingene og saadant, som kanske er lidt latterligt.«

»Det er latterligt altsammen! Vore egne Følelser skal lede os, men ikke alslags Paafund og stive Regler.«

»Men Gud, De maa da indrømme, at visse Ting — —«

»Nej, nej, jeg indrømmer ikke,« vedblev han ivrigt. »Jeg kan ikke indse, at Menneskenes Handlinger bliver bedre og fornuftigere ved at klemme Fødderne i kinesiske Sko eller ved at bære Ringe i Næsen.«

»Gud, hvor De overdriver — De er virkelig morsom!« Men hun lo ikke længer, hun begyndte i sit stille Sind at gjøre ham Indrømmelser. Der var dog alligevel noget utaaleligt i alle disse smaalige Baand. Og saa tænkte hun paa, hvorledes mon hun vilde tage sig ud med Ring i Næsen, det var jo egentlig ikke ubekvemmere end at have Ringe i Ørene.

»Og saa er det ikke engang muligt,« sagde Fritz, »at finde en saadan Konveniensregel, som springer fornuftmæssigt ud af en naturlig menneskelig Følelse. Se, der har vi nu de orientalske Kvinder, som ikke tager i Betænkning at være en Mands femte eller sjette Hustru, men som vilde synke i Jorden af Blusel, om en fremmed Mand fik se deres Ansigt. Og jeg synes nok ogsaa der er en Smule Modsigelse i, at der

findes unge afrikanske Damer, hvis ubestridelige Blufærdighed — ja, de er meget strenge, kan jeg forsikre Dem — men deres Blufærdighed bestaar bare i at lægge et Klæde om Nakkehaaret; er nu ikke det en Modsigelse?»

»Jeg vil ikke tale mere med Dem, naar De sammenligner os med saadant urimeligt noget.«

»Aa, ikke urimeligere, end at en Dame her hos os gjerne kan vise sig i Baldragt, men saa skriger hun, naar hun bliver overrasket i Morgenkjole. Exemplet er kanske gammelt, men det er sandelig godt.«

»Naa, De har kanske Ret i noget,« svarede Clara ligesom afbøjende, »men — ja, det kan nu ikke nytte at disputere om det!«

Hun havde just selv tænkt paa alle de Former, som angik den naturlige Blufærdighed, og nu havde ogsaa han nævnt det. Det var Tanker, som uvilkaarlig havde mødt hinanden, og han havde virkelig bøjet hendes ind i en ny Retning. Der var for meget Snerperi; der var for lidet Frihed, og Herregud, hvorfor skulde egentlig alle unge Følelser gaa i Klosterdragt? Men hun var ræd for at komme videre ind paa det med ham, skjønt hun gjerne skulde villet vide, hvorledes han egentlig vilde, at det hele skulde være indrettet. Men vist var det, at han havde Ret i, at det var altfor trangt og bundet, som det var.

Saa spurgte hun om noget andet, og saa var de kommet op paa den øverste Højde, hvor de kunde se hele Stjernehimlen, og han maatte vise hende, hvor det og det Stjernebillede var. Og da hun skulde se ret efter hans Finger, hvor han pegte, maatte han bøje sig tæt ind til hende, og hun tæt ind til ham. Det var bare for at se bedre, men han havde saa mange Stjernebilleder at vise hende, og hun syntes, hun vilde fundet sig i, om der ogsaa havde været lidt flere,

Saa stod de ved Porten, og han lukkede op med den store Portnøgel.

»Er De nu vred paa mig, fordi jeg har disputeret saa med Dem,« spurgte han, da han holdt hendes Haand til Afsked.

»Nej langtfra, hvor kan De tro det.« Og Tonen var saa forsikrende, at han vovede at kysse hendes Haand. Det var jo rigtignok kun paa Handsken, men derved var intet at gjøre.

Da hun gik op over Trappen, studerede hun paa, om hun virkelig havde følt et let, men ejendommeligt Tryk i sin Haand, eller om det kun var en Indbildning. Hun kunde ikke komme til noget afgjørende Resultat i den korte Tid, før Søvnens greb hende.

Først næste Morgen, da Dagen lagde sig blegnende over hendes Fantasi, kom hun til at huske paa Aasum. Han egnede sig ogsaa bedst for Formiddagsbetragtninger, fandt hun.

X.

»Røverborgen« var en Labyrinth for enhver, der ikke var kjendt i Huset, og man fortalte paa Spas, at en Mand engang oppe fra tredje Etage havde maattet raabe ned paa Gaden efter Hjælp for at komme ned igjen; men for Kjendtfolk havde dette underlige gammeldagse Virvar sin Tiltrækning. Madam Rasmussen, der her holdt Spisekvarter, kunde man forresten lettelig finde; man behøvede ej at passere de mange ud- og indbyggede Korridorer, Trapper og Svaler, men havde Døren lige til højre i Hovedindgangen.

Hos denne Mad. Rasmussen havde Salve Hoel lejet Lokale til Lørdagssammenkomsterne. Madamen fik »Vastrolla«, en Forening af merkantile Søndagssejlere, til at forlægge sine Møder til Mandagen, da kunde de ogsaa bedre snakke om Søndagens Bedrifter, og Madamen fik sine »fine Studenterer« om Lørdagen.

Om det store trefags Spiseværelse, hvor man samledes, ikke just var videre elegant, saa havde man det saa meget mere ugenert der. Der var ingen Grund til at spare de udvaskede, slunkne, bleggule Gardiner for Tobaksrøg, og de halvhundredaarige fladryggede Birketræstole med gule Buxboms Rænder og Stjerner og med blankslidte Sæder, saa haarde som Træ, syntes skabte til at lægge Benene paa. Den saakaldte

Sofa ved Langvæggen havde ingensomhelst Vel- yndere og maatte som en *lucus a non lucendo* staa der til Pryd; skulde man komme til at rive en Maske itu paa de smaa filerede Duge eller slaa ned en af de gruelige Glasvaser med kunstige Blomster, vilde man med stor Lethed kunne skillinge Erstatningen sammen.

Og man tog det ogsaa helt ugenert, naar de tre store Paraffinlamper stod tændte paa sin Plads, og man havde faaet Toddystellet paa det lange dækkede Bukkebord. Der var fin Cigarrøg, men den vovede ikke engang at optage Kampen med de kraftige Røgskyer fra Shag-Snadderne; der var smaa lyse Ansigter med dunede Moustacher, som forsøgte at sætte Spids, og der var sortsmudskede, magre, forlæste Seminaristfysiognomier med værdige Skjæg; der var elegante Modedragter, og der var gamle slidte Frakker og tvivlsomme Løskraver. Men alt dette gik her op i Frihedens, Lighedens og Broderskabets skønne Enhed.

Alligevel var det fælles Samlingsmaal naaet paa vidt skilte Veje, og de Følelser, der inspirerede dem til Angreb paa den fælles Fjende, var af helt forskjellig Art. Hvad Aarsag havde vel disse soignerede, næsten barnligt udseende Ynglinger til at ville gaa i Kamp mod det bestaaende, uden den, at de nød en vis æsthetisk Lystfølelse, ved at være med i et aandeligt Røre? Men disse andre gammelagtige, magre og

luvslidte, der varsomt samlede Tobakssmulerne op i det sammenkrøllede Papir og nippede saa forsigtigt til den kostbare Drik, hvis Styrke havde flydt under en højst løgnagtig Etikette, de saa Sagen mindre æsthetisk, men mere praktisk. De følte hver Dag Livets Torne, de havde forlængst lært at misunde og at hade; de havde lidet at vinde under det bestaaende, og deres dybeste Sympathier var med »det nye Rige«, hvor der ikke skal findes saadanne Misforhold som nu.

I denne blandede Kreds, hvis nye Elementer skyldtes Salve Hoels Introduktion, havde Fritz nu allerede nogen Tid færdets. Den var ikke ganske saa fin og udsøgt som før; man var paa et Udviklingsstadium fremad mod den folkelige Offentlighed. Men fremdeles saa man op til Fritz som til en liden Konge eller noget af Arten ialfald. Salve Hoel var agtet som sin Faders Søn; man lyttede til den lille proverbsyge Jens Bull, som holdt Pandehaar og sværmede for skruede Talemaader, men Fritz's blotte Tilstedeværelse lagde altid en Dæmper paa hans æsthetiske Mod; heller ikke den mest selvsikre og opmundede af dem, Axel Borch, der var Studenterskuespiller og Universaltaler, kunde i sin paagaende Overfladiskhed øve noget ubetinget Herredømme, og han veg altid villigt for Fritz. Men hvor denne optraadte, der underkastede man sig.

Det var altsaa i denne Kreds, at Fritz skulde holde sine første Foredrag om »Mærkepunkter i Verdenslitteraturen«.

Da han til sædvanlig Tid traadte ind i Lokalet, blev han en Smule forbløffet. Han havde tænkt sig at skulle tale fra en af de sædvanlige Pladser ved Bordet, men saa tænkte ikke Salve Hoel. Denne havde indrettet et lidet Kathederbord og sat Stole i Række som ved et offentligt Foredrag, og da Fritz traadte ind, blev han modtagen med Haandklap.

Ikke uden en vis første Gangs Beklemmelse var det, han sendte de indledende Ord udover den lille Tilhørerkreds, og den blev ikke formindsket, da han længst nede ved Vinduet, næsten bag Gardinet, opdagede Prof. Barth, hvem Hoel havde ført ind. Men nu stod han der, nu maatte han foredrage og foredrage godt, og det gjorde han virkelig ogsaa, da den første Ængstelse efter nogle Øjeblikke var over.

Da der kun skulde være tre Foredrag, som ikke maatte være for lange, havde han plukket ud enkelte Mærkenavne, der berettigede til at tale om »Verdenslitteraturen«. Dette var da Udgangspunkterne, hvortil han knyttede saadanne spredte Bemærkninger, der lod Tilhørerne tro, at de hørte Literaturhistorie, medens de i Virkeligheden fik høre Fritz Randels Meninger om Ob-

skurantisme og Skepsis, om Stilstand og Udvikling.

Hans Maade at foredrage dette paa, var ogsaa beregnet saa talentfuldt, at man mente at være i fuld tænkende Selvvirksomhed, hvor man i Virkeligheden troede mere end man erkjendte. Han havde gjennemtænkt den hele Forbindelse mellem det talte Ord og den ydre Fremtræden. Med halvlukkede Øjne og en næsten dæmpet, men godt pointeret Foredragsmaade, samlede han tilsyneladende beskedent de i skarp beregnet Form tilrettelagte Præmisses, af hvilke hver enkelt »formentlig kunde ansees som utvivlsom«, og fra Led til Led — hvis indre Sammenhæng det i Farten ikke var saa let at kontrollere — kom han derpaa til Konklusionen. Da saa han gjerne raskt op, snurrede maaske lidt paa den ene Moustache, sendte Blikket frejdigt ud som en pludselig Udstraaling fra det fine og intelligente Ansigt, og smilede med et vist smaaironisk Drag, som kunde sige: »Tør nogen modsige dette, saa værsgod kom an.« Og saa fulgte i korte Slag efter den første Slutning et »altsaa« og et nyt »altsaa« og et til, og en hel Række, altid mere afgjørende sat og stærkere pointeret, og hvert enkelt ledsaget af den drivende, efterstøttende Gestus, som han havde forelsket sig i, og som ogsaa ret vel slyngede de dristige Tanker vidt udover de

Folkemasser, han i Aanden saa foran sig, disse Masser, der skulde vindes for en ny Livsanskuelse og en ny Verdensopfatning.

Der var maaske denne første Aften en liden Ustøhed her og der, et Øjeblikks Famlen og Usikkerhed, hvor et Ord ikke fandtes med det samme, men Tilhørerne mærkede det knapt, og da han steg ned, jublede de, klappede, samlede sig om ham, talte i Munden paa hverandre, trykkede hans Haand.

Længst borte fra Enden af Salen kom Professor Barth, da alt havde stilnet noget af. Fritz gik ham imøde med en ærbødig Venlighed, og de trykkede hinandens Hænder, medens Barth komplimenterede ham. »Der var baade Aand og Talent i det,« sagde han, »ja, om jeg skulde faa Lov at tillade mig en Bemærkning — kanske altfor meget Talent.«

»Hvad mener De?« sagde Fritz smilende.

»Aa,« svarede Professoren med et Slags skjelmsk Tone, »var ikke Argumentationen af og til lidt for tendentiøs? Naa, det har mindre at betyde, kanske sender De engang noget af dette ud paa Tryk, saa kommer De nok til at dække den polemiske Side, tænker jeg.«

»Jeg tror, jeg vilde paatage mig at forsvare — De vil vist indrømme, at det er vanskeligt at grundmure Bevisførelsen, hvor man skal være saa kortfattet,« svarede Fritz en Smule undvigende.

De havde fjernet sig noget fra de øvrige og stod henne i en Krog.

»Naa ja — men der var noget andet, Herr Randel.« Barths Udtryk blev pludselig som overskygget af Alvor, og han greb Fritz med en vis Bestemthed om Armen, idet han talte sagte og dæmpet. »Der forekom Ytringer, som ialfald tyder paa — jeg vil ikke kalde det Nihilisme, men lad os heller sige en betænkelig Materialisme. De ved, at jeg maa føle et stort Ansvar overfor Dem, De ved, at jeg er Fritænkter — saa kalder jo Folk det — men jeg vil sige Dem en Ting: Jeg tror paa en Gud. De er paa Veje til at komme for langt, kjære Randel; se Dem om itide og styr ikke blindt frem efter én Linje. Farvel nu for iaften; jeg kommer og hører Dem næste Gang.« Der var et usædvanlig bevæget Udtryk i hans skindtørre Ansigt, medens han talte.

Han gik pludselig; det var tydeligt, at han ikke vilde have noget Svar

Fritz saa efter den lille tørre Mand, der atter gik saa stiv og stille, som om intet var passeret, og et Øjeblik følte han som et Slags Rystelse, der dog snart veg for en Følelse af Bitterhed og Fortrydelse over at være blevet revset. Derfor gik han ogsaa hurtigt ind blandt sin unge Tilhørerskare, og i den levende Hyldning, man her atter ydede ham, druknede snart ethvert Spor af Misstemning.

Der var dog ogsaa en anden, som ikke havde svunget Røgelsekarret for ham, men det havde han ikke engang lagt Mærke til.

Wedel Stenersen sad, medens Fritz talte, først helt betaget. Kanske aldrig havde han i et enkelt Øjeblik og med pludselig Betagelse følt som nu, hvor meget han holdt af Fritz, og hvor stærkt han var fæstet til ham. Denne underlige glædeblandede Ængstelse ved at se en af sine kjære staa frem for Offentligheden kom over ham, og han var ikke fri for at kjende Blodet stige og atter vige under de første Indtryk. Men da alt gik saa godt, da han forstod, at Foredraget fængslede de andre, hørte han med fuld Ro, og lidt efter lidt steg der da op en ny beklemmende Følelse af, at her var dristige, vidtrækkende Tanker ude at færdes. Der begyndte at blande sig andre Tanker ind med, uden at han egentlig tabte Traaden; han kom pludselig til at tænke paa sin Moder og Hjemmet, paa hendes stille alvorlige og milde Tale, hvori Gudfrygtigheden ligesom gjennemaandede de hverdagsligste Ord. Han syntes, han hørte hende tale nu samtidig med, at han hørte Fritz's flydende Ordstrøm, der aandede saa helt andre Bundstemninger, og det pinte ham at sammenligne. Saa hørte han atter kun Fritz, det var saa overbevisende, men uhyggelig dristigt, og der kom Frygt over ham, en Frygt og Tvivl,

som han aldrig havde havt, naar han før lod sig glide over i Fritz's Synsmaader i de hyppige Samtaler om disse Ting. Indtrykket var da kun som af Kritik, Frihedstrang, Kamp mod gamle trykkende Systemer; nu derimod var det Forkyndelsen af en ny Religion. Ansvarret forekom ham tusinddobbel, og han frygtede, frygtede for sig selv og for Fritz.

Men det var jo saa overbevisende, det han sagde, og Fritz havde altid tænkt saa skarpt og korrekt. Hvad var det rette? Tvivlen havde nær bragt ham til at græde.

Da saa de andre flokkede sig om Aftenens Helt, var det ham ikke muligt at være med. Der blandede sig saa mange Følelser hos ham; Stolthed og Glæde over det ydre Held, Tro og Tvivl, Minder om Barndom og Venskab, Skygger af Letsinds Handlinger, Tanker paa Kirken og Salmesangen og Barnetroen fra Hjemmet, atter Tvivl, atter Vilje til at tro ham. Det var ham ikke muligt at være med.

Men der var ingen, som mærkede, hvor blegt det aabne, klare Ansigt var, eller saa, at han en Stund efter sneg sig stille bort. Han maatte være alene med sig selv; Larmen herinde forefaldt ham trykkende.

Fritz havde det allerede nu paa Følelsen, at han havde fundet den rette Vej til Maalet. De Ord, han havde talt, kunde ikke mere vejres

hen, og at de vilde finde god Spirebund, tvivlede han ikke paa. Desuden mærkede han Virkningerne af den første gryende Popularitet. Han lagde enda ikke saa megen Vægt paa den søde Vellugt, som strømmede fra Kammeraternes Lovprisninger, men der ligesom laa noget i Luften, der var ham mere værd; ukjendte Personer kunde betragte ham saa opmærksomt, naar han gik paa Gaden, og det var i det hele taget tydeligt, at man talte om ham.

»Hvad er det, De har sagt, som er saa mærkeligt?« spurgte Clara With straalende nysgjerrigt et Par Dage efter

»Det ved jeg virkelig ikke.«

»Aa, De er utaaelig — allesammen taler om et Foredrag, De har holdt. Kan De ikke gjerne sige mig, hvad det er?«

Det kunde han jo ikke gjøre saadan i en Fart, og hans elskværdige Beskedenhed gjorde hende det umuligt at faa Rede paa det »mærkelige«; men at han var bleven endnu interessantere i hendes Øjne, det følte baade hun og han.

Efter hans sidste Foredrag arrangeredes der en Sexa for ham. Endnu medens Bifaldet og Bravoerne lød, begyndte man at rydde Stolene afvejen, og Tilfredshedens Solskin hvilede over alt, hvad der hørte til Røverborgen. Den slanke Ragna var pyntet for Anledningen og føg let afsted med en Stol i hver Haand, medens hun

lo til alle og sagde, det var »ordentlig Moro«. Madam Rasmussen trillede rund og fed i smaa Tag henover Gulvet, og da hun mødte Fritz, forklaredes hendes Aasyn af et overnaturligt Smil, der blev siddende fast i de fede glinsende Kinder. »Ja, De er rigtig en prima Fyr! nejmen, om jeg havde troet, at mit Hus skulde blive saa ærefuldt, nej saa sandelig om jeg havde,« og saa hviskede hun fortroligt, at hun var nok den, som kunde sætte fine Retter paa Bordet, naar hun vilde, det skulde han faa se; for hun havde nok lært i fine Huse, kunde han tro. Og Salve Hoel kommanderede med travlt Alvor, lagde megen Vægt paa, at der virkelig var kjøbt hollandsk Sukker til Punchen, »ellers blir den pinedød ikke klar og gylden, Madam Rasmussen!« og ret som det var, havde han et Ærind ud i Kjøkkenet.

Jo, der var Fest! Og Fritz var ingenlunde misfornøjet med, at Prof. Barth havde undskyldt sig for at deltage i Sexaen; desto mere ubunden var man. Wedel Stenersen derimod var med denne Gang og var mere højstemt end nogensinde; han havde atter kastet om og var inde i Hvirvelen igjen, Fritz kunde jo umulig tage fejl.

Der blev drukket Skaaler, og der blev talt om Friheden, om Aanden, om Ungdommen, om Sandheden, om Fremtiden og en hel Mængde andet, der altsammen behændig knyttedes til Fritz's Navn, og tilsidst fik Axel Borch Jubelen

til at kulminere ved at stille Forslag om at bære Aftenens Helt paa Guldstol, en Festhandling, der selvfølgelig ikke kunde gaa af uden Afsyngelsen af »Ja, vi elsker dette Landet.«

Axel Borch maatte forøvrigt senere, da Begejstringen var stilnet noget af, og man begyndte at skilles i Smaagrupper, høre ilde, fordi han først var kommen til Sexaen. Man drillede ham for hans bekjendte Ulyst til at sidde stille og høre paa Foredrag; men da svor og bandte han paa, at han var blevet hindret ved en Undersøgelse paa Hospitalet, hvilket vakte megen Munterhed, da han ikke var Mediciner men Jurist. Da man trængte stærkere ind paa ham, erklærede han imidlertid, at det var paa Grund af en Roman, han vilde skrive, og under gjentagen Munterhed i Laget fortalte han, at da andre havde snappet op de bedste arvelige Sygdomme, havde han havt megen Møje, før han endelig fandt et ypperligt Tilfælde af St. Veits Dans, hvilket han nu studerede. Det skulde blive af gribende Virkning, forsikkrede han. De gifter sig, Gjæsterne er gaaet, hun kysser Fader og Moder. Deres heftige Bevægelse skriver hun paa Afskedens Regning, men de frygter for hende; de ved, at hendes Morfader havde Sygdommen, den kan komme igjen hos hende. Hun er i Brudekammeret, medens han endnu gaar omkring og ser paa Bryllupsgaverne. Den kvindelige Blu-

færdighed bemægtiger sig hende mere og mere, og da han pludselig træder ind, overvælder den hende. I det letteste Klædebon begynder hun at danse. Han tror først, at det er en uforklarlig og højst besynderlig Overgivenhed, men Dansen bliver vildere og vildere. Alle Symptomer skildres omhyggeligt. Fortvivlet beder han, bønfalder han, truer han, græder han; den frygtelige Sandhed kommer som en knugende Anelse, men hun danser bestandig. — —

Fritz rejste sig utaalmodig og gik over til den anden Ende af Værelset, men her dumpede han op i en Flok, hvor en af Seminaristerne stod og talte om Darwins »Revolutionstheori«.

Der skulde løbe meget Vand i Havet, før denne Slægt var opdragen til Modenhed i det nye.

Men dette var jo, naar alt kom til alt, kun indre huslige Skrøbeligheder, og udadtil præsenterede det hele sig allerede nu ganske anderledes smukt og kjækt.

Det mærkedes ogsaa, da man i Studenter-samfundet vakte Motion om, at indbyde Fritz til at gjentage sine Foredrag der, altsaa for en videre Kreds.

Dette var det første afgjørende Skridt ind i den virkelige Offentlighed. Fritz havde selv ikke været spurgt og ikke foranlediget Motionen. Den kom ham endog uvelkommen nu; thi faldt

den, var det et tabt Slag, og han fandt det hele ikke nok forberedt.

Skjønt han fortræffelig forstod at bevare den ydre Ro, var han dog i en stærk indre Spænding og Uro, medens Agitationen stod paa, og Agitation var der baade for og imod; selv Bladene begyndte at indeholde indsendte Artikler. »Norge« var selvfølgelig for, »Tribunen« imod. Den sidste polemiserede meget heftigt mod »Røverborgerne«, og under Hentydning til, at man ofte gav den lidt sauced Salve Hoel Øgenavnet Alko-Hoel, talte det om at smitte den videnskabelige Ungdom med politisk-æsthetisk-rationalistisk Alkoholisme, og paastod, at det ikke var Forfædrene, men Efterkommerne, der viste sig som Abe-katte.

Saadan stærk Kost vøldte, at Sagen blev en *cause célèbre*, og Mødet i Samfundet var da ogsaa usædvanlig talrigt og bevæget. Blandt Hovedtalerne mod Fritz var hans Artiumskammerat, den theologiske Student Ruth, den mest fremragende. Han talte godt, og selve hans Personlighed gjorde Indtryk. Den storvæxte Figur med det blonde, kraftigt skaarne Hoved, i hvilket et Par bestemte, livfulde Øjne talte om frejdig Stridsfærdighed, kunde ligesaagodt passet for en verdslig Hærfører som for en Præst. Men skjønt han vandt mange for sig, sejrede dog den Anskuelse, at alle Meninger burde faa Lov at komme

til Orde, og ligeoverfor denne gode og gyldne Regel nyttede det, især for de unges Vedkommende, lidet at pege paa, at det her gjaldt en Opfordring, en Indbydelse.

Fritz's Tilhængere sejrede, og han var reddet denne første Gang, da han fuldt og helt traadte frem som en Offentlighedens Mand.

XI.

Hun var alene den Eftermiddag, da Fritz kom op for at sige Farvel.

Clara With vidste, at Fritz tænkte paa et længere Ophold i Udlandet, men da der ikke var nævnt noget bestemt Tidspunkt, havde hun skudt Tanken fra sig. Hun vilde ikke tænke paa den Dag, da alle disse usynlige Baand skulde bryde, og hun selv atter staa midt inde i den prosaiske Virkelighed, ensom i Forholdet til Aasum. Og skulde de saa bryde, disse Baand? Eller var det de andre Baand, der skulde bryde? Hun gjorde sig ikke engang Rede for, at hun virkelig elskede Fritz, og han havde jo heller aldrig antydnet noget i den Retning, men desuden gik hendes hele Opdragelse henimod at binde hende til det vedtagne, at sky ethvert Brud paa det regelmæssige og sædvanlige. Hvergang en oprørske Tanke begyndte at dukke op, saa hun

for sig Moderens ene skarpe Øje og de strenge, regelmæssige Hængelokker. Selv den sorte Lap for det blinde Øje skuede paa hende som et Dyb af Forfærdelse.

Nej, Oprørstanker kunde der ikke være Tale om, og desuden levede hun jo saa dejligt hen i Dagen i en Drøm af Poesi, der ikke stillede andre Krav end at hengive sig i en Stemning.

Saa kom han pludselig med sit Farvel, og hun blev næsten bedøvet af Slaget.

Fritz havde mere og mere havt Behov af just denne paa engang nære og fjerne Erotik. Den var ham en personlig Nydelse, medens den ansporede hans Aand og reddede hans Skjønhedsindtryk. Thi ofte sneg der sig Mismod og kjed Ærgrelse ind ved Arbejdet med underunderordnede Naturer blandt dem, han vilde paavirke. Naar de greb klumset i hans Ideer og gjenfødte dem som vanskabte Byttinger, da havde han Styrke nok til at taale de Saar, man tilføjede hans fine Sans, og han opgav ikke disse Proselytter, som saa mange vilde gjort; men han flygtede til sin Erotik; der lægedes alt, og han løftedes atter fra Jordens Støv.

Saaledes kom han hende nærmere og nærmere; det var, som om han ejede alle hendes Stemninger, skjønt de altid virkede med ny Tiltrækning, fordi han endnu ikke ejede tilbunds alle hendes Sjæls Tanker. Dette endnu uløste

var det, som bandt ham til hende; thi forlængst var han paa det rene med, at han ikke elskede hende fuldt og helt. Hun havde den gode hverdagslige Forstand, og hun havde den udviklede kvindelige Takt, der smidig følger sig; hun havde ogsaa Stemning, men den var ensartet, erotisk stærk, men bunden til hendes egen Følelsesart. Hvad han savnede hos hende, var den fine Aands alsidige Modtagelighed og Tændbarhed, denne vaagne, øjeblikkelige, udfoldende Evne i Modtagelsen af fremmede Indtryk. Nuancernes Liv, der var hans Styrke og hans Nydelse, gled hende ofte sporløst forbi. Derfor kunde han ikke fatte hel Kjærlighed til hende, saa meget han end var bunden af hendes Erotiks følsomme Nervespind.

Han følte, at det var vanskeligt at vikle sig ud af dette Forhold; det var bedre at rives ud af det, og saa modnernes hans Beslutning, at rejse ud paa Studiernes Vegne. Gamle Randel havde givet sit Minde, det stod til ham selv at bestemme Tiden.

Da kom Wedel Stenersen en Dag op til ham og sagde, at han ønskede at tale alvorligt med ham. Det var just dette Forhold, der blev bragt paa Bane; Barndomsvennen, der holdt saa meget af ham, havde, siden den første Mistanke var vakt paa Ballet hos Juell, fulgt dets Udvikling i Stilhed. Det var blevet ham utaaleligt at tvivle paa Fritz's Hæderlighed, og en saadan

Tvivl mente han i den allersidste Tid at have faaet Grund til, skjønt han paa Fritz's Spørgsmaal ikke egentlig kunde gjøre Rede, hvorfor.

Fritz afviste sin Ven saa koldt og fornemt, at det var enstydigt med et Brud dem imellem.

Men Fritz fandt det dog nu rigtigst at gjøre Alvor af sin Rejse. Han vilde sejre over sig selv ved en rask Beslutning. Med sine Forældre havde han taget Afsked og desuden gjort endel nødvendige Visiter i Kristiania; nu stod han i samme Ærinde hos Withs.

Han havde valgt en Eftermiddag, for sikkert at træffe baade Moderen og hende, saa Afskeden kunde blive kort og formel, men saa skulde just Clara alligevel være ganske alene; hun kom selv og lukkede op for ham.

Fritz havde ikke Mod til strax at sige, hvorfor han kom, men traadte ind i Dagligstuen med hende, uden at der vexledes andet end ligegyldige Ord. Derinde var Skumringen dunklere end ude; de tætte Ydergardiner dæmpede det indbrydende Halvlys, og fra Ovnene, hvor et stort Stykke Kul laa ligefor Risten, spredte der sig kun et usikkert og uregelmæssigt Lys, som, brudt af en Stoleryg, flimrede henover hendes Skjød i flammende Kast, da hun tog Plads med sit Hekletøj ved Bordet midt i Stuen. Hun satte sig paa en lav, langagtig Paté, han med Ryggen mod Vinduet, og han lod hende tale, lod hende

brede sig i sin Beretning om, hvorfor hun slet ikke havde villet gaa ud med Moderen, hvorfor hun ikke kunde udstaa disse Syaftener for Plejestiftelsen, og allermindst hos Fru Rynning; hun talte livligt, ansporet af et Ord nu og da fra ham, og hun mistænkte intet, medens han sad og spekulerede paa, hvorledes han skulde faa det sagt.

Da det saa endelig kom, rejste hun sig med en pludselig Bevægelse, støttede sig med Hænderne paa Bordet, idet hun saa stivt hen paa ham, uden at møde hans Blik, og sagde næsten hviskende: »De rejser!«

Efter et Øjeblik satte hun sig atter, taug længe, medens hun lod ham forklare, hvorledes jo Rejsen længe var bestemt, at han vilde besøge Tydskland, Frankrige og England for sine Studiers Skyld og for at komme i Berørelse med de fremragende Mænd af den nye Retning, og meget andet. Hun hørte knap paa, hvad han sagde; det var kun Klangen af hans Tale, som lød for hende. Selv tænkte hun ikke paa noget særskilt, snarere søgte hun at samle Tankerne om dette ene, hvad det egentlig var, der forekom saa forfærdeligt og tilintetgjørende i denne Stund, som hun jo egentlig havde vidst skulde komme.

Han havde lænet sig tilbage og betragtede hende, der hun sad til Siden af ham og dukkede ned over sit Arbejde, som hun heklede paa med

en besynderlig Iver. Det var blevet svagere og svagere Dagslys, men henne fra Ovnens stod der nu en klar Lysning, som lagde sig skarpt henover hendes Figur lige op til Hovedet. At hun var blegnet, saaes ikke i denne Belysning, men han saa, hvorledes Læberne skalv, næsten som om hun skulde smaasnakke med sig selv.

Da han havde talt, og der blev en Pause, løftede hun Hovedet, slap Hænderne og Arbejdet ned i Skjødets og sagde: »Hvorfor rejser De — nu?»

Der var noget saa vemodigt og saart i hendes Tone, da hun sagde dette, at Fritz blev helt underlig berørt. Hun elskede da altsaa ham! Det havde ikke været blot Leg. Alt det bedste i ham trængte sig frem, alt hvad der var varmt og fint i ham blussede op, da han tænkte sig hende pludselig rykket ud af en bedaarende Drøm og overladt til Aasums kvælende Prosa. Han kunde heller ikke ganske skjule sin Bevægelse, da han svarede: »Det er den gunstigste Tid for mig at rejse nu, og — desuden er det vel i alle Henseender bedst.«

Hun rejste sig atter pludselig op og vilde sige noget, men hun kunde ikke; hun brast i Graad og næsten slog de smaa knyttede Hænder mod sine Øjne, som om hun vilde straffe dem, fordi de forraadte hende.

»Jeg maa jo rejse,« sagde han næsten heftigt, idet han ogsaa rejste sig. »De ser jo, jeg maa!«

»Maa — maa!« mumlede hun hen for sig. Saa kastede hun sig fortvivlet fremover med Albuerne paa Bordet og Hænderne fremdeles for Øjnene.

Havde hun forhen gjort sig Rede for, at hun virkelig elskede ham, vilde hun maaske havt Kraft til at skjule sine Følelser nu; men hun havde egentlig levet tankeløst hen i Drømmen, der lidt efter lidt havde voxet sig stærk til Virkelighed. Den heftige, fuldblodige Natur kunde ikke paa engang bære at erfare sin Elskov og at skulle blive revet pludseligt ud af dens stedse stærkere forberedende Stemningsliv. Først nu, syntes hun, vidste hun, hvad hun havde levet, og hvad hun skulde lide. Det forekom hende, at hun kunde ville bide sig selv, stikke sig, slaa sig, blot for ikke at føle det, hun nu følte, og som hun troede skulde slide hende sønder.

»Farvel,« sagde han, mens hans Bevægelse gjorde det saa vigende og blødt, at det virkede modsat af, hvad han havde ment. Han vilde bryde tvært af, redde sig selv og hende ud af en Situation, der var kommet ind paa et helt andet Felt end den Leg, de forhen havde hengivet sig til.

Hun løftede sig halvt og saa hen paa ham. Han stod der fuldt belyst af det klare, varme,

rødgule Skjær, i hvilket den smukke Figur og de fine Træk tegnedes i skarpe Konturer og syntes endnu finere end ellers, medens Øjnene brændte i fugtig svømmende Glans. Saa smuk havde hun aldrig seet ham, og hun sænkede Blikket; hun vilde ikke se det nu. Det faldt paa hans Haand, der holdt klamrende i Stolen; hvor den var fintbygget, nervøst smuk, medens Stenen i Ringen glinsede, som hans Øje deroppe havde gjort.

»Farvel,« sagde han atter og gik et lidet Skridt henimod hende.

I det samme rejste hun sig og vilde ogsaa sige Farvel, men det blev siddende paa hendes Læber, idet Taarerne paany brød frem. »Jeg kan ikke,« sagde hun, og støttede den ene Haand paa Bordet; men uklar om, hvad hun mente, om det var, at hun ikke kunde sige sit Farvel, eller om hun følte Kræfterne svigte, hvad han vel kunde tro, da hun syntes saa oprørt, forekom det ham, at hun vaklede der, hun stod; han gjorde et hurtigt Skridt frem og lagde sin Arm om hendes Liv.

Da lagde hun grædende Hovedet paa hans Skulder og sagde stille: »Du rejser!« Det var første Gang, hun sagde Du til ham, og hun vidste ikke af det.

»Græd ikke,« bad han, og hun saa óp i hans Ansigt, medens han bøjede sit Hoved ned

mod hende. Han sænkede det dybere, og de kjendte hinandens Aande; det var som et brændende hedt Slør, der omgav dem og hyllede dem til hinanden. Naar han saa ind i disse brune, store Øjne, der ikke bebrejdede, ikke bad, ikke talte, men kun hvilede mod hans som et Forglemmelsens Dyb; naar han følte det rige, bløde Haar trykket mod sin Arm, og skimtede de skinnende hvide Tandspidser under den lille fyldigt opkastede Læbe, kunde han da andet end kysse denne lille Mund, disse Øjne, dette Haar, disse Tindinger, der brændte under hans Læber?

Og han hviskede til hende, hvor dejlig hun var at se, hvor blødt hun hvilede i hans Arm, og hvor skjønt det var at kjende hendes Hjerte banke mod hans.

Ordene gled ind i hendes Sans som en Tonestrøm, en sagte blød, længe glemt Melodi, der dukker frem med Stemninger fra en berusende Glædesstund i fjern, fjern Erindring.

Og hun huskede ikke, at han skulde rejse, hun huskede ikke længer, at hun jo var saa ulykkelig, saa fortvivlet, saa forladt.

Hun huskede ikke engang, at hun var alene hjemme.

XII.

Fritz var allerede forlængst rejst. Han rejste Andendag efter, og skyndte sig ligefrem med at komme afsted.

Ogsaa hos den voxne hænger der gjerne fra Barndommen noget igjen af Samvittighedens pludselige Vaagnen. Ligesom hos Barnet fremstiller de straffende Følgers Mulighed sig aldrig saa truende klart som umiddelbart efter den slette Handling.

Fritz var voxen nok, men medens han snart dyssede sin Moral i Søvn med filosofiske Smuler, var han næsten barnagtig generet af Frygt for de konventionelle Følger. Ringede det paa Dørklokken, saa klak det i ham med Frygt for, at Postbudet skulde bringe et Brev fra Clara, eller — hvad værre var — Fru With staa der udenfor og glo paa ham med den sorte Øjenlap.

Da han gik ud, spejdede han omhyggeligt for ikke at møde noget ubehageligt. Det hjalp ikke, at han skammede sig selv ud; denne gjen-tagne, pludselige Frygt kom uforvarende over ham, Gud ved hvor ifra. Og saa skyndte han sig at komme afsted fra Byen.

Han skulde dog ikke have Grund til at frygte. Clara tænkte ikke paa at skrive noget Brev til ham, og Fru With vidste intet.

Ligesaa pludselig som Claras heftige Betagelse havde været, ligesaa hurtig kom Reaktionen, og da hun efter en gennemvaaget angstfuld Nat saa den næste Morgen bryde frem, var hun Aar modnere. At Fritz ikke helt elskede hende, forstod hun nu lige saa godt som, at hun selv endnu elskede. Men hun var fuld af Bitterhed mod ham og af Foragt og Angst for sig selv.

Og Fritz rejste og havde været mange Dage borte, uden at hun tænkte halvt saa meget paa ham som paa Aasum. For hver Gang denne kom, blev dette officielle Forlovelsesforhold hende mer og mer uhyggeligt; han forekom hende tilsidst næsten idiotisk med sin stille, kejtede Hengivenhed. »Hun er vist ikke i det Hjørne,« sagde han en og anden Gang afsides til Fru With, som ogsaa nok paa en Maade forstod, hvad han mente med dette lidt utydelige Udtryk, og Clara kunde blot give den Besked, at det »var slet ingenting.«

Men en Dag da hun var alene med Aasum, spurgte hun ham, om han foreløbig vilde tie med, hvad hun sagde, og da han lovede det, kom hun ud med, at hun ikke kunde elske ham.

Om Kaffeentilstanden pludselig var falden fra en Krone til sexti Øre, kunde han ikke blevet mere forstenet af Forbauselse. Han strøg op i sit tynde lyse Haar, og der lejrede sig paa hans

Ansigt et Udtryk, der ifølge hans indre Fornemmelser burde været rørende sorgfuldt, men som desværre ligesaagodt kunde siges at være taabeligt.

»Men vi er jo forlovede,« sagde han efter en Stunds Taushed, »du kan da vel ikke mene, vel ...«

»Jeg har aldrig elsket dig, som jeg skulde,« sagde hun uden at se op fra sit Arbejde. Hun sad netop paa samme Plads, som da Fritz kom hin Eftermiddag, og hun blussede, da hun kom det ihu; men denne Skiften Farve faldt jo ganske naturlig i Situationen.

»Jeg kan ikke skjønne det,« sagde Aasum lavmælt.

Og hun kom ingen Vej med ham. Han kunde paa ingen Maade forstaa, at dette virkelig var hendes Alvor. Saa maatte hun da gribe til det sidste Middel. Han lovede paa Forhaand, at hvad han saa end kom til at tænke om hende, saa skulde han aldrig lade hendes Moder vide nogenting, og hun følte instinktmæssigt, at den langsomme og kejtede, men vederhæftige Mand vilde holde sit Ord.

Hun fortalte ham alt.

Det var et forfærdeligt Slag for Aasum. Hele hans Lager af Lykke var brændt uasureret. Hvad havde han nu at arbejde for? Denne Kjærlighed, som havde været alt for ham!

Ikke for sig selv, men for sin Kjærlighed var det, han havde kjøbt og solgt. Filede han sig fiffigt et Par Øre under Markedsprisen, naar han kjøbte Bondens Varer, saa undskyldte han sig i sit stille Sind med, at det var til Clara Fortjenesten lagdes hen. Solgte han en ikke ganske prima Vare, trøstede den ærlige Mand sig med, at det vilde tilgives ham for Claras Skyld, for hans store Kjærligheds Skyld.

Nu kunde han gjerne lukke Boden; hans Liv var jo fallit.

Thi alt kunde denne Mand have holdt ud af hende og med hende og for hende, kun ikke, at hun havde bedraget ham saaledes.

Han elskede hende, og dog kunde han ikke længer tænke sig hende som sin Kone. Det var nu en Egenhed i denne Mands Begreber om Kjærlighedens Ære. Mange kunde maaske i hans Sted tiet og tilgivet; men her kunde det ikke engang nyttet, for hun vilde jo ikke have ham, tænkte han.

»Han er svært underlig og rar,« sagde hans Førstebetjent Andersen et Par Dage efter til Butikgutten Granli. Og han var virkelig besynderlig; thi han gik med et stort Opgjør, som han skulde have færdigt.

Den tredje Dag om Aftenen, da Andersen og Granli havde lukket Butikken, afleveret Kassen og gaaet sin Vej, bad Aasum sin Husholderske

om at sætte Aftensmaden ind paa Kontoret. Det skete ikke saa sjelden, naar han vilde arbejde med Bøgerne, og det var et Tegn paa, at han vilde være uforstyrret.

Da han var alene, gik han stille og sagtomdigt frem og tilbage fra det ildfaste Rum til Pulten og atter til det ildfaste Rum med den ene store Bog efter den anden. Han noterede paa Papir og summerede og regnede, og saa kom hver Bog paa sin Plads igjen. Om nogen havde observeret ham, skulde man ikke have tænkt sig andet, end at han syslede ganske sædvanligt med sine Bøger.

Han havde ogsaa kjæmpet sin værste Kamp ud forinden. Nætterne havde mest været søvnløse, Dagene daadløse, men han havde opgjort med sig selv, at han ikke kunde leve længer. Naar han var borte, da var der ingen, som kunde vide Aarsagen, undtagen Clara. Moderen vilde ikke faa vide noget, andre vilde tro, at han havde været sindsforvirret; alt vilde blive saa naturligt. Og leve kunde han slet ikke, efterat alt det, han havde levet for, var brustet.

Da han var færdig med Bøgerne og havde sat den sidste ind i Skabet, tog han ud fra det allerinderste Rum en Lomme-Revolver og en liden Blikæske. Dem lagde han øverst paa Pulten. Saa lukkede han Pultskuffen op og tog frem en rød Saffians Regnskabsbog, som han

førte for stadig at kunne se sin Status. Han saa paa sine Blyantsnotater, indførte her og der noget, og saa skrev han paa Bogens første rene Side følgende:

»Naar jeg er død, ønsker jeg, at min Ven Kjøbmand Andreas Mathias Schulerud skal bestyre og afvikle mit efterladte Bo, hvis beholdne Formue efter denne Bogs Opvisende antages at udgjøre mellem 115 og 120,000 Kroner. Jeg testamenterer denne min Formue til Kristiania By, dog saaledes, at Renterne indtil videre skal lægges til Kapitalen, med mindre det skulde vise sig, at Frøken Clara Mathilde With, min Forlovede, skulde blive i Forhold til sin Fødsel og sine Kaar — samt enten gift eller ugift — trængende til Underhold, i hvilket Tilfælde Aars Rente skal udbetales hende i maanedlige Beløb. Naar hun er død, skal den da befindendes Kapitals Renter anvendes til Opdragelse af Pigebørn af Kristiania By.« Der tilføjedes saa endel nærmere Bestemmelser, og endelig til allersidst som en særskilt Linje: »Gud være min Sjæl naadig!«

Da han havde skrevet og underskrevet dette, lagde han et Mærke i Bogen, stak den og Nøglerne til det ildfaste Rum ned i Skuffen, som han laasede, men lod Nøgelen staa i. Derpaa skrev han et Brev til Andersen om, hvor alt var at finde, og hvad der skulde foretages. Det Brev lagde han forsejlet midt paa Disken i Boden.

Han saa paa Uhret; det viste lidt før 4, og det maatte altsaa være Daggry, thi det var i Begyndelsen af Maj. Endnu kastede han et Blik i sin Forfalds-Almanak og stregede de nærmeste Forfald under med Rødblyant, samt lagde Bogen aaben paa Pulten. Saa gik han ud i Boden og puttede to Apelsiner i den ene Frakkelomme, saa efter i sin Lommebog, at der fandtes Visitkort, som man kunde gjenkjende ham paa, og derpaa gik han atter ind i Kontoret, stak Revolveren og Blikæsken i den anden Lomme og slukkede Gassen.

Idet Lyset pludselig veg for en kold Dunkelhed derinde, kom der en Angst over ham, som om det allerede var Dødens Mørke, der indtraadte. Han sank ned paa Pultstolen og følte sig helt beklemt, saa det ligesom stængte i Halsen paa ham. Han dækkede Ansigtet med sine Hænder og mumlede: »Gud hjælpe mig — Gud hjælpe mig!«

Men det maatte have en Ende; han rejste sig, tog Hat og Stok og gik, først gennem sit Soveværelse, hvor han blev staaende og kastede et Blik omkring sig, indtil det stansede ved hans Forældres Portræter, da græd han. Men saa gik han videre gennem Stuen og Gangen, laasede godt Døren til Gaarden og lukkede sig ud gennem Porten.

Han gik gjennem de øde Gader i Graalyset og uhyggedes ved at høre sine egne Skridt saa klingende. Han gik og han gik, uden at møde nogen. Først et godt Stykke oppe i Pilestrædet hørte han nogen, som hakkede og grov; det lød, som om det kunde være Graveren, der grov hans egen Grav, og denne Tanke pinede ham mere end Stilheden før, skjønt han nok kunde forstaa, at det bare var et sprunget Vandrør, de grov efter.

Da han kom helt ud af Byen og ind paa Frøensvejen, var det blevet Dag, og han sagtede sin Gang. Morgenen var saa tindrende dejlig, syntes han, Luften var ganske glasklar, men henne i Vest gik den ytterste blaanende Aas sammen med et disigt Skydække. Af gammel Vane begyndte han at tænke paa Vaar-
onnen, Vejret og Kornpriserne. Han saa jo ogsaa levende Mennesker heroppe; ved Husmandsstuen stod Konen og skurede en Bøtte, og de to graa Unger pattede paa Fingeren og gloede dumt paa ham. Bag Husvæggen hørte han det raslede i en Plougekjætting; Hestene stod og prustedede og dampede, Plougmanden havde stanset for at tørke Sveden af Panden med Haandbagen; nu lagde han den smudsige, graabrune Haand skyggende over Øjnene for at se, hvad det kunde være for en Krop, som var saa tidligt ude. Aasum maatte stanse og se udover, langt ud gjennem Landskabet, som laa i bredt Syn

nedover, fra den brune pløjede Mark og ned mellem de indrømmende lyslette Løvtræer, henover friske grønskende Enge og langt ned til Fjorden med de mørke, granvoxede Øer og Aaserne langt bag, som skiftede i Farve fra blaagrønt til gulbrunt, eftersom Solen faldt paa de brede Masser af Granskov.

Øjet søgte længer og længer udover; det vilde skille alle Aasrækkerne fra hinanden, men sidst stansede det ved Blaanen derude, hvor den fjerneste Aas løb sammen med Himmelen til en fjern, fjern Uendelighed — Uendelighed, ja! Hvad var der vel langt bortom dette, bortom Himmelrummet? Uendeligheden!

Nej, han skyndte sig at faa Øjet bort fra dette og saa atter paa de knoppede Løvtræer her næved og ned paa Nypetornen henne ved Gjærdet. Det var kanske saadanne Torne, Jesus Kristus var kronet med. Jesus Kristus! Hvad vilde han sige til hans Forehavende? Aa, men han er jo død for os alle, han beder for os alle, han vil ikke være streng mod mig, tænkte Aasum og gik videre.

Et Stykke ovenfor Grimelundsgrinden var det Sted, han havde udseet sig, en ganske liden, grøn Plet med en stor Rullesten midt i, og liggende inde i Skoven, men saa at den saaes fra Vejen. Han tog Revolveren frem, lagde den paa Stenen, flyttede den lidt, for at den ikke

skulde glide ned, tog saa Blikæsken med Patronerne, ladede to Løb; han vilde prøve den paa et Træ. Han trykkede af — jo, det gik godt; der fløj Barksmuler af Furuen derhenne. Med et tørt Straa prøvede han, hvor langt Kuglen var trængt ind. Jo, den havde havt Fart! Den anden Kugle ligeledes.

Saa ladede han alle Løb, og da det var gjort, satte han sig paa Stenen og lagde Revolveren ved Siden af sig.

Nu skulde det altsaa ske. Da begyndte han, sandt at sige, at blive fysisk ræd, han blev hed og kold og atter hed. Og saa var det jo en stor Synd, han vilde begaa! Mon det ikke var bedst at lade være, og heller lide og taale, saa saart og sorgfuldt det end var! Nu vilde han igrunden saa gjerne leve. Hvorfor skulde ogsaa Smaafuglene smutte og skvætte der bortimellem Grenene, og hvorfor skulde de netop nu synge og kvidre saa livligt henigjennem hele Skoven? Det havde været saa stille, lige efter at han skjød de to Skud, nu var det, som om de pludselig sang op med dobbelt Magt igjen. Kunde det ikke lade sig gjøre at leve?

Nej, hvordan skulde det gaa Clara, naar der blev Opslag, og Moderen krævede hende til Regnskab, Clara, som han havde lovet — — ja Clara, uden hende kunde han jo heller ikke leve! Hvor hun var dejlig og skjøn som ingen

anden Kvinde, men hvor hun havde bedraget ham! O Gud, o Gud!

Al hans taabelige Kjærlighed og kejtede Troskabsfølelse samlede sig i denne tilintetgjørende Tanke. Havde han været et klogere Verdens Barn, vilde han indseet, at der jo var Hundreder andre Kvinder at elske, og at der aldeles ingen Grund var til at tage saa meget Hensyn til en enkelt. Men han havde rimeligvis ikke Fosfor nok i sin Hjerne til at indse dette, og gav sig derfor til at græde som et Barn.

Da han havde grædt en Stund, følte han sig roligere. Han vilde flytte sig lidt op paa Stenen for at sidde bedre, og idet han tog ned med Hænderne, kjendte han Apelsinerne i sin Lomme. Det kunde være godt at spise en, for han var saa tør i Munden. Han skrællede den ene godt og spiste den op Stykke for Stykke; saa havde han igrunden ikke Lyst til mere; men det var jo Synd at spilde den anden nu, da Apelsinerne var paa det dyreste, og saa spiste han den ogsaa.

Men til Værket — nu maatte det ske!

Han knappede Vesten op, tog Skjortesnippet af og lagde den tilligemed Halstørklædet omhyggeligt sammen paa Stenen, aabnede Skjorten og Uldskjorten. Han saa paa sit bare Bryst — der skulde Kuglen ind. Med Fingrene følte han paa Ribbenene og stak med Pegefingren for at

kjende, om han kunde føle noget til Hjertet, men han kjendte kun den kjølige Vaarluft, der ligesom kilede sig ind helt bort i Ryggen. Han slap Skjorten løst sammen igjen og saa sig om. Det lyste saa vakkert bortimellem Træerne, og nu sang Fuglene igjen. O Gud, o Gud!

Men det maatte jo ske. Han greb efter Revolveren, men Haanden vilde ikke, den faldt slapt ned ved hans Side. Da sank han paa Knæ, bøjede sit Hoved og bad halvhøjt Fadervor. Dertil føjede han, ligeledes halvhøjt: »Gud, gode Gud, bevar hende for alt ondt; tilgiv den, som gjorde os dette, og tilgiv mig i min store Synd. Jesus, bed for mig, bed for mig!« Og saa løste hans Angst sig igjen i Taarer. Det var ham til nogen Trøst, at det jo ogsaa var for hende, han døde.

Han rejste sig, tog Revolveren og satte den mod Brystet mellem to Ribben. Da han kjendte det kolde Jern, skalv han, men trykkede fastere til.

»Gud være min Sjæl naadig!« — Han trykkede af.

I samme Moment følte han en hikstende Fornemmelse som af et Puf under Hjertekulen, Træerne omkring ham blev først flammende brandgule, men pludselig sorte som svedne af en Brand. Derefter saa han et Øjeblik hendes Billede som en hvid Taage.

Han var død.

XIII.

Der var gaaet næsten halvandet Aar, siden Fritz rejste ud, og han havde benyttet sin Tid godt.

Det nye og store øvede sin Virkning paa ham; han levede med, iagttog de forskjellige Klassers Liv, læste noget, saa og hørte mere. Og han forstod at assimilere sig med hvert Steds særegne Maade at anskue Livet og Forholdene, fremfor alt naturligvis de aandelige Rørelser. Smidig og modtagelig, som hans Aand var, tog han stærke og rige Indtryk af Samfund og Personligheder, som han fandt ganske anderledes frigjort fra gamle Forestillinger, end han endog selv før havde været.

Arten og Retningen var paa Forhaand given; nu fæstnedes det i Væksten, og den nyvundne Fylde af Indtryk gav Spænsthed og Sikkerhed. Han havde aldrig følt sig saa fri og menneskeværdig, aldrig betragtet de gamle nedarvede Samfundsbaand med saa megen Afsky.

Introduceret til en fremragende Videnskabsmand i en mindre tysk By, opholdt han sig just her, da der indløb et Brev fra hans Fader. Det var et Slags Svar paa et, han selv havde skrevet hjem, og gamle Randel begyndte med, at han ikke kunde skrive saa vidtløftigt, som han denne Gang særlig havde ønsket, da han for Øjeblikket

var syg og sengeliggende. Naar han kom op igjen vilde han nok gjøre sine Indvendinger mod adskilligt af hvad Fritz havde meddelt om Resultaterne af sine Studier, men nu fik han bare berøre nogle Punkter. Mod Slutningen af Brevet kom saa en Passus, som Fritz læste med nogen Forundring. Gamle Randel skrev, at han ikke vilde gaa irecte med Fritz's Anskuelse forøvrigt — enhver fik have sine — men han vilde bede ham alvorligt om ikke altfor raskt at bortkaste Troen paa en Gud, selv havde han i den sidste Tid tænkt mere end nogensinde over dette.

»Hvad gaar der af den gamle,« tænkte Fritz, da han havde læst Brevet, »skulde Moder have faaet ham til at skrive dette?«

Men samme Aften faar han et Telegram om at komme hjem strax, hvis han vilde se Faderen i Live.

Da Fritz umiddelbart efter dette Budskab tog Afsked med sin Professor for allerede med Nattoget at tage afsted, kom han tilfældig til at nævne Brevets Indhold, og Professoren smilede saadan midt mellem Deltagelse og Medlidenhed: »Da ved jeg ikke,« sagde han, »om jeg bør eller ikke bør ønske Dem at komme hjem tidsnok.«

Tonen, Smilet og Ytringen ærgrede lige meget Fritz; han vidste ikke, om det skulde betyde, at han selv var vaklende, eller det var

en ufrivillig Spot over den døende gamles Standpunkt. Det sidste kunde han allermindst taale nu; men han taug og tog kort Afsked. Det var dumt, at han havde nævnt dette.

Hvad han følte, da han pakkede sin Kuffert, var blandet. Det var Sorg, virkelig ærlig og dyb Sorg, men der kom noget med, som han vilde befri sig for, noget af det gaadefulde og ubestemmelige, der paatrænger sig som et Ønske om at se længere og vide mere om den, som gaar bort. Den døde gaar over i Materien, Funktionerne ophører at virke, og saa er det hele forbi og afsluttet. Dette vidste han. Altsaa var disse gaadefulde Fornemmelser blot et Slags Anfægtelse, der skriver sig fra gammel Vanes Nedarven gennem Slægtled. Derfor vilde han jage det bort.

Han havde ogsaa før havt lignende Anfægtelser af Vanestemninger, som han kaldte det. Særlig da han hørte om Aasums Død; da drømte han endog, at denne laa badet i sit Blod, rejste sig møjsommeligt halvt op og truede med Fingeren. Men da han vaagnede, indsaa han, at alt dette var Vaas. Selv havde han ingen Skyld; Clara havde ikke behøvet at sladre af Skole. Og saa var det desuden en Kjendsgjerning, at et saadant lidet Pistolskud kun efterlod et knapt synligt Hul, hvoraf der ikke engang rinder Blod.

Det hele var altsaa kun Frugten af nedarvede Forestillinger, der virkede paa Fantasien.

Da han sad i en Krog af Venteværelset, ærgrede han sig endnu over dette, over at han havde forsnakket sig til Professoren, og over at hans Sorg skulde blive opblandet med disse forstyrrende Ærgrelser. Sorgen i og for sig var ialfald en fuldt berettiget, elementær Følelse af det Afbrud i vor Nydelse, som sker, naar noget, hvoraf vi har Glæde, skades eller tilintetgjøres. Men bort med alt det andet!

Der var ikke mange Rejsende inat, og det syntes ikke, at de likte Lyset, mere end Fritz; de stak sig bort i Krogene, indtil Kløkken lød, og Dørene aabnedes. Man kom saa mekanisk afsted med Haandkufferter og Plaid og Vadsække. Allerede derinde havde det lugtet raat af Taagen, udenfra kom den nu kvælende og raakold, den fugtede Stenfliserne ganske sorte og slibrige og drillede de forstemte Gaslamper paa Perronen, naar det engang imellem lykkedes dem at sprede nogle Straaler ud fra de søvnige og matte Lysglober, som viste, hvor de befandt sig. Saa føg Taagen strax ind imod dem som en graablaa Røg og gjemte dem halvt bort igjen. Betjenterne skramlede med sine Trillebører, og den Rejsende kastede et stjaalent Blik hen paa dem for at se, om hans Kuffert ogsaa kom rigtig med. Saa gik man op og ned; borte i Taagen

saa man underlige Spøgelsefigurer, men naar de kom nær, saa var det den tykke Brygger, eller den stramme Embedsmand, eller den flotte Probenreuter, eller den lille elegante Gut, som endelig vilde bort og se paa Skinnerne, og som sled i den tarveligt klædte Dame, der uafbrudt hostede saa tørt her i Taagen. Det var ordentlig morsomt at kjende dem igjen. Og man gik Linjen op, og man gik Linjen ned; det tog aldrig nogen Ende.

Toget maatte være forsinket, man havde Uhret fremme; det sagde nej. Ogsaa Fritz saa paa sit, for dette drog dog forskrækkeligt længe ud; men saa var det alligevel ikke mere end halvfemte Minut, siden de slap ud paa Perronen.

Han sprang op fra Bænken, hvor han sad, Utaalmodigheden begyndte at gjøre ham nervøs, og han tænkte paa, hvorledes de i gamle Dage maatte været tilmode, naar der ventedes paa Skibslejligheden. Han saa pludselig hele Hjemmet for sig, og blev greben af samme Følelse, som naar man i Drømme rækker og rækker, men ikke kan naa. Saa tittede han fremover og opover mod den Kant, hvor Toget skulde komme. Bare en Væg af tyk Taage!

Endelig peb det deroppe langt og skjærende, et rødt, urørligt Øje viste sig i Taagen, det voxede sig frem til en omvendt Lyskegle, og det usynlige bagenom Lyset stønnede og rullede og slog

og pustede nærmere og nærmere, men det lød saa skjønt med Løfte om Redning fra Vente-tiden, baade dette og alle de afskyelige Lyd, som Toget, da det endelig var der, morede sig med at frembringe, idet Røgen klappes mod Hallens Tag, Dampen slippes hvæsende langs Skinnerne, Bremserne skurer og skraber, og Vognene støder raslende imod hinanden en for en, naar der stanses.

Og Fritz sad allerede i sit Hjørne. Han lod dem raabe og ringe og klappe med Døre og kysse gennem Kupévinduerne og vifte med Tørklæder; det kom ikke ham ved. Dette var sidste Station af hans Udenlandsliv og den første i hans nye Liv i og for Hjemmet.

»Saa Maskineriet vil stanse hos min gamle derhjemme,« tænkte Fritz, da Toget endelig rullede afsted, og den sidste matte Lysning fra Stationen blev borte. Raat var det inde i Kupéen ogsaa, Lampen lyste daarligt; men han hørte paa Hjulene dernede, hvor ilsomt de knækkede henover Skinnesømmerne; det gik hurtigere, end Dobbeltslagene i et Uhr, og den ensformige Lyd, den hoppende Rysten, der ellers vilde irriteret ham, var det ham nu en Glæde at fornemme. Han havde tændt sig en Cigar, men sad med den i Haanden, medens han for tyvende Gang beregnede Rejserutens Varighed, fra Jernbane til Dampskib, atter Jernbane, atter Dampskib

og saa Jernbane igjen. Nu huskede han paa Time og Minut hvert Skifte.

To Personer sad i Kupéen, da han kom ind, men han kunde ikke tage Rede paa dem; de sov, den ene med Rejsehuen langt ned i Ansigtet, den anden vendt fra ham med Ansigtet boret ind i Stopningen. Tilsidst blev Fritz ogsaa træt, og i sin lette Søvn hørte han utydeligt, hvorledes der blev stanset ved Stationerne, og lige udenfor Vinduerne raabt, leet, kysset, sagt Farvel, derefter slaaet med Dørene, ringet med klare, gnelrende Klokker, pebet, rykket i Vognene, og saa atter knæk-knæk-knæk videre. Bare afsted! Hvad kom det andet ham ved!

Og var det Drøm eller Tanke, naar han var som Barn i Hjemmet igjen? At han sad paa Moderens Skjød og sang af den gamle Barne-sang: »O, tak din Gud, du Lille, din Fader er ej død!« Var det i Drømme eller i Virkeligheden, at han græd? Og var det Drøm eller Tanke, at han stod ved Faderens Dødsleje, og saa ham mager og afpillet sukke sit sidste Suk?

Han vidste det ikke selv, da han blev revet ud af disse Stemninger ved, at man stansede ved en større Station. Det var tidlig Morgen. Taaget var det ikke længer, men høstkjøligt og rusket. Da han havde faaet sig en Kop Kaffe og skulde ind i Kupéen igjen, kom der et elegant Par, og Damen kastede et flygtigt Blik

paa Fritz, der gik ind først. Herren skulde rejse, og de tog Afsked. Hun lagde sit Hoved ind til hans Bryst, hun kyssede ham og græd og kyssede ham atter; det var en Kjærlighed uden Grænser. Men da Herren steg ind og krumbøjet arbejdede sig ind med sine Sager, sendte hun bag hans Ryg Fritz et Blik, sugende bevidst; hun nød aabenbart det sanseligt fine i hans Udtryk; thi da han besvarede Blikket, veg hun kun under et koket Smil, der pludseligt forandredes, da hun bemærkede, at hendes Mand havde taget Plads.

Fritz tænkte paa, i hvis Arme hun mon nu skulde kaste sig, naar Manden var borte. Ja, saaledes var de. Der maatte hykles og lyves og bruges tusinde Kunster, fordi Samfundet havde sine dumme Love og Vedtægter. At hun ikke syntes om sin Mand, var rimeligt nok; han saa elegant men flau ud. Fritz saa ud af Vinduet, da Toget gik; hun stod der endnu, og smilede med det samme Smil, da hun fik Øje paa ham.

Saa rejste han og rejste han, gamle Ansigter forsvandt, og nye kom til. Han var i Kiel og gik ombord i Dampskibet, det tarvelige, uhyggelige Skib, der danner en saa trist Indledning til Hjemkomsten til Norden. Det dampede nordover i Maaneskinnet, og Fritz, der var nervøs og overtræt, blev paa Dæk, for i det mindste at

nyde det skønne Syn. Han sad længe og be-
 tragtede Modsætningen mellem den sorte tunge
 Røg, der væltede ud af Skorstenen i en uendelig
 lang Hale efter Fartøjet, hvilket den syntes at
 ville binde til Kysten, og saa det klart sortblaa
 Skjær over det krusede Hav, hvor Maaneskinnet
 glitrede i en bred, lys Vej, medens det oplyste
 Rig og Dæk næsten som med et Dagslys. Men
 han blev for træt, og skjønt han ikke var søvrig,
 gik han ned i Salonen for at prøve paa at sove
 i et Hjørne.

Han sad just og tænkte paa, om han skulde
 komme tidsnok hjem. Mon hvorledes det saa
 ud i Sygestuen nu? Stod Sengene paa sin gamle
 Plads? Mahogniservanten var vel flyttet hen til
 Faders Seng, og den grønne Lænestol rullet
 derhen for Moderen; thi hun sad der vel nu —
 og han saa paa Uhret, det var 12 Nat, præcis.
 Der gik en Gysen gjennem ham; det var de
 gamle Fordomme om Midnatstimen; disse for-
 dømte Fordomme! Gammel Overtro! Og han
 skulde berøres af et saadant dumt, tilfældigt
 Sammenstød mellem mørke Tanker og gammel
 Ammestuesnak!

Ærgerlig skiftede han Plads og fik i det
 samme Øje paa en sortklædt Dame, der vilde
 gaa ud af Kahytten, men forinden vexlede et
 Par Ord med nogen, der glyttede paa Døren fra
 en af Herrelugarerne; han kunde ikke se hvem.

Det var kun et Øjeblik, han saa hende, han rejste uvilkaarlig paa sig og stirrede, thi skjønt hun slet ikke lignede ham i det ydre — hun saa snarest sydlandsk ud — vilde han endelig have det til, at hun var som en kvindeligt sympathisk Reflex af hans eget Væsen, i Bevægelserne samme nervøse Beherskning, i Minespillet samme talende Liv, saa fint afskygget, at han syntes at se hendes Tale uden at kunne høre den. Bare han kunde faa se hendes Øjne ordentligt. Ved at se ham røre paa sig, vendte hun dem temmelig langsomt, men bestemt, de var dunkelt brune, og det Blik, han modtog fra dem, kunde være kjed afvisende eller sorgfuldt, begge Dele lige godt, og da der ingen Anledning var til det første, maatte hun vel lide under en nylig indtruffen Sorg; det tydede ogsaa den sorte Dragt paa. Saa gik hun til Damekahytten.

»Kjendte De den Dame?« spurgte Fritz en liden, tarveligt udseende Herre, der sad med to halve Bayere foran sig.

»Hvilken Dame mener De?«

»Den sorte, som netop gik ud.«

»Aa, hende med Øjnene, der sad allerinderst derhenne?« Han saa op. Man kunde ogsaa falde paa at sige: »Ham med Øjnene,« de var som paa en kogt Fisk.

»Formodentlig den samme.«

»Nej — kjender hende ikke — nej! Forbandet smuk!«

Bedre gik det ham ikke hos et Par andre. Ved Landstigningen fik han slet ikke Øje paa hende, og skjønt han herefter næsten mere havde hende end sin Fader i Tankerne, heller ikke paa hele Rejsen siden, som han uafbrudt fortsatte, indtil han steg ud i Drammen.

Her saa han sin Moder sortklædt paa Peronen. Faderen var altsaa død.

XIV.

Vognen kørte ind ad den store hvide Træport og stansede foran Trammen med de to Bænke paa Siderne. Den og altsammen var som i hans første Barndom, den samme gule Farve strøgen paa de udsagede Spilebord, den samme brune Kulør paa Haandrevet, og den gammeldags Ringklokke med den runde, skinnende Messingdup, og de store, hvide Døre med den itubrukne Dørhammer, Levning fra endnu ældre Tider. Det gamle knortede Egetræ paa Rundingen og Kastanjetræerne langs Gjærdet var der ogsaa.

Da Fritz og hans Moder kom ind i Forstuen, faldt hun ham om Halsen, kyssede ham heftigt og begyndte at græde. »Fritz, nu er vi

alene,« sagde hun og lagde sit Hoved hen paa hans Skulder, »Gudskelov, at jeg har dig!«

»Moder!« Han kunde selv ikke holde sine Taarer tilbage. Hun var dog bleven ældre, stakkels Moder, og federe, ligesom grovere i sin Figur. Han sammenlignede endnu uvilkaarligt med Indtrykkene fra Barndommen.

»Du maa holde af mig, Fritz,« sagde hun og saa bedende paa ham, »jeg har ingen anden nu.«

»Skulde jeg ikke holde af dig, Moder!«

Og dog havde hun vel nok meget at tilgive Fader, tænkte han, hun vidste godt, at han ikke altid var hende tro, og dog —. Det forekom ham at være noget besynderligt ved Ægteskab og Husliv. De havde aldrig, saa længe han huskede, været videre ømme og kjærlige mod hinanden, det var kun et godt husligt Forhold, og nu var hun alligevel saa greben, som om det bedste i hendes Liv var taget fra hende.

De gik lige ind i Ligstuen. Gamle Randel var død samme Morgen tidlig. Pigen og en gammel, alvorlig Hjælpekone havde stillet Liget, som nu laa paa det rene Linned med et hvidt Lagen over. Gardinerne var fældede ned, alting var hvidt.

Fritz gik først hen; han bredte Lagenet fra Hovedet. Der laa endnu to store Kobberpenge paa Øjnene. Konen havde efter gammel Skik

lagt dem der for at trykke Øjenlaagene til; de stirrede uhyggeligt hult, syntes Fritz, og han kom uvilkaarlig til at tænke paa Fru Withs sorte Øjenlap. Derfor skyndte han sig ogsaa at tage dem bort og greb den dødes kolde, stive Haand som til et Farvel. Det var hans gamle kjære Fader, endnu ældre, graaere, magrere end nogensinde, men med det samme rolige, faste Udtryk som i gamle Dage, naar han sov.

Fritz slap den dødes Haand, vendte sig bort og græd.

Moderen, der havde kysset Pande og Kinder paa den, som hun maaske ikke i mange Aar havde kysset i levende Live, laa nu paa Knæ ved Sengen med Hovedet i sine Hænder, som om hun var hensunken i Bøn, og Fritz gik stille ud.

Han skulde gjerne villet hørt et Par Ord, levende, talte Ord fra sin Fader. Men han var kommen nogle Timer for sent. Hvorfor skulde ogsaa Liget stirre saa hult paa ham, da han dækkede det af! Dum gammel Skik med de Kobberpenge! Og hans Fader, som selv havde spottet alt saadant, selv været en frisindet Mand, aabenbart skeptisk, men uden Lidenskab til at gjøre det gjældende for andre! Havde de nu kunnet tale sammen om det sidste Brev, var de nok blevet enige. Hans Fader hørte ikke til de fordummede; han havde Kritik.

Og Fritz gik gennem alle Værelserne, de var ganske som før. Han havde jo ofte været hjemme; men den lange Udenlandsrejse og nu Faderens Bortgang gjorde, at han saa alting med Barndommen som Udgangspunkt. Møblerne var blevet et Slægtled ældre, de fortalte om Bedstefader. Der hang endnu de brungule Landskaber, og den kortlivede, smalskjørtede, revolutionsklædte Dame ved Clavecinet, og Sortkridts-tegningen af det græske Tempel midt i en Lund af sirlige Trær med pinlig tegnet Bladværk. Og han forlod Dagligstuens massive Mahogny, Mellemstuens spinkle, sortlakerede Armstole; herinde stod Blomster i et Fad og lugtede Grønske, de var vel sendt til Sygesengen, men stod nu her glemte, visne, uden Blomsterduft.

Da han kom ind paa sit Værelse, overvældede det ham altsammen, han satte sig ved Bordet, lagde Hovedet i Armene og græd. Saaledes havde han ogsaa grædt, da han var Barn, over ringere Tab og mindre Sorger, og han syntes, han var saa lykkelig dengang. Alt hvad der var sket siden, havde ikke haft den Stemning i sig, ikke disse stærke, skønne Overgange fra vældigt strømmende Glæde til bundløs Sorg og saa tilbage igjen.

»Ja, græd ud, Barnet mit, det kan vi begge trænge til.« Det var Moderen, som var kommen ind og lagde sin Haand varligt paa hans Hoved.

»Jeg kom saa levende til at tænke paa, da jeg var liden,« sagde han mildt og saa op; hendes Ord lød ogsaa som til et Barn, og han tog begge hendes Hænder i sine.

»Ja, uden at vi bliver som Børn, kommer vi ikke ind i Guds Rige,« lagde hun alvorligt til.

En næsten fiendtlig Følelse greb ham ved disse Ord; de kom ogsaa som et Forpøstangreb, der bebuder et Hovedangreb. Men han beherskede sig. Det var jo naturligt, at hun tænkte og talte saa, og nu maatte der ikke komme nogen Mislyd ind; han blandede det hele bort i noget andet.

»Du maa hvile dig lidt efter Rejsen nu,« sagde hun, »du har jo rejst Nat og Dag, og saa skulde du enda ikke faa hans Farvel!« Hun holdt Lommetørklædet for Øjnene og lagde Haanden klappende paa hans Skulder. »Hvil dig nu lidt, til vi skal spise Middag, Gutten min, du kan nok trænge til det.« Og saa kysede hun ham paa Panden og gik.

Fritz vidste, at Moderen havde et eget Slags Iver i det religiøse. Han vidste, at Religionen langt fra gjennemsyrede hendes Liv og alle hendes Handlinger, men at den ytrede sig desmere stridigt-fanatisk, som isoleret Følelses- og Tankesysselsættelse til en Frygtens Underkastelse. Og i en Tid som denne maatte dette komme frem.

Allerede ved Middagsbordet ventede han, at hun skulde rykke ham nærmere ind paa Livet, og saa gjerne han vilde spurgt om Faderens sidste Timer, turde han ikke. Det var hende selv, der bragte det paa Bane. Men hun fortalte mildt og roligt om Sygdommen og dens Fremgang, om hans Utaalmodighed først, og stille Taalmod siden, om hans smaa Dispositioner, og endelig om den sidste Nats næsten fuldstændige Bevidstløshed, den pludselige Opblussen om Morgenens, før Døden indtraadte. Hun talte intet om Religion, og det paafaldt ham ogsaa, at hun ikke nævnte et Ord om Toldbetjent Løkke, skjønt han var overbevist om, at denne gamle Ven havde været der paa det sidste. Men det var jo en afgjort Fritænker, saa hun vilde vel ikke tage hans Navn i sin Mund ved denne Lejlighed.

Heller ikke næste Dag eller Dagen derefter bragte hun noget saadant paa Bane, men han gik i en stadig, uhyggelig Beklemmelse for, at noget skulde komme.

Og Begravelsesdagen kom. De skulde bringe Kisten ud af Huset, og han havde ikke længer Rum for andet end den bløde Stemning, som følger dermed. Han hørte fuldstændig ligegyldigt paa Præstens for tusinde Gang gjentagne, og kun lidet variable Sætninger om Timelighed og Evighed, Syndeskyld og Frelse, sørgende Efterladte

og Gjensyn hisset. Det var ham som en uvedkommende Lirekassemelodi, der lød helt udenfor de Tempelmure, inden hvilke hans dybe Sorg knælende sænkede sig for det uoprettelige jordiske Tab. Han græd ud, ubekymret om Sang og Præst og det talrige Ligfølge. Saa mangen Gang havde han ved Ligfølger moret sig over de forskellige Udtryk i Ansigterne, nogle eftertænksomme, der pønsede paa, at noget lignende ogsaa kunde hænde dem selv; andre med taabeligt tilgjorte Andagtsfolder, bag hvilke en afgjort Ligegyldighed tittede frem; andre igjen aabenbart utaalmodige, med Haanden kløende ned i Uhr-lommen. Men nu syntes han endog, der næsten var noget højtideligt ved at se alle disse Hoveder, han følte sig taknemlig mod dem; han kunde græde.

Da han havde seet Jorden kastet paa Kisten, trykket de mange Hænder og kastet det aller-sidste Blik ned i Graven, var han saa blød som Vox. Saa stolt og afvejende han ellers var, kunde han nu tilgivet og bedt om Tilgivelse for menneskelig Forurettelse ligesaa villigt og redbon, som han vilde skjænket sin Pung til den første hinkende gamle Tigger, der bad ham.

De var komne hjem, og Moderen satte sig hos ham henne i den store Sofa. Hun lagde Armen om hans Hals og saa længe paa ham;

han var saa stille bevæget, og nu piblede der atter et Par blanke Taarer frem i hans Øjne.

»Fader gav mig en Hilsen til dig — en Bøn,« sagde hun endelig i en dæmpet bedende Tone, »det var næsten det sidste, han sagde. Det var, da han havde faaet Sakramentet.«

Fritz rykkede til og saa med en vis Forundring paa hende.

»Ja, han døde fuldt forsonet,« blev hun ved, »og han vilde selv gjerne have Sakramentet.«

Saa huskede Fritz paa, at Faderen i gamle Dage havde været med paa dette en Gang om Aaret; han havde næsten glemt det og kunde ikke rime det sammen med den fuldstændige Fordomsfrihed i religiøse Sager, som han kjendte ham for.

»Fader vilde, jeg skulde bede dig være med mig til Alters efter Begravelsen; han mente, at du vel vilde være i den Stemning, at du kunde følge mig til Guds Bord, naar han selv ikke længer kunde.«

»Moder...«

Hun saa paa ham, hvorledes hans Udtryk pludselig forandredes. Brynene rynkede sig lidt sammen, Øjnene og Munden fik et haardt Udtryk. Hun tog sin Arm bort fra ham og foldede sine Hænder i Skjødets.

»Jeg tænkte, det maatte være dig en Glæde at opfylde Faders sidste Bøn til dig — han

sagde udtrykkelig, at jeg skulde bede dig for hans Skyld. Fritz holder af mig, sagde han.«

»Ja, jeg holdt af ham — jeg holder af ham,« sagde Fritz hen for sig, ligesom det kunde været henvendt til den døde selv.

»Saa gaar du altsaa med?« Hun saa uroligt tvivlende paa ham, idet hun bøjede sig lidt frem for at spejle i hans Ansigt.

Han svarede ikke, men hun saa, at han kjæmpede.

Og han kjæmpede virkelig en Kamp med sig selv. Det var ham vistnok en smal Sag at give efter i dette enkelte Punkt, da det hele for ham var en tom Ceremoni. Det vilde jo nok være en Løgn, men en Løgn, han begik for at trøste og berolige sin Moder. Imidlertid indsaa han, at dette var en første Strammelse af de Baand, med hvilke man vilde føre ham ind i en regelmæssig Kirketro, og at han tidligere eller senere maatte indtage en afværgende Stilling. Da kunde det blive værre og ubehageligere. Desuden skulde man dog ikke faa beskyldt ham for Hykleri, ham, som just nu vilde træde i Skranken mod det.

Paa den anden Side vidste han, at hans Moder med kvindelig Ensidighed vilde klamre sig til Øjeblikkets Situation og bebrejde ham det som en usønlig Haardhed, om han ligefrem

sagde Nej i denne Stund, da Hjertets Saar var aabne.

Han vilde gaa en Omvej, der i denne Henseende reddede ham selv og paa en Maade gav hende Afgjørelsen.

»Jo, jeg kan gjerne føje dig,« sagde han; »naar Fader ønskede det, og du vil, saa skal jeg gjerne blive med dig til Alters. Men du ved nok, at jeg ikke tror paa det. Jeg ser det hele som en tom Ceremoni, som ikke gavner det mindste; men den kan jo heller ikke skade.«

Han saa med et venligt Smil op paa hende og lagde sin Haand paa hendes, der endnu laa foldede i Skjødet, men hun kneppede dem haardere sammen og fik et strengt, alvorligt Udtryk, i hvilket han syntes at læse en besynderlig Blanding af Sorg og Fornærmelse. Det kunde saa godt ligne hende!

»Det er jo det samme som Nej,« sagde hun endelig, og Tonen var virkelig nu ligesaa meget stødt som sorgfuld, »hvis du ikke tror, da æder og drikker du dig selv til Død.«

Han var kommen paa en sikrere Fod, da han mærkede, at hun virkelig var i det stødte Hjørne, og svarede derfor ganske rolig: »Det er slet ikke et Nej — jeg gaar gjerne med, for jeg ser slet ingen Fare i det.«

»Det kan der ikke blive Tale om,« svarede hun kort og rejste sig.

Hun gik taus nogle Slag op og ned paa Gulvet med Hænderne bag paa Ryggen og ikke altfor forsigtig med at støde ind paa en Stol eller en Skammel nu og da, ganske som naar hun i gamle Dage havde en liden Tvist med sin Mand. Og hun gik sig øjensynlig vred, saa at Sorgens mildere Stemning lidt efter lidt veg for en ulmende Heflighed.

Et Øjeblik efter var hun ifærd med at ville gaa hurtigt ud, da hun pludselig syntes at betænke sig og atter begyndte sin Vandring op og ned. Fritz sad stille og ventede paa Uvejr. Det var ham en behagelig Lettelse at se hende saaledes.

»Du tror altsaa paa ingenting?« kastede hun endelig hen til ham.

»Jeg tror paa alt.«

»Alt?« Hun stansede halvt og saa fra Siden bort paa ham.

»Ja, alt som er til.«

Hun gav sig atter til at gaa op og ned. Hun foragtede at spørge mere. For hende var han nu lige vantro, hvad han saa troede paa, naar det ikke var den evangelisk-lutherske Lære efter Katekismen og de symbolske Bøger. Selv om han blot troede tyndt paa den, var det bedre end den fasteste Tro paa hvilket som helst andet.

»Du vil vel heller ikke gaa i Kirke med mig paa Søndag, da?«

Nu kjendte han sin Moders spydige Heftighed igjen, og han følte sig fuldkommen vel. »Jo, meget gjerne,« svarede han med stor Venlighed i Tonen; »jeg skal inderlig gjerne gaa med dig, hvorhen du vil.«

»Aanej, Tak!« svarede hun hurtigt og afhuggende.

»Som du vil, Moder!«

Hun havde fra først af ventet, at han vilde gjort Modstand, og havde beredt sig paa en rørende og indtrængende Formaningstale; men nu ærgrede det hende saaledes, at han gav efter paa denne Maade, at Heftigheden helt løb af med hende, og hun gik larmende ud, idet hun endnu i Døren fortørnet slængte til ham et: »Jeg vil ikke længer tale med dig!«

Fritz havde sejret. Det var ham, der havde været eftergivende, mild og venlig, hende, der havde været haard og afvisende. Det passede meget bedre.

Da han en Stund efter blev kaldt til Middagsbordet, sad Moderen der allerede. Hun var først en Smule tvungen og mut, men talte ikke et Ord om det passerede, kom heller ikke siden ind paa det. Aabenbart følte hun, at hun havde forløbet sig, og vidste endnu ikke rigtig, hvorledes hun skulde tage det. Der blev derfor talt om ganske andre Ting; ikke engang den fælles

Sorg, der havde ført dem sammen, blev berørt, og under den skjøre Samtale var det overhovedet som om allerede Begravelsesdagens Stemning begyndte stærkt at svinde og spillede en underordnet Rolle hos dem begge. Tordenvejret havde afkjølet Luften. Det verdslige hos hende kom atter mere paa Overfladen; hun skar flittig for til sig og ham, glemte ikke sine Smaakryderier, sin Worcestersauce, spiste med god Appetit og fortalte om Familjerne i deres Bekjendtskab, som han jo ikke paa længe havde seet. Han vidste nu god Besked paa, hvem der havde faaet flere Børn, hvem der havde giftet sine bort, og hvem der havde haft Dødsfald, hvem der havde haft økonomiske Uheld, og hvem der havde arvet.

De sad begge ved sine gamle Pladser, Faderens stod tom; men det syntes ikke, som om nogen af dem lagde Mærke til det.

Just da Stegen kom paa Bordet, var ogsaa Graveren kommet saa langt, at den sidste synlige Blomst paa gamle Randels Kiste blev til-dækket med en Skuffe grov Skalberg, og før de rejste sig fra Bordet, var Graven fyldt næsten til Randen.

Om Eftermiddagen kom Pastoren. Han havde faaet sig tilsendt et betydeligt Honorar og fandt at burde takke for det; samtidigt vilde han kunne tale et Trøstens Ord til de sørgende. *Utile dulci.*

»Det var jo saa, at De og Deres Søn vilde gaa til Alters,« sagde han, idet han rejste sig for at gaa.

»Min Søn gaar ikke,« svarede Fru Randel og slog Øjnene ned med andægtig Blusel.

Pastoren vendte sig med en langsom og værdig Bevægelse ubetydeligt henimod Fritz, hævede Øjenlaagene og saa paa ham, men sagde ikke andet end: «Jasaa-aa!»

Fritz fandt, at der i Tonen var noget saa præstelig-overlegent-ironisk, at han godt forstod Meningen: »De er altsaa en af de vantro, De, stakkels vankundige og vildfarende Faar!« Men han kunde blot svare med et let Buk og et fint Smil, som Pastoren fik udtyde som han vilde.

»Der ser du, Fritz,« sagde Moderen ærgerlig, da Pastoren var gaaet, »hvordan fornuftige Folk betragter det.«

»Ja, hvordan præstelig Bornethed strutter i selvgod Hovmod.«

»Fritz!«

Men Fritz ærgrede sig. Han kunde villet svare Pastoren spydigt og hvast, noget, hvortil der dog ikke blev mindste Anledning, da der ikke rettedes noget Angreb eller endog udtaltes nogen Beklagelse. Han var i Moderens Paasyn blevet behandlet *de haut en bas* uden at kunne hævde sin Overlegenhed, og hans Forfængelighed følte sig saaret, hvad der ikke bidrog til at øge

hans Kjærlighed til dette Individ eller til Standen overhovedet.

Næste Dag, da han sad og talte med sin Moder om forskellige Regninger og Udbetalinger angaaende Begravelsen, blev der en Pause, medens han bladede i nogle Papirer.

Pludselig afbrød hun den med at sige: »Det er vel bedst, at Boet bliver skiftet da?«

»Hvorfor det?« spurgte han forundret.

»Jeg tænkte, du helst vilde have det saa!« Strikketøjet gik med den mest maskinmæssige Regelmæssighed, og Øjnene fulgte Pinderne med stivsindet Vedholdenhed.

»Det er jo bare Bryderi og Spektakel med et Skifte, og desuden ansaa jeg det for givet, at du vilde flytte med ind til Kristiania.«

»Og være dig til Byrde!« Hun kastede lidt paa Hovedet, men saa ikke op.

»Nej, nu er du urimelig, Moder! Hvad kunde være hyggeligere for mig, end at du kom ind med?«

»Saa holder du alligevel lidt af mig?« Hun saa op med et Udtryk, der næsten var traurig-komisk i sit Mixtum kompositum af formodet Miskjendelse, tilsyneladende Overraskelse og en maaske lidt tilgjort Moderlighed.

Aabenbart havde hun frygtet for, at han villig skulde gribe Anledningen til at skifte Boet og blive løst fra alle Baand, men da hun slap for denne Krænkelse, hvad der tydede paa, at

han dog maaske havde et eller andet Slags Religion, som hun ikke forstod sig paa, og da hun ydermere fik sove paa Tingen, svandt mer og mer det tillokkende ved en Flytning til Kristiania. Det blev hende pludselig klart, at det vilde falde hende haardt at forlade den gamle Bolig, hvor hun havde det saa bekvemt, dertil opgive sin vante Omgangskreds; og desuden kunde hun ikke — saa trøstede hun sig — øve nogensomhelst vejledende Indflydelse paa hans Anskuelser, medens hun derimod nærede en uklar, hemmelig Frygt for, at Omgangen med alle de ugudelige Mennesker, som Fritz naturligvis vilde trække til Huset, kunde skade hendes egen Religion.

»Nej, jeg kan ikke, Fritz,« sagde hun, da de senere talte om Sagen, »jeg kan ikke forlade det Hus, hvor jeg har vandret med din Fader i saa mange Aar, og som har saa mange kjære Minder.«

Og derved blev det.

XV.

Da Fritz atter kom ind til Kristiania, beskyttede Sørgeløret ham mod den haardhændte Paatrængenhed, der gjerne ellers møder de hjemkomne efter langt Fravær, især naar de som Fritz allerede forhen har en vis fremskudt Stilling.

Man trykkede hans Haand, ønskede ham velkommen og tilføjede kanske: »Du har lidt et stort Tab — aaja! aaja!« De sidste Interjektioner saa sørgmodigt som muligt; men naar han saa forblev lidt ordknap, respekterede man Sorgen.

Et Par Dage efter Ankomsten traf han paa Gaden Expeditionssekretær Juell, der trillede sin lille Krop afsted til Departementet, og han bad ham om Undskyldning for, at han endnu ikke havde været paa Visit.

»Kan der ikke være Tale om under disse Omstændigheder,« svarede i en faderlig Tone Juell, som allerede paa nogen Afstand havde lagt sit Ansigt i de tilbørlige Bedemandsfolder; »det var et haardt Slag — ja, saamæn; men det maa vi alle gennemleve, ja ja! Og hvordan har saa din Moder det? — Det var en fin Mand, og kjærlig og god, ja ja, min Gut! — Men hør, nu kommer du op til Aftens hos os idag. Ja, jeg behøver ikke at sige, at det er bare os.« Og saa tog han Brillerne af for at pudse bort den Dug, som burde have været paa dem.

Hos Juells var det ganske rigtig »bare os«, dog med en væsentlig Tilføjelse, nemlig Fru With, der var kommen af sig selv. Hendes to Krøller, hendes Skildpaddekam og hendes sorte Øjenlap var det főtste Fritz's Øje faldt paa, da han traadte ind, og Tilfældet vilde, at den Stol, der var ledig for ham, stod lige ved det Hjørne af Sofaen,

hvor hun tronede med noget stort, rødt, uldent, som hun strikkede paa.

Han blegnede, da han saa hende, og det var ham dobbelt ubehageligt at støde paa hende her i den snævre Familjekreds, hvor ingen af dem kunde undgaa hinanden. Hvad var det, det ene Øje sagde, da hun efter den første formelle Hilsen fæstede det længe paa ham? Han følte sit Hjerte banke og undgik at se paa hende. Heldigvis optog de tre toøjede Damer ham med Condo-leance, hvori forøvrigt Fru With ogsaa tog Del.

»Ja, det kjendes haardt,« sagde hun om en Stund, »jeg saa jo, hvor heftigt Clara tog det, da stakkels Aasum var død.« Hjertet sank i Fritz ved disse Ord, men han kjæmpede for ikke at skifte Udtryk. »Ja, De har vel alt hørt, at den stakkels Mand tog Livet af sig?«

Aah! — hun kunde ikke sige det i denne Tone, hvis hun vidste noget. Clara maatte have tiet for hende.

»Det var grueligt,« sagde Milla Juell.

»Uf, gyseligt!« tilføjede hendes Moder og ruggede paa det graa Hoved med et rigtig For-skrækkelsens Udtryk i sit Ansigt.

»Og saa gaadefuldt — — jeg kan endnu ikke forstaa det,« sagde Anna Juell.

»Herregud, mit Barn,« faldt Fru With ind i en lidt krænket Tone, »det var da ganske naturligt, og du ved jo godt, at den stakkels Mand

var sindsforvirret. Hjemme havde han været saa underlig, og Faderen døde af en Nyresygdom; det skal være arveligt i Familjen. Aaja, stakkels Mand!«

»Jeg glemmer ikke Clara i den Tid. Gud, det var frygteligt!« sagde Milla.

»De kan tænke Dem, Herr Randel,« sagde Fru With, »hun var først næsten rent fra sig, og saa indbildte hun sig, at hun ikke havde været mod ham, som hun skulde, og at det var Skyld i hans Død; det stakkels uskyldige Barn! Det gik saa vidt, at hun vilde blive Diakonisse, men det fik jeg hende da heldigvis fra. Aaja, nu er det da altsammen over, siden hun blev saa godt gift.«

»Gift? Jeg maa altsaa gratulere Dem?« sagde Fritz med en høflig Henvendelse til Fru With. Han syntes selv, at Stemmen skalv, men det undgik vel de øvrige, som det lod til.

»Ja, det var saa dejligt, at det blev til det,« mente Fru Juell, idet hun hældede sig medfølende over mod Fru With. Denne lagde Hovedet over til den blinde Side og smilede moderligt, medens Øjet takkede for Medfølelsen.

Det var virkelig saa, at Clara efter i kort Tid at have gennemgaaet forskjellige Faser af heftig Oprørthed, pludselig stilnede af og tog Sagerne med Ro. Den Del af hendes Samvittighed, der var sat i Flamme og sved hende, var

fortæret; men det tiloversblevne havde god Reproduktionskraft, var stort og rummeligt og dannede sig snart atter til et smukt afrundet Hele, paa hvilket hun ikke kunde mærke nogen Skade. Lægemidlerne fandt hun dels i en for saadanne Fataliteter særlig skikket, robust Natur, dels ogsaa i den Lære, Fritz stedse havde prædiket for hende. Hun havde nu i et halvt Aar været gift med en forhenværende Skibskaptejn, der var i Assuranceforeningens Tjeneste. Hans Station var for Tiden ikke i Kristiania.

Fritz tøede forbausende op, syntes alle Damerne, og han var saa elskværdig, fortalte om Paris, blot saadant, som kunde interessere Damerne, om den lille skandinaviske Kolonierne, om Kunstnerne, Theatrene, Boulevardeerne, og han nedlod sig endog til at fryde Fru With med nogle Udtalelser om, hvor strengt Franskmanden overholdt Sprogets faste Love.

»Ja, saa skulde det være hos os,« nikkede hun glædestraalende, medens de to unge Damer nøje lagde Mærke til Snittet paa hans Klæder, Skjortesnippens og Manchetternes Façon, Frisuren, alt! Han var jo ogsaa netop nykommen, en ren Model.

»Han har virkelig forandret sig til sin Fordel, du,« hviskede Mama til Milla, da de skulde gaa tilbords.

»Ja, du, han er saa sød; har du lagt Mærke til, hvor Halsen ser fin og slank ud? Alting sidder saa ganske anderledes end det herhjemme.«

Og Juell, der først nu var kommen hjem, var særdeles fornøjet over, at Fritz syntes noksaa livlig; thi det kostede den trivelige og med sig selv fornøjede Mand adskillig Plage, naar han i Længden skulde anlægge en trist Maske.

Fritz var altfor interessant iaften, til at Herrerne fik Lov til efter Bordet at trække sig tilbage med sin Pibe og sin Toddy; de skulde faa Lov til at tage det ind i Dagligstuen, hvor Samtalen blev meget livlig.

Idet en af Damerne tilfældig kom til at nævne Wedel Stenersen, sagde Juell: »Ja, det var da en sørgelig Ende, det tog med ham.«

»Han er da vel ikke død?« spurgte Fritz ivrig:

»Nej, ikke just det; men du ved da, at han er blevet rent stok-pietistisk.«

Fritz havde blot seet det antydnet i et Brev fra en Kammerat.

»Ja, det var sgu Synd paa den pene Mand, han er al-de-les spoleret.«

Fru With tillod sig at gjøre Indvendinger, Religionen kunde aldrig spolere et Menneske, og Fru Juell syntes, hun for Skams Skyld maatte understøtte hende lidt, medens Døtrene — uden Tvivl under Indtrykket af, at Stenersen havde

været en saa forførende smuk Ungdom — mente, at der kunde være Maade med alt. Man saa jo theologiske Kandidater, som slet ikke var saa ivrige, og som aldeles ikke slog sig fra Verden.

Dette Thema var for indholdsrigt, til at ikke fire Damer skulde have nok med det i en Times Tid, og inden man vidste Ordet af, viste det sig, at de to Herrer forlængst var flygtede ind i Juells Værelse. Det var først, da Fru With skulde gaa, at Fritz blev hentet ind igjen.

Han fik senere fuld Besked paa, hvorledes det var gaaet med Wedel.

De havde staaet hinanden saa nær, at det ikke kunde andet end gjøre Indtryk paa Fritz for Personens Skyld, men selv om det i andre Henseender maatte betragtes som et Frafald, af hvilke man vel kunde vente flere, var der dog i dette særlige Tilfælde noget, som varslede om Kamp, en bitter Kamp, i hvilken Personligheder maatte sættes fuldt ind, og hvor Huggene vilde falde hvasse.

XVI.

Dengang Fritz rejste ud, havde han været i nogen Tvivl, om han skulde gaa op og sige Farvel til Wedel Stenersen eller ikke. Det, som

var kommet imellem siden Bruddet, gjorde, at der ikke blev noget af.

Wedel følte sig dybt saaret og end mere bedrøvet, da Afrejsedagen kom. Et Øjeblik tænkte han paa selv at gjøre det første Skridt, men det var jo umuligt nu. Alligevel var der noget, der trak ham ned til Bryggen, da Dampskibet skulde gaa; kanske haabede han, at Fritz skulde faa se ham og saa gjøre alt godt. Men da han kom derned, kunde han ikke overvinde sig til at gaa frem blandt de andre Kammerater; de maatte ikke være Vidne til dette, enten det blev Forsoning eller Skuffelse. Og Skibet gik, de andre var fremme og viftede; han stod henne ved Hjørnet af Bryggen og skjulte sig næsten bag en stor, tyk Mand, medens han maatte bide sig i Læben, for ikke at blive altfor fugtig i Øjnene, saa skyndte han sig bort, for at ingen af Kammeraterne skulde faa se ham.

Som det saa ofte gik, naar der var noget, som trykkede ham, søgte han ogsaa nu at glemme det i Forlystelser og kom paa en temmelig vedholdende og langvarig Rangel. Saa sagde han Stop nogle faa Dage, men snart var det lige galt igjen. Han kjendte sig ligesom udhulet, rigtig tyndskrællet indenfra; kun Fantasien rumsterede stærk og tyrannisk derinde og udmalede ham nye Anspændelser, hvergang han var paa Veje at synke hen i mørk Tyngsel og viljeløs Kjedsomhed.

Saaledes var det ogsaa idag.

Han stod op sent paa Morgenen, følte sig paa engang slap og hidset, uden egentlig at fejle noget bestemt, skjænkede sin Kaffe, bed i et Smørrebrød, men lagde det bort igjen. Hvorfor var han saa tør og slunken, hvorfor saa utaalmodig efter ingenting, hvorfor saa længtende efter noget, han vidste ikke hvad? Hvorfor begyndte Tankerne at løbe løbsk, da han aabnede en Bog, saa at han læste hele Siden ned uden at vide, hvad han havde læst?

Pludselig følte han, at han vist egentlig længtede hjem, til Hjemmet med dets Barndomsfred, til Moderen, til Faderen og alle Søsken. Derhjemme maatte der være Indhold for ham, der kunde han fylde sit slappe, runkne Hjerter med varme Følelser, barnefrom Hengivenhed og rene, nærende Indtryk.

Ja, han vilde rejse hjem, pakke sine Bøger og rejse. Det havde han gjort et Par Gange før, og der var Lægedom i det. Imorgen skulde det ske.

Men idag?

Idag endnu — idag maatte han have Adspredelser; det skulde være Afslutningen. Sidde saaledes alene med sig selv — nej, Minutterne var for timelange! En rigtig dundrende Moro vilde han have idag, rigtig knusende friskt skulde han leve idag — og saa imorgen afsted!

Han ordentlig lo ved Tanken, det var saadan en udmærket Ide dette. Og han tog frem sin Portemonnaie, skilte ud, hvad han behøvede imorgen til sin Rejse, det rullede han sammen i et Papir og lagde i sin Skuffe. Resten var mere end nok til at være ude hele Dagen for.

»Er jeg vakker idag, Lina?« sagde han overgivent til Pigen, som kom ind for at rydde op, medens han stod ved Spejlet og pudsede sig.

»Jøsses, De er nok altid vakker De.«

Han lo og vilde givet hende et raskt Kys til Tak, men hun betragtede ham saa uskyldigt beundrende, at han betænkte sig.

Og det gjorde han Ret i, thi hun var endnu saa naiv og uskyldig, at hun i al Ærbarhed havde forset sig paa hans usædvanlige Pigetække uden at lade sig mærke med det. Naar han snurrede sine Moustacher eller purrede Haaret op fra den høje, klare Pande eller spidsede sine smukke Læber over en Cigar, kunde hun ordentlig være skinsyg paa den Kvinde, der engang skulde eje alt dette, og hun tænkte med en vis Bitterhed: ak, den der var født som hans lige, kanske han da kunde holdt af mig.

Andre holdt hun pent tre Skridt fra Livet, ham vilde hun i Længden bukket under for; men hver Gang han, som nu, faldt paa at ville spøge en Smule med hende, var det, som noget usynligt holdt ham tilbage.

Og saa gik han og et Par Kammerater afsted for at dræbe Dagen.

Billarden og Middagen og Keglerne med alt, hvad dertil hørte, var gennemgaaet, den rigtige Rangle-To var i dem, og de maatte være med paa det allersidste Dagen bød.

De havnede i en af de bedre Dansesale. Der var der ialfald Mylder og Spektakel. Den dumpe Trampen, som allerede hørtes i Trappen, blev indenfor til en bedøvende Larm, i hvilken Orkestret kjæmpede tappert, uden at kunne redde andet end Takten og en Række skjærende Brudstykker af instrumental Lyd, medens højrøstet Snak, Raab, skrigende Latter og drukkent Vrøvl blandede sig i og gjorde det hele kaotisk. Støvet stod som en Røg op fra det dirrende Guly, hvor det mest forskjelligartede Publikum strævede som for Livet. Der var stadselige Jægere og tarveligere Musketerer, flotte Handelsbetjenter, en Student her og der, krogryggede Gaardsgutter med Uldskjærf og Skindhue, spinkle Skræddersvende og robuste Maskinarbejdere; og de kvindelige Skjønheder varierede ligefra de silkeklædte registrerede eller de nette Stuepiger og ned til hende der med den klumpede Figur, de røde, hovne Hænder og den fedtede Uselhed over det hele Ydre.

Wedel og hans Kammerater tænkte ikke paa al den isprængte Useldom, de saa bare Mylderet

og Livet og det groteske Røre. De morede sig over de plumpe Dansere, som spilede alle Fingre ud som en Sol paa Damens Ryg og mere trampede end dansede, medens de syntes at kredse om et eneste Punkt paa Gulvet. Og selv de gode Dansere, der vilde være med helt rundt, blev lidt efter lidt trængt tilbage i en saadan liden Hvirvel, af hvilke der blev utallige, saa det hele tilsidst saa ud som det ubegribeligste Virvar.

De havde seet sig mæt paa dette, de havde gjort sin Runde ved Bordene og moret sig over alle de omfavnende Arme, der dannede som et fortløbende Netværk, bag hvilket man skimtede Ølflasker, ømme Blikke og hviskende Tvillinghoveder; de havde forgjæves prøvet paa inde i Restaurationen at trænge sig frem i den tæt-pakkede Masse af drikkende, bandende, rekvi-rerende, betalende, utaalmodige eller tilfredsstillede Personer, uden dog at kunne naa frem til Disken med de sejlene Ølglas og de mishandlede Smørbrød. Nej, ind igjen i Dansemyllderet, i Larmen, i Støvskyerne!

Og saa stod de der nu og spøjte med en af Skjønhederne, der absolut vilde have dem op paa Gulvet. Det var egentlig Wedel, hun ikke vilde slippe, og hun forsøgte netop paa den mest indsmigrende Maade at lægge sin Arm i hans, medens han leende værgede sig, da et Par ny-

komne Kammerater kom til. »Nej, er det dig!« —
 »Ja, jeg tænkte nok, jeg skulde træffe bekendte.«

I Samtalens Løb siger saa den ene af dem:
 »Naa, har Dere hørt det nyeste?«

»Hvilket? Ud med det!«

»Kjøbmand Aasum, som var forlovet med
 Clara With, har skudt sig.«

Om de havde sagt Wedel, at hans Moder
 var død, kunde han ikke blevet blegere og mere
 betagen.

»Er du sikker paa, det er sandt?« sagde han.

»Ja, jeg har det lige fra Doktor Ramm, som
 blev tilkaldt. Men Gud bevare mig, hvad gaar
 der af dig? Du er jo bleg som et Lig.«

»Det er jo forfærdelig uhyggeligt,« sagde
 Wedel.

»Javist er det uhyggeligt,« sagde den anden
 let, »men vi for vor Del kan da ikke hjælpe for
 det.«

De gik bortover, og Wedel sørgede for at
 komme fra dem, saa han kunde forsvinde.

Da han kom ud i Luften, var det, som Be-
 nene vilde svigte ham, og han skalv over hele
 sit Legeme. Han havde havt denne Fornemmelse
 i Kroppen flere Gange i den seneste Tid, og det
 var det samme, han havde følt om Morgenens, men
 nu kom det som en isbrændende Feber over ham,
 og han skyndte sig hjem.

Store Gud! Ja, han forstod det godt; alt-sammen stod klart for ham.

Hvad maatte Aasum ikke have lidt, før det kom saa langt. Og Clara! Og hvilken Skyld havde ikke Fritz paa sin Samvittighed! Det var forfærdeligt, og Sammenhængen maatte jo være saadan.

Han kom ind i sit Værelse og famlede sig frem i Mørket til Bordet, hvor Lampen stod. Fyrstikker — jo, endelig! der er Æsken. Men da han skulde løfte Kuppelen af, knækkede han Skorstenen. Se saa, nu kunde ikke Lampen tændes. Men han skalv jo ogsaa som et Aspeløv.

Da huskede han paa, at han siden sidste Kortlag havde et Par halve Stearinlys henne i Skabet. Et af dem skruede han ned i en Ølflaske og fik saa Lys tændt.

Det var en tarvelig og uhyggelig Belysning i det store, gammeldags, skumle Værelse. Lysningen rakte egentlig ikke mere end halvt ud paa Gulvet, og borte ved Sengen og ved den gamle, store Jernovn i Hjørnet var det næsten ganske mørkt, ialfald uhyggelig dunkelt. Der indenfor bag den tilspigrede Dør med Forhænget for, laa de nu vel og sov begge Frøknerne fra Industriskolen. Han maatte være stille. Men alting var saa underligt, han syntes Gulvet hældede endnu skjævere nedover end ellers, Værelset videde sig ligesom ud i Mørket, de lave gammeldags

Døre bredte sig snart, og snart smalnede de igjen, men de runde blankskinnende Dørklinker sad og tittede paa ham. Og saa stod Lyset der saa vanmægtigt, det ruggede paa Flammen, den vilde slikke sig høj og stor, men den faldt afmægtig sammen igjen. Herinde var det Mørket, som havde Overmagten.

Dette Mørke var dobbelt uhyggeligt, nu som han selv følte sig syg, rystet og nedtrykt. Sove — nej, det var der ikke Tale om. Han var saa tør og hed, og der gik stundom Gysninger gjennem ham. Hvorfor bankede det i hans Hoved, skjønt han slet ikke havde drukket videre idag? Det maatte skyldes alle disse surrende Tanker paa den døde Mand og paa de to, som var Ophavet til altsammen.

Saa gik han hen og tog med Haandklædet Vand som i en Skaal og skyllede over Hovedet. Ah, hvor det kjølede; men saa blev det endnu hedere igjen. Det surrede i Hovedet, og han saa Stjerner og Skygger, han følte Blodet fare omkring i Feberhast.

Lyset stod der og smaaviftede; den opredte Seng derinde bag Gardinerne blev saa dyb indover, Væggen kunde ikke sees, det var som et tæt Mørke langt, langt ind i en Evighed. Og paa Væggen og Brandmuren henne i Mørket flammede Skygger bortover som en Anelse og blev væk bag Ovnene. Det sorte vingede Øje

midt paa Ovnens Bredside stirrede paa ham, Guds Øje truede ham. Der blev Liv i det, det blunkede og rynkede sig. I Virkeligheden kunde han vel knap skimte det, men han havde saa ofte siddet og seet paa det, at han huskede selv den lille Støbeblære i den ene Vinge. Han kunde se det, om han ogsaa lukkede Øjnene. Og nu truede det!

Ja, det kunde nok true! Hvorledes havde han levet i sin Letsindighed! Hjemme, hjemme, hvor alt var saa stille og regelmæssigt og fredeligt, hvor Guds milde og klare Væsen aandedes ud over dem alle gennem Moderens fromme, hengivne, sagte Stilhed! Og saa havde han først forladt dets jævne Fred for at gjøre sig en verdslig Afgud af Fritz. Hvad havde saa Fritz bragt ham? Foragt mod Budene, letsindig Glemsel af Moderens Ord, Tvivl og Frygt og Trods og Vildskab. Han havde ikke ændset Faders mørke Advarsler og Moders raabende Angst, og medens han solgte sin egen Sjæl til de verdslige Begjær, havde han maaske furet hendes Hjerte, tæret paa hendes Livstraad! — »Hvorfor ser Øjet paa mig igjen — hvorfor rynker det sig og truer?«

Og Skyggerne paa Muren begyndte at vandre tættere og hurtigere; det var ikke længer lange smale Striber; de fik Form; ja vist levede de! Men hvem er de? Han stirrede og stirrede, og de blev tydeligere og tydeligere, lange kappe-

klædte Mænd med spidse Kutter lige ned for Ansigtet, og Huller, som der titter mørke, luende Øjne frem af; de ser hen paa ham, ligesom de formummede Herrer af de hemmelige Domstole i Middelalderen. Og de gaar og gaar, de mylrer frem, men alle bliver de borte bag Ovnens, ingen kommer frem der i det mørkeste Hjørne.

Jo, vent, der kommer en snigende frem, men han er ikke kutteklædt, det er en Ridderdragt, det er Faust, som han kommer frem i Operaen; men Ansigtet vender han bort, han ser sig forsigtigt om, og det er saa skyggende dunkelt derhenne. Nu vender han Hovedet i Profil, det er Fritz, han ser længselsfuldt op over Ovnens, men det er ikke Ovnens, det er et gammelt Hus med udbyggede Vinduer og Hjørner og gothiske Forsiringer. Og der i den første Etage kommer en Kvindeskikkelse tilsyne i Natmørket. Det er Clara, hun bøjer sig ud og slynger Armene om Halsen paa Fritz ligesom Margarethe og Faust. Men i samme Øjeblik stikker der et dumt, lyshaaret, ligblegt Hoved frem af den halvrunde Aabning i Etagen ovenover; det fylder hele den store Aabning, Øjnene er blodsprængte, Tungen ligger tyk og svullen i den halvaabne Mund, Blodet rinder i en Strime nedover Ansigtet, det drypper, drypper, Draaberne falder ned paa de to dernede, og Fritz ser op. Da skifter det. Fritz er ikke Faust længer, men Mephistopheles, som slaar op

en Haanlatter, og saa forsvinder de to andre Skikkelser. Men Fritz-Mephistopheles er der endnu; han staar og holder i Klinken paa en tyk, jernbeslagen Dør med ildrøde Nagler, og han vinker efter Wedel, vinker, vinker, vinker — Pegefingeren bliver saa mager og lang, den bliver ganske sort med flammende rød Negl som en Ildklo; nu er Ansigtet ogsaa sort, det er Safan selv, som kalder . . .

»Bort — bort!« raabte Wedel, men det vilde ikke vige. Han tog i fortvivlet Angst den tykke Bog paa Bordet og slyngede den efter Skikkelsen. »Bort — bort!«

Og saa var Synet borte. Kun Bogen laa der skjævlaet.

Sidder jeg og drømmer, eller er jeg vaagen, tænkte han. Han var jo paaklædt og sad i den lave Sofastol. Alligevel kunde det vel være muligt, at han drømte det ogsaa. Men de er jo vaagne igjen Frøknerne derinde, de taler, og han selv føler sig ligesom fastere og kjøligere. Han rejser sig, gaar hen og dypper sin Haand i Vand, jovist er han vaagen.

Men Tankerne paa det, han saa, begynder atter at surre, der er en kold Angst over ham, og han tør ikke gaa tilsengs for at sove. Heller ikke tænkte han paa, hvor langt Natten var leden.

Atter begyndte Skyggerne at vandre, lange, tause, tilhylede, de ser paa ham med stikkende

smaa sorte Øjne allesammen. Det er som For-dømmelsens Haan, der taler ud af dem, og han synes det er hans eget Ligfølge. Se, hvor de slæber de graa Kapper efter sig, og hvor pludseligt de forsvinder der bag Ovnens. Er det kanske alle de Mennesker, han har kjendt og kjender, som gjemmer sig i Kutterne? Hvem kan de være...!

De bliver ved at mylre, og nu kommer de ligefra bagom Sengegardinet, fra det hule Mørke derinde og saa langs Væggen henover. Han vil ikke se dem, han lukker Øjnene, men da hører han Stemmer, de synger, det er en Koral, den klinger, som det var tusind Røster, der sang hver sin Stemme, men i fuld Harmoni. Og saa kold Latter indiblandt og en Summen af fjerne Skrig, ligesom en Mangfoldighed af Nødraab fra Søen, angstfulde, klagende.

Og han lukker atter Øjnene op, thi dette er frygteligere end Synet. Et Øjeblik rejser han sig; det er som et kjøligt Pust klarner Tankerne, og han spørger sig selv, om dette er Delirium, men han har jo aldrig drukket saaledes, at han skulde kunne faa Delirium, og alligevel — nu strømmer det atter sammen om ham, det er som en hvirvlende Attraa efter at se langt, langt ind i Hemmelighedens Rige, skjønt han er saa dødsens angst. Og de vandrer atter derhenne.

Hvorfor bliver de allesammen borte i den mørke Ovnskrog, hvad er det derhenne, som

drager dem? Nej nu kommer de frem den Vej ogsaa. Først inde i Krogen, lange og høje som hele Ovnen, og saa mindre og mindre, indtil de ganske bitte smaa smutter ind gennem Træk-hullet paa Ovnsdøren, og derinde hyler de som Stormen i en Skibsrig. Lidt efter lidt skifter det, det er ikke længer Kuttebrødrene, det er vilde, frække Kvinder, de danser, danser sig bak-kantisk ind gennem Ovnsullet, og saa hyler de derinde.

Men lige efter Kvinderne kommer der tre frem, det er den samme Mephistopheles med Fritz's Ansigt og saa ham selv. De fører hans egen Moder mellem sig. Ved Bogen derhenne stanser de, den er bleven til en stor flad Sten; hun falder paa Knæ og beder med Hænderne oprakte mod ham, men Mephistopheles vinker -- det er noget ondt, noget forfærdeligt, som skal ske, og saa er han selv med til dette --

Han farer op af Stolen, Synet er der endnu -- det er Løgn, Løgn og Blændværk! Men han ser det jo! Han styrter frem: Moder! Moder! Men han kan ikke række derhen, han staar fastgroet, og Armene vil ikke blive lange nok. Og han kaster sig paa sit Ansigt ned i Fortvivelse og dræbende Angst.

»Han maa være grueligt fuld derinde,« sagde den ene af Frøknerne, »der er jo ikke Ro at faa inat.«

»Han faldt vist overende — det er saa stille igjen. Hører du noget?«

»Nej — han sovner vel inde paa Gulvet.«

»Gid det var saa vel. Han har jo skreget og brølet som en besat.«

»Hvad er Klokken?«

Den anden rev en Fyrstikke. »Aa Gud, den er alt 5. Herregud, om vi nu maatte faa sove i Fred!«

Frøknerne skulde være tidlig oppe for Skolens Skyld, og de fortalte Lina om, hvor gruelig fuld og støjende Studenten havde været inat.

Men da Lina gik ind for at se efter, saa hun snart, at dette var andet end Fuldskab, ialfald mistænkte hun, at det var noget værre.

Og saa kom Lægen.

Wedel var fra sig selv, og Lægen rystede paa Hovedet. Han talte med Madamen i Huset, og de blev enige om, at hun skulde telegrafere til Drammen. Imens passede Lina ham, og om Eftermiddagen kom hans Moder ind.

»Jeg kan trøste Dem med, at der ikke har været noget Hjerneslag,« sagde Lægen, en yngre, bestemt og alvorlig Mand.

»Kan han leve?« spurgte hun sagte.

»Det er umuligt at sige nu.«

Og det varede længe, før noget kunde siges derom. Det gik tilsyneladende op og ned, stundom

hørte de kun en sukkende, ru Lyd fra ham, stundom fantaserede han, men de kunde ikke skjelne Ordene.

Det var en tung Tid for Fru Stenersen. Det graa Haar under Tylskappen saa endnu graaere ud. Det lille, magre, milde Ansigt, hvis Hovedtræk Wedel havde arvet, blev næsten gjennemskinneligt og syntes at samle sig i de klare Øjnes Alvor. Saa liden og stiltfærdig hun var, maatte dog enhver have lagt Mærke til hende, naar hun sad, legemlig trættet, men aandelig stærk, ved Sengen og holdt den syges Haand, som om hun vilde, at gjennem den hendes Moderstyrke atter skulde strømme ind i Barnets Aarer.

Stille, næsten lydløst syslede hun om ham efter Lægens Forskrifter og hvilede kun halvt, naar Lina ofrede endel af sin surt fortjente Nattero for at afløse hende. Ogsaa denne simple Kvinde ofrede gjerne.

Men Lægen er kun et Menneske, og selv en Moder kan intet udrette; derfor var al hendes Tanke en eneste Bøn. Guds Gjerning, tænkte hun, er fuldkommen, altid fuldkommen; men hun var Moder, Menneske. »Lad ham ikke gaa bort nu, prøv ham endnu engang, Du kan bøje hans Hjerte, Herre, om Du vil.« Som om denne uafsladelige Bøn ikke var nok, knælede hun ved Natte-tid i dette samme dunkle Værelse, hvis Skygger havde forfærdet hendes Søn. Hun knælede ved denne Seng, hvor han havde seet et hult, bund-

løst Mørke; hun spejdede derind og troede at se Lys og Haab. Nu havde hun hørt Ord fra hans vilde Fantasier, som lod hende ane, hvad der rørte sig i ham. »Satan — bort — Fritz — Moder, Moder!« Det var en Kamp, som skulde kæmpes ud. Og Lægen begyndte at haabe; maatte Gud give ham Ret!

Da var det en Formiddag — hans Fader havde været for anden Gang inde og var netop rejst, mørk og sørgmodig — Wedel slaar Øjnene op efter en længere rolig Søvn og ser det kjære, milde Ansigt bøjet over ham, opmærksomt, lyttende.

»Moder!« Han fik et Udtryk af Glæde og vilde rejse sig.

»Stille, stille — ja, det er mig — det er Moder — stille og forsigtig, Barn!« Hun dyttede Klæderne om ham saa varlig og lindt, medens store Taarer randt nedover de magre, furede Kinder. Han havde kjendt hende, han havde Bevidsthed.

Hun havde ikke behøvet at formane ham; han havde ikke Kraft mere. Men fra dette Øjeblik gik det stadig fremad.

Og en Nat, da hun havde knælet ned ved Sengen med Hovedet sænket paa sine foldede Hænder, saa hun, da hun løftede det, at han var vaagen, og at han ogsaa laa med foldede Hænder. Siden bad de sammen, efter at Sindet var blevet

friskt, men endnu kun Legemet kjæmpede med Svaghed. Han skriftede for hende, fortalte hende alt, og hun trøstede, som kun en Moder kan trøste.

Ligesaa vildt som hans Fantasi og stærke Følelsesliv havde drevet ham ud i Letsind, ligesaa heftigt var han nu greben af religiøs Ruelse. Om Dagene spurgte han barnligt sin Moder, om hun troede, der var Frelse for ham, men om Nætterne drømte han om Lys og Herlighed, og at der blev befalet ham, at han skulde vandre ud og udbrede Guds Rige paa Jorden.

Da han første Gang ved sin Moders Arm spadserede paa Gaden, og de mødte en af hans tidligere Kammerater, kjendte denne ham næsten ikke igjen. Han var saa mager og afpillet, Øjnene havde en helt anden Glans, mørkere og alvorligere, han havde raget hele sit Skjæg bort, og saa havde han taget et hvidt Halstørklæde paa ligesom Theologerne; han syntes det ligesom indviede ham til et nyt Liv.

I Kammeraternes Kreds kom han ikke mere. En vakker Dag fik de derimod høre, at han studerede Theologi, og en helt ny Omgang fandt han snart; han blev Medlem af alle mulige Slags Foreninger, Afholdsvennerne, det blaa Baand, Ynglingeforeningen, Hedningemissionen, Sømandsmissionen, Jødemissionen, den indre Mission og hvad de allesammen heder.

Der var ikke det Alvor, som var alvorligt nok, ikke den Strenghed, der var streng nok for ham, og han styrtede sig med brændende Iver ind i et Liv af indre og ydre religiøs Virksomhed.

XVII.

»Naa, Salve, jeg tror ikke du har sovet Rusen ud siden igaar. Du var temmelig paa en Gir,« sagde Fritz til Salve Hoel, da denne Klokker halv elleve om Formiddagen traadte ind i »Norges« Redaktionskontor.

»Sovet ud? Pyh! Nyt Hvirvelcentrum, Far! Nej, du kjender ikke mig, naar du tror, jeg ikke for længe siden skulde have pumpet Skallen læns for den lille Fugtigheden igaar.«

»Men da er det noget tidligt, synes jeg, at begynde igjen.«

»Jeg skulde ind og faa mig en liden Syndsforladelse paa »Social«, men da jeg havde faaet Drammen tillivs og holdt paa med Øllet, var det saa ferskt, at jeg maatte sætte en Knert ovenpaa. Fy for Pokker, den var af Gerners karvede, ram som Fanden, ser du. Saa maatte jeg tage en ren Simers, og skylle ovenpaa med en halv Bock.«

»Naa, det var en varm Frokost! Lad mig se: Tre Drammer og to halve Øl, bliver det ikke saa?«

»Omtrent, ja, hvis du regner Simers og Bocken med.«

»Jeg synes, du kunde havt nok med det, du fik igaar.«

»Aa, lad os nu ikke tale om den Sne, som faldt ifjor. Har Fader været her idag?«

»Nej, men vi venter ham.«

»Au, saa tror jeg, jeg gaar en liden Spadseretur først.« Og det kunde han trænge til.

Heldigvis var Salve Hoel ikke uundværlig for »Norge«, i hvis Redaktionslokale denne Samtale førtes. Han gik der egentlig kun for at have et Slags Beskjæftigelse, og saa var han svært flink til at omgaaes Bønderne.

Fritz havde betænkt sig længe, før han traadte ind i Redaktionen som fast Medarbejder.

Efter Hjemkomsten havde han ikke ganske den samme Frejdighed, som da han endnu var i Udlandet; der var meget, som gjorde Indtryk paa ham, og de gamle Forhold til det herhjemme var paa en Maade afbrudt. Saa sikker han end havde følt sig, var der dog noget underligt i, at Faderen saa pludselig var gaaet bort, uden at han havde faaet se og tale med ham, og Advarselen i Brevet saavel som Moderens Skildring af hans sidste Timer kom noget tyngende til. Saa var det ogsaa dette med Wedel Stenersen; det rippede op igjen alt det bortræsonnerede og halvglemte i Historierne med Clara og Aasum; thi det sidste

Møde med Wedel, da der blev et Brud, stillede sig saa levende frem.

Dertil kom nu ogsaa, at han lige ovenpaa Udlandets Forhold fandt dem herhjemme smaa og mudrede. Endog blandt hans egne var det temmelig blandet; vistnok fandtes der Mænd, som han satte stor Pris paa, men saa trængte der sig ogsaa andre frem — og dette var de fleste — hvem han med sin bedste Vilje ikke kunde fordrage, hverken fra Dannelsens eller Karakterens Side. Han var uvis om, hvad han skulde gjøre, nu da han var uafhængig, om han maaske skulde rejse ud igjen, saa slap han baade Ansvar og Kompagniskab og Strid. Til Strid var han ikke saa oplagt nu som før.

Men saa begyndte han at skamme sig selv ud en vakker Dag.

Mange havde allerede hilst ham som den hjemkomne Kjæmper for det nye store, og selv eggede han sig op mod den Uro og Svagmodighed, der havde listet sig ind hos ham.

Saa modtog han en Dag Tilbudet fra Hoel, som var Sjælen i »Norge«, og fra Viig, der var Redaktøren, og gik ind som Medarbejder.

Han vilde altsaa ikke længer unddrage sig Striden; den maatte nu en Dag komme med et første Knald, det følte han, og saa vilde han have Adgang til gennem Pressens mange smaa Kanaler at dryppe sine Anskuelser ind i Almen-

heden, saa man kunde være forberedt, naar Knaldet kom, samt arbejde videre med det samme. At han kom i blandet Selskab, og at han skimtede adskilligt, som ikke ligefrem tiltalte ham, det fik foreløbig være.

Og Kampens Dag kom.

Professor Barth havde udgivet en Bog, i hvilken den moderne Naturvidenskab var draget ind i filosofiske Betragtninger. Den var strengt videnskabelig, men berørte jo brændende Emner, og den første Omtale, Bogen fik, var en kort Notis i »Tribunen«, hvor den betegnedes som et Udslag af det moderne Hedenskab.

For »Norge« havde Fritz skrevet en Anmeldelse. Den var som sædvanlig polemisk stærkt bygget, men indeholdt de utvetydigste Udfald mod den gamle, gjængse Lære. Med denne Anmeldelse kom han til Redaktøren en Morgen, da denne netop havde sat sig ved Pultbordet i sit lille, trange Værelse.

Redaktør Viig snusede. Det var ikke nationalt, men forøvrigt var han saa national som nogen. Snus havde han imidlertid engang vænnet sig til under en slem Snue, og nu var den ham uundværlig. Naar han var glad og fornøjet med sig selv, tog han sig en Pris, fordi han fortjente den; var han nedslaaet, tog han den for at opmuntre sig; vilde han tænke, tog han den som

Lebenswecker, vilde han hvile, tog han den til mild Styrkelse.

Som alle, der snuser, havde han en ejendommeligt Næselyd; hans Lyd var et Slags pludseligt Snufs, der var meget værdifuldt, da det kunde udtrykke de mest forskjelligartede, hemmelighedsfulde Meninger, Følelser og Stemninger, naar han vilde betænke sig eller ikke ønskede strax at ytre sig i klare og tydelige Ord. Naar Salve Hoel kom lidt pirum paa Kontoret, da saa han blot paa ham og sagde sit: »Phup!« Havde han noget at invende, eller klagede han over noget i Trykkeriet, saa indledede han det altid med et betænksomt »Phup!«

»Værsgod, her er en Anmeldelse,« sagde Fritz.

»Tak!« Han foldede Manuskriptet ud og læste Overskriften. »Phup!« Derpaa holdt han det mellem Pegefinger og Langfinger et Stykke bort fra sig, saa adspredt ud gennem Vinduet paa en Hejseindretning derude i Gaarden og kom saa atter med et »Phup!«

»Det er Barths nye Bog,« sagde Fritz.

»Ja — javist — phup!« Viig strøg sig over Ansigtet og gjorde saa de fem Fingre til Kam i det lange brunblonde Skjæg. Derpaa aabnede han Snusdaasen, tog sig en Tankestyrker og skjov Daasen hen til Fritz.

»Nej Tak! — Kommer det ind idag? Jeg vilde gjerne vide det for Korrektorens Skyld.«

Der maatte være noget usædvanligt paafærde, thi nu tog Viig frem sit Basteslommelærklæde og frembragte i dets Indre en længere Række melankolske Hornsignaler, afbrudte af enkelte kraftige Trompetstød, idet han stivt betragtede Manuskriptet, som han havde lagt midt foran sig paa Pulten.

»Jeg maa faa Lov — — jeg maa — phup! — jeg maa faa Lov at tage det med hjem og se paa det, Randel.«

»Naturligvis,« svarede Fritz.

Men Viig hørte paa Tonen, at den var en Smule forundret og stødt. Det var ogsaa første Gang, Fritz saaledes var blevet underkastet Censur, og det berørte ham pinligt. Viig skyndte sig at tilføje: »Ja, for De skjønner jo nok, at der bliver Spektakel om dette.«

»Den Strid, som bliver, optager jeg naturligvis selv; ingen skal have noget Bryderi af den Ting,« sagde Fritz, skjønt han nok forstod Meningen.

»Phup!« Viig trommede paa Snusdaasen. »Bare faa Lov at se paa det. Kan jo tale om det imorgen. Idag er der saa alligevel ikke Plads. Vi skal have Gladstones Tale.«

»Som De vil.«

Og Viig tog det med sig, men gik lige op til Advokat Hoel. Han følte paa sig, at dette bar altfor meget i sit Skjød, til at det kunde afgjøres uden Hoel.

Hoel læste det, gottede sig over adskillige Udfald, udstødte af og til et »hi-hi!« idet han skottede kinesisk hen paa Viig og drog sin Mund omkring i alle mulige Positioner, eller han udbrød: »Fanden saa godt, prægtig Pen!« Men da han var færdig med det, rakte han det over til Viig og sagde kort og bestemt: »Umuligt!«

»Phup!« Viig syntes adspredt eller ogsaa dybt hensunken i Tanker. Han svarede ikke, men tog det øverste Blad af Manuskriptet og lagde underst, dernæst det andet Blad ligesaa, og saa fremdeles, indtil atter det første var kommet som Numer en igjen.

»Det er for farligt,« vedblev Hoel og kløede sig med begge Hænder i sit korte, røde Skjæg, »vore Bønder, Viig, vore Bønder, siger jeg; der bliver et Skrig. Det er umuligt, aldeles umuligt.«

»Det er slemt baade det ene og det andet,« svarede endelig Viig.

»Det andet, siger De, hvad mener De med det andet?« Hoel saa op med et forskende Blik i sine smaa skjæve Øjne.

»Randel er kry, og han er aldeles uafhængig. — Han kunde sgu gjerne — phup!«

»Kunde hvad? — Hvad kunde han?«

»Blive fornærmet og gaa sin Vej. — Splitelse nu — phup!« Det klang mere og mere betænkeligt.

»Pyh!« sagde Hoel, »det gjør han sgu ikke. Han betænker sig.«

»Jeg saa paa ham idag, at han gjør det. Og hvad værre er, han kan tage adskillige med sig — af de unge. Vi burde først have spundet ham bedre ind.«

»Hm! dette var slemt!«

»Meget slemt — phup!«

Dagen efter talte Viig med Fritz. Redaktøren og Hoel var blevne enige om, at de skulde prøve sig frem.

Fritz havde imidlertid besluttet sig til, at han ikke vilde vige, og Viig havde bedømt ham fuldkommen rigtigt. Da Redaktøren havde lukket Døren godt igjen, satte de sig begge, ligesom om det var afgjort, at der vilde blive én alvorlig Forhandling. Fritz lænede sig tilbage med en rolig, men bestemt Mine og snurrede paa sine Moustacher med en afventende Mine.

»Kunde De ikke stryge et Par Sætninger her, som jeg har sat Mærke ved? Det forekommer mig, at de er lidt — lidt saadan — phup!«

»Jeg kan ikke stryge en Linje — ikke et Ord,« sagde Fritz koldt, men . . .« Han stansede. Hvad kunde dette »men« betyde, spurgte Viig sig selv.

De talte en Stund frem og tilbage om Sagen, Viig meget forsigtigt og lemfældigt, idet han

med generel Anerkjendelse og Smiger søgte at dække over de ubehagelige Betæneligheder i dette enkelte Tilfælde; Fritz derimod var kold og bestemt. Et Øjeblik vilde det til at bruse op i ham, saa han nær havde talt om, at de maaske heller kunde skilles, men han betænkte sig; det kunde være tidsnok siden.

»Jaja, da,« sagde endelig Viig, som mærkede, at han ingen Vej kom, »jeg tager den ind, som den er, men De har naturligvis ikke noget imod at sætte Deres fulde Navn.«

»Paa ingen Maade,« svarede Fritz, »jeg skal med mit fulde Navn svare for, hvad jeg har skrevet, men — om det maa være mig tilladt at spørge — hvad Betydning lægger De egentlig deri, siden jo Folk alligevel ved, at jeg skriver disse Artikler?« Han vilde dog more sig med at presse Viig lidt.

»Folk! ja — phup! — Folk ved det nok, ja — men ikke Folket.«

»Aah!«

»Men vi kan jo ikke negte forskellige Anskuelser at komme tilorde — phup! — ikke sandt? Haha!« Viig viste sine sorte Tænder og lo blidt. »De forstaar mig nok; Folket, ser De! Sæt Deres Navn paa, saa er det Dem og ikke Bladet.«

Fritz fandt, at dette var en usel Hensyn-tagen. Som ved et Lyn i Mørket saa han nu adskilligt klart, som han vel havde skimtet, men

kunnet skyde fra sig som ikke sig vedkommende. Nu rørte det ved ham selv, og det ærgrede og smertede ham; han ønskede ikke at skulle bøje sine Principer ind under saadanne Hensyn og troede ikke paa, at der kunde sejres ved en Kryben Skjul af den Art; men foreløbig fandt han dog, at han trængte til at have Støtte i Pressen og at have den her. Derfor vilde han glide afvejen for Konflikter, saalænge det passede ham; han havde jo Adgang til at gaa ud af Døren, som han havde gaaet ind af den.

Og Artikelen kom, og med den kom der Opsigt, Strid, Ophidselse, Forkjættelser, Personligheder, Snak, Bagtalelser, Sværdhug og Gifthug, kort sagt, alt hvad der følger med en rigtig opsigtvækkende Kamp, der sætter Almenheden i Bevægelse.

Fritz stred med stor Dygtighed og samlede adskillige om sig blandt dem, der overhovedet havde friere Anskuelse, men blandt de talrige Modstandere fandt han ogsaa en jævnbyrdig i Kandidat Ruth, der var bleven Personelkapellan i Hovedstaden, og hvis omfattende Studier i samme Retning som Fritz's satte ham istand til at føre Striden over paa dennes egne Enemærker; da Debatten derved væsentlig samledes om Materialisme eller Spiritualisme, istedenfor at dreje sig om Kirkelære eller Videnskab, blev det langt vanskeligere for Fritz at holde sine Tropper

sammen. Mange, der fulgte med, saalænge det gjaldt Kritik, stansede en Smule betænkeligt, da der blev Spørgsmaal om Gud eller ikke Gud.

Imidlertid følte hverken Hoel eller Viig sig rigtig vel ved Striden. Det var dem personlig ikke meget om at gjøre, enten det ene eller det andet var den rette Tro, men der skabtes saa mange Angrebepunkter paa »Norge«, som kunde være slemme nok. Allerede havde »Tribunen« kaldt det for »Hedningemissionsbladet« og givet Fritz Tittel af »Hedningemissionsforstander«. Det slog an paa Masserne, og det hjalp lidet, at Fritz bidsk replicerede, at det eneste, der maaske kunde vække Folks Forundring, var, »at en, der saa stadigt forfulgtes af »Tribunens« Redaktør, ikke troede paa Tilværelsen af en personlig Djævel.« Folk lo, men syntes dog alligevel ikke om rigtige Hedninger.

»Jeg vilde saamæn ønske, at det maatte være Slut nu,« sagde Viig, »dette er slet ikke hensigtsmæssigt. I saadanne Sager er det bedre at fare med — phup! — med en vis Lempe.« Han var grættet og dertil modigere ligeoverfor Fritz, da han nok saa, at denne under Striden var kastet Partiet mere decideret i Armene.

»Jeg staar selv med mit Navn for alt,« sagde Fritz en Smule stolt. Hans Navn var virkelig blevet til noget i disse Dage, og han følte det.

Men han følte ogsaa det selvsamme, som Viig havde observeret, at paa samme Tid, som Modstanden havde løftet sin Fane og samlet sig om et Program, der rettedes mod enhver Omstyrrelse af hvad Art nævnes kunde, paa samme Tid var Kløften bleven dyb og vid, og han selv i mere end en Retning bestemt henvist til en vis Afhængighed af sit Parti, hvis han overhovedet skulde have faste Udgangspunkter for sin Paa-virkning af Masserne.

Det personlige i Striden havde gjort ham irriteret, og det kostede ham en vis Møje at tie og finde sig, naar han nu, mere end forhen, mærkede, at der engang imellem strammedes i Baandene og stilledes Krav til en vis Disciplin. Foreløbig lod han det gaa, men jo længere det led, des mere blev det ham dog klart, at Forholdet blev generende, og at der kun skulde et ringe Stød til for at bryde det.

Og et saadant Tilfælde kom.

XVIII.

Det regnede noget ganske forfærdeligt.

Hele Himmelen var uigjennemtrængeligt, aldeles haabløst graa, til hvilken Kant man saa vendte Øjet, og Regnet, der faldt som lange,

tykke skraa Streger, var saa tæt, at Horisonten snævrede sig ind til en liden Runding, naar ikke en og anden Gang en hvidmalet Gaard eller noget andet med meget skarp Farve skimtedes i længere Afstand fra Landevejen.

Hver Draabe faldt tungt i Sølen med et mudret Skvæt, og paa den brune, magre Hest, der gik for den skranglede Bondevogn, silede de nedover Sider og Lænder, medens det dampede rundt den. Og Hesten likte nok ikke denne evige Skvæt, den rystede utaalmodigt med Ørene og Staamanen og dukkede med Hovedet.

Heller ikke Manden, som sad paa Læsset, var videre vel tilmode. Den grove, gulgraa Vadmelsdragt var stiv af Væden, og den brede Hattebræm havde han brettet ned bagtil, saa Regnet silede nedover Ryggen paa ham og samlede sig sammen med den anden Væde i smaa Damme, hvor der var en liden Sænkning i Hestedækkenet, som laa udbredt over Varerne i Vognen.

Gunder Slemdal sad tung og sammenkrøget foran paa den løse Siddefjæl og syntes ikke at ville skynde paa Hesten. Den maatte spares, Vejen var lang, og Vandet var lige vaadt fremme som hjemme, tænkte han. Af og til saa han ned paa Hjulene og Vognsiderne; fint saa det ikke ud dernede, og Hestens Bug og Ben var graa af Søle.

Det er et dejligt Vejr at ligge og skrangle paa Landevejen i, tænkte Gunder,

Han var Broder til den Nils Slemdal, som havde været Gaardsgut hos gamle Randel og nu sad saa godt i det. Gunder havde forresten ogsaa slaaet sig en Smule op, havde slumpet til at faa kjøbe Pladsen fordelagtigt og drev ikke saa lidet med Byhandel. Men siden Jernbanen kom, gik det daarligere med denne. Landhandleren ved Stationen kjøbte op Bondens Varer, og saa blev det knappere med Gunders Handel. Ja, det var nu rent galt slig som Regjeringen her i Landet foer frem og indsatte Landhandlere udover Bygderne, saa Fortjenesten blev taget fra de smaa og fattige. Men nu blev det værre end værst, for Ligningskommissionen havde sat op Skatterne for ham og flere Smaafolk til næsten det dobbelte, medens mange af Storbønderne ikke skattede for det halve af, hvad de var værd. Nej, det kunde nok ikke staa rigtig til med Regjeringen her i Landet, det stod der ogsaa i et Numer af »Norge«, som han havde seet paa Skydsskiftet.

Men nu skulde han træffe Nils inde i Kristiania, og saa skulde de begge to gaa op i »Norge«, for Nils kjendte en Fyr, som skrev der, og saa skulde de nok faa hele Historien ind, for i det Bladet forsvarede de de smaa og fattige.

Og Gunder sad og dukkede og lod Regnet sile. Var det galt med Regjeringen, saa var det

da en Velsignelse med disse Bladene. Og han rykkede lidt i Tømmerne, og Hesten gjorde et lidet Hug frem. De var alt i Sindsenbakkerne.

Nils havde allerede gjort fra sig sin Handel og sad i det smudsige Bondelogis, tællede sine Penge og lagde dem forsigtigt ind i den fedtede Lommebog, Tierne paa den ene Side, Femmerne paa den anden. Saa knyttede han en Hyssing to Gange om og gjemte Bogen i Lommen.

Og han var heldigvis færdig, da Gunder kom, saa denne ikke skulde faa se Pengene, ellers kunde han kanske ville laane.

»Har du handlet, du da, Nils?»

»Aaja, lidt smaat har jeg jo handlet. Men det bliver ikke stort af det.«

»Aanej, det er daarlige Tider.«

»Men har du sat op det Papiret da, Gunder?»

Jo, det havde Gunder, og saa gik de afsted til »Norge«, Nils byklædt og med blaa Bomuldsparaply med kruset Messingdup, Gunder i sin vaade, dampende Vadmel.

Fritz var alene i det ydre Kontor, da de kom, og han gjenkjendte strax Nils, der klumpet, men retfrem ytrede, at han havde tænkt, Fritz for gammelt Kjendskabs Skyld nok vilde hjælpe hans Broder med at faa noget ind i Bladet. Og saa vendte han sig trægt og langsomt om mod Gunder uden at sige noget; men denne forstod Meningen. Ud af Brystlommen tog han noget,

som viste sig at være et rødt Lommetørklæde med Henrik Wergelands Portræt; da det var afviklet, kom der frem en gammel Lommebog, og derudaf tog han et Avispapir, hvori endelig fandtes den opsatte Klage. Den rakte han til Nils, og Nils rakte den til Fritz.

Nils havde talt ganske roligt om »gammelt Kjendskab«, der var vist ingen Bagtanke. Men alligevel klang det saa underligt, og Fritz havde en Følelse af at staa i stor Gjæld til denne Mand. Han vilde gjerne spurgt, hvordan Maren havde det; kanske Nils vilde undre sig, om han ikke spurgte, men der var noget, som uvilkaarligt holdt ham tilbage.

I ethvert Fald var det halvvejs, som om disse Folks Sag var bleven hans egen; der maatte skaffes dem Ret. Saa var det Indtryk, der dannede sig, idet han flygtigt gennemløb den lidt klumset skrevne Artikel, der egentlig skyldtes den mere skrivekyndige Skydsskaffer, som gjerne rakte sin Haand til at drille de i Opsatsen angrebne.

»Dette er jo skammeligt,« sagde Fritz, »det er vel aldeles paalideligt i Enkelthederne?«

Nils saa hen paa Gunder. »Jo, det er sikkert nok,« svarede denne, »det kan bevises baade med Vidner og Protokol, det!«

Saa gik de ind til Redaktøren.

Redaktør Viig sad ved Pulten, med en hel Del Papirer opdyngede til Siderne, medens han

skrev, paa en Leder for Dagens Numer. De to Brødre stansede ærbødigt ved Døren og skottede nysgjerrigt bort paa denne store Mand. For at dette var en stor, en rigtig stor Mand, det tvivlede ialfald ikke Gunder paa. Og han var slet ikke saa rent fin som Fritz; der var intetsomhelst mistænkeligt ved ham.

»Her er en Artikel fra Landet, Viig — —«

»Et Øjeblik, bare et Øjeblik, Randel — strax — strax.« Og Pennen løb henover Papiret, medens han halvhøjt gjengav, hvad han skrev: »Dette Tryk fra oven paa den simple Mand, denne sejge, ihærdige Tilsidesættelse, der stundom gaar over til ligefrem Uretfærdighed, den er uværdig for en fri Nation, den er uforenelig med et sandt Selvstyre. Det er heri Emigrationens Hemmelighed ligger; det er den blodige Uretfærdighed, hvormed man lægger Byrderne paa den simple, arbejdende Mand, som gjør, at denne ikke kan komme frem, ikke existere, men maa vende Ryggen til det Fædreland, som han dog elsker saa højt, skjønt det ikke skjænker ham andet end Fattigdom og Byrder.« Saa! Aa, et Øjeblik — strax! »Der er jo Grænse for alt. Naar den huløjede Nød stirrer ham imøde, og han ser, at man ovenfra kun stedse forøger Byrderne, da nødes han til at søge et nyt Hjem, hvor sand Frihed og sandt Folkestyre bliver hans Eje.« — Strax, øjeblikkelig, Randel! Lad mig

se. Dette Tryk fra oven — um-um-um — Emigrationens Hemmelighed — — huløjede Nød — — sandt Folkestyre — — javel! — Naa? Saa De er fra Landet, mine Herrer?« Og saa kigede han i deres Klage.

Gunder var egentlig ikke nogen Følelsernes Mand, men han kunde havt stor Lyst til at gaa hen og trykke Viig i Haanden, da han hørte, hvor varmt han skrev for Folket. Men han nøjede sig med at blinke med Øjnene og nikke bifaldende bort til Nils. Gudskelov da, at han var kommen til den rette.

»Fy for phup! — det var en styg Historie! Ja, se saadan er de, Herr — hvad? — naa, Herr Slemdal. Embedsmændene og Kaxerne tager nok ikke videre Hensyn til den simple og fattige Mand hjemme i Deres Bygd heller, hvad? Det er jo Plyndring, ligefrem strafbart. Tak skal De ha', De! — phup! — hvad er det saa for nydelige Fyre, De har faaet i Ligningskommissionen hos Dem?«

»Det er naa Vaagaard paa Olstad, som er Formand, og saa er det —«

Det gav et Sæt i Fritz, da han hørte Vaagaards Navn; det var en af Partiets mere fremskudte Mænd.

»Vaagaard? Phup! — — Vaagaard, siger De? Her maa være en Fejltagelse tilstede, min gode Mand, Vaagaard er en sand Hædersmand,

en fortræffelig Mand. Dette kan ikke forholde sig rigtigt.«

»Jo saa Fanden danse mig, er det ikke rigtigt,« sagde Gunder ivrigt. »Jeg kan skaffe baade Afskrift og Vidner, om De vil.« Og han gik i Iveren et Par Skridt frem.

»Det er aldeles umuligt, siger jeg Dem. Vi kan ikke tage ind en saadan løs Anklage mod en Hædersmand som Vaagaard. — Vaagaard! Langtifra, det maa være en ren Fejltagelse.«

Fritz tænkte paa sit Løfte at lægge et godt Ord ind, og Nils saa ogsaa hen paa ham. »Men om nu Gunder Slemdal kan skaffe de fornødne Beviser, saa vilde det vel være rigtigst at tage det ind. Vaagaard har jo Anledning til at svare paa det.«

»Ja, kan han svare paa det, saa!« sagde Gunder. »Han kan jo gjerne prøve paa det, men Lov og Beviser kan han vel ikke dreje, tænker jeg.«

»Kan ikke tage det ind, min gode Mand — phup — langtifra!« Derpaa tillagde han hviskende til Fritz: »Er De gal, Randel, det gaar sgu ikke an — det er desuden Løgn altsammen, det kan De være vis paa.«

Viig lagde Papiret sammen og gik hen til Gunder med det, bukkede og satte sig igjen. Fritz blev blodrød, og han bed sig i Læben.

Ja, der var altsaa ikke andet for end at gaa. Men da de kom ud i det ydre Kontor, tog Fritz

Nils lidt tilside og sagde: »Jeg vilde dog alligevel gjerne gjøre noget for ham for din Skyld, Nils; jeg kunde jo hjelpe ham med Skatterne denne Gang. Hvor meget tror du, det kan være?«

Og da Fritz havde givet Gunder en Seddel, følte han sig betydelig lettere. Nils kunde da ikke sige andet, end at han havde gjort sit.

Men da de to traskede afsted i Regnet igjen, sagde Gunder: »Han var nok ikke saa mægtig, som du sagde, alligevel.«

»Aanej, det lader til det.«

»Gud veit, aa dem skriver Bla'er for!«

»Du kan saa sige.«

»Men snil var han da, som gav mig Pengene.«

»Ja, snil var han, som gav dig Pengene.«

Og snart rullede Gunder hjemover igjen. Regnvejret var graat, og Verden var graa, og Gunder var graa, og graat i graat var alting, syntes han. Det var ikke godt at skjønne, hvordan Verden egentlig var indrettet.

Men paa Hjemvejen maatte han indom Skydsskafferens og fortælle, hvordan det var gaaet. Der traf han den gamle graahaarede, joviale Amtmand Seippel, som morede sig overordentlig over denne Historie. Han gik op og ned paa Gulvet i Gjestestuen med Hænderne under Kjoleskjøderne og lo, og ret som det var stak han Hovedet bort til Skydsskafferens og hviskede noget, og saa saa de skjelmisk paa hinanden og lo endnu mere.

»Hvorfor kom du ikke med din Klage til mig?« spurgte endelig Amtmanden, »til mig, som er din rette Øvrighed?«

»Aa, jeg tænkte ikke, det kunde nytte noget,« svarede Gunder but, og blev yderlig forundret over, at dette bragte de to andre til at le endnu mere.

Tilslut tog Amtmanden Klagen og sagde, at han nok skulde hjælpe Gunder til sin Ret, og det blev Gunder aldeles ubegribelig forundret over.

Der blev adskilligt Røre i Bygden i den Anledning, og Vaagaard maatte, for ikke at se Sagen bragt for Retten, arrangere sig med Gunder, saa denne foreløbig tog Klagen tilbage, Overligningskommissionen maatte derefter rette paa dette og meget andet.

Den Dag, da Gunder fik sine 100 Kroner af Vaagaard, skinnede Solen saa inderlig vakkert over Ager og Eng, og Gunder og hans Kone tog sig en Rundtur paa den lille Ejendom for at overlægge om, hvorledes de bedst skulde anvende Pengene.

»Jagu var Amtmanden Basen, lel,« sagde Gunder og bed sig en ny Skraa.

XIX.

Kristoffer Vaagaard hørte ikke til Bygdens gamle Slægter, men havde fra en meget ringe Begyndelse slaaet sig op, især ved forskellige heldige Gaard- og Skovspekulationer, saa at han nu sad som en formuende Mand paa Olstad.

Hans Ærgjerrigheds Maal var dog ikke alene at samle sig Rigdom; han ønskede ogsaa at blive bemærket og spille en Rolle. Han havde paa sin Vis let for at tale og skrive for sig, og med en vis Forkjærlighed friede han i sine Ungdoms Dage endog til Muserne, naar dertil gaves Anledning. Den Gang, da Huldrens, Alfernes og Lindetræernes Romantik var paa Moden, havde han produceret sit første berømte Digt om Vaaren: »Nu fryder os vestalske Vinde,« der var indrykket i »Dalpilen« og vandt en fortjent Anerkjendelse i alle Avisers »Blandinger«. Senere, da den milde Lyrik begyndte at vige for en solidere Ærgjerrigheds Appel til Medborgernes Tillid, vendte han sig mere til Borgerfesternes Kraftpoesi, og endnu saa sent som sidste 17de Mai sang han: »Ja, her ved Kjæmpebollens Klang højt runger end Normannasang.«

Men i lang Tid lykkedes det ham ikke at opnaa nogetsomhelst Tillidshverv. Enten det nu var, fordi han ikke hørte til de gamle Ætter, eller man fandt, at hans Hænder ikke havde

været saa aldeles rene i alle de Transaktioner, der havde beriget ham, Resultatet var ialfald, at han blev siddende over.

Det blev nødvendigt at gjøre Opposition og klage paa dem, der sad ved Styret. Først ansaa man dette blot for en uskadelig Vranghed, og hans Tilhæng var jo fra først af heller ikke stort, men en vakker Dag, inden man ret vidste Ordet af, troppede han op med saa mange Vælgere, at den gamle Styrelse blev kastet, og han selv med sine valgt ind isteden.

Nu var han ovenpaa forsaavidt, og han var Valgmand for sit Distrikt; men bedre op! han vilde være Storthingsmand. Det gik altsaa ikke an at blive tiltalt for denne fatale Skatteligning, og det lige før det store politiske Møde.

»Dyrt, men dejligt,« sagde han, da han puttede Papiret i Lommen og satte sig op i Kariolen igjen. Han brugte at sige saa, naar han trakterede rigtig godt i sit Hjem.

Og han kunde vel have Raad til at traktere dette paa sig selv iaar, saa meget Hø, han havde faaet, og bare Vejret holdt en otte Dages Tid, saa var alt vel og godt færdigt og inde. Langs Landevejen saa han, at det var omtrent som hos ham selv; paa de store Gaarde gik Slaamaskiner og Hesteriver, og der hesjedes og kjørtes. Og Agrene stod høje og grønfrødige og tætte. Paa

Smaagaardene var alle ude, Mændene slog og kjørte, Fruentimmer og Børn ragede og vendte og saatede. De gav sig neppe Tid til at skotte bort paa Landevejen, hvem som kom kjørende der. Jo, det blev et Aar! Der blev nok Raad til, at baade den ene og den anden kunde unde sig et politisk Slaatterøl om fjorten Dage ved Frydendal Jernbanestation.

Inde i Byen gik man med store, hvide Paraplyer og pustede og svedede og undrede sig over, at ikke Gaderne var endnu tommere. Mødte man nogen, der ikke vidstes at være slavebunden til Byen, begyndte strax de Tanker, som ikke var solstukne, at sysselsætte sig med det meget naturlige Spørgsmaal, mon hvad i Alverden der førte det Menneske ind til Byen nu. Alle, som kunde, flygtede jo ud. Og Storthinget, som ikke havde faaet sit Hø i Hus endnu! Men Gudskelov, paa Tirsdag lukkedes Laden.

Oppe i »Norge« rustede man sig til Mødet. Hoel skulde paa Frydendal holde en stor Tale, og paa den Dag vilde blot det nødvendigste Redaktionspersonale blive tilbage for at slippe Vand paa Kværnen.

»Hvordan bliver det, Randel,« sagde Viig, »rejser De med til Mødet? Det interesserer Dem formodentlig ikke saa synderligt. Bjerke vil gjerne rejse, hvis De vil blive inde.«

»Aajo, det kan være noksaa morsomt at rejse derop,« svarede Fritz let, »men jeg vil ikke være med at referere.«

»Nej, det kan jeg nok tænke, men hvad — phup! — hvad vil De der egentlig da?«

»Vil? Hele Flokken er jo samlet — jeg vil studere Racerne og Typerne.«

»Jeg maa bede Dem, Randel, at De ikke bruger saadanne Udtryk deroppe. De maa — phup! — De maa saagu ikke komme med Deres Overlegenhed der.«

»De kan være ganske rolig; jeg tænkte forøvrig mest paa Generalstaben deroppe. De andre agter jeg kanske mere end De.«

»Ja saa — aa! Hvad mener De med det?«

»Det er klart nok. Jeg vil oplyse dem og gjøre dem til selvstændigt tænkende Mennesker. De vil helst bruge dem, som de er.«

»Phup! Selvmodsigelse, min kjære Randel. Jeg agter dem jo altsaa dog vel lidt mere, siden jeg finder dem gode nok, som de er.«

»Til at bruges, ja! Men, som sagt, jeg rejser med; jeg har Lyst til at se dem paa nært Hold.«

De stod der og saa paa hinanden »med Smil paa Læben og Døden i Hjertet«. Det var nemlig blevet adskillig kjøligere mellem dem efterhvert, og der var endog kommet et lidet Udbrud efter Afvisningen af Gunder Slemdals Artikel. Viig likte ikke den overlegne Kjølighed,

som Fritz bragte ind i Forholdet; han var ham for fornem, og Viig trykkedes lidt af det. Fritz paa sin Side følte godt, at der var kommet en usynlig og stiltfærdig, men tydelig mærkbar Dæmper paa hans Pen, just hvor det gjaldt Materier, som han særlig interesserede sig for. Han begyndte mer og mere at føle »den nødvendige Partidisciplin« som en Tvang og var egentlig skuffet i sine Forventninger om at faa lede den Del af Opgaven, der laa ham paa Hjerte.

Der var imidlertid mange Omstændigheder, som bragte dem til at glide undaf for hinanden; og især vilde Viig igrunden nødig miste en saa talentfuld Medarbejder, som han haabede med Tiden at faa »dresseret« — saa udtrykte han sig til Hoel — men det lod sig ikke undgaa, at det, som ved denne Lejlighed, en og anden Gang kom til en Smule Drilleri.

Det var egentlig ogsaa kun Nysgjerrighed, ikke Iver i Partiets Tjeneste, der drev Fritz til Folkemødet.

Frydendal svarede til sit Navn, ialfald paa en skinnende klar Sommerdag som denne, men det syntes ikke, som om de rejsende idag lagde Mærke til denne Perle af østlandsk Natur, hverken de byklædte eller de bondeklædte; der var Hilsener og Nævetag og Prat og Snak, mens de trampede paa Platformen, men der var knap nogen, som saa udover engang; Fritz derimod

ordentlig frisknede til i dette efter en prosaisk Fart i Kupé med ivrigt politiserende Herrer. De havde rejst længe over kjedelige Moer, passeret ensformige Braater og Hager, og saa kom de pludseligt gennem en Skjæring ned imod Elvedraget her ved Frydendal. Elven var ikke Storelv heroppe; den flød bred, grund, stenet og brunlig mørk i al sin Klarhed mellem den tykke, lubne Hassel og Or og anden Løvvæxt, der i sin Frodighed næsten væltede sig langs Elvebredderne, bøjende sig udover og frem, som om de vilde række over til hinanden og dække over det dunkeltskyggede Elveløb som en lang Grotte. Det rislede og klunkede og skvulpede dernede, saa det næsten frisknede i Varmen, og det var et Syn bare at se Linerlerne hoppe paa Stenene. Men derhenne løb Elven ud i den langstrakte Sø, egentlig kun den udvidede og uddybede Elv, først ikke dybere, end at der dannede sig grøn-kuplede smaa Grus-Øer, ligesom flydt ud fra Land, og saa smaa, at der kun voxer en fem-sex Træer; men siden straalende i hvidlig-blaa Glands midt i den let bakkede, brede og frodige Bygd paa begge Sider. Og hvorsomhelst Øjet vendte sig hen, saa det, midt imellem Afvexlingen af Dyrkning og Løvskov, store Velstandsgaarde, der med sine Husklynger bredte sig velbehageligt ud i Solskinnet, medens hist og her en rødmalet Stue eller Englade tittede

frem mellem Lundenes Grønt, for med sin varme Farvetone at binde Blikket til de smukkeste Enkeltheder i Landskabet. Man kunde troet sig i et af de rige Kornlande, om der ikke bagom de fedt grønne Agres, de allerede atter fint grønskende Engstrækningers, de mørke Rodfrugters og de lyse løvede Lundes Region havde vist sig en bred, mørk opadskraanende Barskovs-region, der endte i Aasrygge.

Fritz fulgte med Flokkens Efternølere opover en Vej, der i Bakkeslyngninger førte til Mødestedet. Der var en saadan Søndagsfred over Egnen! Han greb sig i at ønske, at det havde været Kirkealmue alle disse Folk; Kvinder med Søljer og Søndagspynt, med hvidt, sammenlagt Lommetørklæde paa Salmebogen, Unggutterne sværmende om de vakreste af dem, og gammelt Folk, der bar Fred med sig udover Bygden. Men disse var stimende Politikusser, som lidet mindede om Romancernes og Novelernes Kirkefolk. Det var ikke frit for, at de forstyrrede Egnens Stemning for ham.

»Det er rigtig vakkert heroppe,« sagde han til en ung bondeklædt Mand, som kom til at gaa paa Siden af ham.

»Ja, rægti vakkert iaar; slig har det ikke staaet i den Tid, jeg kan mindes. Og slig Slaat! Ja, bare nu Vejret maatte staa, til vi skal have ind Kornet.« Og Manden saa kjælent bort paa

den bugnende Havreager bag Skigarden og Lønnetrærækken paa højre Side af Vejen, idet han langsomt løftede paa Hatten og tørkede Sveden af Panden.

Naa, det er altsaa din Opfatning af Skjønhed, tænkte Fritz og trak sig henover til den anden Side, hvor nogle gulhaarede Smaabørn gik og plukkede Bær opigjennem den stenede Bakke mellem Lyng, Buske og lyse Birke. Se paa det røde Tørklæde der, hvor det staar smukt mod Lyngbakken! Nej — det hastede da egentlig ikke med at komme op til Mødet; han vilde op her og faa en samlet Udsigt udover igjen. Det var dog bedre at være en Stund alene med Naturen end sammen med Folk, som ikke forstod den. Alligevel holdt han saa meget af disse Mennesker; han havde da ialfald villet virke og arbejde for dem, saa de kunde komme frem til sand Oplysning; men han kunde ikke gjøre for, at han følte sig ensom blandt dem, bitterlig ensom.

Saa drog han sig endelig opover. Mødet var netop begyndt, men det lod til, at det var fuldt derinde, thi mange stod udenfor. Fritz arbejdede sig frem gennem en Mylder af forspændte Karioler, Triller, Svenskevogne og gamle Kalescher. Der stod en Gruppe omkring en gestikulerende Emigrantrunner, som uddelte smaa, gloende kolorerede Anbefalingshefter, paa

hvilke saaes en Mands Hoved midt i en Hvedeager; saa høj skulde nemlig Hveden være paa dette usle Friland langt i »*the far west*«, som han havde at udbyde. Inde i Skyggen under Staburet sad en Flok Gutter og Jenter og fjasede og lo, og i den grønne Bakke lige nedenfor tumlede Smaagutterne sig; men lige ved Indgangsdøren pakkede der sig en Klynge vadmelsklædte Mænd, som lagde Hovedet paa Siden og holdt Haanden bag Øret for at faa lidt af Veltalenhedens Manna ud til sig gjennem Døren.

»Uf,« tænkte Fritz, »der skulde jeg gjennem; herude er frisk Natur, derinde sidder de og sveder og damper. Uf!«

»Nej, nej da, Randel, De maa sandelig skynde Dere ind naa,« hørte han bag sig, og kjendte, at nogen slog ham paa Skulderen. »Jøssunamn, naa skal snart Hoel op. Ja, De kan naturligvis komme ind Bagvejen, De; bare bliv med mig.«

Det var den store Kristoffer Vaagaards Søn, Smør- og Fedevarehandler i Kristiania, Agathon Vaagaard, der løb omkring som en forstyrret Noksagt, saa for at lodse de sent ankommende Bygdenotabiliteter af Partiet ind, saa for at ordne noget med Kjøretøjerne til Hjemreisen; thi der skulde være stort Kalas paa Olstad, og dertil blev ogsaa Fritz indbuden.

Og Vaagaard talte, og Hoel talte, og mange andre talte; og der klappedes og raabtes Bravo

og Hurra, og Begejstringen forplantede sig helt ud paa Gaarden, ligetil Hestene, der vrinskede og knæggede saa opmuntrende, som om det havde været et Møde af Dyrebeskyttelsesforeningen. Det skulde de ikke gjort, for paa Hjemvejen gik Begejstringen ud over dem.

XX.

Det var et stort og blandet Selskab paa Olstad. Der var nu for det første Vaagaards egen ret talrige Familje, og saa var Hoel og Mændene fra »Norge« der, og de vigtigste Partifæller fra Bygden, samt endelig Herrer og Damer fra nogle af Nabogaardene.

Olstad havde engang været en Herskabsgaard, og Huset var bygget af en af de mange Majorer von Dit og Dat, som residerede paa Stormandsvis i sine Militærdistrikter i den gamle gode Tid, da vi havde baade Hær og Krige. Det saa man ogsaa paa hele Anlægget, paa de gamle store Træer og paa det betydelige Haveanlæg. Huset var bygget af Træ, langt, paa én Etage med mange rummelige Værelser og en stor Forsal, hvortil man fra Gaarden kom ind ad en temmelig bredt og langt udbygget Tram med Tag, over hvilket Kronerne af to vældige Egetræer mødtes. Ovenpaa var der Gjæsteværelser

paa Kvisten, og ud mod Haven, hvis Træer, som sagt, talte om forrige Aarhundrede, var der en rigtig herskabelig Veranda. At de stort anlagte Blomstersenge ikke paa langt nær anvendtes efter sin oprindelige Bestemmelse, at Buskene var noget lurvede, at Afkrogene var mystisk tilgroede med adskilligt Slags Vildskab derudefra, at endelig Lysthuset nede i Hjørnet nu var graat, sprukket og hældende, og at man i dets Forfaldenhed kun ved enkelte Brudstykker af udskaarne Snabler og ved nogle langs Sammenføjningerne gjenlevende Rester af Farve anede, hvad det havde været, alt dette fik nu saa være; de store Træk var dog reddede ved de senere Ejeres Ulyst til at koste Penge paa at gjøre Forandringer efter sin egen Smag, hvilken vistnok ogsaa vilde været Rococo, men af en mindre raffineret Art.

Det kunde man slutte sig til, naar man kom ind i det Indre, hvor Værelserne efter gjentagne Oppudsninger var fuldstændigt desinficerede for enhver Duft af Gammeldagshed. De lyse, blomstrede trykte Papirtapeter, de moderne Jernovne, de hjulbente Møbler, alt fortalte om, at det var dette Aarhundredes Penge, som gjorde sig brede i Rummene.

Fritz havde imødeset denne Landsens Fest med en vis æsthetisk Nysgjerrighed. Han havde ventet her, saapas langt fra Hovedstaden, at faa se et landligt demokratisk Lighedspræg i en

Sammenførsel af oprindelige Typer; men hvad han fik se, var en Samling af byklædte Mænd og Kvinder, hvis hele Præg han meget snart kunde henføre til en bestemt Kreds af Byernes Liv. Ved Mødet deroppe idag saa han Mænd i Vadmelstrøje og Kvinder med Hovedklæde; ved Vaagaards Bord skulde han til ingen Tid fundet dem og mindst idag. Adgangskortet i dette Hus var saavel for Herrer som Damer en Dragt, der ikke skilte sig fra Byernes og ikke talte om personligt, haardt Arbejde.

Man var samlet paa Stedet, nogle inde i Værelserne, nogle paa Verandaen og i Haven, Vejret var saa smukt. Man blev præsenteret, og de udenbygds blev mønstret, især de fra Byen. Inde i Storstuen stod Vaagaards tre Døtre, Elevine, Gunda og Florine, paa Rad og blev hilst paa; de var endnu i den undselige første Halvtime, brugte mere Øjnene end Munden, og var øjensynlig meget optagne af Herrerne fra Byen. Vaagaards Kone samt hendes Faktotum, Jomfru Lystad, viste sig ikke endnu, de holdt paa med at sætte Retterne paa Bordet. Men der var andre Damer tilstede, nogle af Døtrenes Veninder og et Par Koner fra Nabogaardene. Student Bjerke i »Norge«, selv Gaardmandssøn, skyndte sig at blive færdig med Herrerne for at slutte sig til Damerne, og han syntes at have et usædvanlig godt Lag med dem; hele hans Person var i en

vis nonchalant, men ikke egentlig gratiøs Uro, der syntes at skulle vise Damerne et levende Exempel paa en flot Bykavallers frie Utvungenhed; og en tiltagende Livlighed, en og anden Gang ledsaget af en paa Grund af Situationens Højtidelighed noget modereret Latter borte i Dameklyngen, viste, at han maatte være i Besiddelse af et passende og vurderet Konversationstalent.

Endelig viste Madam Vaagaard og Jomfru Lystad sig, og Vaagaard, der var en praktisk Mand, annoncerede den første Spising ved inde i Stuen at raabe højt til sin Søn: »Du faar gaa ud i Haven, du Agathon, og sig fra, at nu skulde vi have en Dram og et Glas Øl.«

Da de var samlede ved det med adskillige varme Retter opdækkede Bord, sagde Madam Vaagaard temmelig højt til sin Mand: »Ja, du faar da sig ifra, Christopher, at dette er bare — —«

»Ja da, Mor! — hu Mor siger — — min Kone vil gjøre Dere opmærksom paa, at dette er naa bare Drammen og Ølet, siden kommer Aftensmaden.«

»Du mener naa vel Middagen, Far,« sagde Agathon, som med stor Bestemthed havde holdt paa, at Hovedmaaltidet skulde hede Middag.

»Jøsses, gjerne for mig! Vi spiser Middag til Kvelden da, mine Herrer og Damer, og saa faar vi Aftensmaden paa Morrakvisten da vel!«

»Ha, ha, ha,« lød det nedigjennem, »Vaagaarden er ikke grej, han.«

Og Vaagaard havde kun forsaavidt Uret, som det i det Døgn, man opholdt sig paa Olstad, vilde været umuligt med Analogier fra andre Festdage at beregne Tiden efter Maaltiderne, da der igrunden uafbrudt var Maaltid i en eller anden Form.

Ialfald holdt nogle allerede paa med Toddy, medens andre endnu var ved Retterne derinde, og da saa Efternølerne langt om længe kom til Toddyen, begyndte man paanyt at dække Bord.

Stemningen var meget snart bleven overordentlig livlig, og Vaagaard var rigtig i sit Es. Han saa ogsaa ud som en self-made Mand. Rigtignok var hans svære Figur mere fed end robust tæt, og hans runde, graahaarede Hoved med de studsede Whiskers saa med sin noget laskede og blege Fyldighed egentlig lidt slapt ud, men dette Indtryk forsvandt, naar man saa hans Øjne, der virkelig havde noget at fortælle. De var graalige og middelstore, med en haard Dristighed i Udtrykket, der dog pludselig kunde gaa over til en fløjelsblød Venlighed, naar han vilde, men ogsaa i ubevogtede Øjeblikke kunde vende sig til stikkende og lurende Fulhed. Blikket var alt hos denne Mand.

Selv nu, da Mænd som Hoel og de andre var tilstede, hørte man hans Røst stadig temmelig

højlydt som den Mands Stemme, der er vant til at blive hørt med en vis Opmærksomhed.

Fritz, der ikke laa for det massive, havde saa længe diskutteret Politik med endel af Bygdens Folk, at han syntes, han kunde unde sig at flygte til en lettere Genre, og han fik endelig Bjerke, der var stærkt beskjæftiget med at gjøre Kur til Vaagaard, hen med sig til de yngre Damer, hvor de aabenbart var blevet ventede med Utaalmodighed, forsaavidt man kunde dømme af den ugenerte Ligefremhed, hvormed Damerne pludselig slap Opmærksomheden for nogle Gaardmandssønner, der netop holdt dem med Selskab. Fritz var vant til at tage Prisen i Dameselskab, men her maatte han dog vige for Bjerke, saa var ialfald hans første Indtryk. Det var aabenbart, at de med Bjerke følte sig mere paa egen Grund, medens Fritz's slebne Væsen, trods al hans lette Ligefremhed, holdt dem i nogen tvivlende Fjernhed, hvorfor de forskudte Gaardmandssønner ogsaa gjerne indlod sig med ham og derved atter kom ind i Kredsen, medens de med stor Skinsyge betragtede de Laurbær, som Bjerke flettede sig.

Imidlertid var der dog en, som lidt efter lidt tøde op. Den yngste Datter i Huset, Florine, havde allerede længe fulgt Fritz med sine klare, spillende Øjne, og da han nu tilfældigvis kom til at henvende sig mest til hende, begyndte hun

at fatte Mod. Han var nok svært fin at se paa, men igunden var han ganske ligefrem. Fuldstændigt sejrede dog Gemytligheden, da Agathon kom hen.

»Nej, du har nok rigtig faaet dig en Bykavaller, du, Elevine; pas dig for Bjerke, han er durk og durk, han; han snur Ordene sine som Vejven paa en Slibesten, — ikke sandt, Bjerke? Har du noget at sige til det, hvad?«

»Ti stil med dig, du, og gaa hen til'a Alvilde, saa kan du vejve fra dig der,« sagde Elevine med paatagen Fornærmelse og spids Hentydning til Broderens paastaaede Kjærlighedsforhold.

»Nej, se paa'a — ser Dere — hu' blir rød som den rødeste Rose.«

»Og Rosen er Blomsternes Dronning,« sagde Bjerke med en flot Bøjning.

»Ja, er det ikke det, jeg siger? — Bjerke kan belægge Ord'a sine.« Agathon var i Perlehumør. »Men det siger jeg Dere, Smaapiger, han her er mye værre,« og saa slog han Fritz med Kammeratslighed paa begge Skuldre, »du faar nok assure dig i Storebrand, du Rina, for Randel er kjendt for, at han sætter alle Damernes Hjerter i Brand.«

»Gudbevare mig!« sagde Fritz spøgefuldt vigende.

»Ja, er det ikke sandt, da, Bjerke, er det ikke, som jeg siger?«

»Jo, det er saa sandt som det er sagt — og saa brænder de levendes op indvendig fra, saa det blir ikke vaade Flekken efter dem.«

»Er De virkelig saa fæl, da?« sagde Florine og lo med Øjnene.

»Synes De, det er saa fælt, om en Dames Hjerte kommer lidt i Brand? Men det hører jo forresten ikke til min Erfaring.«

»Aa nej, jeg mente det ikke saa værst, Randel!« Florine smilede lokkende og var fuldstændig besejret, men Gaardmandssønnerne begyndte mere og mere at skule til Fritz, efterhvert som Sejren blev ham vis.

»Kunde jeg ikke tænke det,« hørte de endelig Vaagaard raabe paa Afstand, idet han nærmede sig, »kunde jeg ikke tænke, at det er disse fordømte Jentungerne, som blander bort Trumferne for os. Kom nu, mine Herrer, nu skal vi ind til Grisen til'a Mor. Bordet er serveret, som man siger.«

Florine var stolt, da Fritz bukkede og bød hende sin Arm med et Smil, der kunde sige saa meget, saa uendelig meget. Ja, de Byherrerne, de var vel nydelige. Og hun sørgede for, at han fik baade af Ørreten og Grisestegen og Puddingen, og hun forsikrede ham, at det var dejlig Vin; Agathon havde selv kjøbt den i Byen, og Far havde sagt, at der skulde ikke spares. Og sparet var der da øjensynlig heller ikke.

»Se her, Hoel,« sagde Vaagaard, »her faar du tage dig et Stykke. Dyrt men dejligt! Ja, den Grisen kunde jeg gjerne faaet Præmie for paa alle de Udstillinger, i Landet findes. Den var saa fed, Far, at den myste med Aug'ene som en nyfødt Katunge, og da vi hængte'n paa Væggen, saa bøjde'n en femtoms Spiger.«

»Jeg tror saamæn, du har slagtet hele Besætningen, Vaagaard. Dette er Overdaad, ligefrem Overdaad.«

»Aa, snak mig fuld, min kjære Hoel; naar jeg har slig Ære i mit Hus -- — ja, men det var sandt, jeg faar nok slaa i Glasset naa!«

Og der blev skaalet, og der blev drukket, drukket tæt og tidt, drukket foruroligende for adskilliges vedkommende, og deriblandt var den kjære Agathon, der ivrig opfyldte sine sønlige Pligter i Værtskabets Tjeneste.

»Naa faar vi drikke et Glas sammen da, mine kjære Venner,« sagde Vaagaard til Fritz og Viig, som mødtes henne ved en Vingelée, »her skal Dere faa kjende en Madeira, som har vasket sig. Dyrt men dejligt — — njap! bare smag paa den, siger jeg. Ja, skaal da; længe leve Friheden og Retfærdigheden! Men hør naa — det var sandt — jeg har sat op noget her.« Han rodede frem et Papir i sin Lommebog. »Dette, tænkte jeg, kunde være fornøjeligt for »Norge«, ja, her skal Dere se. Jeg har kaldt det »Lidt Ordens-

statistisk«, for det er jo rejnt spænna gælent, slig det gaar til med disse Ordensudnævnelserne.«

»Det er jo bare Narrestreger, slige Ordener,« sagde Fritz ligegyldigt og gav sig ifærd med Geléen.

»Phup! — ikke saa ganske! Belønninger for tro Tjeneste, kraftige Lokkemidler.«

»Aldeles rigtigt, min kjære Viig; akkurat som jeg sku' ha' sagt det selv. Ja, hør nu bare: der kommer 4 Ordener paa hver Statsraad og 3 paa hver Hofmand og $1\frac{1}{2}$ paa hver Militær og saa videre her nedover da, ser Dere. Men naa skal Dere faa se: En Storthingsmand har bare $\frac{1}{4}$ Orden, han! Kan det være Rimelighed og Rigtighed i sligt bagvendt Stel? Alt dette med Ordener er Humbug, siger jeg, ja rigtig skjærene Humbug!«

»Lad mig faa det, De! Det er sgu — phup! phup!«

»Aa, er Randel henne?« Det var Florine, som viste sig. »Naa maa De komme, Randel, de spiller op til Dansen.«

»Du maa ikke være saa paatrængendes, du Rina,« sagde Vaagaard afvisende, »det er ikke sagt, at Randel bryr sig om sligt Fjas!« Og han strøg sig velbehageligt over sine Whiskers i Tilfredsheden over at skulle faa se sin Ordens-Artikel i Bladet.

»Jo, jeg vil gjerne danse,« sagde Fritz og tog Florines Arm. Han greb med Glæde Anledningen til at komme bort.

Derinde dansede man allerede, og den tørre, gammelagtige Jomfru Lystad sad med stiv Ryg ved Pianofortet og spillede. Hos den afdøde Sorenskriver var hun bleven til en Maskine, fordi hendes medfødte Stolthed maatte bøje sig i den underordnede Stilling, her i Huset var hun vedblevet at være en Maskine, fordi det i hendes Afhængighed gav hende et Præg af unærmelig Overlegenhed, arvet fra Omgangen med Skriverens. Og hun spillede selvfølgelig ogsaa som en Maskine.

Der dansede flot og slængende Bjerke med Elevine; der dansede Agathon tungt og temmelig usikkert med Alvilde Surkeland, den rige Gaardmandsdatter, med hvem han sagdes at være halv forlovet. Der dansede flere af Gaardmands-sønnerne støt og betænksomt. Men om Fritz allerede før havde faaet Bugt med Damernes Skyhed, vandt han nu en storartet og glimrende Sejr, da han svingede sig rundt med Florine. Det kunde man ikke negte, at her var Ballets Konge; selv Bjerkes Æreskrans visnede. Og han dansede med den ene og den anden, men mest med Florine.

»Huf nej, det blir saa varmt, saa det siler af mig,« sagde hun, da de i en Dans havde

holdt usædvanligt længe ud, »jeg mener, vi faar gaa ud i Haven og ventilere lidt, det er svalere der.«

»Ja, lad os faa lidt Luft,« svarede Fritz, der allerede havde vænnet sig lidt til hendes underlige Udtryk. Han havde kastet sig ind i Dansen som i et Slags Befrielse; men endnu heller ud nu, da han var kommen lidt i Aande, helt ud fra alt dette!

Aa, det var dejligt at komme ud i den svalende Kjølning, og de gik ned igjennem de mørke, brede, af Trækronerne overdækkede Gange, langt, langt ned i Haven, og op og ned igjen. Han havde en Kvinde ved sin Arm; de kunde være et Par fra forrige Aarhundrede; hun kunde være en let, fin Slotsfrøken, som han skulde bortføre, og derudenfor kunde den tunge snørklede Karos staa, som skulde føre dem bort. Det kunde være Elskov og Frygt og Fare; de Stemmer, han hørte derude, kunde være Spejderne — — Et Øjeblik drømte han; da talte hun, og Billederne svandt. Det var ingen Slotsfrøken.

»Ja, Far er da rig,« sagde hun i Samtalens Løb, »De maa ikke sige, at jeg har sagt det, men Mor siger, at han ejer over hundrede Tusen.«

»Kroner?« spurgte Fritz med et Smil, som hun heldigvis ikke kunde se i Halvmørket.

»Pyh — Daler ved jeg! Jøs, hvor De er skøjeragtig, Randel! — Og det er bare fire af os.«

Han kjendte et let Tryk i sin Arm og var virkelig en Smule forlegen med, hvorledes han skulde fortsætte denne Samtale, da hun selv kom ham til Hjælp: »Hysj, lad os gaa rundt her; det er Elevine og Bjerke!«

Det varede endnu en god Stund, før man holdt op at danse, men da det skete, var det ogsaa efter borgerlig Tid temmelig langt paa Morgensiden. Herrerne lod dog ingenlunde til at ville bryde op; de samlede sig inde ved Siden af Storstuen, hvor der baade var Toddy og Kort at faa. De spillende slog Kortene med Slag i Bordet og gjorde meget højrøstede og ligefremme Bemærkninger til hinanden. Højrøstet var der i det hele taget. Agathon, der nu nærmede sig det overstadige, stod, just som Fritz traadte ind, med Toddyglasset løftet i den ene Haand og den anden Arm kraftigt slynget om Nakken paa Bjerke og sang:

Edike bidike collegianum
Postula sæpula, copula nulla.

»Hvor har du lært latinske Viser fra, Agathon,« spurgte Bjerke, hvis spæde Skikkelse endnu sad fast som i en Skruestikke og krympede sig sammen for at fare mindst muligt ilde.

»Jo, dem har jeg lært af min gamle Ven Jens Rustad — rillerillerillera — ja han var svær til at synge Latin. Jeg kan flere, jeg, min smæld-

fede Ven,« sagde Agathon inderligt, idet han klemte Bjerke fastere og klinkede med ham.

Men Fritz hørte ikke videre paa dette. Han var optagen af en Samtale henne i Ovnskrogen mellem Redaktør Viig og gamle Gabriel Surkeland. Den angik ham selv, kunde han forstaa.

»Ja, det var mye snakket om heroppe, at »Norge« skrev mod Religionen.«

»Phup! — naa, naa, Herr Surkeland, som jeg før sagde Dem, var det jo ikke egentlig mod Religionen, det var bare en Smule Kritik, bare Kritik; og det blev jo heller ikke mere af det.«

»Gud ved, aa Fanden det skal være til at blande Religionen opi Politiken — det gjør bare Ugreje — ja, bare Bryderi og Ugreje,« sagde Surkeland med Ærgrelsens Eftertryk.

»Det var jo ikke i Politiken, bedste Herr Surkeland, det var et videnskabeligt Spørgsmaal — phup! — videnskabeligt.«

»Ja, men Dere skal da ha' vor Politik — det er Politiken det kommer an paa. Vi maa, Død og salte Pine, være Kristne, ser De, ellers mister vi alle de vakte.«

»Naa ja, ja, Herr Surkeland, vi skal nok faa Greje paa ham, han bliver nok forsigtigere.«

Det kogte i Fritz og han stod pludselig hos dem.

»Nej, mine Herrer, han bliver ikke forsigtigere. Har han Lyst, saa skriver han mod Religionen;

har han ikke Lyst, saa lader han være. Det kommer an paa mig. Vi arbejder jo for Frihed, er det ikke saa, mine Herrer?»

»Jo vist arbejder vi for Friheden,« sagde Surkeland overrasket og nedstemt, »men —«

»Men ikke for aandelig Frihed, mener De? Ja, De er jo »Død og salte Pine« Kristen, hørte jeg —«

»Naa ja, jeg bander lidt engang imellem — —«

»Men det er jeg ikke, Herr Surkeland, og jeg forbeholder mig Ret til baade at have min egen Tro eller Ikke-Tro, og jeg forbeholder mig at udbrede mine Meninger saa meget jeg vil. Det er uværdigt at kalde sig Frihedsmænd og saa stænge Folket Vejen for aandelig Frihed og sand Oplysning. Det er nu, ligesom i forrige Aarhundrede, mine Herrer; alle Baand maa briste, før den simple, trældende Mand, før hele Menneskeheden kan begynde at arbejde sig frem til aandelig Selvstændighed og Frihed.«

»Ja, de kan gjerne arbejde sig frem til hvad de vil for mig,« sagde Surkeland sejt, »men det var naa vor Politik, som skulde frem først, og den har ikke noget med Religionen at gjøre.«

»Nej, det har De saamæn Ret i,« sagde Fritz spottende.

»Phup!« snøftede Viig og blinkede advarende til ham. Fritz stod der bleg og med noget uhyggeligt i Blikket. Han ærgrede sig lidt over

at være bleven ivrig, men nu, da det var skeet, vilde han give dem fuldt Maal.

»Ja, jeg har sagt mit, jeg,« mente Surkeland, »mig kan det være radt det samme, for jeg trur det, jeg har Lyst til, jeg ogsaa; men det gaar ikke an at skræmme de vakte.« Han trak sig langsomt bort, tilfreds med at vride sig ud af det Tag, som Fritz aabenbart vilde tage i ham, og som han skjønte vilde blive ubehageligt.

»Kjære Dem, Randel, tag det nu roligt, saa er De snil. Man maa — phup! — man maa snakke dem lidt efter Munden, lidt saadan lemfældig.«

»Ja, jeg hørte nok, De vilde »greje« mig.«

Viig saa gennem halvlukkede Øjne hen paa Fritz. Denne var ligesom voxet; det trodsige, selvbevidste, udfordrende, der i nogen Tid delvis havde været tilbagetrængt, var nu samlet som i et Brændpunkt i det blaakolde, stikkende Blik, og noget vist sammenfattet i Holdning og Ansigtssudtryk talte om en Beslutsomhed, som der maatte fares varligt med. Det forekom Viig næsten underligt at se denne blege og fine, men nervespændte Skikkelse midt oppe i den massive Larm, der omgav dem.

»De kunde da vel forstaa, at jeg maatte snakke ham tilrette, Randel,« sagde han endelig, »jeg maatte sandelig — phup! — lirke lidt med ham. Og De gjør Dem ingen Idé om, hvor van-

skeligt det er at manøvrere med disse Folk; de er os nødvendige, men de har sgu hver sine Svagheder. Kan De nu for Exempel tænke Dem, at her for en Stund siden kom Vaagaard selv og vilde, vi skulde virke for, at der blev oprettet Folkemedaljer for Storthingsmænd og andre fortjente Politikere, som paa en eller anden Maade havde fremmet Folkets Politik. Han havde sgu — phup! ja, nu tror De vel, jeg lyver, men det er pinedød sandt — han havde en fuldstændig Tegning til Medaljer i Guld og Sølv; de skulde være udhuggede med Stjernekant, for ellers kom de til at ligne Skyttermedaljer og sligt altfor meget. Naa, hvad siger De om saadanne — phup! — jeg maa vel kalde dem besynderlige Idéer?»

Saa forbitret Fritz var, kunde han ikke andet end le. »Han er jo gal,« sagde han. »Og han gav Dem jo just det om Ordener!«

»Gal? Phup! — Langtifra! De Medaljer sætter han nok igjennem, skal De se; han er en energisk Mand.«

»Lovede De ham kanske det?« spurgte Fritz i en spydig Tone.

»Langtifra! Jeg henviste ham til Hoel. — Men lad mig nu se, De ikke tager dette ilde op, det med Surkeland — —«

»Det er der ikke Tid og Sted at tale om nu,« sagde Fritz kort og bestemt.

»Jaja da! jaja da!«

Borte ved Bordene gik det varmt til. Ingen lagde Mærke til dem, hver var optagen af den almindelige larmende Munterhed og sine egne svømmende Tanker. Kortspillerne tordnede værre end nogensinde, men overdøvedes fuldstændigt af Agathons Toddykompagni, hvor den stærke Drik viste sine kraftige Virkninger. Bjerke var færdig, han sad langt inde i Sofahjørnet med Hovedet nede paa Maven, men de andre nærmede sig stærkt samme Stadium. Ansigterne blussede, Læberne svulmede røde og fugtige, Øjnene begyndte at blive glasagtigt stive, Glassene slingrede i Hænderne paa dem, og de havde ikke længer Sans til at bytte de bløde, optyggede Cigarstumper, som de af og til forgjæves forsøgte at smatte Ild i, med nye, mere appetitlige Tobaksnydelser. Agathon selv holdt sig næsten bedst blandt dem; det var ogsaa en robust Natur, og han kunde endnu nogenlunde artikuleret synge sin anden latinske Vise:

Spasilater clericus
 Gik sig ud paa grønne Vold
 Vidum spasilantum
 En Jomfru skjønt og bold.

Fritz gik ud i Storstuen for at blive kvit denne baade aandeligt og legemligt kvalmende Atmosfære. I Hjørnesofaen sad to af de ældre Gjæster og sov, og forøvrigt var der kun et Par Stykker til i Stuen. Han saa paa Uhret; det

var jo Morgen. Kunde han blot snige sig op paa sit Værelse; men han vidste ikke, hvor det var. Fordømt Stund den, da han besluttede sig til at være med i dette Røre.

»Randel,« hørte han dæmpet men livligt borte fra Døren til Forstuen. Det var Florine, som gløttede paa Døren, og nu stak hun Hovedet ind: »Godnat, Randel.«

Han gik hen, og hun holdt Døren aaben, men blev udenfor, saa han ikke kunde undlade at gaa ud til hende. Saa lukkede hun Døren. Det var næsten lyst derude af Morgengryet. »Jeg fik ikke sagt Godnat til Dere før, Randel. — Rejser De imorgen? — Aa, De kan gjerne blive over en Dag!«

»Det er desværre umuligt, jeg maa ind bestemt imorgen.«

»Det var da kjedeligt! — De, Randel, kunde De ikke komme og ture Julen her hos os? Da kan De tro, det er morsomt heroppe.«

»Det vilde jeg meget gjerne, men det er jo altfor tidligt at bestemme sig; der kan komme saa meget imellem.« Det var da Pokker, saa paatrængende hun er, tænkte han ved sig selv, men igrunden et kvikt, spillende lidet Væsen.

»Ja, Godnat da!« Hun løb hen til en af Sidedørene, det var formodentlig Sovekamret. Før hun tog i Klinken, vendte hun sig halvt og kyssede paa Fingeren til ham. Da fulgte han

uvilkaarlig et Par Skridt efter, men med en Bevægelse standsede hun ham: »Hysj, de andre er derinde!«

»Men gjør mig den Tjeneste at sige mig, hvor mit Værelse er henne.«

Hun fulgte for at vise ham det; det var ovenpaa. Der tog hun ham ved Haanden for i Loftskorridoren at lede ham gennem Halvmørket. Hendes Haand var liden og varm, og han trak hende til sig; han kyssede hende, han gjentog det, — det var dog noget nyt for Øjeblikket at smaasnakke med hende, kjende hende saa nær sig. Det var dog en Kvinde, det var et Hjerte sat i Brand, det var varme Læber, bløde Arme, legende Ord, Blod mod Blod, en Kvinde tæt i hans Arm.

Da hun saa løb ned, gik han ind i sit Værelse, aabnede Vinduet og sad der en Stund i den friske Morgenluft. Dernede holdt de paa endnu; Gud ved, naar de vilde slutte. Agathon sang endnu »Edike, bidike, collegianum«, og Kortslagene i Bordet lød af og til med rigtig Klem.

Han tænkte paa før og nu, tænkte paa Dansen iaften, og paa den første han dansede med Clara With. Han kunde ikke andet end smile, men der var Bitterhed i.

»Det er gaaet ned ad Bakke, min kjære Fritz, men fra idag af skal vi opover igjen,«

sagde han til sig selv med bestemt Beslutning, idet han søgte at faa Rede paa sin materielle Existens i de høje, bløde Fjærdyner, der opslugte ham.

XXI.

Dagen efter var Fritz atter i Byen.

Han lo og han ærgrede sig, naar han tænkte tilbage paa Gaarsdagens Begivenheder, men Ærgrelsen og Forstemtheden tog Overhaand, indtil han tilsidst følte Ækelhed ved altsammen. Hvor langt han end tænkte tilbage og reviderede det svundne, saa kunde han ikke se andet end Uselhed foroven og Uselhed forneden. Og havde hans Fantasi nogensinde forespejlet sig en Triumfvogn, paa hvilken han som Sejrherr skulde føre det nye ind, saa var den da klarlig nok væltet. Kunde den rejses igjen? Han grundede paa det med et vist Mismod i denne Stund.

Det var forresten ikke blot figurligt, han var væltet, det skete ogsaa i Virkeligheden, da han sammen med det øvrige Selskab fra Olstad skulde afsted næste Dag og i Skyndingen vilde svinge altfor braadt om Hjørnet ind til Jernbanestationen.

Nu laa han paa sin Sofa med en forvrikket Fod.

»Du slap godt fra det,« sagde den unge Læge, Herman Rode, som han havde sendt Bud

efter, »brug Blyvandet flittigt og vær stille, saa er du ude igjen om et Par Dage.«

Redaktør Viig sad ved den anden Side af Bordet og snøftede. Han var kommen op under Paaskud af at se til Fritz, men i Virkeligheden for at søge at faa ham god igjen efter det kjedelige Sammenstød paa Olstad. Han vilde egentlig nødig miste en Pen som Fritz's, og endnu nødigere vilde han se ham som Modstander. Folk kunde saa let slingre, det havde han ofte nok erfaret. De var blevet afbrudt i sin Samtale af Lægen, men da denne ikke lod til at ville skynde sig, maatte han se at komme afsted.

»Ja, min kjære Randel,« sagde han, »jeg tør ikke blive længer hos Dem. De vil da vel — phup! — ja, vi tales ved siden, vi klarer det nok, naar De kommer ud igjen.«

»Nej, lad det være fuldt klart med det samme,« svarede Fritz roligt, men i en meget bestemt Tone, »jeg er fast besluttet paa, at jeg vil holde op i »Norge«.«

»Hvadfornoget,« sagde Rode, »vil du forlade »Norge«?«

»Ja, har De hørt noget saa galt — phup! Og der er ikke Spor af Grund til det. En rent liden Ubetydelighed, slig som de forekommer daglig blandt Journalister.«

»Det faar være det samme! Hvad jeg har sagt, har jeg sagt,« mente Fritz..

»Det er da ikke Deres Alvor, at De vil svigte os?«

»Det var for min Skyld, ikke for Deres, at jeg traadte ind i Bladet, og jeg kunde ligesaa godt sige, at det er Dem, som har svigtet mig. De vil »greje« mig, og jeg vil ikke lade mig »greje«, den Sag er da grej nok.«

»Aa, vær nu rimelig! De kommer nok — phup! — De kommer nok til Fornuft igjen,« sagde Viig i den mest spøgefuldt indsmigrende Tone, han kunde opdrive.

»Jeg har aldrig taget nogen fornuftigere Beslutning.«

»Men — —«

»Ja, det er en Selvfølge, Viig, at jeg ikke vil sætte Dem fast. Jeg skal besørge alt løbende, til De faar fat i en anden. Gaa til Jens Bull, han vil heller end gjerne have Pladsen.«

Viig forstod, at det var Alvor, og han tog sin Hat og gik. Da han var i Døren, stansede han og spurgte: »I hvilket Blad vil De saa skrive, Randel?«

»Ikke i noget — ikke som Medarbejder.«

Naa Gudskelov, tænkte Viig, da han gik ned ad Trapperne. Naar Fritz trak sig helt ud af det, saa kunde det enda gaa an.

Herman Rode, der netop havde taget sidste Afdeling, hørte til den Kreds, som Fritz havde omgaaedes, før han rejste ud, men det var først

«efter Hjemkomsten, at de havde sluttet sig nærmere sammen, saaledes at han nu var den, Fritz stadigst omgikkes. Han var en middelshøj, undersøetsig Mand med mørkt Haar og Helskjæg og et Par smaa graa Øjne, der sad dybt, forholdt sig meget rolige og lurede stille iagttagende. Han var altid høflig, næsten venlig, men det havde ganske vist ikke undgaaet Fritz's Opmærksomhed, at han var en Smule kjøligt indesluttet; der var altid et eller andet Hjørne sænket i Mørke, et dækket Tilflugtssted, hvor den inderste Hensigt kunde skjule sig. Maaske var det lige-saa meget dette, Fritz havde fundet interessant ved ham, som det, at han havde megen Intelligents og Læsning, saa de kunde finde sig tilrette med hinanden i vidt forskellige Materier. Det skjulte har jo altid noget tiltrækkende, selv om man ikke ved, enten det er godt eller ondt, der skjuler sig.

»Det maa vel være noget særdeles vigtigt, som gjør, at du gaar fra Bladet?« spurgte Rode, da Viig var gaaet.

»Jeg kan baade sige ja og nej. Anledningen var temmelig ubetydelig, men Aarsagerne var baade mange og afgjorende. Tag hid Cigar-kassen derhenne og sæt dig ned, du kan gjerne holde mig med Selskab en Stund.«

»Naa — og saa?« spurgte Rode. Han satte sig ned, og medens Fritz talte, saa han ned paa

sine Knær, idet han glattede og glattede med Haanden, saa Fritz kun af og til fik fat i hans Øjne.

»Jeg har fundet ud, at de alle er lige gode — eller lige usle, rettere sagt,« begyndte Fritz, »og jeg kan ikke sige, at Kampen for Tilværelsen just tiltaler Ens Skjønhedssans.«

»Ikke egentlig! — Men havde du just tænkt dig det?« sagde Rode med et Smil og uden at se op.

»Oprigtig talt havde jeg tænkt mig det lidt anderledes, end det er. Jeg havde mine Idealer, om du vil kalde det saa; jeg troede virkelig, at der var mere aandelig Vederhæftighed i Folks medfødte Frihedstrang, og jeg tænkte mig, at Fornuften havde mere Magt, end jeg ser den har. Jeg havde ikke troet, at de, som mest trænger Friheden, skulde modsætte sig den, ja modarbejde den.«

»Det er jo ikke andet end den Erfaring, vi Læger har,« sagde Rode med det samme lille Smil, »de tror paa Kvaksalveren og lukker Døren for den virkelige Lægedom.«

»Kvaksalverne, ja,« fortsatte Fritz med Liv, »du nævnte det ved det rette Navn. Kvaksalverne! Istedendfor at høre efter det, som er det eneste Grundlag for al Frihed, og gjøre ryddigt for alle de knugende og dummende Autoritetstryk, som hindrer dem fra at blive Mennesker, saa hører de paa det som en Fiende, eller, om

det kommer højt, som en meget ubelejlig Ven, man maa tysse paa og holde i Ave. Jeg troede paa dem; ja, jeg tror endnu paa dem, men paa en helt anden Maade. At jeg ovenfra skulde blive hudflettet, det var jeg forberedt paa, de taaler jo ikke den mindste friske Luftning i sin kvalme Tilværelse; og at det vilde tage lang Tid, før de der allernederst nede kom til Forstaaelse, det kunde enhver paa Forhaand vide; men at de, som virkelig kjæmper for en fri Udvikling, ikke forstaar Tingene bedre, end at de ligefrem er rædde for den hele Sandhed, det var saart — det gjorde ondt.«

Rode saa op. Der var noget næsten blødt og vemodigt i Fritz's Tone, som virkelig mere lignede Skuffelsens Bedrøvelse end Forbitrelse over at have lidt Uret. »De kjæmper sgu ikke, de heller, for andet end sin egen Indflydelse og Magt,« sagde Rode tørt.

»Kan saa være. Men jeg ser det paa en lidt anden Maade, jeg vil heller sige, at de ser ikke andet end de allernærmeste Krav, ellers maatte de jo se, at det ligger i deres egen Interesse at skabe aandelig Frihed. Jeg tror paa dem, men anderledes end før. Det vil sige, jeg tror paa den store ubearbejdede Masse; den kan der engang med Tiden blive noget af. Alt det andet er fuldt af Fordærvelse, Overtro, Vaner; det er en hel kolossal Bygning, et Menneskehedens Fæng-

sel, opført og udvidet og tilpasset gennem Aarhundreder — men et Fængsel! En storartet Musefælde, hvor de stakkels Dyr maa blive og leve og formere sig og dø. Den maa rives ned indenfra, og Huller brydes i Grunden; lad saa Overtroens Stormænd staa og støtte udenfra, de vil blive knust, naar det hele ramler, og Fangerne kommer ud i Luft og Sol.«

»Hvorfor vil du egentlig gjøre dig saa megen Umag med alt dette?« sagde Rode og saa hen for sig med halvlukkede Øjne. »Menneskene vil altid have Fordomme, de vil altid tro paa noget overnaturligt. De første Guder var sikkert nok Stormen og Lynilden. Lad os gjøre det bedst mulige ud af det for vort eget vedkommende. Eller har du skiftet Mening om den Ting?«

»Nej, allermindst nu, men til min Livsnydelse hører det nu engang at tilfredsstille mine Stemninger.«

»Der er ikke mere end to ægte og oprindelige Stemninger,« sagde Rode, »det er Tilfredsheden ved Velvære og Tilfredsheden ved Elskov. Det er Grundelementerne, som vi kan henføre alle andre Smaastemninger til. Støttehelgener og pidskende Magdalener og forsagende Dydshele og -heltinder, det er bare et Slags Velvære, krænget om til Karrikatur; det er »grusom Vellyst«, som Digterne siger.«

Fritz lo. »Aaja, igrunden gjør vi ingenting, uden fordi det tilfredsstiller os. Men det skal nu blive min Tilfredsstillelse at rive alt det gamle Skrammel ned, saa langt jeg rækker.«

»Hvad vil du sætte isteden? Samfundet bliver altid lige uselt. Kampen for Tilværelse og Velvære bliver altid lige brutal.«

»Paa Sæt og Vis. Det gaar dog alligevel i visse Retninger fremad. Aandstyranniet aftager fra Aarhundrede til Aarhundrede; men det er skeet gjennem Revolutioner. Man maa ikke sky det revolutionære, man maa omstyrte det aandelige Livegenskab og fordele den aandelige Ejendom; det vilde gjøre Kampen mindre brutal.«

»Men naar du nu er paa Kant med dit Parti, og du før var blevet paa Kant med det andet, hvor vil du saa vende dig hen?«

»Jeg bliver uafhængig.«

»Men har jo ikke længer nogen Avis at skrive i.«

»Jeg skriver alligevel, og jeg skriver for andre end før. Jeg vilde begynde nedenfra, nu begynder jeg ovenfra. Maalet bliver det samme, men med andre Midler, og dernede kommer de snart til at trænge til mig og mit igjen. Det sagde jeg ogsaa til Viig; dernede har de sine værste og sejgeste Fjender i dem, jeg bekjæmper.«

Fritz udtalte sig med mere Tro og Tillid, end han igrunden havde, og hvad han vilde fore-

tage sig, stod egentlig slet ikke klart for ham. Men han skammede sig ved at erkjende sig slaaet til Jorden, skjønt han i Virkeligheden havde en syg Følelse af, at hans Arbejde var spildt og hans Stræben unyttig. Han var vred paa hele Samfundet, paa dets Magtbegjær oventil og nedentil og i Staten og i Kirken, paa Hykleri midt i den klamme Raaddenskab og dorske Overtro, paa Raaheden, paa Uselvstændigheden, paa Rædheden, paa alt. Og dette af Fromhedens Ringmur omgjærdede hykkelske Babylon, der selv dyrkede alle Lidenskaber raat og massivt og i uskjon, ræd Dulgthed, det vilde kaste Sten paa de samme Lidenskaber, naar de, som hos ham, udfoldede sig i fri Skjønhed!

Hans nærmeste Tanke var, at alt dette skulde hævnnes og straffes. De skulde engang faa se sig selv vandre omkring som afklædte Gjenfærd til Latter og Spot. Men hvorledes han vilde gribe Sagen an, det vidste han endnu ikke. Kanske tilslut Rode havde Ret, at man burde give det altsammen Døden og Djævelen.

En Dag mødte han Professor Barth. Helst havde han undgaaet at tale med ham, men det lod sig ikke gjøre uden ligefrem Uhøflighed, da Barth stiledede lige hen til ham. Det forekom Fritz, at Professorens Væsen, der engang havde syntes ham saa samlet, sluttet, malmstøbt, nu mer og mere begyndte at faa Præget af en tør, paa-

trængende Arrogance, som om han alene og ingen anden sad inde med Verdens sande Visdom.

»De har jo sluttet i »Norge«,« sagde Barth, »og jeg gratulerer Dem oprigtigt. Jeg har aldrig rigtig likt, at De skulde være med der. De har andre og bedre Evner end til det daglige Kjaak i et sligt Blad.«

Fritz følte meget vel, at der var virkelig Velvilje bag disse Ord, men det ærgrede ham just; der lød ligesom en Bebrejdelse gennem dem. »Jeg fandt, at det ikke rigtig passede for mig; Arbejdet er saa opstykket og afbrudt og kræver saa mange Slags Hensyn,« sagde han. Nærmere kom de ikke ind paa Sagen. Barth anede saa meget af den sande Aarsag, at han fandt det indiskret at spørge.

De kom derfor strax ind paa helt ligegyldige Emner; men da de skiltes, sagde Barth: »Ser De nu alligevel, min kjære Randel, at De skulde fulgt mit Raad, og ikke indladt Dem for dybt med de Hoelske.«

»Jeg vil ikke disputere med Dem om det, Herr Professor,« svarede Fritz en Smule koldt, »men det forekommer mig, at der er strøget en Streg over det nu.«

»Efter et Saar bliver der gjerne et Ar, og det kan minde,« sagde Barth, idet han gik.

Det gaar altfor mange saa, at de taaler skarpe Hug fra sine aabenbare Modstandere,

medens de ikke taaler en mild Retledning fra den, der virkelig mener dem det vel. Med Fritz var det ialfald saaledes ligeoverfor Barth. Han bevarede med krænket Bitterhed Erindringen om, hvorledes denne havde bebrejdet ham, at han havde sluttet sig til de rene Materialisters Lære og afsat Gud; han havde mere end engang husket paa den Advarsel, han fik, om ikke at binde sig til Hoels politiske Parti, men heller staa uafhængig. I et meget uheldigt Øjeblik var det ogsaa, at Barth nu selv mindede om dette; thi Fritz var i sin irriterende Utilfredshed med sig selv og andre mindre end nogensinde oplagt til at faa stukket en saadan Pæl i det levende Kjød, som at en, der havde alle Betingelser for at slutte rigtigt, skulde gennemskue Følelser hos ham, som han ikke engang selv ønskede at vedkjende sig. Intet Under da, at han bed sig i Læben og skrev Barth op paa den sorte Tavle. Man skulde ikke vove at nærme sig ham med en ydmygende Skolemester-Godhed. Han havde ikke det Slags Velvilje behov.

Men det var bedst at komme helt bort fra det en Stund; endnu var der nok igjen af Sommeren, og han vilde se at flygte et Sted hen, hvor han ikke behøvede at ærgre sig over Omgivelserne. Saa lejede han sig ind i en Stue langt ude i Fjorden paa Østsiden, hvor han endog var saagodtsom skilt fra Bygden indenfor,

thi bagom den lille Jordlap, hvor Jagteskipperen havde sit Hus, steg Aasen brat op, og man maatte et langt Stykke bortover Stranden for at komme til Bygdevejen.

Han tog sin Halvdæksbaad med sig herud, og naar han ikke sejlede, vilde han fiske, og naar han ikke fiskede, vilde han gjøre ingenting. Ikke en Bog tog han med sig, ikke en Avis lod han sende ud, ikke et Menneske havde han at omgaaes med, undtagen Jagteskipperens snille, beskedne Kone og Børn samt Fiskeren Hans, der boede henne om Odden, og som han tog med sig for Agntagningens og Roingens Skyld, naar der skulde fiskes. Byfolk viste sig aldrig, Dampskibene gik saa hensyntagende helt midtfjords, saa man maatte have Kikkert for at se Folk ombord.

Det faldt ham nok stundom lidt underligt at være saa ensom, men det var fredeligt og stilnende, og der kom ligesom noget barnligt frem igjen, naar han paa Solskinsdage kunde ligge timevis ude og pladske i Prammen og stirre ned til Tangen og Fiskeyngelen, medens det skulpede ensformigt og vuggende under Baaden, som drev langsomt med den svage Strøm; eller naar han i graat og vaadt Vejr morede sig med at gaa omkring i Vandstøvler og Regnklæder som en anden Fisker. Og saa gjorde han lange Sejletoure, og saa fiskede han med Hans.

Konen i Huset syntes nok af og til, at han var en underlig en, naar han kunde sidde langt ud over Natten i Maanelyset oppe paa den kuplede Odde og lytte til de mange forskellige Sus af skyllende Bølger og vuggende Trætoppe og fjerne Elvefald; hun kunde ikke skjønne, hvad det var, han sad og saa efter, men det kom hende jo heller ikke ved; en snil og hyggelig Mand var han, og Byfolkene var nu ofte saa underlige af sig.

Det eneste, som stundom plagede ham, var, at naar dette barnlige dukkede op, da steg ogsaa gjerne Wedel Stenersen frem med det samme; han var saa uadskillelig knyttet til Barndoms-minderne, og der var noget usigelig tomt i at vide ham saa fjern. Og med ham kom alt det andet, det ene efter det andet. Men var der enkelte saadanne Dage, som tyngede ham, saa kastede han det resolut fra sig igjen; det var jo netop dette gamle, som skulde stryges ud og glemmes.

Da maatte han gjerne have fat i Hans, denne det daglige Strævs og de korte Tankers Mand. Langvejs forvildede man sig ikke med ham.

En Kvæld skulde Hans og han hjem fra Fiske. De havde ligget for Dræg to-tre Timer paa samme Sted, for Fisken var villig; men endelig stilnede det af med Nappene, og de skulde hjem. Hans var i Regelen temmelig taus; bred og grov, men med et roligt, godmodigt

Ansigt sad han der paa Midttoften i sin temmelig skidne Blaatojs Busserul og endnu skidnere graahvide Buxer. Kridtpiben kunde sidde urimeligt længe inderst i Mundvigen, og Haanden vipede med Snøret i utrættelig Regelmæssighed. Saa spyttede han, og saa drog han, saa agnede han, og saa lod han Snøret gaa, og saa spyttede han igjen og begyndte at vippe, alt med uforstyrret Ro. Det passede i Regelen godt for Fritz; han vilde ikke gjerne have en altfor snaksom Person med sig, og mange Ord var det heller ikke, der blev talt mellem dem, medens de fiskede. »Ræk mig lidt Agn, Hans,« eller, »Jeg mener det er Tvebet denne Gangen,« eller nogle korte Bemærkninger om Fiskens Størrelse, naar de fik den ind over Æsingen, det var gjerne alt. Og Svarene var ligesaa knappe.

Men Hans var dog i godt Lune. Idag var der fisket meget, og Hans vidste, at han foruden Dagpengene fik al Fisken, saanær som det, Fritz tog med til Huset, og det var ikke saa farligt meget. Paa Hjemvejen blev Fritz lidt snaksommere, og de kom til at tale om Hans's Hus og Hjem, om hans Kone og Børn.

»Ja, hu er rigtig snil og fornuftig,« sagde Hans, som sad og roede med lange, jævne Tag; »flink i Huset har hu altid været ogsaa. Ja, det er en bra Kjærring, det var Skam at sige andet.«

»Men du har saa mange Børn, Hans,« mente Fritz, »du skulde ikke giftet dig saa tidligt, saa kunde du lagt dig lidt tilside først.«

»Var det ligt sig det! Aanej, En blir ikke stø, før En faar giftet sig, ser De. — Og saa er det den eneste Glæden vi har, vi Fattigfolk da, maatru,« lagde han til efter en Pause, der aabenbart var udfyldt med dybsindig Grublen over Livets ufravigelige Tilskikkelser.

»Men jeg synes, det maa holde haardt at skaffe Føden til dem allesammen,« indvendte Fritz, »du ligger jo ude bestandig og strider og stræver baade Sommer og Vinter.«

»Ja, men saa er det da hyggeligt at komme hjem ogsaa, kan De tru. Og det klarer sig jo saavidt. Det er, saa det gaar ihop med begge Ender, som En siger.« Der blev igjen en Pause, under hvilken Hans atter saa dybsindig ud og spyttede langt ud i Sjøen. »Og det er rart med det, lel,« lagde han endelig til, »det er ligesom Vorherre lægger Velsignelse til, naar En holder trut sammen i godt og ondt. Vi har naa aldrig sultet, om jeg saa maa sige, og vi er da otte Stykker hjemme.«

Se saa, der kommer de med sin Gud igjen, tænkte Fritz og afbrød Samtalen. De drives af Nøden til skjærpet Energi og Nøjsomhed, og saa kalder de det Gud! Men det er jo ogsaa denne slappe Hengivelse og denne Vankundighedens

Blindhed for Existence-Lovene, som gjør, at de finder sig i at blive dernede i den krybende og kravlende Lavhed.

Imidlertid maatte han i flere Dage efter alligevel stadig komme tilbage til Hans's Skildring af sit Hjem. Det var ganske underligt, hvilken Magt Kvinden har over Mandens Sind, at hun kan bøje det og styre det og opfylde det saaledes, at han virkelig føler Tilfredshed midt igjennem den haarde Strid for de manges Underhold. Og naar det var saa med den uslebne Masse af Leven og Striden, som denne fattige Fisker kalder Liv, hvor meget mere da med den, hvis Liv er saaledes tilslebet, at det kan bryde og mangfoldiggjøre hver liden Udstraaling af fin Kvindelighed. Om der skulde gives Guddomsnavn til noget, saa burde det være til denne mystiske Magt i Sjæleforholdet mellem en elskende Mand og en elskende Kvinde. Kjærligheden var ogsaa i Tilværelsen det eneste, hvori han vilde indrømme, der var noget mystisk, virkelig uhaandgribeligt.

Jo mere han tænkte paa dette, des mere kom der over ham en brændende, utaalmodig, smertende og lokkende Attraa. Inden han vidste Ordet af, var han optagen af Minderne om den sjæleligt vellystfulde Betagenhed, der vuggede sig frem af Forholdet til Clara, saaledes som det var først. Selv havde han dengang spøgende,

men med en Underbund af egen Følelse, talt om den Elskovens »blaa Blomst«, hvis milde berusende Duft følger En overalt og stiller sig som et Værn imod alle grove og simple Tilnærmelser. Siden havde han været oppe i saa meget stygt, kommet alt for nær ind paa al Uselheden, men dengang — — ja, nu levede han det paanyt, han længtede, og han brændte, og dog skulde det ikke være hende; det skulde være endnu langt finere, men ogsaa langt stærkere.

Var det virkelig ham selv, der lod sig rive med af slige Stemninger?

Han spottede sin egen Romantik, naar han ikke kunde rive sig løs fra den sidste Augustuges Maaneskinsnætter ved Fjorden, men saa drog de ham alligevel med sin kjælne, blege Glans, sine let hensukkende Havfrueæventyr og sine gyldne Drømmeblink.

Han vilde ikke være her længer. Det gjorde ham følsom, drømmesyg. Han vilde ind blandt Menneskene igjen.

XXII.

Det var allerede midt inde i Vinteren, en rigtig god gammeldags Snevinter, hvor der virkelig gaves klingrende Frostdage og hørtes munter Bjeldeklang.

Fritz likte saadan ægte Vinter, det havde han bedst følt, da han i Udlandet ikke fik andet af den end Smuds og raa Fugtighed. Nej, herhjemme var der dog noget ganske anderledes eggende i det kolde, raske Liv udendørs.

Og saa var der endnu det, at under hans nuværende Misstemning mod det hele Samfund gav Vinteren saa ypperlig en Baggrund for de vexlende Billeder af social Ulighed. Det var ligefrem en æsthetisk Eggelse i at se denne blaafrøse og forkomne Decadence, brunslidt Cylindrerhat, højt opknappet Vaarpaletot med Spor af engang at have været elegant, og saa noget om Halsen, som mistænkeligt lignede et gammelt Strømpeskift. Dette ligegyldigt forvovne Brændevinsfysiognomi, den magre, skranglede Figur, den lurvede, knappe Dragt, alt stod saa fortræffeligt mod den lille vaklende Skikkelse der foran med dyrebar Pels, trukken op over Ørene, stor, sort Respirator og fin Skindhue, under hvilken man af menneskeligt kun saa et Par hule, udlevede Øjne. Rigdommens Overmættelse og Fattigdommens Elendighed passerede hinanden med et flygtigt Blik. Hvad mon de tænkte? Kanske han med Pelsen engang havde presset noget af sin Rigdom fra ham med den lurvede Dragt. Hvem ved!

Naar han forhen var gaaet ud i Mylderet paa en saadan Dag, havde han nydt det hele

mere modtagende som et samlet Indtryk af Skjønhed og Friskhed i det krydsende Liv. De spillende Kvindeøjne under fældte Slør, den muntre Støj af stumpende Slæder og klingende Bjelder havde trængt sig i Forgrunden; nu mærkede han selv godt, at han var blevet mere iagttagende, og at hans Blik var forunderlig skjærpet for det enkelte og for Modsætningerne.

Der var en besynderlig Nydelse i at se saa klart tversigjennem Uselheden, især da der ikke var nogetsomhelst, som ikke Uselheden paa en eller anden Maade heftede ved, paa Gaden saavel som i Salonerne. Det var en Tilfredsstillelse ved overhovedet at kunne se skarpt, det var ogsaa noget hævnfuldt dragende og dertil noget løftende i selv at være den, der kunde stille sig fornemt udenfor og overskue det hele højt oppe fra Vidderne. Der var andre, som kunde se det enkelte, men han saa alt det enkelte.

Ude i Selskabslivet begyndte man saa smaat at finde ham lidt blaseret. Han var for det meste noget tilknappet, en og anden Gang vel fornemt tillukket, syntes man, og skjönt han i sin Konversation sjelden ytrede noget, der ligefrem kunde tages for en Sarkasme, kunde dog en ganske almindelig Bemærkning følges af et Smil, i hvilket der maaske lurede en spottende Bagtanke. Og selv i sit Ydre bevarede han omhyggelig Præget af en Elegance, som han godt

vidste passede ham og tillige fremhævede hans lidt kjølige Tilbageholdenhed.

»Hvad er det nu for en fransk Maler, De ligner,« sagde paa et Bal en Dame til ham, idet hun uforsigtigt smilede en Smule udfordrende, »han stod i Bladet forleden Dag — — Haaret lagt netop saa — og den rette Linje i Moustacherne — og Spidserne paa dem og Hals-tørklædet — altsammen!«

»Hvor De er slem! Det er naturligvis en af dem, De mener, som maa male Dameportrætter og Silkekjoler.« Et koldt, drillende Blik og Udtryk bragte Blodet op i hendes Kinder, og han morede sig over hendes Forvirring, da hun søgte at komme bort i noget andet.

Men han behøvede sjelden at parere saa direkte for at mærke, at man villig bøjede af for hans Personlighed, naar han valgte at gjøre den gjældende.

Dette var ogsaa et Udslag af den almindelige Uselhed; der var ikke Selvstændighed hos disse Mennesker, de fandt sig i at stilles ned i Rækken, og det var en virkelig Nydelse at kunne foragte det hele.

Alligevel var der paa Bunden hos ham en Uro efter skjønne og bløde Indtryk, og han var sig det bevidst, vidste ogsaa, hvad det gjaldt, og at det skulde være hans egen Indsats og Gevinst i samlet Sum her i disse ligegyldige

Omgivelser. Rigtignok tænkte han nu med et Slags Selvforagt tilbage paa, hvad han vilde kalde sine følsomme Maaneskinsdrømme derude ved Fjorden; det Kvindebillede, som da havde formet sig for ham, vedblev dog at følge ham. Men hvor fandt han det vel? Aanej, her iblandt disse Gjennemsnitsmennesker ikke! Der var Clara'er, ganske vist, men nu var de ham kun til en Stunds Øjenslyst, og hver Gang han i et Slags Mistrøsten droges henimod en lignende Tilknytning til en af disse, opgav han det snart atter. Den fint sandselige Tiltrækning hos dem varede ikke længe nok for ham; han var allerede kommen en Erfaringslængde forud for den Gang.

Det maatte dog være noget saadant, som nu skulde være istand til at gjengive ham den aandelige Spænsthed, han savnede.

Hvad vilde han overhovedet foretage sig? Den direkte personlige Paavirkning havde han faaet nok af, Journalistiken ogsaa. Han vilde helst staa helt udenfor og ikke komme i Berørelse med de enkelte, ligesom han vist engang havde hørt om en hedensk Sekt, hvor Profeten skjult bag et Forhæng paavirkede alle sine Tilhørere, uden at se dem og uden at vide andet om dem, end at de var en Menneskemasse.

Han tænkte en Tid paa en novellistisk Skildring af det hjemlige Samfund, i hvilken han vilde skildre al den oppyntede og hykkelske

Fordærvelse og al den undertrykte Naturlighed som Modsætning. Han gjorde sine Optegnelser, samlede Typer og Indtryk fra før og nu, og begyndte endog saa smaat at gjenneamtænke Stoffet. Jo mere han overtænkte Tingen, des mere blev han overbevist om, at alt det smaaagtige, rædde, raa og brutale dernede i de dybere Lag kun skrev sig fra Trykket ovenfra, som hindrede dem i at røre sig frit og svinge sig op i Skjønhed. De var nede i Uselhedens Dynd, de ogsaa, fordi de trykkedes ned i det; men disse magtsyge, fordærvede Embedsmænd, disse massive, nydelsessyge Grosserere, hykkelske Præster, braskende Basarfruer, pjattede, æventyrsyge Frøkener, og Ægteskabsbryderne og Ægteskabsbryderskerne og hvem de var allesammen — de havde Fordærvelsen i Blodet, de var en Kræft paa Samfundet, der maatte brændes ud.

Hans egne Livserfaringer fortalte ham tilstrækkeligt om, hvad menneskelige Lidenskaber i sit inderste Væsen var, og hvorledes de kunde forbindes og udvikles og udnyttes i Nydelse. Hos ham var det rigtignok skeet i Skjønhed og derfor med en frigjort Individualitets Ret, men han vilde benytte Elementerne og krænge det hele om paa den stygge Vrangside, vise det, som det tager sig ud under hines massive og brutale Greb, afstrejfet den fine sjæleligt-æstetiske Berettigelse.

Det gik dog smaat med at faa samlet det hele til faste Billeder og formet det til Enhed; her var det, han savnede sin forrige Spænstighed, og det hastede jo ikke, han kunde vente til Aanden kom over ham.

Og saa var der andet, som distraherede ham.

For det første havde han havt et Par Scener med sin Moder. Tvertimod hvad man maaske skulde ventet, havde Fru Randel efter sin Mands Død havt en af sine mere verdslige Periøder, hvor Religionen henvistes til Søndagene og Forningsmøderne. Hun havde ingen at udgyde sin Religion over, thi hendes Pige var ligesaa flittig Kirkegjængerske som hun selv, og desuden havde hun, sig selv naturligvis ubevidst, en ugudelig Følelse af, at Skjæbnen havde krænket hende personlig ved at rive hendes Mand bort. Hun følte sandelig sin Enkestand, naar hun kom ud iblandt Folk; det var en hel Forskjel.

Men da Vanen havde læget disse en sørgende Sjæls lette Hudskaar, begyndte hun at kjede sig. Hun spekulerede alvorligt paa at rejse ind og bo hos Fritz, men det var dog, naar alt kom til alt, en Smule besværligt og desuden saa underligt at skulle bryde helt op fra det gamle vante. Den fede, magelige Kone var voxet sammen med Forholdene paa Stedet.

»Jeg synes, min Ensomhed bliver tommere og tommere,« sukkede hun til Pastoren i et

Missionsmøde, »ak, De kan tro, det er en tung Skjæbne, saa tomt, saa tomt!«.

»De skulde læse noget godt og gavnligt, Frue. Tillader De, saa skal jeg sende Dem en del Bøger.«

Og han sendte hende den nye Udgave af Kirkefædrene. Der var baade Augustin og Cyprian og Kyrill, og Fru Randel læste dem med en vis Interesse. Det var dog ganske mærkverdige Tilstande dengang, men højst opbyggelige og styrkende.

Under dette sit Studium fik hun en Dag Visit af Wedel Stenersen, der var kommen paa Besøg til sine Forældre. Allerede Synet af ham gjorde et stærkt Indtryk paa hende. Hun havde sidst seet ham som den vakre, men lidt medtagne og forranglede Student; nu traadte han ind med en stiv, stille Holdning, lang Bonjour, høj sort Vest, og hvidt Halstørklæde. Og saa var Ansigtet magret og blegt, ligesom overaandet af stridende Alvor, og Blikket var nok klart, men tungt og dybt.

»Jeg hører, du har valgt den bedre Del, Wedel,« sagde hun, efterat de første Hilsener var vexlede, »ja, du har vel ikke noget imod, at jeg fremdeles siger »du«. Det var en skøn Tid, har din Moder fortalt mig.«

»Den var haard og prøvende, men den endte jo saa skønt, at jeg ikke ved, hvorledes jeg

skal kunne takke Gud nok for det,« svarede Wedel med et fugtigt Blik, der lyste af Oprigtighed. »Jeg tænker paa at blive Missionspræst,« lagde han til om lidt.

»Det var dejligt,« sagde Fru Randel i en øm nedadgaaende Skala, idet hun lagde Hovedet andægtigt paa Siden.

Og saa kom da naturligvis Talen paa Fritz. Nu vidste jo igrunden Fru Randel forud, at Fritz var, hvad hun, naar det gjaldt andre end hendes egen Søn, plejede at kalde en ugudelig Krop; men først nu under den sjælelige Rystelse, hun erfarede ved at høre Wedel skildre sin Omvendelseshistorie, gik det op for hende, at det var hendes kristelige Moderpligt at paavirke Fritz. Hun foldede sine fede Hænder og græd, og hun fik et af sine oprigtige Anfald af Religionsiver. Især gruede hun for, at Fritz ogsaa en Nat skulde faa saadanne fæle Syner, som Wedel havde havt.

Saa rejste hun ind til Kristiania og holdt en Formaningstale til sin Søn, men det hjalp ikke. Fritz var venlig, sønligt vigende i Formen, men der var ikke Tale om, at hun opnaaede noget. Hun sad over en Time der i Sofaen hos ham; han havde jo indrettet sig det saa smukt og komfortabelt, og han kunde her leve saa skjønt og godt, om han bare var evangelisk-luthersk. Medens hun formanede ham, lod det sig ret godt

gjøre at mønstre hans Møbler, hans Taffeluhr, hans Malerier; det var smukt, det var smagfuldt. Det eneste, hun ikke syntes om, var et stort, halvnøgent Fruentimmer paa en Baggrund af mørkegrønt Klæde borte i det ene Hjørne af Værelset; det var en ukysk Tanke, sagde hun ham. Og den meliske Venus havde ikke engang Arme til at trække lidt mere i Gevandtet.

Det gik ikke med Omvendelsen, og Fru Randel opgav for denne Gang Haabet.

»Du holder altsaa ikke det mindste af din Moder, Fritz,« sluttede hun med en virkelig ynkværdig Mine. Derpaa gik de sammen i Visit til Expeditionssekretær Juells og derefter nogle Ærinder i Byen.

Men otte Dage efter kom hun igjen. Hun havde jo rent glemt at sige ham, at hans afdøde Fader nu var i Himmelen, og paa sin Dødsseng udtrykkelig havde sagt, at Fritz skulde vende tilbage til Kirkens Skjød. Dette blev da Udgangspunktet for en ny Formaning; thi hendes Iver og Uro var bleven sat i ny Bevægelse ved en alvorlig Samtale med Præsten, der bragte hende flere Kirkefædre.

Resultatet blev præcis det samme: »Du holder altsaa ikke det mindste af din Moder, Fritz!«

Fru Randel var dog ikke blevet magrere paa de otte Dage.

Siden havde Fritz imidlertid været i Fred; thi Fru Randel var bleven altfor meget optaget henne i Drammen af en stor Tvist, om der skulde kræves evangelisk-luthersk Daabsattest i Foreningen for syge Børns Anbringelse paa Landet.

Det, der plagede ham i disse Moderens Forsøg, var mest, at de kom frem under Forhold, der krævede Hensyn, og at han virkelig kviede sig ved at stille sig stødende til en Moders Uro og Bedrøvelse. Thi vistnok kjendte han hende godt nok til at vide, at denne pludselige Iver havde noget forbigaaende ved sig, men der blev dog altid en Kløft tilbage mellem dem, som han var nødt til at holde aaben, saa ondt det gjorde ham.

Sligt var ærgerligt, for han troede engang for alle at skulle være færdig med hendes Religion.

Og midt under dette hændte det saa tillige, at han tog alle sine Novelle-Notitser, samlede dem sammen i en Pakke, knyttede en Hyssing om og lagde dem ned i en Skuffe. Der skulde de foreløbig blive liggende.

Det var Doktor Rode, som var Skyld heri.

Under en Samtale, de en Dag havde, gjorde han Indvendinger mod Fritz's »Tryk-Theori«, som Rode kaldte det. Han paastod, at rigtignok alt-sammen var Uselhed, men Civilisationen var dog

en raffineret Uselhed, som man nogenlunde kunde holde ud, medens selve Naturen kun bød paa den ferske Raahed. Og det var det, at Raaheden nedenfra trængte sig op i de øvre Lag, der gjorde, at disse opblandedes, og at den civiliserede Uselhed til sine Tider kunde blive brutal.

Da Fritz begyndte at disputere, surrede det ham om Ørene med alslags Belæg fra Naturvidenskaberne og Ethnografien, og han havde i de fleste Tilfælde ikke godt for at modbevise dem. Det hjalp lidet, at han tilsidst spøgende kaldte Rode for »en fordømt Aristokrat«. Rode løftede Øjnene langsomt paa ham og strøg sig betænksomt om Skjægget; Fritz saa ikke synderlig demokratisk ud, snarere som en bortskjæmt ung Attaché end som en folkelig Samfundsforbedrer.

»Saa er vel du Demokrat,« sagde han med et lunt Smil.

Fritz lo og holdt op at bone sine smale Negle, som han i den senere Tid havde ofret adskillig Opmærksomhed.

Men da han skiltes fra Rode, slap han det lette, ligegyldige Udtryk. Han var vel ikke egentlig rokket i sine Anskuelser om, hvor Fejlen laa, men nye Momenter var dog komne til, som han ikke havde agtet paa; de satte sig som taagede Pletter paa et færdigt Billede, og maatte arbejdes bort. Hvis det virkelig var saa, som

Rode sagde, og om virkelig den Fordærvelse, man ellers plejede at tilskrive en sygnende Civilisation, fandtes ligesaa udviklet hos de raaeste Folkeslag, saa var det vel nærmest et Bevis for, at det hele var endnu uslere i sin Grund, end han selv havde forestillet sig.

Man kunde blive ganske mismodig. Naar blev man overhovedet færdig med at udgranske Tingenes Aarsager?

Saa var det, han lagde sine Notitser bort.

I Mangel af andet vilde han tage sin Examen, skjønt han havde tænkt at opsætte til Vaaren, da han egentlig kun i nogle Fag var grundig forberedt. Men han stolede paa sit lette Hoved og gode Hukommelse, og det viste sig at slaa til.

Da fik han en Dag høre, at det vilde blive en Stipendiatpost ledig ved Universitetet. Det passede netop nu, naar Examen var aflagt. Rigtignok ønskede han slet ikke at binde sig i en saadan Stilling, der krævede mange Hensyn, men han søgte den, just fordi han var vis paa, at man ikke vilde give ham den. Det begyndte nemlig af og til at blive ham vel lydløst og stille nu, da han var borte fra Bladet. Han syntes, han ligesom blev lidt bortglemt, ikke saa omtalt som før; han mærkede, det laa i Luften. Og Arbejdet med Examen gav ham ny Lyst til at være mere paa Tapetet

Man havde ogsaa i hans Kreds slaaet paa, at han var Manden, og som en pludselig Reakation fra den mismodige Slaphed kom Beslutningen om at søge den Kamp, som han anede maatte opstaa i Anledning af hans Kandidatur.

Saa tog han frem et Par æsthetiske Afhandlinger, som han havde tænkt sammen med andre uskrevne engang at udgive som Bog. Han bladede dem igjennem og valgte den om Encyklopædisterne; han fandt den selv mest vel-skreven, og den gav Anledning nok til Modsigelser.

XXIII.

Det var ikke frit for, at han af og til angrede sin Beslutning, men han havde talt saa afgjort om Sagen, at han ikke syntes, han kunde trække sig tilbage.

Afhandlingen skulde gjennearbejdes og affiles, Stilen friskes paa, blive mere pikant og pointeret, Slagord indpasses, dristige Satser yderligere tilspidses. Stundom gik det ret glat hermed, men saa var der Dage, da han spurgte sig selv, om virkelig hans Fantasi begyndte at ud-tørres. Han kunde gaa ud for at trække Luft og søge friske Indtryk, men sad han saa ved sin Pult igjen, var hans Tanker lige tørre og stiv-

nede. Da var der ingen anden Raad for, end at lægge Pennen bort og gaa i Theatret eller Concert, eller søge lignende Aandsforfriskelse.

Paa en saadan Dag gik han ned i en Musikforeningskoncert.

Det var allerede en vis Adspredelse, da han lænet til en Søjle oppe i Salen betragtede Mylderet af de kommende, der gik til sine vante Pladser og ufortrødent skramlede med Stole, raslede med Kjoler og Vifter og Kjæder og Programmer, for ikke at tale om den summende Skvalder. Han kom i Tale med en Dame, der tog Plads nær ved ham, og gav hende Oplysninger om et Par nylig ankomne fremmede Virtuoser, der vexlede Hilsener med den intimere Musikcirkel fremme paa de første Bænke. Dette fæstede hans Opmærksomhed i den korte Stund, før Programmets første Numer begyndte.

Saa gav han sig hen i Musiken. Det var Egmont-Ouverturen; han kjendte den saa godt, at Tonerne kom til ham som en Gjenkaldelse, og da han om en Stund ganske tilfældigt kastede et adspredt Blik udover de mange Ansigter i Salen og lod det løbe henover, var det kun med denne Halvbevidsthed, som ikke drager Tanken bort fra Musiken.

Men pludselig blev han reven ud af det.

Derover paa den anden Side sad hun — hun, Damen fra Kielerdampskibet. Hun maatte

være kommen ind, medens han var optagen af den fremmede Virtuoso, og nu, da hans Blik tilfældigvis løb just derhen, syntes han, at hendes var fæstet paa ham. Der var ingen andre Øjne end disse brune, dybe i den hele Sal. Og alligevel — nej! Først nu, da han løftede sin Kikkert, viste en næsten umærkelig Bevægelse af hendes Øjne, at de havde opdaget hans Opmærksomhed.

Inde under Galleriet sad hun paa en af de røde Sofaer ved et Vindu. Hun var klædt i sort Silke med en Casaquin af dunkelrød Fløj, over hvilken en bred Kniplingskrave foldede sig ud. I det mørke Haar var indstukket en Rose af samme dunkle Farve.

Efterat hendes Øjne et Øjeblik havde mødt hans Kikkert, vendte de sig igjen bort, og der var intet Tegn til Overraskelse eller Gjenkjendelse. Hun syntes at følge enhver af Kapelmesterens Bevægelser, eller der var noget i Orkestret, som hun fulgte. Maaske ogsaa kun hørte hun opmærksomt, eller muligens — — ja, han tænkte sig det ene og det andet; thi der var noget, som tvang ham til at ville læse sig til hendes Tanker.

Mellem Afdelingerne gik han over paa den anden Side, passerede lige foran hende og sluttede, at hun var der alene. Da han gik forbi, løftede hun sine Øjne et Øjeblik tilsyneladende aldeles ligegyldigt, men der kom en let Rykning

ved Læberne, som om Nerverne spidsede sig for at være følsomme for selv det flygtigste Indtryk.

Fritz havde forlængst vænnet sig af med al Ængstelighed og Tilbageholdenhed i saadanne Tilfælde, men da han ikke fandt nogen, som kjendte hende, maatte han foreløbig nøje sig med at stille sig hen, hvor han, uden at det var paa-faldende, kunde betragte hende. Hvem kunde hun dog være? Havde han ikke paa Dampskibet faaet vide, at hun talte norsk, skulde han ligesom dengang nærmest troet, at hun var sydlandsk; den lidt dunkle Teint, det rige sortbrune Haar, de mørke Øjne, og saa den aabenbare Evne til at vælge Farver, som gav en varm Harmoni til det hele, det syntes at pege derhen. Ja, hvem var hun?

Han fulgte efter, da hun gik for at tage sit Tøj paa, og han passede nøje paa ikke at tabe af Syne den sorte Pelskaabe og den hvidkantede Hue; det kunde let blive væk i Vrimmelen. Da hun gik ned ad Trappen, var den just stærkt fyldt med Folk, og en tyk, langsom Dame var det Fritz umuligt at undgaa; han arbejdede sig dog frem, da var hun allerede i Udgangsdøren, hvor en Pige mødte hende. Han skubbede sig ivrigt videre, og fik adskillige unaadige Blikke, men heldigvis fik han derudenfor atter et Glimt af dem. De gik hurtigt, og han fulgte efter. Men ved Theatret kom et Par Vogne kjørende paa-

tværs af Folkemassen; der blev en Standsning, og da han atter kom frem, var og blev hun borte.

Hvem var hun?

Han gik Dagen efter ind i Musikhandelen for at se Abonnementsplanen. Der stod ganske rigtig »Frk. Holst«. — Hvem er Frk. Holst? — Kjender hende ikke! — Saa var han lige nær.

Men hvem er hun? — dette optog ham saaledes i de nærmeste Dage, at han ikke kunde faa Fred til at arbejde. Pokker i Vold med Encyklopædisterne og al deres Yngel! Hvem kunde tænke paa dem, naar han saa hende for sig — disse Øjne! Der under Galleriet i Salen havde de tindret frem under samme dæmpede Overskyggelse som henne i Hjørnet af den halvdunkle Dampskibssalon, og det var, som om de endnu lyste mod ham fra et aandigt Fjerne.

Og saa kom atter al denne Dragen mod noget fint kvindeligt endnu stærkere frem hos ham. Det var jo hende; ikke alene hende, den bestemte Person, som han nu havde gjenset, men hende, som han havde skabt sig et Billede af derude, da han spottede sig selv for »Maanesyge«. Det halvt gjennemaandet sanselige, halvt sjæleligt duftige i dette Fantasibillede var nu blevet Gjenstand, og Bevidstheden herom brændte i ham.

Han drev omkring ude for at træffe hende, men det lykkedes ikke. Selve Axel Borch, der

ellers vidste alt sligt, kunde denne Gang ingen Oplysninger give. Hun maatte altsaa være ganske ny i Byen.

Men en Dag blev han endelig ærgerlig paa sig selv, og med et kraftigt Tiltag kastede han sig ind i Arbejdet igjen; han vilde have sin Afhandling ud. Og den kom frem i rette Tid, var ny, frisk og omtalt, just da Stipendiatposten blev opslaaet ledig, og han kunde søge den.

Saa ser han hende en Aften i Theatret. Hun var ikke alene, men sad i Parkettet ved Siden af en anden ung Dame, som han ikke kjendte, men syntes at have seet før, formodentlig en Hovedstadsdame. Selv sad han nede i Hjørnet ved Orkestret og benyttede hver Anledning til at iagttage hende. Snart blev det ham ogsaa klart, at de havde lagt Mærke til ham og talte om ham. Efter Førestillingens Slutning, tog de en Vogn udenfor Theatret, og han kunde dog ikke drive det saa vidt som at følge efter hende til Vogns.

Først paa næste Musikforeningskoncert fik han atter se hende, og atter fulgte han efter.

Idet de begge just var komne udenfor, saa han, at hun lige udenfor Portikusen mødtes af en Herre, der umiddelbart efter gik hen til ham selv og sagde i en halvt dæmpet Tone: »Min Herre, jeg ønsker ikke at gjøre Skandale, men

jeg kunde rigtignok have Lyst til at slaa Dem ned paa Stedet; De forfølger min Søster — —«

Det er altsaa Herr Holst, tænkte Fritz, formodentlig den Mand, hun talte til paa Dampskibet.

»Nej, Nicolai, jeg vil ikke,« sagde hun hastigt og greb i hans Arm.

»Jeg synes heller ikke De bør,« sagde Fritz koldblodigt og høfligt, »hvis jeg maa faa Lov til at forklare mig, saa vil De kanske faa en anden Mening.«

»Ja, Nicolai, ja,« sagde hun i en Tone, der var halvt ængstelig, halvt bønlig, idet hun fremdeles holdt i sin Broders Arm.

»Naa, saa kom med Deres Forklaring da,« sagde Holst noget uvilligt.

»Jeg saa første Gang Deres Søster under Omstændigheder, som maatte bringe mig til at huske det,« sagde Fritz, idet de begyndte at gaa opover, »jeg rejste netop selv hjem til min Faders Dødsleje, og ombord i Kielerdampskibet saa jeg Deres Søster. Hun var sørgeklædt; det var bare et Øjeblik, jeg saa hende, men De vil forstaa, at jeg ikke kunde glemme det.«

»Det var, da Fader var død,« sagde hun sagte til sin Broder.

»Saa fik jeg se hende paa forrige Koncert. Jeg har kanske ingen Ret til at tale om, hvad jeg følte ved at se hende igjen, men for mig af-

gjorde det ialfald, at jeg maatte lære hende at kjende.«

»Og saa gav De Dem til at løbe efter hende paa Gaden om Aftenen,« sagde Broderen haanligt.

»Jeg beder Frøkenen — ja, De vil ganske vist kunne vidne, at jeg ikke har gjort andet end at gaa i samme Gade som Dem for at se, hvor De boede, og paa den Maade faa vide, hvem De var. Jeg har ikke nærmet mig Dem, ikke talt til Dem, ikke sandt? Jeg spurgte overalt, hvor jeg kunde tænke at faa Oplysning, saa jeg skulde faa Anledning til at lade mig præsentere. Er der saa egentlig noget saa galt i det?«

»Men hvem er De da?« spurgte Holst.

»Mit Navn er Fritz Randel, jeg er — —«

»Aa, jaaaa! Er De altsaa Fritz Randel,« sagde Holst i en betydelig formildet Tone, »men det er sandt: jeg er Grosserer Holst; det er min Søster Augusta. Ja, det var virkelig saa; vi rejste dengang hjem fra Nizza, hvor min Fader døde. Jeg maa tilstaa, jeg saa Dem slet ikke ombord, ja, jeg havde vel heller ikke Tanke for andre end os selv dengang.«

»Og saa taler vi heller om Dem og Deres nye Bog end om mig; vi har netop læst den hjemme,« sagde Augusta. Efter et lidet Ophold tilføjede hun: »Nu maa De ikke være vred paa min Broder, han er saa hidsig,« og saa slog hun sin Broder straffende paa Armen med Muffen.

»Deres Broder var jo paa en vis Maade i sin gode Ret,« svarede Fritz, »men, som sagt, det er ialfald min Pligt at finde en bedre Anledning til at forklare Dem, hvorfor jeg — —«

Der maatte være noget i Tonen, da han stansede, som de begge forstod; thi der blev et Øjeblikks Taushed, i hvilket de alle tre syntes at søge en naturlig Vending ind i noget andet.

Da han skiltes fra dem, sagde Augusta til sin Broder: »Gudskelov, at det endte saa! Nu kan du selv se, at du ikke skulde taget det saa hidsigt — — jeg var igrunden dum, som fortalte det.«

Men Grosserer Holst var ikke fuldt saa tilfredsstillet. Han syntes, der altid heftede noget mistænkeligt ved, at Folk fulgte efter Damer paa Gaden, sagde han, og han vilde have »Referencer.«

»Men jeg tror nu alligevel, at han vil komme til — —« Hun standsede pludseligt.

»Komme til hvad?«

»At han vil komme til at omgaaes os.« Det var klart, at hun rettede sig, og egentlig vilde sagt noget andet.

XXIV.

Fru With viste sig sjelden paa Gaden, men gjorde hun det, kunde man naturligvis paa langt Hold kjende den sorte Øjenlap.

Denne plejede altid at jage Fritz ind i en Sidegade eller en Butik, thi for det første følte han sig selv ikke synderlig oplivet af hendes Underholdning, og desuden havde han en ganske naturlig Sky for at komme i nærmere Berørelse med Claras Moder, end streng Høflighed krævede.

Han kunde ogsaa nu magelig undgaaet hende, thi det var i Dagene før Juleaften, og Gaderne var fulde af Folk, som i den friske Kulde skyndte sig afsted, foer ud og ind af Butikerne og strævede med sine Pakker. I al denne travle Mylder kunde han let have stukket sig bort.

Men hun gik med Augusta Holst. Hvor kjendte de hinanden fra? Naa, det kunde være det samme; for ham var det et nyt Holdepunkt, og han skyndte sig hen og hilste.

»Nej, Goddag, hvor sjelden man ser Dem,« sagde Fru With, og hendes Øje saa paa ham med den samme mystiske Skarphed, som havde gjort ham saa beklemt, da han første Gang mødte hende efter sin Rejse. »Maa jeg faa Lov til at præsentere — —«

»Tak, Herr Randel er præresenteret,« sagde Augusta. Han kjendte næsten ikke igjen hendes

Stemme; forrige Gang havde den lydt dæmpet og ængstelig, nu var der i den et vist uskyldigt noget, der paa engang lød frejdigt og mildt. Og hun bøjede sig lidt frem og fæstede sine Øjne paa ham med naturlig og ligefrem Venlighed.

»Saa De kjender hinanden, det var morsomt,« smilede Fru With til begge Sider, og da Fritz gik paa den sorte Side af hende, saa hun maatte vende Hovedet stærkt for at se paa ham, forekom det ham, at hendes Blik kom som et stikkende Spørgsmaal. Skulde han have røbet sig ved at se altfor lykkelig ud? Men det var utidig Frygt; det ubelejlige Spørgsmaal om, hvor Bekjendtskabet skrev sig fra, kom ikke, saa naturligt det end ellers kunde faldd. »Jeg skal sige Dem, Herr Randel,« blev Fruen ved, »Holst'es er jo saa nylig kommet hid til Byen, og jeg holder paa med at introducere dem blandt min Omgang. Jeg vilde gjerne, at Augusta skulde blive bekjendt med Juells Smaapiger, Milla er jo paa hendes Alder, og der skal sandelig De være hendes Ridder, Randel, hører De, jeg regner paa Dem.«

»Vil De?« spurgte Augusta livligt og saa smilende paa ham forbi Fru With. Hvor frisk og indtagende hun saa ud med den livlige Farve, som Kulden gav hende, og saa disse Øjne, som beherskede hele Udtrykket.

»Om jeg vil,« svarede han med en særlig Betoning. »Men glem ikke, at De da paatager

Dem visse Forpligtelser og giver mig visse Rettigheder.«

»Gud, er der Forpligtelser?« sagde hun muntert.

»Ikke saa farlige; De maa bare formelig anerkjende mig som Deres Ridder. Det vil sige, De maa finde Dem i, at jeg bærer Deres Farve som Kamptegn; videre gaar ikke Forpligtelsen for Dem.«

»Men, kjære Randel, De er da vel ikke for Alvor saa romantisk, at De virkelig vil bære Sløjfe?« sagde Fruen med tvivlende Alvor.

»Jo, jo!« raabte Augusta muntert og lo over Fru Withs ufrivillige Reminiscentser fra Ungdoms Romanlæsning. Men pludselig blev hun alvorlig og gjemte sig lidt bort; først nu slog det hende, at der laa noget dybere bagom Ordene, og hun taug.

»Jeg vil altsaa bære Deres Farve og træde i Skranken for den mod enhver anden,« sagde Fritz med en vis Bestemthed, da han mærkede Forandringen.

»Saa maatte De da først kjende min Farve,« svarede hun vigende.

»Det er det, jeg maa erfare.«

»Og det kan De strax,« svarede hun, »jeg har slet ingen.«

Det forekom ham, at der var noget sfinxagtigt baade i selve Ordene og i Tonen, hvori de blev sagt, og han søgte forgjæves at faa fat

i hendes Blik for at læse Meningen der. Thi noget direkte var der dog her sagt, enten til Haab eller Afvisning.

Fru With, der var aldeles udenfor Samtalens Kjerne, fandt, at de blev gruelig romantiske i sin Konversation, og bragte atter Sagerne tilbage til det mere haandgribelige ved at foreslaa, at hun skulde arrangere en liden The fjerde Juledag, saa skulde hun bede Juells og faa fat i Adjunkt Worm (Tak! tænkte Fritz), og selvfølgelig maatte Fritz rive sig løs, naar han havde fejret de egentlige Helligdage hjemme hos sin Moder, og indfinde sig til rette Tid.

Da de skiltes, rakte han Damerne Haanden, og lagde Mærke til, at Augusta gjengjældte hans Haandtryk med den ejendommelige Tilbageholdenhed, som ikke er egentlig vigende, men som dog mærkes.

Sikker paa nu at have sit Indgangskort til Holst'es var han rigtignok, men dette undtaget følte han det, som om han havde gjort et Fejlstød i en farlig Fægtning. Havde hun ment, at hun for ham ikke havde nogen Farve, eller at hun overhovedet var ubunden? Og hvorfor talte hun iøvrigt i Gaader?

Han vendte sig og saa efter dem; hendes Gang og Holdning var smuk og sikker.

De talte just om ham. »Det er et nydeligt Menneske,« sagde Fruen, »er han ikke?«

»Jo, han er virkelig en vakker Mand.«

»Og saa fin og elskværdig; der er noget nobelt ved hele hans Væsen, synes du ikke, Augusta?«

»Aajo, han gjør Indtrykket af det. Men sig mig, er han ikke lidt rask paa det. Der er saa mange Herrer nutildags, som tror, de kan gjøre, hvad de vil, og han er da ikke bange i Damernes Selskab, lader det til.«

»Han? Ja, han har jo rigtignok været saa feteret, men jeg forsikrer dig, at hvis nogen Herre har Takt, saa er det ham; han er næsten ængstelig hensynsfuld mod Damer og kommer aldrig med noget af dette flotte — — Nej, ham kan man sandelig være tryk for — — Men det ser rigtig ikke ud til, at han har slaaet an paa dig.«

Augusta følte hendes forskende Blik og skyndte sig at svare: »Jo da, jeg har ingenting at sige paa ham, tværtom. Men det er altid godt at spørge.«

»Jo saamæn,« sagde Fruen tilforladeligt og afgjørende, »han vilde være aldeles komplet, naar han bare ikke var saa fritænkensk i religiøse Sager — ja, for det er han desværre.«

»Det er nu forresten saa mange nutildags.«

»Ja da, det har du saa altfor Ret i,« og saa kom Talen ind paa det Thema.

Men de næste Par Gange, Fritz traf Augusta,

vovede han ikke at gaa saa nær ind paa Sagen; han tog forskjellige Omveje for at finde hende ud, men dette var ikke saa ganske let en Sag. Hun var ham jævnbyrdig i Takt og Sikkerhed, men naar denne hos ham skrev sig fra, at han strax følte Grænserne for, hvad han kunde vove i Øjeblikket, saa skrev den sig hos hende fra en naiv Bevidsthed om, at hun intet vovede ved at vise den aabne Imødekommenhed, som var hende naturlig. En mere sangvinsk og mindre skarptseende Mand vilde denne Uforbeholdenhed og Aabenhed bedaaret og ført ud paa Forhaabningernes Glatis; Fritz derimod, som strax opfattede dens Art, fik mere Uvished og flere Tvivl.

Her kom ogsaa den Omstændighed til, at han under disse Rekognosceringer aabenbart indtog en højst ufordelagtig Stilling, thi hun maatte jo efter alt det passerede have fuld Rede paa ham, medens han endnu ikke vidste, hvor hun var at finde.

Han maatte vove noget paa Lykke og Fromme, men ialfald vilde han først være indført i Familjen og buden i dens Hus.

Imidlertid fik han lidt efter lidt adskillige Oplysninger om Holsterne. Afdøde Grosserer Danchert Holst havde boet i Bergen, hvor han arvede en større Forretning efter Faderen, en af disse gammeldagse Bergensere, der holdt strengt paa de underlige nedarvede Familjeskikke, gik

med Liv og Sjæl op i sin Forretning og aarlig forøgede sin Formue. Den gamle Holst var gift med en Triester Dame, hvis Skjønhed og Selskabstalent var hans Stolthed, men som foruden et Par Døtre bragte ham en Søn, Danchert, der havde arvet Moderens Ydre og Naturel, og hvem det kostede adskillig Sorg og Bryderi at faa opdraget til Forretningen, skjønt han som sædvanlig blev sendt tidlig til Udlandet. Danchert var nemlig en lidenskabelig Violinspiller og vilde nok helst været Musiker; det ansaaes jo imidlertid i den Tid for et Skridt nedad, saa derom var ikke Tale, men Faderen saa med Bekymring, at disse Interesser hos Sønnen optog ham langt mere, end Interessen for Forretningen. Saa fik han ham gift med Datteren af en af Byens ældste og rigeste Kjøbmænd, der bragte ham omtrent ligesaa megen Formue som hans Fædrenearv; men man paastod ogsaa, at hun bragte ham, hvad der var mere værd. Hun interesserede sig nemlig langt mere for deres Formue og Forretning, end han, og det sagdes, at det var hendes Skyld, naar Huset bevarede sine Penge og ikke gik tilbage. Desuden bragte hun ham en Søn ganske i hendes eget Billede, medens Datteren var i hans.

Den Forretning, som ikke gaar frem, siger man dog, den gaar tilbage, og ialfald besluttede Moder og Søn, da Danchert Holst døde i Nizza, at Forretningen skulde flyttes til Kristiania. Maaske

krænkede det dem noget, at der i Bergen var opstaaet yngre Huse af samme Art, der truede med at overfløje deres, maaske ventede de sig ogsaa et større Fald fra Hovedstaden af. I ethvert Fald var de her nu.

Fritz havde naturligvis søgt den første Anledning til at blive præsenteret for Fru Holst, og det var Augusta selv, som gjorde det. Men fra samme Øjeblik, han kom ind under hendes langsomme, lidt sejge Venlighed, følte han sig utryg og mistænksom. »Jeg har jo alt hørt endel om Dem,« sagde hun med en mild, ensformig Klang i Stemmen, og da hun saa smilede næsten overdaadigt med de smale Læber og fik den spidse Hage endnu spidsere frem, kunde dette Smil nok sige: »alt muligt godt«, medens de smaa, graa Øjne dybt inde fra de mange Rynker modsagde det. Og Fritz tænkte paa, hvor besynderligt det dog var, at denne høje, tørre, skarpt tilsnittede Kvinde, der kunde mindet om en gammel, taus, veltjent Bogholder, hvis hun ikke havde havt saa meget selvklogt og myndigt ved sig — at denne Kvinde kunde være Augustas kjødelige Moder. Hele hendes dæmpede, langsomme Maade fortalte, at ingen var saa klog og erfaren som hun, saa det var jo ikke nødvendigt at tage stærkt i for at blive forstaaet og adlydt. Og Fritz vejede da ogsaa hvert eneste af sine Ord paa Guldvægt.

Hos Holst'es skulde der arrangeres et Selskab for deres nye Bekjendte.

Fru Holst sad ret og rank som en Memnonstøtte i Sofaen med sit Strikketøj. En grønlig Skjærm paa Broncefod stod mellem hende og Lampen, og paa hver sin Side af Bordet havde Augusta og Nicolai taget Plads.

Augusta sad med Blyanten i den smale, hvide Haand og noterede hvert Navn op paa et stort Ark Postpapir. Hun bøjede sig dybt ned over Papiret, og naar hun skrev, bevægede Munden sig med i smaa Ryk til den ene Side, medens der hvilede et helt alvorligt Udtryk over hendes Ansigt, som om det kunde været et særdeles vigtigt Dokument, hun skrev paa. Saa løftede hun en ganske liden Smule paa Hovedet, foreslog et nyt Navn, eller saa spørgende hen paa en af de andre.

»Og saa Fritz 'Randel,« sagde hun inde i en saadan Pause, da de var færdige med Familjerne og havde begyndt paa de unge.

»Jeg ved virkelig ikke, om det er fornuftigt,« sagde Nicolai.

»Men det er jo aldeles nødvendigt,« sagde Augusta livligt, rettede sig helt op og saa forundret bort paa ham.

»Det ved jeg da ikke,« mente Nicolai, »vi skylder ham ingenting.«

»Ingenting? Og de andre da? Han har ial-

fald vist mig mindst samme Opmærksomhed, som alle de andre har gjort. Det vilde være ligefrem uhøfligt.« Hun sagde det ivrigt og saa hen paa Moderen; denne løftede ikke Øjnene fra Strikketøjet.

»Men du forstaar da nok,« sagde Nicolai lidt grættent indtrængende, »at naar han saadan fulgte efter dig, saa var det, fordi han er forlibt i dig. Det kan jo ikke misforstaaes! Og beder vi ham nu, saa er det, som om vi vilde sige: værsgod, det er dig tilladt!«

Augusta blev rød og betænkte sig et Øjeblik. Saa sagde hun noget mere dæmpet: »Men om vi ikke beder ham, saa er det, som om vi vilde sige: vi forstaar dig, men vi afviser dig. Da skulde jeg ikke kunnet tage imod hans Opmærksomhed i Mellemtiden. Nu vil det jo være en krænkende Fornærmelse. Han kommer desuden overalt, og strengt taget har han ikke gjort noget, som vi egentlig kan bebrejde ham. Det har du jo selv indrømmet.«

»Du interesserer dig kanske saa meget for ham, at du vil sige: værsgod, kom?«

Moderen saa flygtigt hen paa hende, og hun mærkede det, bøjede sig atter ned over Papiret og sagde mut: »Jeg vil ikke svare paa et saa dumt Spørgsmaal. Jeg har ikke Lyst til at fornærme ham, det er det hele; men Moder faar afgjøre det.«

»Ja, hvad siger du, Moder?« spurgte Nicolai.

»Jeg maa holde med Gusta. — Det vilde være vanskeligt at udelukke ham, virkelig vanskeligt. — Men jeg beder ham jo ikke gjerne,« tilføjede hun og saa atter hen paa Augusta med en mistænksom Mysen.

Augusta smilede let; der blinkede noget i Øjet, og Mund og Blyant skrev: Fritz Randel.

Just samme Aften, som dette afgjordes, sad Fritz oppe hos Professor Barth. Han havde dog Lyst til, da Anledning gaves, at faa lidt Besked om Stemningen angaaende Stipendiatposten. Han vilde ikke alene faa Vished for, at han blev forkastet, men ogsaa hente Materialier for dem, der i Pressen var rede til at optræde for ham, naar det var skeet.

»Jeg vilde i Deres Sted ikke have indlagt Ansøgning,« sagde Barth, da han havde omtalt den hele Stilling, de sikre Stemmer mod, de usikre og mere. »De vil lide en Krænkelse, som De burde have forudseet og undgaaet.«

Fritz smilede ubestemt.

»De skulde have talt med mig først.«

»Jeg havde ikke noget Valg,« sagde Fritz med en beskeden, alvorlig Mine. »Jeg kunde ikke alene tage Hensyn til mig selv; jeg fandt, det var en Pligt — en Pligt mod mine Meningsfæller — for Sagens Skyld. — Jeg faar finde mig i Modbør; det møder altid den, som kjæm-

per for, hvad han mener at være Sandhed — som De jo selv ved, Herr Professor.«

»Og De vil faa Modbør; ja, De vil faa den paa Forhaand. Man vil arbejde mod Dem forud og offentlig, heder det.«

»Da vil det vel vise sig, om der ikke er Folk, som vil optræde for mig.«

»Jeg ved ikke, om De sigter til mig,« sagde Barth med et roligt Blik hen paa ham, »da maa jeg sige Dem, at offentligt finder jeg ikke at kunne blande mig i Sagen; men jeg vil stemme for Dem, saa lidet det end nytter, og saa tvivlsom jeg i en enkelt Retning end kunde være.«

»Jeg forstaar Dem,« svarede Fritz, »og jeg maa derfor dobbelt takke Dem for Deres Velvilje — ja, ikke saa meget for min Skyld personlig som for Sagens,« tilføjede han med et Stænk af Reservation.

I Virkeligheden havde han ligesaa gjerne seet, at Barth stemte mod ham og derved gav en ydre Berettigelse til den Modvilje, han ikke kunde blive fri for. Ogsaa nu blev der jo hovmestereret og bebrejdet.

Men alle de Beregninger, han knyttede til sin Ansøgning, traadte dog foreløbig i Skyggen for det ene, der havde faaet saa stor Magt over ham; og saa kom den Dag, da han skulde introduceres hos Holst.

Da han traadte ind, afbrød Augusta en Samtale med et Par Damer og gik ham nogle Skridt imøde. Det var en pludselig Impuls; thi idet hun saa ham, kom hun til at tænke paa den Modstand, hun havde mødt i Anledning af hans Indbydelse, og i Øjeblikket stod det ikke for hende, at han jo intet kjendte til den Ting; hun vilde ialfald være helt venlig.

Iøvrigt havde denne Modstand gavnet hans Sag hos hende. Man havde været uretfærdig mod ham, havde endog været paa Vej til at fornærme ham, og til sin Moder ytrede hun ligefrem, at hun fandt noget kjækt og resolut i det, at han strax havde villet finde hende ud, noget ærligt i, at han ikke frygtede for at blive miskjendt. Det var gaaet hende som ham den allerførste Gang, de saaes; hun havde maattet lægge Mærke til ham, uden egentlig at gjøre sig Rede hvorfor; men noget i hans Væsen, der skilte ham fra det sædvanlige, tiltrak sig hendes Opmærksomhed. Da hun saa omtalte, at han havde fulgt efter hende, var det ikke af Ængstelse, men fordi det i Hjemmet faldt hende naturligt at fortælle ganske aabent, hvad der mødte hende. Og da han maatte forsvare sig, da han blev mistænkt, da man vilde krænke ham, blot fordi han noget dristigt og usædvanligt havde vist sin Interesse for hende, da begyndte hun først for Alvor at beskæftige sig med hans Person, skjønt hun i

sit stille Sind ofte værgede sig mod det og spurgte, hvad det egentlig var ved ham, som fængslede hende.

Men hvad der voxede frem bagom denne Interesse, det skjulte hun ganske vist ikke for sig selv, og det paatrængte sig pludselig, da de nu trykkede hinandens Haand. Der kom over dem begge en ejendommelig Usikkerhed og Sky for de omstaaende, saa det faldt ganske naturligt, at de kun vexlede et Par Ord og derefter gik hver til sin Kant.

Fru Holst hilste Fritz med statelig Venlighed, omtrent som en Overhofmesterinde ved et Hof, men da han søgte efter Nicolai Holst, studsede han ved inde i et Sideværelse at træffe ham i en dæmpet Samtale med Doktor Rode. Han stødte temmelig pludselig paa dem og hørte sit Navne nævne, hvorfor han trak sig lidt tilbage med et: »Aa, jeg be'r!«

»Nej, nej, værsgod,« skyndte Holst sig, »velkommen! Jeg hører, De kjender Rode, De er jo Venner.«

Fritz anede, at Holst havde tyet til Rode som »Reference«, men han svarede ganske ubesværet, idet han med et kjøligt Blik paa denne vendte sig halvt til ham: »Ja, vi har jo rigtignok endnu ikke spist en Skjeppe Salt sammen, ialfald har han ikke fortalt mig, at han kjendte Dem.«

Der foer en let Farve over Holsts Ansigt, da Fritz atter saa paa ham med et lidet Smil og noget søgende i Blikket, medens Rode tilsyneladende var aldeles uberørt; han stod fast og støt paa samme Plet og strøg Handskefingrene tættere paa. »Jeg ved ikke, der har været nogen Anledning til at nævne det,« sagde han tørt.

»Men jeg vil ikke afbryde Samtalen,« sagde Fritz hurtigt og ligesom undskyldende. Holst fandt det dog hensigtsmæssigst at følge ham ind i Salonen.

Der var noget fiendtligt mod ham her, det var klart, men han vilde ikke ændset det, om han blot vidste, fra hvilken Kant han skulde møde det. Mon det skulde komme fra Rode? Eller skulde han endog været saa blind at mistyde Augusta selv?

Man drog ham ind i Samtalen derinde; han var jo en af de indviede i Theater, Literatur og Kunst, som de holdt paa med. Et Par Gange havde han Anledning til at vexle nogle Ord med Augusta, men han var forsigtig; nu vilde han speide uden at blive lagt Mærke til. Og til yderligere Sikkerhed beskæftigede han sig lidt mere end sædvanligt med Milla Juell, der følte sig saa smigret over denne Opmærksomhed, at hun var lutter Smil og Imødekommenhed, rigtig smaakoket af og til. Det forekom ham, at Augusta iagttog ham; ialfald da hun stod derhenne

i Døren og talte med en af Nicolai Holsts Kjøbmandsvenner, var det tydeligt, at hun ikke slap ham af Syne, medens han spøjte med Milla Juell. Men han saa ogsaa, at Rode aabenbart søgte Anledning til at være om hende, og ved Souperen saa han dem staa længe og tale sammen. Han passerede forbi dem og hørte, at hun sagde »du«, og et Øjeblik efter saa han, at hun lo muntert, og at Rode saa kyssede hende paa Haanden.

Det brændte i ham af Skinsyge og Utaalmodighed, og det var ikke saa underligt, at Fru Juell, som han stod og talte med, fandt ham betydelig distrairt og selv maatte sætte sin tomme Frugtasiet hen paa Bordet.

Det kunde ikke gaa længer; han maatte slaa et Slag. Han maatte se at faa tale med hende endnu iaften.

Hun stod inde i det lille Sideværelse med Fru With og en anden Dame, der flygtigt gjenembladede en Bunke Vuer fra Italien. Fra Salonen havde han seet hende staa ved Bordet og troede, at hun muligens var alene, men nu gik han alligevel hen. Da han kom ind ad Døren, fæstede hun sine store Øjne alvorligt paa ham, thi uden at han vidste af det, var han blegnet, da han traadte hende imøde. De begyndte at tale om ligegyldige Ting, indtil, som han havde haabet, de to ældre Damer gik.

Han vendte sig og saa efter dem, til de havde taget Plads inde i Salonen, derpaa gik han nærmere hen til Augusta, stillede sig med Ryggen vendt mod Salonen og støttede Haanden til Bordet. »Jeg søgte Dem her,« sagde han dæmpet, næsten hviskende, »fordi det ikke kan nytte mig længer at lege Skjul, og fordi jeg ikke holder det ud. Fra allerførst af har De seet, at jeg elsker Dem; ikke alene De, men Deres Broder og Deres Moder skjønner det vel ogsaa. Til Dem har jeg jo næsten sagt det ligeud. Jeg ved ikke, hvorfor jeg iaften — —« Han saa sig uroligt om. »Jeg maa have Vished til det ene eller det andet, jeg maa vide, om De — —«

Han stansede, og hun saa op. Han var bleg, og Læberne dirrede, men der var noget i hans Øjne, syntes hun, som tydede paa, at han kunde være istand til hvadsomhelst, hvis han fik et Nej. Selv var hun langt roligere; der var nok gaaet en flygtig Rødme over hendes Ansigt, men det var dog, som om intet var kommet hende uventet, og som om hun stod paa en helt sikker Grund. Hun forstod ikke selv, hvorledes hun kunde være saa rolig.

»De svarer ikke,« sagde han og rykkede en Smule tilbage, idet han bed sig i Læben, medens Blikket skiftede Udtryk til noget angst og bedende.

»Jeg ved ikke — — jo, jeg vilde,« rettede hun sig pludselig med en skydende Forsikring

i Stemmen, da hun saa, at hans Ansigt trak sig mørkt sammen, »jeg vilde gjerne sige Dem alt det, De beder om, men jeg kan ikke, jeg tør ikke — — Jeg maa være oprigtig, og sige Dem alt — —«

»At De elsker en anden — Doktor Rode.«

»Aah — — —!« Hun smilede op til ham med et saa sandfærdig uskyldigt Udtryk, at det ikke kunde misforstaaes, »det er bare et Barn-domsbekjendtskab.« Og hun beholdt det Smil, da hun vendte sig til Bordet og tog i en Mappe.

»Men han gjør Kur til Dem!«

»Naa, kanske,« svarede hun og saa op paa ham igjen. »Men det er ikke det. Moder og Nicolai er ikke godt stemt mod Dem — nu har jeg sagt det. Derfor tør jeg ikke sige mere nu. Vi har kjendt hinanden saa kort, og Moder har Ret til — — —«

»De elsker altsaa ingen anden?«

»Nej.« Hun saa uroligt ind i Salonen og gjorde Mine til at ville gaa.

»Da haaber jeg! — De giver mig Lov til at haabe?«

»Lad det være som hidtil,« sagde hun bestemt, rynkede en Smule paa Brynene som i Misbilligelse og gik ind.

Om et Øjeblik fulgte han efter. Længst borte i et Hjørne af Salonen saa han Rode. Deres Blik mødtes, og der spillede et Drag om

Fritz's Læber, der godt kunde udlægges som et triumferende Smil.

Han var vis paa hende nu. Blot en Smule Taalmodighed og en eller anden Omstændighed, han kunde benytte i sin Favør. En saadan kunde nok findes.

Der gik hun nu om blandt Gjæsterne, venligere, livligere og naturligere end nogensinde, men hun vilde aabenbart undgaa at møde ham med sit Blik; maaske frygtede hun for, at andre skulde se mere i det, end hun ønskede. Og da hun saa endelig satte sig henne hos en ældre Dame, der var lidt fremmed og ensom i Kredsen, da slappedes pludselig Udtrykket i hendes Ansigt, som om hun skulde være meget træt.

Fritz gik hen til Pianoet og bladede distrahit i nogle Noder, medens han tænkte over hvert Ord, som var sagt derinde i det lille Værelse. Og medens han stod saaledes vendt bort fra hele Selskabet, kunde han atter se hende tydeligt, hvorledes hendes Øjne havde hvilet saa sanddru og roligt paa ham, se hendes Munds fine nervøse Bevægelser, naar hun talte.

Nogen slog ham let paa Skulderen, og han vendte sig. Det var Rode.

»Hvad er det, du staar her saa hensunken i?«

»Bare en Romance, som heder »*La dame de coeur*«.«

De saa vist paa hinanden, og Fritz gik hen til Damerne.

XXV.

Han havde altsaa talt, og hun skjøjte, at der nu forestod hende en alvorlig Kæmp, der kunde komme til at rydde adskilligt op i hendes vante Forhold.

Hun græd ogsaa, da hun blev alene efter Selskabet. Det var ikke uden Anstrengelse, hun havde bevaret sin Ro, og da Trykket af de Fremmedes Nærværelse var hævet, brød det ud. Da var det næsten, som om noget ulykkeligt var skeet, skjønt hun vidste med sig selv, at hun elskede ham, og at det maatte komme saaledes.

Men nu, da hun om Morgenen sad i sit Værelse og saa ud i Solskinnet, græd hun ikke længer; Udsigterne var lysere, og der viste sig Muligheder, hvor hun før ingen havde seet.

Bare hun troede fast paa ham og stolede helt paa sig selv, saa maatte det jo gaa godt.

Hvorledes var han vel kommen til at elske hende saaledes, at han saa snart vovede det afgjørende Skridt? Hun rejste sig og kastede uvilkaarlig et Blik i Spejlet, da hun gik forbi, og da hun saa lænede sig i Vinduet og saa paa de forbigaaende, kunde hun nok forstaa, at han

havde fundet hende anderledes end de andre. Men alligevel maatte dog dette være den rigtige Kjærlighed, som havde truffet dem begge saa pludseligt. Her kunde ingen Skuffelse være; og hun rystede smilende paa Hovedet bare ved Tanken.

Nej, ganske vist! Men Moder, hvad vilde Moder sige? Der var meget, som endnu skulde overvindes, det var tydeligt. Maaske burde hun sige sin Moder alt, men hun gruede, sandt at sige, for det, og heller ikke var der jo egentlig noget at sige, efter den Afgjørelse, hun selv havde givet Sagen. Hun havde ikke bundet sig, det hele stod hen, og hun følte sig en Smule stolt over, at hun strax havde taget det saa klogt og forstandigt, at Taushed ikke blev Mangel paa Sanddruhed.

Der kunde jo ogsaa godt ventes. Hun ejede ham nu, og hun følte sig som hans ved de Baand, hun fandt var de stærkeste i Kjærligheden. Det aandelige Eje var stærkere end den sanselige Tilhøren, og hun vilde blot tænke sig ham som fraværende paa en lang Rejse. Der kunde godt ventes, og saa vilde hun imens have Lov til at være lykkelig.

Men denne Lykke blev rigtignok ofte forstyrret, naar de andre talte om ham.

Især var det Nicolai, som syntes at søge Anledninger til at gjøre smaa Udfald mod ham,

og hendes Moder var ialfald aldrig med paa at forsvare ham.

»Hvorfor hakker du egentlig altid saa paa Randel?« sagde hun ved en Anledning, hvor Nicolai havde været usædvanlig spydig i sine Udtryk.

»Hvorfor forsvarer du ham altid?« sagde Nicolai.

»Ja, hvorfor — sig os det,« lagde Moderen til med sin sædvanlige uigjennemtrængelige Ro, idet hun saa spørgende hen.

»Fordi jeg altid forsvarer dem, som bliver uretfærdig behandlet, og det vil jeg gjøre, hvem det saa gjælder.«

Hun følte godt, at begges Opmærksomhed var særlig fæstet paa hende, og det pinte hende, at hun ikke selv kunde mærke, om der saaes nogen Forandring i hendes Udtryk.

»Han maa være forskrækkelig retfærdig i dine Øjne,« sagde Nicolai lidt drillende henkastet.

»Ja, det er klart, at vi ser paa ham med forskjellige Øjne, ellers rev du ikke ned paa ham for det, som jeg synes er kjækt og selvstændigt.«

Moderen ønskede ikke, at de skulde forville sig ind paa det personlige Forhold; thi hvilke Mistanker hun end kunde have, vidste hun dog godt, baade at Augusta havde et Hoved for sig selv, og at der ikke vilde ske noget afgjørende,

uden at hun først fik vide det. Det var bedre at lede Samtalen ud i det almindelige igjen.

»Men, kjære Augusta, alle Mennesker siger, at han har rent forskrækkelige Anskuelse om Religion og saadant noget.«

»Ja, naturligvis,« sagde Nicolai, »han er en liden furiøs Revolutionsmand.«

»Han siger aabent det, som tusind andre tænker, og det er det, jeg synes er kjækt og sandfærdigt, enten han nu har Ret eller ikke.«

Og saa begyndte der en Disput, om den Moral, som fulgte med det materialistiske Fritænkeri, kunde rumme virkelig Godhed og Troskab og Nobelhed, eller om den ikke maatte være, hvad man kalder løs Moral. Og Fru Holst slog paa, at hun som troende Kristen og kvindelig Kvinde aldrig kunde været gift med en Fritænder, uden at føle det som en Ulykke og en stadig Usikkerhed, og meget mere.

Augusta følte godt, at de sigtede paa hende, men hun kjæmpede tappert, og hun var endog saa heldig at lægge en vis Dæmper paa dem ved at anføre Rode; han var jo enig med Fritz Randel, saavidt hun havde forstaaet.

Det lod til, at man ikke saa gjerne vilde Rode tillivs — hvad det nu kom af.

Imidlertid var dette ikke den eneste Gang, Augusta var udsat for lignende Skjærmydsler, og for hver Gang følte hun det sikrere og sikrere,

at her vilde og kunde hun ikke slippe. Men der kunde ventes.

For Fritz faldt dog Tiden altfor langsom.

Der gik jo Uger og Maaneder, og han maatte ikke tale med hende anderledes end som med en fremmed, ikke møde hende uden ved Tilfælde. Han havde seet klart nok ind i hende til at vide, at hun vilde føle det som en plump Berørelse af Stemninger, der var stærke nok uden at gives Ord, hvis han gjennembrød den Skranke, hun havde sat, uden at han havde en ny, for det kvindelige Sværmeri gyldig Impuls at paaberaabe sig.

Men dertil vilde han benytte den Strid, som nu var rejst om hans Berettigelse til at knyttes til Universitetet.

Allerede var der fremkommet enkelte spredte Angreb, men Hovedslaget skulde atter rettes mod ham af Pastor Ruth. Denne havde ikke lagt Skjul paa, at han vilde optræde, og han havde med en chevaleresk Følelse af, at der burde være lige Parti og ingen Hemmelighedsfuldhed, direkte sørget for, at Fritz fik Kundskab om Sagen. Optaget som Ruth var af sine andre Gjøremaal, modtog han hyppig ved sine literære Sysler Hjælp af theologiske Studerende, der for Sagens Skyld paatog sig at indsamle Materialier efter hans Anvisning, og blandt disse hørte Wedel Stenersen til de ivrigste. Det var Wedel en inderlig Tilfredsstillelse at kunne deltage i »Opførelsen af den

sande Tempelbygning«, og jo møjsommeliger Arbejdet var, jo beskednere hans Rolle, jo mere skjult og tilsyneladende utaknemlig hans Deltagelse, desto kjærere var det ham. Ruth følte sig ogsaa særlig tiltrukken af den nu saa stille og alvorlige unge Mand, hvis Ihærdighed, Nøjagtighed og brændende Iver ikke kunde være større.

Det var ogsaa til Wedel, at Ruth henvendte sig, da der var Tale om at gjøre Uddrag af Fritz's forskjellige Artikler, og han studsede noget, da den blege og rolige unge Mand rødmede og øjensynlig kom i en vis Uro under hans Forklaring om, hvad der skulde gøres.

»Hvis De ikke tror, at det er min ubetingede Pligt for Sagens Skyld,« sagde Wedel nølende, »vilde jeg gjerne, at en anden paatog sig Arbejdet denne Gang. — De ved, at det ikke er Arbejdet, jeg skyr — —«

»Vist ved jeg det,« svarede Ruth, »men hvad er det da?«

»Jeg har været Randels nærmeste Ven lige fra Barndommen af, og indtil jeg ved Guds Hjælp kom paa andre Veje end hans. — Men jeg er bange for, at det kanske er et syndigt Tilbagefald, naar jeg for mine egne Følelsers Skyld — —«

»Paa ingen Maade,« sagde Ruth afgjørende, men i mild Tone, idet han greb Wedels Haand i begge sine, »de Følelser gjør Dem tvertimod

Ære, og jeg maa virkelig bede Dem om Forladelse for, at jeg saa rent kunde glemme det; nu, da De siger det, husker jeg det jo saa godt.«

Wedels Ansigt opklaredes. »Jeg troede, at det kanske alligevel var min Pligt, just fordi det er mig saa meget imod — —«

»Hvis ingen anden kunde gjøre det, ja! Men De skal faa en smukkere Opgave, som De vist heller paatager Dem. Jeg vilde gjerne have Randel underrettet om, at han maa vente sig et Angreb fra mig; tror De ikke, De vil paatage Dem det?«

Saaledes blev det Wedel Stenersen, der bragte Fritz Underretningen, og efter Aftale skete det som en Meddelelse udelukkende fra ham selv. Det var ikke med let Hjerte, han gik op til Fritz, men det forekom ham at være en hellig Pligt at benytte denne Anledning til et Forsøg paa at paavirke ham, skjønt han mistvivlede om at opnaa noget. Et lidet Frø, som nedlægges, kan dog spire, tænkte han, og for sit eget Vedkommende vilde han ikke ændse, om han blev mødt med Haan og Afvisning.

Der gik en isnende Følelse gennem Fritz, da Wedel traadte ind; det var kun de ubehagelige Minder, der dukkede op ved Synet af ham, Minder om et Brud og Bruddets Aarsager, der stod som en Mur og dækkede for hele den lange Tid af

Venskab. Men han rejste sig fra sit Arbejdsbord og trykkede hans Haand. Et Øjeblik var det, som om Wedels Øjne fik en fugtigere Glans, men det blev borte igjen, han var lige stille og rolig, gik hen og satte sig uden at blive spurgt, og fremførte saa først sit egentlige Ærinde. Fritz svarede kun med et »Jeg kunde tænke det«, eller »Kunde jeg jo være forberedt paa«; han havde sat sig ligeoverfor Wedel og skrabede sine Negle med en Pennekniv, og Wedel var ikke paa det rene med, om han smilede eller ikke. Han kjendte saa godt dette Udtryk, ikke haardt, men dog utilgjængeligt.

Og da Wedel begyndte at trænge nærmere ind paa ham, idet han talte om den Fred, han selv havde fundet, sad Fritz ligesom legende med hvert Angreb; stundom gled der et Udtryk af forstilt Forundring over hans Ansigt, stundom spidsede Udtrykket sig til en spottende Medlidenhed, eller han lod falde et spøgende Ord. »Jeg faar vel nøje mig med mindre Lykke,« sagde han. »Jeg kunde vist ikke faa mit Ansigt i de rette Folder.« — »Jeg ser ingen Syner om Nat-ten, jeg.«

Den gamle Adam fik et Øjeblik Magt over Wedel, han blev irriteret over den spottende og drillende Afvisning, hvor meget han end havde forberedt sig paa den. Med et haardere Udtryk

i Ansigt og Stemme sagde han pludselig: »Men ser du da aldrig den ulykkelige Aasum for dig?»

Fritz for op bleg og forbitret: »Dette er Ting, som du ikke har Ret til at tale om, Wedel!»

»Samvittigheden har Ret til at tale, og den gjør du ikke taus ved Spot.«

»Du er ikke min Samvittighed. Var du det, vilde du ikke kaste mig i Ansigtet noget, som er mig fuldstændigt uvedkommende.«

»Jeg har Ret til at vække din Samvittighed,« svarede Wedel. Han var atter bleven roligere, da Fritz for op. De stod ligeoverfor hinanden og saa hinanden ind i Øjnene. »Hvis du ikke ser den blodige og syndige Gjerning for dig, naar det bedste i dig er oppe, da har du lykkedes at faa rive alle menneskelige Følelser ud af dit Hjerte. Og den ene Ting burde dog være mere end nok til at bringe dig til Eftertanke.«

»Jeg ser, du er blevet aldeles forrykt,« sagde Fritz med et Skuldertræk. »Det er sørgeligt at se et Menneske som dig blive saa forskruet og fordummet af religiøse Skrupler.«

Wedel gik, da han mærkede, at Fritz var aldeles utilgjængelig, men da han var i Døren, raabte Fritz efter ham: »Wedel — hør nu, lad os tale som gamle Venner; jeg forstaar jo nok, at du mener det godt, men ser du ikke, at du tiltager dig en Ret, som du vil nægte mig? Du kjender mig godt nok, du ved, at det nytter

ikke, lad det være, og saa glemmer vi paa begge Sider de skarpe Ord idag.« For det gamle Venskabs Skyld angrede det ham en Smule, at han havde spottet ham.

Men Wedel vendte sig, saa alvorligt og be-
drøvet paa Fritz, og sagde med en Stemme, der
skalv af Bevægelse: »Jeg vil bede for dig — og
jeg vil bede for ham, den ulykkelige Mands Sjæl!«

Da Døren var lukket, kunde Fritz ikke til-
bageholde en let Latter over det i hans Øjne
komisk højtidelige i Wedels Udtryk. Der var dog
altfor stor Modsætning mellem denne Stenersen
og den fordums glade og lystige, til at han ikke
skulde se det paa denne Maade.

Den hele Scene gled iøvrigt nu bort fra ham
i Ligegyldighed, kun ét blev tilbage. Han satte
sig til Arbejdsbordet igjen, men Billedet af Aasum
trængte sig imellem ham og Arbejdet; han tænkte
paa ham, og han saa ham. Dette, som nu saa
længe havde været trængt tilbage i Glemsel, ryk-
kede atter frem. Han saa det intetsigende, taabe-
lige Ansigt; han tænkte paa, hvorledes han mon
havde været, da han fik vide Sandheden, og
hvorledes overhovedet dette var gaaet for sig;
hvorledes det vilde seet ud, om de havde staaet
Ansigt til Ansigt den Gang; hvorledes hans klum-
pede Hænder vel havde haandteret Vaabenet.
Mon han havde været modig, da det skete, mon

han havde staaet opret. — — Han jagede Billedet bort, men det kom igjen.

Dette ærgrede Fritz, det forstyrrede ham og gjorde ham næsten beklemt. Nej, han kunde ikke arbejde paa denne Maade.

Han gik ud; han vilde gaa op til Redaktør Viig og meddele ham, hvad Wedel havde berettet; de kunde da aftale et og andet, thi Viig havde sagt, at »Norge« vilde benytte denne Sag.

Og da han kom ud paa Gaden blandt Menneskene, rykkede der ganske rigtigt nye Indtryk ind paa ham; han stansede et Par Gange og talte med Bekjendte, og det hele var strøget bort, da han kom op til Viig.

»Jasaa, det glæder mig, det er sandelig — phup! — ikke saa ilde. Vi kan gjøre et Numer ud af det, Randel, og De kan stole paa, at vi skal benytte det godt.«

»Ja, jeg er dem for frisindet — —«

»Frisindet! Phup! Netop! Ser De, vi skal tage det lunt. Religionen er bare et Paaskud; hvad har Deres uskyldige Æsthetik med Religionen at gjøre? Kan De ikke docere Skjønhedens Love, om De ogsaa nærer frie Anskuelser om Religion? Lader man ikke Ungdommen læse græske og latinske Forfattere, som var erklærede Hedninger? Var ikke Æsthetikeren Aristoteles en Hedning? Det religiøse Spørgsmaal er altså et Paaskud. Nej, det er Deres frisindede politiske

Anskuelse, de ikke taaler; det er Deres varme Hjertelag for de lidende og undertrykte, for Samfundets fortrykte Klasser, de hader. Man vil ikke slippe ind i Kredsen en Mand, som har faaet Øjnene aabne for de store folkelige Spørgsmaal. Forstaar De mig? Ikke sandt? Phup! Hvad?»

»Fuldkommen,« svarede Fritz og lo. Men han greb sig i det; han vilde ikke saaledes ligefrem lægge sine Kort op. »Med »frisindet« mente jeg forresten frie Anskuelse i det hele taget; det forekommer mig virkelig, at man øver en Uretfærdighed, og at man i dette Tilfælde aldeles uberettiget forfølger mig som — —«

»Forfølger Dem, phup! ganske rigtigt! Det er just det, ja! Men det er særdeles godt, særdeles godt, Herr Randel. Lad De Dem bare forfølge, De! De er en Martyr for Deres Sandhedskjærlighed og Frisind, og vi skal ikke glemme at fortælle det. Ja, De ser, vi mener Dem det godt!«

»Det har jeg aldrig tvivlet om,« sagde Fritz med et let Buk, idet han tænkte paa, hvorledes Viig havde villet »greje« ham. Men det var jo ikke værd at minde om det nu. Han kjendte Maskineriet altfor vel til ikke at have den fulde Forstaaelse af, hvor smukt det vilde gaa, naar der blev hældt en saadan Olje paa, som denne Affære var.

»Og alligevel forlod De os,« sagde Viig, idet han forsøgte paa at sætte op et Par vemodige

Hundeøjne, »men vi haaber en Dag at se Dem iblandt os igjen — phup! — ikke sandt, hvad?« Han rakte Snusdaasen hen til Fritz og kløede sig i Skjægget.

»Jeg passer slet ikke for Journalistiken,« svarede Fritz med en afværgende Bevægelse, der ligesaa godt kunde gjælde den sidste Hentydning, som det kunde gjælde Snusen.

Havde de kunnet se ind i hinandens Tanker, vilde de opdaget, at begge i dette Øjeblik havde den selvsamme: »Nej, lad os ikke faa det om igjen.«

Fritz saa tilbage paa sine Skaktræk i denne Sag. De var godt beregnede, og Hensigten var opnaaet. Hans Navn bragtes atter paa Bane, det blev Gjenstand for Sympathi hos mangfoldige, der skattede hans Talent mere, end de lagde Vægt paa hans Anskuelse; »Norge« havde direkte Nytte af en skarp Optræden for ham, og endelig haabede han, at al denne »Modgang« skulde bevæge Augusta. Med en rigtig Opfatning af Publikum sørgede han ogsaa for at blive seet og erindret; han forsømte ingen Indbydelse, og man saa ham i Spadseretiden daglig paa Gaden i sin lyse Vaarpaletot og skinnende Hat, som han svingede saa ærbødigt, naar han hilste paa Damer; de skottede over til ham og sagde sig imellem: Herregud, det er da Synd, at de skriver saa fælt om

ham — ja, mon han ikke ærgrer sig alligevel, men man ser det ikke paa ham.

Og det kom ogsaa Slag i Slag, Ruths Angreb i tre Artikler i »Tribunen«, Svar i »Norge« fra dettes Redaktion, fortsat Strid, Diskussioner for og imod Mand og Mand imellem, og endelig selve Afgjørelsen, ved hvilken en Chemiker fik Posten.

Professor Barth gik lige op til Fritz, da Afgjørelsen var falden', for at meddele ham Resultatet.

»Det er et Held i Uheldet,« sagde Fritz i en saavidt muligt sagtmødig og nedslagen Tone, »at jeg er økonomisk uafhængig af Afgjørelsen.«

»Og De kan jo ogsaa trøste Dem med, at der var en temmelig stærk Minoritet for Dem,« sagde Barth; han følte virkelig Deltagelse med ham.

»Jeg tror ogsaa, der er adskillig Stemning for mig i Publikum?«

»Ganske vist.« Den lille Mand gav sig til at fingre med sit Skjæg; han sad og saa sig selv i Spejlet, og sammenlignede Fritz's, som det syntes ham, næsten raffinerede Udseende med sin egen tørre, ru Kantethed, og han saa paa hans smale, fine Hænder for saa at stanse ved sine egne magre, knoklede. Det var aabenbart, at han ønskede at sige noget mere. Aahaa, tænkte Fritz, nu kommer vel en af hans Formaninger, og ganske rigtigt, da han rejste sig for at gaa, sagde han: »Men det har jo ikke saa meget at

betyde, at man er sikker paa et Publikum, som at man er sikker paa sig selv.«

Fritz var sikker paa sig selv. Nu strømmede det atter ind paa ham alt det, som gav ham Liv: frisk Kamp, Omtale ude blandt Folk, sikre Tegn paa Tilslutning i hans Strid mod det nedarvede, og fremfor alt, eller rettere sagt, gennem alt dette en Kvinde, hvis hele Væsen overaandede og gjennemildnede ham. Alt, hvad Livet var istand til at bringe ham, var hans, naar først hun lod falde den skrøbelige Skranke, hun havde stillet mellem dem.

Men endnu havde han ikke turdet bede hende; nu maatte han prøve det.

Hvad de i hendes Hjem endnu antog for blot en flygtig, men farlig Interesse, der ikke maatte faa Lov til at fæste sig, det var under denne Strid voxet til en dyb Tilbøjelighed, og Moderen begyndte en og anden Gang at mistænke dette, naar Nicolai læste op af Aviserne, og hun saa Augusta sidde bøjet over sit Arbejde, afvexlende rød og bleg, med Brynene halvt sammentrukne, saa der laa en dyb Skygge mellem, og med Øjnene stridigt fæstede paa Naalen, medens der rørte sig livlige Bevægelser om Munden. Da kunde Fru Holst mod Sædvane læne sig helt tilbage i Sofaen, se længe paa hende, tænke paa, hvor smuk hun var, hvor glødende mørk hun kunde være, ligesom den unge Mand,

der for mange Aar siden just ved denne samme Skjønhedsopblussen havde fængslet hendes eget Hjerte.

Og Augusta saa dem flokkes om Fritz for at tilføje ham Saar og Krænkelser. Det eneste, der ængstede hende, var, om han ogsaa mandig bar Modgangen. Hun vidste fra sig selv, hvor dybt Huggene kunde træffe, og de Gange, hun mødte ham, mest i Selskaber, vovede hun ikke at bringe denne Sag paa Bane, af Frygt for at mærke nogen Svaghed hos ham. En Gang, da nogen spurgte ham, blandede hun sig endog ind i en anden Samtale, for ikke maaske at skulle høre et modløst Svar. Dette undgik ham ikke, og han opfattede fuldkommen, hvad der laa under; han havde sluttet rigtigt, naar han fra denne Strid regnede paa en sværmerisk Medfølelse for den bittert angrebne, og han besluttede sig til at vove Forsøget.

Nogle Dage efter Afgjørelsen saa han Fru Holst til Vogns; maaske var da Augusta hjemme alene. Han havde Anledning til at gjøre en Visit, og han traf hende.

Da han blev meldt, kom der en besynderlig Uro over hende, som hun ikke ganske kunde skjule, da han traadte ind, og idet han stod der alene med hende, forplantede den sig til ham selv, saa han ikke fik indledet Samtalen med ganske samme Sikkerhed, han havde forberedt

sig paa. Hun mærkede det og følte, at noget afgjørende vilde komme, men den sikre Ro, hun første Gang havde havt, var nu borte; det trængte sig dunkelt ind paa hende, at der nu ikke var Tale om en Bøn, men om et Krav, som den førstødte, mishandlede, miskjendte vilde stille til hendes Ædelmod.

Han bragte selv. sin Sag paa Bane. »De har formodentlig allerede hørt, at jeg ikke fik Ansættelsen?«

»Ja.« Hun saa ned paa sin Uhrkjæde, som hun viklede om og af Fingeren.

»Naa ja, jeg kunde næsten ikke vente andet efter alt det Støv, de hvirvlede op om en Sag, som igrunden var for ubetydelig til det.«

»Der var dog adskillige Stene i det Støv — temmelig skarpe Stene.«

»Saa De har altsaa fulgt med?«

»Ja!«

»Der er blevet kastet Sten paa mig, javist — men her ser De mig lige hel og god. Jeg er vant til at møde det Slags Modbør. Har De egentlig fundet, at den Strid har taget paa mig?«

»Nej,« svarede hun og saa op. »Men det er ikke muligt, at De kan have været fuldkommen kold for saa skammelige Angreb; de nærgaaende, infame — — jeg ved ikke, hvorledes jeg skal udtrykke mig!« Der brændte noget i hendes

Øjne, og hun rykkede næsten haardt i Kjæden, som hun endnu legte med.

»Kold? Naa, paa en Maade kan man jo for Sagens Skyld ikke være aldeles kold, ellers var der jo ingen Grund til Strid. De forstaar nok, at man sætter hele Personligheden ind — ja, De vil vel kanske ogsaa indrømme, at der er noget naturligt i, om jeg føler det lidt bittert at skulle staa næsten ensom. Jeg mener ikke, at jeg ikke fandt Forsvarere, men det, at der endnu i vore Dage ligesom slynges en Banstraale mod En, at de støder En ud i en særskilt Kaste som den urene, der ikke maa spise ved samme Bord som den rene!«

»Jeg forstaar det saa godt,« sagde hun tungt, som om det hele gjaldt hende selv.

»Det er, hvad de har gjort med alle nye Idéer gennem Tiderne — man korsfæster dem, som vover at komme med en ny Lære. — Men det har jo ingenting at betyde, naar man bare ikke — — naar der ikke er Grund til at — ja, til at føle sig ganske anderledes helt personlig forladt og ensom.«

Hun blev rød og gav sig til at plukke Bordtæppets Fryndser fra hinanden.

»Det er ikke saa vanskeligt at bære ydre Modgang, naar der ikke er noget i Ens eget Indre, som tærer med Tvivl og Haabløshed; men jeg tilstaar, at der er Stunder, hvor Modet kan

svigte mig, og hvor jeg tror mig forladt af alle — ja, alle.« Han bøjede sig frem og saa ind i hendes Ansigt; hun slog Øjnene dybere ned og lagde Hænderne i Skjødet. »De ved, hvad jeg mener,« vedblev han, »De ved, hvor jeg elsker Dem, og De har seet, hvor tappert jeg hidtil har paalagt mig Tvang, skjønt jeg hundrede Gange i denne Tid har sagt til mig selv: Skal ogsaa hun vende sig fra mig, saa jeg staar ganske alene! — og jeg spørger Dem nu igjen: Vil De være den, som virkelig slaar mig ned og dræber Modet i mig, eller —«

Hans Stemme lød saa underlig blød og usikker; Bevægelsen havde Magt over ham, og i dette Øjeblik havde han ganske glemt alle de kloge Beregninger; Afgjørelsens Frygt trængte sig gennem de afbrudte Ord.

»Nej, jeg vil ogsaa være modig,« svarede hun, og de rejste sig begge. »Jeg har ogsaa en Strid at kæmpe ud!«

»Men De elsker mig — De vil elske mig — ikke sandt? Sig det!«

»Ja — det gjorde jeg alt dengang,« svarede hun og saa frejdigt ind i hans Øjne, idet hun lod ham gribe hendes Haand. Den var saa smal, saa fin og blød, og der var en Bevægelse i den, som kunde være Skjælven eller smaa nervøse Ryk.

Han kunde villet omfavne hende, give hende det første brændende Kys, ja, han kunde villet løfte hende op i sine Arme og baaret hende, som for at vide sikkert, at nu var hun helt hans; men hvor stormende Glæden strømmede ind paa ham, saa var der dog noget, som stansede ham, noget kysk vigende hos hende, noget, der bad om fin Skaansel for den første sky Hengivelse.

»Men lad mig være alene,« sagde hun sagte og bønligt, »Moder maa snart komme, og hun maa ikke træffe Dem nu. Jeg ved, jeg vil faa en Kamp med hende.«

»Skulde hun sætte sig imod — —«

»De har mit Ord,« sagde hun med et bestemt Blik op paa ham. »Farvel nu, De skal faa vide, naar De kan komme.«

Han var næsten ængstelig for denne Blegthed, som havde lagt sig over hende, men forstod, at her maatte ikke spørges. Derfor løftede han blot hendes Haand, kyssede den og gik.

Hun blev staaende paa samme Plet og saa efter ham, endnu længe efter at Døren var lukket.

Da Fru Holst kom hjem, mærkede hun strax, at der var foregaaet noget. Hun stansede foran Augusta og saa paa hende med denne ejendommelige Spørgen, som ikke behøver Ord.

Augusta rejste sig, gik et Skridt hen mod hende og sagde blot: »Moder!« Men den bøn-

lige Tilstaaelse var ikke til at tage fejl af, og Fru Holst foer sammen.

»Hvad er det, Barn, hvad har hændt«

Augusta faldt hende om Halsen, lagde Hovedet ind til hendes Skulder og sagde: »Jeg har givet Fritz Randel mit Ord — du maa tage venligt imod ham.«

De sidste Ord var nok for Fru Holst til at forstaa, at her var der fattet en Beslutning, som ikke ligefrem kunde stødes overende. Det eneste, der lod sig gjøre, var at forsøge at omgaa den og med Lempe at faa den undergravet. Dertil maatte der Tid fremfor alt; men hvorledes skulde man vinde den?

Modstand kunde der ialfald ikke vises nu. Hun strøg Augusta blidt over Haaret og sagde venligt: »Jaja, mit Barn, der er ikke noget at gjøre ved den Ting. — Men du kjender jo nok min Mening, kan jeg tænke, og jeg vilde da gjerne forberede mig paa en saa alvorlig Sag. — Det er vel skeet i Formiddag formodentlig? — Naa ja, saa kan du jo selv trænge til at samle dig lidt.«

Efter Middagsbordet havde Fru Holst en lang Konference med sin Søn.

»Du vil da vel ikke saadan uden videre give dit Samtykke til dette,« sagde Nicolai i en næsten heftig Tone, da de længe havde talt frem og tilbage om Tingen.

»Hvad skal jeg gjøre? — Hvad skal jeg anføre?»

»At han er en ugudelig Knægt, for Eksempel.«

»At du kan tale saa taabeligt, Nicolai! Har du da ikke mærket, at det just er denne forskrækkelige Strid, som har egget hende til det?»

Nicolai maatte indrømme, at hun vistnok havde Ret.

»Det gjælder at vinde Tid,« sagde hun, »jeg ved for Øjeblikket ikke andet, end at forlange af hende, at Forlovelsen skal holdes hemmelig for udenforstaaende.«

»Det har du sgu Ret i,« sagde Nicolai fornøjet, »at vi ikke har tænkt paa det.«

»Jo, jeg har rigtignok tænkt paa det, ifald ikke noget andet skulde dukke op.«

»Kommer Tid, kommer Raad,« sagde Nicolai, og han tilføjede, idet han forbitret knyttede Haanden og trampede i Gulvet: »Jeg skal da vel se til at fri hende fra den fordømte — — —«

»Naa, naa, Nicolai, du maa fare med Lempe — du maa ikke lade hende mærke noget.«

»Vær du bare rolig, Moder; men — som sagt!« Og han truede atter i Luften med den knyttede Haand.

XXVI.

Fru Holst og endnu mere Nicolai følte en vis Lettelse, da Familien var kommen ud paa Landet for Sommeren. Den Tvang, de maatte paalægge sig overfor Fritz, kunde herude løsnest, og naar de havde lejet saa langt ude ved en af Vestbanens Stationer, var det med den Bagtanke, at hans Besøg skulde indskrænkes saavidt muligt.

Men Augusta tænkte ikke paa samme Maade.

Trods al skaanende Omgaaen og de noksaa rimelige Grunde, som Nicolai havde paaberaabt sig, anede hun, at det hele var en Flugt, og at man ogsaa vilde fjerne hende fra ham. Hun skulde altsaa staa endnu mere alene i denne Strid.

Men hun maatte tie; han havde jo fri Adgang saa ofte, det passende kunde ske, og de tog imod ham med al mulig ydre Venlighed.

Det undgik dem dog ikke, at hun var bleven en anden. De havde vænnet sig til hende som det livlige Element i Familien, der altid var istand til at bringe Humøret paa Glid og ofte med en opblussende Overgivenhed kunde rive dem ud af deres lidt ensformige Tunghed, »aldeles som Fader, han havde ogsaa et velsignet Humør ligesom du,« sagde Fru Holst. Men det var ikke længer saa; hun var jævn og rolig, men mere indesluttet, og med Lystigheden var det forbi. De havde kanske forkjælet det barnlige

hos hende, men det var nu ligesom strøget bort; de aandede i en tung Luft.

»Jeg ved ikke, hvordan det er,« sagde Nicolai en Dag, »men jeg synes alting er forandret, siden denne fordømte Historie kom paa. Det ser ud til, at hun tager det alvorligere, end hun har godt af.«

»Ja, det er en slem Krise, enten det nu bliver til det ene eller det andet,« svarede Fru Holst og sukkede tungt. Hun holdt sig stiv, naar de andre saa paa, men der havde rundet mangan Taare i de gamle Rynker, naar hun var alene, og da summerede hun ogsaa op ethvert For og Imod under en vis Tvivl, om det egentlig var rigtigt at træde saaledes imellem. »Men hun er en stærk Natur,« tilføjede hun, »og vi har jo ikke helt lukket Døren for ham heller.«

»Det er just Ulykken, at hun har den Karakter,« sagde Nicolai mismodigt, »saa bider hun sig fast i ham, og det bliver en Pokkers Historie. Det ender vel med, at hun holder paa sit.«

»Hvis hun ikke skulde komme til at se ham i et andet Lys.«

»Ja, hvor skal det komme fra? Ialfald kan ikke jeg faa fat i nogetsomhelst.«

»Jaja, saa faar det da i Guds Navn være. Naar vi kommer ind til Byen igjen, maa det jo afgjøres.«

Fru Holst lagde Strikketøjet ned i Skjødets og saa adspredt ud gennem Havestuvinduet.

Derude stod Augusta længst nede i Haven med Armene lænet paa Gjærdet og saa nedover Agrene og Engene med deres Øer af løvvoxede Bergknabber, helt hen til de røde Husklynger paa Nabogaarden og langt bortenfor dem endnu tre-fire andre Gaarde, indtil en mørk Granskovsryg endelig stængte en halv Mils Vej borte. Højsommersolen stod ret oppe paa Himmelen og lyste op i hver Krog mellem Bakker og Skovklatter, men Luften stod som en dirrende Dunst i Solstegen, saa alle Farver fik noget skimrende ved sig, der endnu mere fjernede det, som var langt borte.

I det hele taget syntes hun, at man saa altfor langt udover her fra den Højde, hvor Hofstadgaarden laa; Tankerne droges med lige til det alleryderste, ogsaa naar hun vendte sig og saa udover Fjorden, hvor det ingen Ende vilde tage med grønne Øer og hvide, glitrende Striber. Men vilde hun se ind til Byen, hvor han var, da maatte hun helt langt bort til sin Plads ved Birkene; fra Huset var alting skjult derhen.

Saa lagde hun Hovedet ned paa sine Arme og lukkede Øjnene. For hende var der alligevel nok, som var langt borte endnu.

Og hvorfor havde de saa meget imod ham? Det Spørgsmaal var dukket op tusind Gange. Hun vidste, at han var afgjort af saa mange, og det, de tidligere havde dadlet ham for, var saa-

danne Ting, som de jo ikke lagde synderlig Vægt paa hos andre, Politik, Religion og sligt.

Hun kunde slet ikke forstaa det; det var det rene Indfald af dem, og just dette forbitrede hende og gjorde hendes Sind, der ellers føjede sig saa villigt, helt stridigt og egensindigt. Naar han saa kom derud, havde hun en Følelse af at skulle væрге ham mod Fiender, skjønt hans hensynsfulde og tilbageholdne Væsen i disse Forhold aldrig levnede Anledning til det; men blot den kamplystne Tanke om, at det kunde ske, fæstede hende for hver Gang mere til ham.

Hun vidste ikke selv, hvorfor hun netop idag følte sig saa trykket af dette. Formiddagen blev hende saa lang, kanske var det, fordi hun halvt om halvt ventede ham ud om Eftermiddagen. Og han kom ogsaa. Hun var nede paa Stranden og tog imod ham, og da de kom opover, satte de sig paa den Plads, hun havde valgt sig paa Skrænten ved nogle Birke, der stod som en Ramme om Udsigten til Byen. Dette var ogsaa det eneste Sted, hun havde faaet kjært derude; herfra havde hun lært sig til at kjende hans Sejlbaad, naar den kom langt borte; og i den lange, stenede Bakke, hun maatte nedover for at komme til Stranden, kjendte hun hver Sving og hver Busk og hver Gjerdestaur.

»Jeg har været i saa daarligt Humør idag,« sagde hun; »jeg ved ikke selv hvorfor.« Og saa

fortalte hun ham, saaledes som man fortæller, naar man elsker, om alt, hvad hun havde tænkt, og alt det, som havde forbitret hende. Han var den eneste, hun kunde aabne sit Hjerte for, og nu kom det ogsaa, alt det, hun havde samlet paa, det kom ivrigt og bittert.

»Det er klart, at de venter paa, du skal give tabt,« sagde han hen for sig.

»Give tabt!« raabte hun og saa næsten ængsteligt paa ham. Men saa smilede hun og lagde Armene om hans Hals: »Fritz, tror du ikke paa mig? — Hør, de siger, du ikke tror paa noget-somhelst; men ethvert Menneske maa tro paa noget; hvad tror du paa?«

»Paa dig og paa Kjærligheden,« svarede han, og saa blev han ved ivrigere og ivrigere, næsten heftigt: »De siger, jeg er vantro — ja, det er sandt, jeg er ikke med paa det, de kalder Religion; jeg kan saa godt forstaa dem, og naar jeg har kjæmpet mod dem, eller rettere sagt, bare krævet Plads for mine Meninger ogsaa, da er det ikke, fordi de tror paa den, lad dem det, men fordi de misbruger den til at tvinge og forfølge andre med. Den er blevet et Tyranni, og jeg vil Frihed, det er det hele. Men jeg har ogsaa min Tro. Om jeg ikke tror paa noget overnaturligt, saa tror jeg saa meget mere paa de store Naturmagter, som ligger i Menneskenes Tanker og Følelser. Naar en Moder elsker sit

Barn, er det da, fordi Religionen siger det? Og naar en hel Familje eller en stor Nation er knyttet sammen med Baand, som gjør, at man gjerne ofrer Liv og Blod, er det da ogsaa, fordi Religionen siger det? Kjærligheden er den stærkeste Magt i Verden, og for mig er den blevet hele mit Væsen, det ved du meget godt,« fortsatte han og trykkede hende heftigt til sig; »siden jeg saa dig og lærte dig at kjende, forstaar jeg først, saaledes som jeg aldrig før havde tænkt mig det, hvilken fortærende Magt den er, og at uden dig var mit Liv ingenting mere — smil nu ikke saa, som om det var en Frase — Augusta, hvis de tog dig fra mig — —«

»Er du vis paa, at du elsker mig rigtigt — rigtigt!« Men hun bøjede sig tæt ind til ham, og hendes Øjne havde ingen Tvivl.

»Augusta — —«

»Jeg tror paa dig, Fritz,« det var saa barnligt forsikrende, »og Gudskelov, at vi begge kan tro; lad os saa føje os og vente, de kan ikke rive dig fra mig.«

Og hun saa dybt og længe paa ham. Han havde jo alt, han var smuk, han var aandfuld, han var energisk og modig, han var glødende — og han var hendes.

Tilfældet vilde, at Doktor Rode just idag fulgte Nicolai ud med Eftermiddagstoget og fandt Fritz i Samtale med Fru Holst og Augusta.

Begge studsede lidt ved at se hinanden, thi Rode plejede ellers kun at være der ude om Søndagene, da der gjerne kom flere Gjæster fra Byen, og da havde han rigtignok ikke forundret sig over at se Fritz der, men nu —

»Saa Randel er her saadan solo,« sagde han siden spørgende til Nicolai.

»Ja, jeg hører af Moder, at han lagde til med sin Sejlbaad her for en halv Times Tid siden. Gud ved, hvor han har faaet det Indfald fra.« Det lykkedes ham at sige det saa ubesværet og naturligt, at Rode intet mistænkte paa det Hold.

»Du skal se, han gjør Kur til Augusta.«

»Aa, Pokker heller,« sagde Nicolai, »ja, kanske du har Ret, men da maatte vi da vel have mærket noget.«

»Det er jo tydeligt, naar han saadan kommer ud — —«

»Aa, det kan jo være rent tilfældigt, og desuden skal der da to til den Ting, og Augusta skulde jeg ikke tro — — men om det virkelig var saa, da kunde det jo være morsomt at vide noget nærmere om ham, saadan fra før af, skjønner du. — Kunde ikke du, som kjender saa mange — — men fint og forsigtigt, og naturligvis mig og os alle herhjemme helt udenfor, vel at forstaa. Ja, ved du hvad, det er jo paa din egen Angivelse, vi saaledes sætter ham under

Tiltale, « tilføjede han i en munter Tone og lo.
»Men jeg tænker, du bare ser Spøgelser.«

Rode havde imidlertid en vis Følelse af, at nogle sorte Blade af Fritz's Livsbog ikke vilde være nogen uvelkommen Gave til Nicolai.

Hvad han senere blandt fælles bekendte fik samlet sammen, fortalte han Nicolai, men det var dog ikke andet end, hvad der kunde siges om saa mangfoldige unge Mennesker, det var de begge enige om.

XXVII.

Det var St. Hansaften. At en Bergenserfamilje ikke kunde lade den gaa forbi uden at festligholde den paa bedste Maade, siger sig selv, og der skulde da baade være Tjæretønde, og Dans paa Laaven og Fyrværkeri.

Rode og Nicolai var just komne fra Jernbanen med to store Pakker Fyrværkeristykker og en svær Bundt Rakter. De stod sammen i Klynge med Augusta og Fritz, der skulde se Herlighederne udfoldede paa det store Træbord ved Køkkenindgangen. Det var lige ved Hjørnet af Huset, hvor Indkjørselen fra Bygdevejen svingede op, og Fritz, der stod med Ryggen til den Kant, vendte sig hastig om, da der pludselig hørtes en Vogn, som kom kjørende op. Den

dukkede just frem ved Hjørnet, og han saa Clara samt en Herre, som formodentlig maatte være hendes Mand, Kaptejn Lorentzen.

Fritz rykkede uvilkaarlig til og skiftede vistnok kun ganske let Udtryk, men paa denne ejendommelig hurtige og skarpe Maade, der ikke kan forklares anderledes end ved noget ubehageligt i Overraskelsen. Hvor skyndsomt han samlede sig, var det dog blevet bemærket af alle tre; men hvad der saaes endnu tydeligere var, at Clara i et Øjeblik blev blussende rød, idet hendes Øjne allerførst faldt paa Fritz. Kun Kaptejn Lorentzen, der huskede paa Landkrabbernes Spydigheder om Sømænd tilhest, var altfor optagen med at styre Vognen elegant ind, til at han skulde tænke paa eller se noget andet.

Nicolai saa stjaalent hen paa Rode, og Rode saa stjaalent hen paa Nicolai, Augusta saa en Smule urolig paa Fritz, men Fritz saa atter ganske ubesværet paa dem alle tre, idet han dog forstod, at den lille Scene ikke var bleven ubemærket.

Da Augusta, efter at Hilsenerne var udvexlede, atter kunde faa ham et Øjeblik under fire Øjne, spurgte hun: »Men hvad gik der af Clara, hun blev ganske rød, da hun fik se dig? — Saa du ikke det?« Hun vidste ikke selv, hvad det var, som holdt hende tilbage fra at spørge om ham selv.

»Ja, jeg syntes nok, hun blev svært overrasket,« svarede Fritz i den naturligste Tone af Verden, »og jeg tilstaar oprigtigt, at jeg selv ogsaa blev det. — Der er ingen, som har sagt mig, at hun skulde komme hid, ikke engang, at hun var paa disse Kanter. Hvorledes er egentlig det gaaet til? — Lad mig se, hvor længe er det nu, siden vi saaes; det var før jeg rejste til Udlandet — —«

Det forekom Augusta, som om en Sky gled bort fra hendes Øjne, og Solen atter med engang spredte Glans over alting. Hun havde virkelig været et lidet Gran urolig, men nu fandt hun altsammen saa ganske naturligt; thi det var sandt, hun havde intet fortalt ham om, at Kaptejn Lorentzen havde skrevet fra Bergen ind til Nicolai om, at han havde faaet et nyt Distrikt paa Østlandet, og at Nicolai maatte være saa snil at leje paa Landet til dem i Nærheden af, hvor Holsts skulde bo; hun havde ikke fortalt, at de for nogle Dage siden var flyttet derud. Alt dette havde ikke interesseret hende selv synderligt nu, da hun havde sit eget at tænke paa.

Hendes Kjærlighed troede atter blindt, han havde jo selv gjort opmærksom paa, at han blev overrasket; og at han blev det, var hendes egen Skyld, som ingenting havde fortalt ham. Det sagde hun ogsaa siden til sin Broder, da denne forsigtig vilde dryppe Tvivl ind i hendes Sind.

Men Nicolai og Rode havde sine egne Tanker; de stak Hovederne saa smaat sammen og gav sig til at observere.

Det nyttede dog lidet idag. Der var ikke saa ganske faa Gjæster, og det var let for Fritz at undgaa Clara, saa vidt foreneligt var med almindelig Høflighed. Ogsaa hun søgte at undgaa ham; den pludselige Overraskelse havde efterladt en Braad, og hun var en Smule angst for at tale med ham. Naar der gaves en passende Anledning, benyttede hun den til at vise ydre Hengivenhed for sin Mand; hun lænede sig med Haanden paa hans Skulder og saa ham smilende ind i Ansigtet, eller hun hængte sig med begge Hænder om hans Arm som til Beskyttelse, da Raketterne skulde tændes. Han var rigtig fornøjet med hende idag. Kaptejn Lorentzen var forresten slet ikke saa ilde. Middelhøj, bred og fast bygget som en dygtig Sømand, lyste der noget smaa jovialt ud af hans vejrbidte Ansigt, og ved en St. Hans-Moro som denne bidrog han endog ikke lidet til at holde Munterheden gaaende, især da man kom saa langt som til Dansen paa Laaven; og ingen forstod som han at sætte Liv i Landsfolkene.

Medens Fritz engang dansede rundt, bemærkede han, at Clara fulgte ham med Øjnene. Det var jo i og for sig ikke saa paafaldende, men under de forhaanden værende Omstændig-

heder generede det ham; man kunde lægge det ene til det andet, og han havde en Følelse af, at baade Nicolai og Rode vilde være skarp-synte. Heldigvis var ingen af dem tilstede i Øjeblikket.

Efter en Stund gik Fritz hen til Clara og bød hende op. Augusta var inde, og han besluttede kun at danse et Par Gange rundt. Da de kom forbi der, hvor Augusta stod, spurgte han saa højt, at denne skulde høre det, om noget helt ligegyldigt, men da de var henne paa den modsatte Kant, hviskede han: »Vær lidt forsigtig; de lægger Mærke til os.«

Denne flygtige Berørelse af deres fælles Hemmelighed, det, at hun atter hørte ham hviske, som om der kunde være en Fortrolighed mellem dem, vakte forlængst indslumrede Stemninger hos hende. Det pludselig fremdukkede Minde, der hidtil havde trykket hende med Angst, begyndte at omgives af varme Strømninger, saadanne, som de havde været dengang.

Hun svarede ikke, men urolige Tanker susede gennem hendes Hoved. Alt hvad der var skeet siden dengang, strøg ilsomt forbi som blegnende Billeder, der tilsidst forsvandt bag den ene blussende Erindring, og med en vis ængstelig Lyst spurgte hun sig selv, om denne Hvisken var en ny Nærmelse.

De mødtes, og de skiltes, han med en Beslutning at sky hende, hvor det blot var muligt, hun med en urolig Følelse af rokket Sikkerhed.

Dagen efter sad Rode og Nicolai inde paa dennes Kontor og talte om det forefaldne. Der maatte aabenbart stikke noget under denne pludselige Forlegenhed, og de var enige om, at især Clara havde baaret Præget af, at dette noget maatte være noget ubehageligt. Rode vidste intet og raadede til at være meget forsigtig; det kunde jo hænde, at Fritz blot i sin Tid havde gjort Kur til hende og blevet afvist, eller muligens kunde noget, der lignede det modsatte, være Tilfældet.

Nicolai var derimod utaalmodigere. Han saa, hvorledes Augusta for hver Dag blev mere fæstet ved Fritz; han kjendte denne Blanding af Sværmeri og kvindeligt Stivsind, vidste, at hun vilde være blind for Smaating, som var enhver anden mistænkelige. Der maatte noget større til, og her var det maaske at finde, thi havde der været noget mellem Fritz og Clara, saa var det mere end rimeligt, at Historien med Aasum stod i Forbindelse med det, og den Historie havde Augusta i sin Tid hørt ligesaa meget om, som han selv.

Rode forstod, at Nicolai var tilbøjelig til at gaa paa, og for selv at trække sig ud af det, henviste han til Wedel Stenersen som den eneste,

der dengang havde staaet Fritz rigtig nær. »Men jeg kan ikke gaa op til ham,« sagde Rode, »jeg har jo ikke noget rimeligt Paaskud.«

Nej, det maatte Nicolai indrømme, men han havde fattet sin Beslutning. Han vilde sætte de almindelige Hensyn til Side, ikke bryde sig om, at han var en fremmed for Stenersen, thi her gjaldt det for meget. Og saa byggede han paa, at en saa strengt religiøs Mand nok vilde være taus, naar han tog hans Løfte, og ligeledes sige Sandheden, naar han fortalte, hvad det gjaldt.

Til Wedel sagde han dog kun, at han havde Grund til at tro, at Fritz gjorde Kur til Augusta, hvorfor han ønskede Oplysninger for Tilfælde, der skulde blive nogen Erklæring af.

Wedel følte sig noget generet af denne Anmodning, som han ganske naturligt fandt temmelig paatrængende. Hvor langt gik hans Pligt til at tale, og hvor langt gik hans Ret til det? Hvad han for sin Samvittighed mente at maatte sige, det fik han sige, men det forekom ham, at Grænserne løb saaledes over i hinanden, at den Ting ikke var saa ganske let at afgjøre.

»Det er lidt vanskeligt for mig at give det, De ønsker,« sagde han, »Sagen er den, at mine Veje nu er saa helt forskellige fra hans, saa jeg nødvendigvis maa se adskilligt i et andet og strengere Lys, end man sædvanlig gjør.«

»Jeg ved, at han er Fritænker,« svarede Nicolai, »men det var egentlig hans rent personlige Forhold, jeg ønskede at vide noget om.«

»Ja, det rummer jo overordentlig meget, og desuden er det just det, som kan ses i forskjelligt Lys. Det er bedst, De stiller bestemte Spørgsmaal, og mener jeg da at burde svare paa dem, saa faar jeg gjøre det efter min Samvittighed.«

Wedel boede endnu i det samme Værelse. Han syntes, hin Nat atter kom ham nær, han huskede, hvorledes han dengang havde været overbevist om, at Fritz paa en eller anden Maade havde været Anledningen til Aasums sørgelige Skjæbne; men saa tænkte han ogsaa paa, hvorledes han senere havde opsummeret alt, hvad der kunde forsvare Muligheden af, at der dog maaske intet var skeet, som direkte kunde lægges Fritz til Last.

Han havde allerede kunnet svare forholdsvis gunstigt paa de fleste af Nicolais Spørgsmaal, da denne pludselig sagde: »De kjendte jo Clara With, Fru Lorentzen? — Naa, jeg kan se paa Dem, at De kjender hende,« lagde han til med et Smil, og det var virkelig saa, at Wedel ikke kunde skjule den ubehagelige Overraskelse ved at erfare, at den anden var paa Sporet.

»Har Randel været forlovet med hende, eller noget saadant?« vedblev Nicolai dobbelt ivrig.

»Nej; ikke saavidt jeg ved.«

»Men har han gjort Kur til hende?«

»Det kan jeg umulig svare hverken det ene eller det andet paa. De var ofte sammen, men jeg kan med Sandhed sige, at jeg aldrig hørte Folk opholde sig over det.« Dette var jo den rene Sandhed; skulde det være Pligt at sige, at han selv havde seet Sagen i et andet Lys?

»Vel, De var altsaa ofte sammen. Men De ved nok, at hun dengang var forlovet med en Kjøbmand Aasum. Sætter De hans Død i nogen Forbindelse med dette her, med Randel?«

»Det forekommer mig, at dette smager for meget af Forhør,« sagde Wedel tilbagetrækkent, »til at det ganske passer med, at De er den, som beder om Oplysninger. Jeg skylder Dem jo egentlig ingensomhelst Forklaring.«

»Jeg beder Dem undskylde,« sagde Nicolai lidt forlegen over at have ladet sig drive saa vidt af sin Iver, »men jeg har sagt Dem, at det gjælder en Kvindes Livssag, og jeg er vis paa, at en Mand med Deres Opfatning af Pligt vil forstaa, hvorfor jeg venter af Dem, at De ikke skal udsætte hende for en stor Ulykke, hvis De sidder inde med Oplysninger.«

»Jeg vilde ikke gjerne se min Søster gift med Fritz; han har ingen Tro — det er mig nok. Men hvad den Sag angaar, som De spurgte om,« sagde Wedel i en bestemt og aldeles tilforladelig Tone, »saa er der vel ingen, som skulde

have Ret til at skrifte sin personlige Mening, om hvor meget eller hvor lidet der kunde tænkes at være i det. Om nogen har tænkt, at Fritz gjorde Kur til hende, som De udtrykte Dem, saa foreligger der i ethvert Fald et meget vigtigt Faktum. I Aasums Testamente var Frøken With betænkt paa en saadan Maade, at det ialfald maa veje stærkt imod at antage en Forbindelse mellem det ene og det andet. Paa min Samvittighed kan jeg sige Dem, at naar her er Tale om at vide — da ved jeg intetsomhelst.«

Nicolai Holst stod altsaa fast. Han havde ikke faaet noget sikkert at holde sig til, og han sagde til sig selv, at det maaske ogsaa havde været altfor sangvinsk at vente noget saadant. Saa meget troede han dog at have mærket, at Wedel ikke ganske kunde give en ren Attest, og dette var nok til at styrke hans egen Mistanke. Men hvorledes skulde man faa noget haandgribeligt frem, som Augusta vilde tage for godt?

Clara havde paa Hjemvejen fra Holsts atter taget den Beslutning at undgaa Fritz. Nu, da hun sad i den lille Vogn ved Siden af sin Mand, der munter efter Selskabet spøjte saa lunt og godlideligt med hende, fandt hun, at hun i det hele taget nød en upaaklagelig huslig Lykke med en brav Mand, og da hun kom hjem og saa sin lille Pige sovende med Hovedet langt ned i den

bløde Hovedpude og de smaa lubne Arme samlet foran paa Tæppet, syntes hun, at Hustruen og Moderen havde let for at stryge en rask Streg over den lille uventede Begivenhed idag. Hun lagde selv sit Hoved paa Pudsen, lukkede Øjnene til Søvn, tænkte for sidste, allersidste Gang paa hans hviskende Advarsel — se saa, fra imorgen af ikke en Tanke mere paa den Ting!

Da hun vaagnede næste Morgen, stod hendes Mand midt paa Gulvet og spændte Buxesælerne paa sig med det yndefulde Udtryk, som et tungt Hoved, en tør Smag og et uredt Haar i Forening kan fremtrylle en tidlig Morgenstund: »Naa, Godmorgen,« sagde han, »jeg er sgu lidt ør efter Moroen igaar.«

Igaar — javist, hos Holsts — Fyrværkeriet — Dansen — nu kom det frem altsammen — Fritz — hans Hvisken. Det kom, det ene efter det andet. Saa var hun lysvaagen, og saa blev hun hængende ved Fritz's Ord.

Medens hun klædte sig og stod for Spejlet, sammenlignede hun sit Udseende nu og dengang. Hun syntes ikke, hun var saa meget forandret, lidt fyldigere, men ikke synderligt, og hun span-dede med Tommel- og Langfingre rundt Livet, idet hun drejede sig halvt til den ene og til den anden Side. Hun saa ned paa sit hvælvede, hvide Bryst og paa sine runde Skuldre; der var det just, hans Kind rørte ved hende den allerførste

Gang, paa Ballet. Men det var jo sandt, hun vilde slet ikke tænke paa ham mere. Hun raabte paa Pigen, talte om Indkjøb i Byen. Var Kaffen færdig? Havde hun vasket de to Morgenkjoler? Hvorledes morede de sig igaar aftes her paa Gaarden?

Hun gik ind til Frokostbordet, og en Stund efter rejste hendes Mand ind til Byen.

Da hun var alene, kom atter Fritz frem. Han lod sig dog ikke forjage. Hvad var det, han havde sagt? De lægger Mærke til os — »os«. Der var som et blivende Baand mellem dem i dette »os« — deres fælles Historie, deres lykkelige, sværmende Dage, den første Elskovs hele Berusning, dybt gjemt i en farlig Hemmelighed mellem dem begge — »os«.

Det var ikke muligt andet, efter den Maade, hvorpaa han nu havde talt til hende, end at han vilde nærme sig hende paanyt; men nej — det skulde aldrig i Livet ske, ikke for nogen Pris. Imidlertid var det jo noksaa morsomt, at hun ikke havde tabt sig, at hun endnu var lige ungdommeligt tiltrækkende, og da hun atter saa ind i Spejlet, fandt hun, at han havde fuldkommen Ret. Desto fornøjeligere skulde det være at lade ham sucke forgjæves.

Hendes Mand rejste ud paa Inspektionsrunde, og hun blev for en Tid alene med sine Tanker; i dem savnedes nu aldrig Fritz. Det var dog

igrunden aabenbart, det tilstod hun, at hun ikke nogensinde egentlig havde elsket nogen anden end ham. Det betagende i Kjærligheden havde hun aldrig følt uden hos ham; ja, han var betagende, det lod sig ikke negte. Men netop derfor skulde hun nok ogsaa holde ham paa Afstand.

En Søndag, hun var nede hos Holsts, gik det pludselig op for hende, at Fritz muligens kom der for Augustas Skyld. Denne Tanke pinte hende, hun blev ligefrem jaloux, og fra det Øjeblik af var der ikke længer Tale om at undgaa ham, men om at søge ham. Det blev stærkere og stærkere, hun vilde atter vinde ham, vikle ham om sin Lillefinger, hun vilde sejre over den anden, blot rive ham fra hende. Hun havde jo ejet ham før, og kunde hun maaske taalt, at han ikke tilhørte nogen, heller ikke hende selv mere, saa taalte hun dog ikke, at han skulde tilhøre en anden.

Hun maatte have en fuld Forklaring paa, hvad han mente med sin Advarsel, men der var aldrig Anledning til det nede hos Holsts, og saa rejste hun hyppig til Byen for muligens at træffe ham derinde. Hun havde det gode Paaskud at besøge sin Moder, der ikke havde kunnet flytte ud paa Landet til dem, fordi hun gjennemgik en langvarig Øjenkur. Men det lykkedes hende aldrig; hun mødte alle mulige andre, kun ikke ham.

Der gik Uger. Hun havde faaet et lidet Nys om, at Fritz ogsaa kom ud paa Hverdage, og det eggede hende end mere. Saa kom August Maaned med Fru Holsts Fødselsdag; der var buden endel til Middag, Herrer og Damer, tilstrækkeligt mange til at man spreder sig, og at Opmærksomheden ikke uafsladelig er vaagen for den enkelte. Man spadserede om Eftermiddagen hen til en Udsigt, men det vilde ikke lykkes hende at faa ham et Øjeblik under fire Øjne.

Fritz havde allerede i nogen Tid paa rene Smaating mærket, hvorledes det var fat, og han gjorde alt for at blive hende fjærn. Hun maatte dog vel tilslut mærke det og opgive ham.

Henimod Aften, da det allerede havde begyndt at skumre, stod hun tilfældigvis alene ved en Blomsterseng, og han var i Nærheden.

»Randel — aa sig mig, hvad det er for en Blomst!«

Han kunde ikke undgaa det.

»Fritz, jeg maa tale med dig,« hviskede hun, da han kom nær; »jeg maa vide, hvad du mente dengang, St. Hansaften — men ikke her nu — naar alle er rejst; — hjemme hos mig.«

»Det er umuligt, for Deres egen Skyld — vær da endelig forsigtig!«

Det var ikke til at holde ud. Han sagde endog »De« til hende, efterat hun havde sagt »du«. Det bruste op i hende, hun blev heftig:

»Glemmer du, hvad du skylder mig, Fritz! Jeg vil ikke finde mig i det, hører du! — Du skal komme — jeg maa vide, hvad det er.«

»Hys — vær da lidt fornuftig!«

»Nej, jeg vil ikke! — Du ved ikke, hvad jeg har gaaet igjennem for din Skyld — du skylder mig Lykke — jeg vil -- --«

»Hys! Ti da bare stille — jeg skal komme!«
Han blev ligefrem angst for en Scene, en saadan kunde blive værre end det andet.

Og han begyndte at føle en levende Uvilje mod denne Kvinde, der syntes at ville krydse hans Vej.

Rode havde ved Middagen havt Augusta tilbords, og maaske var det dette, der i Forening med Vinen havde bragt ham til at se Livet og dets nærmeste Forhold noget mere rosenfarvet, end han til daglig plejede. Hun var idag saa munter og elskværdig, han havde endog troet at mærke noget varmt og mere end sædvanligt aabent i hendes Væsen ligeoverfor ham. Maaske var hans Mistanker om Fritz ugrundede, ialfald forsaavidt det gjaldt hendes Følelser. Hun havde idag været langt opmærksommere mod ham end mod Fritz, syntes han, og lidt efter lidt arbejdede han sig op til Elskerens dristige Mod.

Henne i en Havegang, hvorhen han nok saalistig havde ført hende, exploderede det. Men for hver Antydning, han kom med, slog hun det

hele hen i Spøg, og da hun endelig paa det mest direkte Spørgsmaal svarede: »Vær nu fornuftig,« og derpaa hurtig løb sin Vej, valgte han at skride tværs over en Græsplæne, for at komme paa en helt anden Vej end hun. Var det blot Overraskelse, eller var der nogen anden mellem dem? Han vilde helst troet det første, om der ikke fra før af var saa meget, som gav ham en hadefuld Tanke paa Fritz som den lykkelige.

Idet han netop vilde bøje op forbi Syrenerne, der stod langs Hovedgangen, hørte han Stemmer, og stansede uvilkaarligt, fordi de forekom ham halvt dæmpede. Han hørte skarpt og opfangede: »Jeg skal komme.« Han ventede, men hørte ikke mere; de gik. Det var Fritz og Clara. Forsigtig gik han samme Vej tilbage, som han var kommen, og der spirede et nyt Haab op i ham.

»Vil du sejle indover med mig?« spurgte Fritz, da Rode med de øvrige tog Farvel for at naa sidste Tog. Han skulde gjerne villet have et gyldigt Paaskud til at bryde sit Løfte til Clara.

»Nej, Tak, jeg rejser med de andre. Da gaar det fortere« — med at faa dig afvejen, lagde han til i sit stille Sind.

Fritz blev en Stund efter, og da han tog Afsked, fulgte Augusta ham som sædvanligt det lille Stykke hen til Vejen.

Nicolai gik ud paa Trappen, han saa dem staa derhenne, Fritz kyssede hende, nu gik han

nedover Bakken, han kunde ikke sees mere, hun viftede med Lommetørklædet. Nu maatte han være ved den første Sving, thi hun viftede atter og kom opover mod Huset.

Nicolai satte sig og lod hende passere ind, derpaa rejste han sig og gik raskt tversover Tuset. Udhusene var byggede i Hesteskoform, og i den midterste, længst bortliggende Bygning var der lige midt for Trappen til Hovedbygningen en bred overbygget Indkjørselsport. Gjennem den gik han, tog opover Kreaturvejen til Havnegangen, stak saa tversover et Grænholt og stod paa en fremspringende Knabbe, fra hvilken han kunde overse hele den Bugt, hvor Fritz havde sin Baad liggende.

Han satte sig ned, hvor der faldt Slagskygge, og et Øjeblik efter saa han i Maaneskinnet Fritz komme paa Vejen, stanse et lidet Øjeblik, hvor der tog en Gangsti af, som førte op til et Par Husmandsstuer og derfra til Bygdevejen, men saa gik han videre nedover mod Stranden. Det kunde altsaa alligevel ikke være, som Rode havde ment, at de skulde mødes iaften — jo, nu vendte han pludselig om, gik ind paa Stien, stansede ikke, gik videre — der blev han borte bag Træerne.

Det var virkelig saa, at Fritz havde betænkt sig. Hvorfor skulde han gaa til et ubehageligt Møde, hvor han blot vilde faa unyttige Bebrejdelser, og hvor han selv maatte spille den kjede-

lige Rolle af den koldt utaknemmelige, krænke hendes Forfængelighed og finde paa alslags Udflugter? Lad hende da heller sidde og vente forgjæves, det talte ligesaa tydeligt. Og han gik nedover mod Baaden. Men om hun saa bagefter skaffede ham en Scene, om hun ikke skulde være besindig nok til at forstaa hans Udebliven? Det var dog bedst at slaa Slaget med det samme og være færdig med engang.

— »Det er ikke sandt, Nicolai, du lyver for mig, du er nedrig nok til at ville give mig stygge Mistanker, — jeg ved jo, du er imod ham,« sagde Augusta oprørt, da Nicolai fortalte hende, at Fritz iaften havde et Stevnemøde med Clara.

»Jeg forlanger ikke, at du skal tro, men at du skal se. Hans Baad ligger endnu dernede.«

Hun kastede et stort Shawl om sig og fulgte ham. Paa Vejen fortalte han hende alle Omstændigheder, som han havde faaet dem fra Rode. Selv vilde han naturligvis ikke svare for andet, end at Fritz ikke var gaaet til sin Baad, men opover Skullerudstien. Hun kunde selv drage sine Slutninger ligesaa godt som han.

De satte sig derhenne ved Graneholtet. Baaden laa ganske rigtig nede ved Stranden og vuggede sig i den lette Aftenbris; langs Mast og Fokkestag lyste de hvide, vel beslaaede Sejlroller i Maaneskinnet, og der var ingen hverken i Baaden eller paa Stranden.

Altsaa var det sandt!

Han, som havde sagt nu nys, da de skiltes: »Jeg kan ingen anden elske end dig, og har ingen anden elsket« — og nu et Øjeblik efter var han dog hos en anden. Ogsaa for hende gik der nu pludselig et Lys op om Claras første Forlovelshistorie; hun nævnte det til Nicolai, og denne fortalte hende da om sin Samtale med Stenersen.

Synd og Død — det var hun ikke længer i Tvivl om — klæbede der ved denne Mand, som hun elskede saa højt — nej, nej — som hun havde elsket saa højt. Han bedrog hende jo nu i dette selvsamme Øjeblik, og den, hun havde elsket, var ikke mere. Det sved og brændte i hendes Hjerte, det gjorde ondt, dræbende ondt, men det brændte hans lyse Billede bort, det hun selv havde elsket frem; og paa den Bund, hvor det havde tegnet sig, steg der et nyt frem, som fyldte hende med Forfærdelse: Denne Mand havde hun elsket!

Hvor bleg hun var! Hun græd ikke, sad ganske stille, Shawlet havde hun hyllet tæt omkring, de i aabne Tværrænder udskaarne Skostak frem fra Kjolen, Legemet var fremoverbøjet, Armene sammenlagte under Shawlet og støttede paa Knæerne; hun syntes endnu finere end ellers, men det var blegt og blodløst, næsten uhyggelig aandeagtigt i den skjære Belysning. Og saa

stirrede hun med store, mørke Øjne udover Bugten. Baaden blev ved at vugge, Krusningerne paa Vandet at glitre, Strandbølgerne at skylle; saaledes havde de ogsaa vugget og glitret og skyllet før, da hun sad der og drømte om Lykke. Men de kjendte ikke Forskjel paa Glæde og Sorg, de ligesaa lidt som Livet hernede, som skyllede ubekymret hen over de forliste Sjæle; naar de ikke kunde holde sig oppe i Lyset og Glæden, saa fik de synke i Sorg og Mørke. Men Gud vilde give hende Styrke, blot hun ikke selv valgte at være svag. Hun vilde kjæmpe, hun vidste, hun maatte komme til at lide længe, men hun skulde sejre tilsidst. Gud vilde sende hende Lys, saa hun ikke skulde slukne i Mørket.

Hun stirrede endnu udover. Egentlig havde hun jo nu intet at stirre efter, men alligevel var det, som om noget drog hende til at ville se ham i denne Bedragets Nat. Derhenne inderst i Kløften maatte han komme frem, hvis han kom fra Clara. Det var sort allerinderst, klarmørkt overskygget et godt Stykke udover, men udenfor den skarpe Skyggelinje laa selve Stranden i Maanelyset næsten hvid med sit glatskyllede Sand- og Grusdække.

»Kan det nytte, du sidder her længer,« sagde Nicolai. Han havde siddet og tænkt paa, om det vel havde været muligt at undgaa at lade det komme saa pludselig paa hende.

»Jeg vil se, naar han kommer,« svarede hun, »du behøver jo ikke at vente; jeg er ikke ræd for at være alene.«

»Nej, jeg kan godt vente.« Efter en Stund lagde han til: »Sæt nu, at han ikke er der, eller at han er der, men uden nogen Tanke, som kan krænke dig?«

»Det har jeg alt tænkt paa — men hvad har der saa været før? Hvad er det for et forfærdeligt Baand mellem dem, som kan drive ham til at gaa i Løgn lige under mine Øjne? For løjet har han. Var der ikke noget uhyggeligt, som bandt ham, saa kunde han været aaben og ærlig mod mig.«

»Naa, man kunde jo tænke sig, at det alt-sammen lod sig forklare, kanske helt retfærdiggjøre eller ialfald undskylde. Vær nu ikke for hastig, saa du angrer det siden.«

»Har du tænkt paa, at jeg kunde blevet gift med en Mand, som har en uskyldig Mands Blod paa sin Samvittighed? Tror du kanske ikke det selv?«

Nicolai taug.

Der gik én Time til, og der gik to. De talte frem og tilbage om det, og Nicolai var forbauset over at høre hende tale med saa megen Ro og med et saa fuldstændig aabent Blik for alle Omstændigheders Sammenhæng.

Pludselig rejste hun sig heftigt. Hun trykkede Haanden ind mod Hjertet, det begyndte at banke saa hurtigt. Hun saa ham komme; han

gik langs Stranden hen til de Par Stokke, som udgjorde Bryggen, han hoppede ned i Baaden, løste Sejlene, kastede los, og der gik ikke mange Minutter, før de saa de hvide Sejl stryge forbi dem og ud mod Fjorden.

»Kom,« sagde hun, »lad os gaa.« Hun stod just og tænkte paa, hvor langt heller, hun vilde seet ham død og aldrig vidst alt dette.

Nicolai saa paa Uhret. Det viste halv tre. Fritz maatte have været over to Timer deroppe.

XXVIII.

Den Nat sov Augusta ikke, hun græd heller ikke; det skulde vel komme siden. Hun gjorde sit Regnskab op for alt det forbigangne, men det var kort og klart; hvad der optog hende, var Beslutningerne for det kommende.

»Har du sagt det til Moder?« spurgte Nicolai, da hun kom ned til Frokosten.

»Ja, og hun er enig med mig.« Der var noget besynderligt ved hendes Stemme, som plejede at klinge saa friskt og fyldigt; den havde ikke tabt Klang, men var ligesom svunden ind. Saa bad hun ham, at han idag vilde sætte i Værk, hvad hun havde besluttet og Moderen bifaldt. Han skulde først gaa til Herman Rode og

sige ham, at hun modtog hans Haand; han havde friet til hende igaar, fortalte hun.

»Men du elsker ham jo ikke, Gusta.«

»Nej! — Jeg kommer aldrig til at elske nogen — ikke elske! Men jeg kan gjøre ham lykkelig, og naar det nu engang skal være, saa skal det ske strax. Moder er enig med mig.«

»Vil du ikke faa en Forklaring først?»

»Han kan alligevel ikke forklare, hvorledes jeg skulde faa alt det tilbage, som døde bort inat.«

Nicolai saa, at dette ikke var Udbrud af Heftighed, men en moden, færdig Beslutning, og han gjorde ingen Indvendinger mere, men lovede at udføre alt saaledes, som hun paalagde ham.

Udpaa Formiddagen kom han op til Fritz og meddelte ham i al Korthed, næsten tørt og forretningsmæssigt, hvad man havde opdaget, og hvilke Slutninger man drog, baade de øjeblikkelige og de tilbagevirkende.

Fritz skiftede strax Farve, da han hørte, hvad det gjaldt, og han sad der fremdeles bleg og hørte; men han taug. Det var klart, at her var ingen Oprettelse mulig, og ligeoverfor denne Broder, der altid havde modarbejdet ham, og som nu formodentlig skadefro nød af dette fortvivlede Udfald, vilde han ikke engang forsøge paa at retfærdiggjøre sig; ikke engang i de Punkter, hvor man drog urigtige Slutninger. Det kunde jo alligevel ikke nytte.

»Er der mere?« spurgte han, da Nicolai stansede, men ikke gjorde Tegn til at gaa.

»Ja, jeg har at meddele Dem, at Augusta er forlovet med Herman Rode.«

Der fløj et Udtryk af vantro Tvivl over Fritz's Ansigt, som om han vilde sige: Det er naturligvis en Løgn for at afholde mig fra at søge hende og give en Forklaring.

»Jeg ser, De tror det ikke,« sagde Nicolai roligt, »værsgod!« Og han rakte ham en Billet uden Adresse. Der stod kun: »Jeg er forlovet med Herman Rode. Augusta Holst.«

Fritz forstod ikke, hvorledes det kunde hænge sammen, men taug og rakte Billetten tilbage.

»Det vilde kanske vække Opsigt, om De helt forsvandt fra vort Hus,« sagde Nicolai, idet han rejste sig. »Om fjorten Dage vil Forlovelsen blive deklareret derude, og De vil faa Indbydelse. Forinden venter vi ikke at se Dem. Augusta ønsker ikke at tage mod Dem før.«

»Og jeg har ikke et Øjeblik tænkt paa at gjøre nogetsomhelst Skridt — jeg ved, det vilde være unyttigt. Men sig hende — aanej, sig hende ingenting. Men til Dem vil jeg dog have sagt det, skjønt De vel tror, det er en Løgnfrase, at jeg aldrig har elsket nogen anden, og at jeg endnu elsker hende, som den Mand elsker, der

tror, at Kjærligheden er det eneste, Livet er værd at leve for.«

Nicolai smilede; han tog det virkelig for en hul Frase.

Frirz gik ud en kort Stund efter, at Nicolai havde forladt ham. Han vilde gaa langt, bort fra Byens Færdsel, han vilde ikke møde kjendte Ansigter, det var mere end nok at skulle slæbe sig selv med i en Stund som denne. Maaske var det et Slags Forfængelighed, der havde holdt ham oppe under Samtalen med Nicolai; nu brød det sammen, han gik som i en halv Bedøvelse, gik uden at tænke paa, hvor han var. Kun en dump Følelse af selve Ulykkens Storhed rørte sig i ham, indtil han lidt efter lidt begyndte at tænke, tænke tilbage og tænke fremad.

Det var ramlet altsammen omkring ham, og ligesom i et Jordskjælv stod han der midt i Ruiner og med den angstfulde Følelse af ingensteds at finde fast Grund under sig. Han forbandede det blinde Tilfælde, der havde stillet sig i hans Vej.

Hvad han havde levet, havde dog kun været halvt, indtil denne Kjærlighed kom med sin stærke Skjønhed, og han følte, at uden den vilde det blive mindre end halvt. Forhen kunde han se fremad i Haab, nu havde han at se tilbage paa et uopretteligt Tab, en knust Lykke.

For hver Dag, som gik, blev det ham mere og mere uklart, hvad han egentlig vilde tage sig for. Han havde intet rigtig sandt og stærkt at holde sig til mere. At træde frem til Strid igjen var ham modbydeligt, det gav ham intet personligt Udbytte. Han tænkte et Øjeblik, bare for at finde Udvej, paa sin novellistiske Plan, men det vilde ikke længer være ham nogen Glæde at udarbejde den, og nyttede den nogen, saa nyttede den ialfald ikke ham selv.

Det hele var i Forhold til ham selv et intet, og han stod der midt i dette intet, uden at vide, hvad han skulde gjøre af sig. Ja, han kunde gjøre som Aasum, men da vilde de ane Sammenhængen, og han undte dem ikke den Fornøjelse, at lade dem tænke spottende paa hans fejlslagne Forhaabninger.

Saa modtog han Indbydelse til Holsts.

Luften saa ud til Regn, ialfald ikke sikker, og forsynet med Regntøj kom Fritz om Eftermiddagen ned til Revièret. Da hans egen Baad var trukken paa Land for at bundskrabes, havde han hos Lars Baadmand bestilt en anden tilleje. Han vilde ikke udeblive, han vilde komme aldeles som han plejede, og desuden kunne indrette det saa, at han først indfandt sig, naar de andre, som tog med Jernbanen, var samlede derude.

Henne ved Vedjagterne blev han opmærksom paa en Sammenstimlen, og paa en Mast saa han hejst Bethelflag. Det var altsaa en Lægprædikant, der benyttede Anledningen til at proppe i disse stakkels Arbejdstrælle endel Dumheder og Overtro. »Beder uden Afladelse, thi af eder selv ere I intet, kun Herren kan give Styrke, og uden ham ere I som et Nøddeskal paa Havet.« Han stansede uvilkaarligt. Kjendte han ikke denne Stemme? Han gik nogle Skridt nedover mod dem. Jo, det var Wedel Stenersen, der stod paa en Vedstabel ombord med et Lommetørklæde og en stor sort Psalmebog i Haanden og holdt Opbyggelse. Der var igrunden noget ret interessant i hans Stilling, saaledes som han saa ham der i Profil, noget, der kunde være til Model for en Maler. »Beder uden Afladelse, thi Vejen gaar gjennem Bønnen til Troen, og uden at I ere i Troen, kunne I ikke blive salige.«

Fritz smaalo. Der var dog noget overordentlig komisk i dette, at der altid brugtes de samme Udtryk og Fraser, den samme traditionelle Begrædelighedsstil; aldeles som Redaktør Viig, der altid havde det samme Forraad af »Undertrykkelses«-Fraser, naar han skrev sine Ledere. Formodentlig virkede det bedst paa Mængden.

»I bede og faa ikke, fordi I bede ilde.«

Aaja, det vilde nok vare længe, før Verden var opdragen til Fornuft, tænkte Fritz, og ham

kunde det da være det samme. Han var kjed af det hele. Stor Synd var det, at en Mand som Wedel Stenersen skulde kaste sig saa rent bort i idiotisk Præk. Men ham om det.

»Det ser stygt ud til Regn,« sagde han til Lars.

»Jamen gjør det saa, ja! Tør hænde han løjer vel mye af udover Kvælden.«

»Saa rejser jeg hjem med Jernbanen og skal lade Baaden blive sejlet ind imorgen.«

Fritz kastede endnu et Blik op mod Bethel-folkene. »Skal du ikke være med deroppe, du da?« spurgte han Lars.

»Aa, jeg trur naa ikke det hjælper hverken for Vand eller Værk, om jeg skal sige min Mening. Naa synger dem, og ikvæld drekker dem.«

Fritz smilede. Det var jo en noksaa fornuftig Mand, den Lars.

»Nej, jeg trur, det er bedre at gaa i e' regtig Kjerke; det er naa Guds Hus det, da. Og saa leve som et skikkeligt Menneske, og drikke med Maate.«

Aahaa, det var altsaa blot »Æblekage paa en anden Maade«, som der staar i Kogebøgerne. Overtro og Dumhed! Og var man naaet op til noget højere, saa var det jo ikke stort bedre det heller. Man bare fik saa meget skarpere Syn for Styghederne og Dumhederne.

Alligevel var der, midt igjennem hans Spot over selve Sagen, noget, der dunkelt drog ham over mod Personen deroppe, hvis Ord stundom førtes ned til ham af Vinden.

Nu, da alt var styrtet sammen, havde han haft Stunder, hvor Barndommen trængte sig frem i hans Tanker som det eneste virkelig lyse, myge og milde i hans Liv, og Wedel stod saa uadskilleligt indvævet i de Billeder, at nu, da han saa ham der, vidt skilt fra ham selv ved et umaadeligt Slug, skjønt ikke hundrede Skridt borte, droges han halvt vemodig mod ham; ikke mod denne Wedel, men mod den gamle, Barnet, Vennen. Men han kunde ikke rigtig skille dem fra hinanden.

»Bedrøvelse efter Gud virker Omvendelse til Salighed, som ikke fortrydes, men Verdens Bedrøvelse virker Døden.« Det bares ned af Vinden.

»Jeg tror det frsker lidt paa, Lars.«

»Aa, det er vel bare et Blaf, tænker jeg.«

Fritz lagde ud. Da han passerede Havnemærket, saa han sig tilbage. Wedel stod der endnu. Han strakte netop Haanden med Lomme-tørklædet frem; det saa næsten ud, som han viftede ud mod ham.

XXIX.

Den pinlige Stund var over. Da Fritz skulde lykønske de forlovede, havde Rode seet paa ham med et spottende, tirrende Smil; det tog han sig ikke videre nær af. Hun derimod var bleg, hendes Haand var kold, hun saa ham stort lige ind i Øjnene, som om det kunde være et sidste Farvel til den dejlige Drøm, der havde varet saa kort. Det skar ham i Hjertet, og idet han kjæmpede for at synes helt rolig, gik det koldt gjennem alle hans Nerver. Hendes Blik vakte paa engang tillive igjen alt, hvad han i disse Dage stykkevis havde lidt sig igjennem og forsøgt at kjæmpe ned.

Hvad var saa alt det andet? Intet!

Clara var straalende, Fritz skulde atter vindes. Fru With var forundret, hun havde saa sikkert troet, sagde hun, at det skulde blive Fritz. Andre sagde det samme med sit Blik. Nicolai var venlig, ingen skulde se paa ham, at noget var passeret. Men man saa det heller ikke paa Fritz. »Han er mærkværdig,« hviskede Nicolai til Rode. »Aldeles som om ingenting var,« hviskede denne tilbage.

Og alligevel havde man været nødt til at blive indenhus for det raa, kjølige Vejrs Skyld, inde i fuldt Lampelys, under uafbrudt Kontrol.

Men Afskedens Stund kom endelig. Fritz tog Farvel paa samme Tid som de andre.

»Vil De ikke heller tage med Jernbanen?« spurgte Nicolai og saa op paa Vejret, »det trækker op.«

»Bliver det Regn, har jeg Regnklæder med,« svarede Fritz.

»Men det kunde blive vel haardt Vejr for en Baad, det ser ud som Tordenluft dette.«

»Aa, man faar klare et Tordenvejr ogsaa,« sagde Fritz med et Smil.

Da han var kommen til Bakken, vendte han sig halvt. Hun stod støttet til Trappens Rækværk og saa efter ham.

Vel haardt Vejr, havde Holst sagt; aaja, det saa ud til noget af hvert. Hele Dagen havde Vinden været østlig, nu var den sprungen helt om til Vest, saa det var vel rigtigt det med Tordenvejret.

Og Baaden strøg afsted; det var sidste Gang, han var paa Besøg paa disse Kanter, den maatte gjerne skynde sig herfra. Det var god, kanske stiv Kuling, men jævn og uden Kast; det skulde ikke tage lang Tid at naa Byen. Kanske før Tordenvejret kom.

Forresten var der noget i det, Holst havde sagt. Det var virkelig en Smule uforsigtigt, det indrømmede han, at give sig ud med denne Baad, om Vejret skulde komme over ham. Der var et Par vandtætte Skot i den, men det var ikke hans egen stive Baad.

Uforsigtigt? Javel. Han saa op; længst i Vest laa det som Bly, saa Landet var sort nedeunder, og her over Søen var det ikke stort lysere. Deroppe rullede Skyerne sig frem i rundede Lag, det ene fremfor det andet, og nærmere kom det. Vinden begyndte allerede at støde af og til, og han firede lidt paa Skjødets. Søen var blaasort og toppede hvidt, men han saa skarpt og godt og skjelnede Sejlemærkerne. Inde over Byen laa der midt i Mørket en flad Kage af diset hvidgul Lysning, og saa havde han Stejlene Fyr og Gaasøen rigtigt for Kursen.

Uforsigtigt? Naa, om der nu skete en Ulykke, som de kalder det, hvad saa? Saa var det hele forbi, og bagefter var der intet. Aasum, som formodentlig troede paa et Liv efter dette, havde alligevel havt Mod til at gjøre det raskt af, hvorfor skulde saa ikke han selv gjøre det. Det var en Idé!

Vist blev det Uvejr, ja! Han hørte alt, det rullede dumpt i Retning af Kolsaas, men langt borte, og Vindstødene blev tættere og skarpere, Søen sortere, Skylaget tættere og større. Landet rundtomkring sænkedes mer og mer i Mørke.

Aasum, den stakkels Idiot, havde taget det fuldstændigt paa Gentlemans Vis, med dramatisk Sans og Knaldeffekt. Men saa havde han jo rigtignok udsat sine Følelser for at blive blotstillede, og efter sin Død skadet andre. Det

burde han ikke have gjort, selv om han fandt, at han ikke kunde nyde Livet længere.

Nej, men dette var igrunden en god Anledning. Der vilde komme til at staa i Aviserne med fede Typer: »Ulykkestilfælde« eller »Kuldsejlet«, og derefter: Under den heftige Tordenstorm inat er der skeet den beklagelige Ulykke o. s. v. Præsterne vilde blive snydt, de maatte alligevel lade ringe med Klokkerne og holde Gravtale. Ingen, hverken nu eller senere, vilde faa en Anelse om, at det ikke var skeet tilfældigt. Ikke engang Holsts kunde paastaa det modsatte!

Hvad havde han ogsaa at leve for længer? Livet var ikke et Liv værd.

Lykken lader sig ikke vinde, uden man griber den i Øjeblikket, og naar det var en Lykke at blive kvit dette tarvelige Liv, saa maatte man ogsaa da gribe Anledningen resolut.

Dette var dog virkelig fristende.

Ellers gik det jo ogsaa an at spille et Slags Rouge et Noir. Om han nu gjorde fast Skjødet, men forøvrigt sejlede saa som der skulde sejles, saa kunde det magelig passere for et Spil af Skjæbnen. Lidt Fusk var der kanske i det, lo han.

Og han gjorde Skjødet fast, men det lod dog ikke til, at Skjæbnen vilde gjøre det af med ham, syntes han, thi to Gange havde et Par skarpe Vindstød gjort sit bedste, men alligevel

mislykkedes. Han fik nok selv være Skjæbne alligevel, tænkte han.

Da saa han, at et tredje kom; det lod til at være endnu skarpere, og med den øvede Sejlers uvilkaarlige Bevægelse rykkede han i Skjødets. Det var fast.

Idet Baaden gik rundt, og han kjendte Vandet skylle op om sig, var der kun et, som fremstillede sig for ham: Redningen. Alt det andet var pludselig glemt, som om det slet ikke havde existeret. Først og fremst ikke komme under Baaden, dernæst faa Riggeren los; dette var hans første, klare Tanker. Men idet han dukkede op udenfor Baaden, mærkede han, at hans Arm var fast i en Ende eller hvad det kunde være, han kunde ikke faa den fri, og det hastede, han rykkede til og var klar, men det smertede heftigt i Armen. Han lagde sig om paa Ryggen for at flyde, medens han ledte i Lommen efter Kniv; men det var sandt, han havde Selskabsdragt paa og ingen Kniv med. Øjeblikkene var kostbare, Riggeren sank allerede, Hvælvet laa i Vejret, men Baaden vilde vel flyde paa Skottene.

Saa maatte han op paa Hvælvet. Da Baaden gik rundt, var han vest af Gaasungerne, og Vinden vilde rimeligvis drive den ind i Retning af Ildjernet. Han greb fat i Baaden for at svinge sig op, men den venstre Arm vilde ikke lystre, den smertede uudholdeligt, da han greb med

den. Armen var brukken. Saa var der ikke andet for end at finde Enden af Skjødet; det viklede han om sit højre Haanded for Tilfælde, at Haanden skulde blive udmattet af at holde fast, thi Søen var ikke saa lidet urolig.

Først nu kom han ihu, at det var ham selv, som havde villet dette, men der var noget uhyggelig angstfuldt i at lade sig kvæle af Vandet. Han kunde ikke bestemme sig til at slippe. Hu, den langsomme Kvælning, nej!

»Hjælp!« — Der maatte vel findes en eller anden, som hørte Raabet. Da han laa i Læ af Baaden, kunde han blot se henover mod Land. Han saa hverken Sejl eller andet. Og Vejret rullede nærmere, det sortnede helt og gav lange dumpe Drøn, endnu uden Skrald, men stærke. Vinden tog til, den strøg over Kjølen med skarpe, sugende Lyd, Søen larmede rundt omkring, og under Baaden satte den dybt klunkende, dødningagtigt hule Skvulp saa ensformige og regelmæssige som Pendulen paa en gammeldags Klokke.

»Hjælp!« — Vilde det blot begynde at lyne, saa han kunde se, om der var Hjælp at vente. For en Time siden havde Gøteborgsdampskibet passeret her, nu var der intet Dampskib at vente. Han hørte ingen anden Lyd end Vind og Sø og Torden; det blandede sig sammen til en larmende Sus, som gjorde ham angst. Dette varede jo en Evighed! Og saa kom Vejret. Det kom

her ligeover ham, Lynet saa klart som en Dag, kort efter et Skræl og en drønnende Rullen. Han syntes, det bragede i Baaden, og at Søen stilnede ligesom slagen af Vejret.

Han vilde passe paa det næste Lyn og se, om der ikke fandtes et Sejl paa Vandet. Men han saa alt andet, de taggede Træer paa Aastoppene, hvert eneste Hus paa Gaardene omkring, Skumskvættet mod Øerne og Stranden, de to hvide Maager, som skyndte sig mod Land; om der havde været et eneste Sejl ude, eller en Baad, saa skulde han have seet det, men der var ingen.

Alligevel var der et Slags Selskab i disse Lyn og disse Skræl. De brød paa den ensformige, kogende Larm omkring ham, de inddelte Tiden for ham, denne uendelige Tid! Og saa kunde han da spejde. Det maatte være udpaa Natten nu, og Tordenvejret varede saa længe, syntes han.

»Hjælp!« raabte han mellem hvert Skræld; nogen kunde da kanske være ude inat, selv om han ikke opdagede det herfra, eller skulde han ikke være drevet saa langt mod Land, at de kunde høre ham der? Haanden blev for træt, han maatte slippe Taget og prøve paa at flyde, medens han hvilte den.

Skulde det virkelig blive til, at han satte Livet til her? Naa, saa var det jo Slut og der-

med Punktum finale. Men han kunde ikke tro det; han var jo godt fast ved Baaden og en flink Svømmer, som kunde flyde uden nogen Anstrengelse, skjønt Klæderne blev rigtignok saa tunge paa ham. Han maatte atter prøve at komme op paa Hvælv. — Den venstre Arm kunde ikke løftes!

»Hjælp!« — Han hørte selv, at han var hæs, saa længe havde han raabt. Vejret trak sig op mod Nordost og rullede fjernere og fjernere. Denne Blanding af Susen og Kogen og Skvulpen tog atter Magten rundt omkring ham i al sin Ensformighed. Vilde der da aldrig komme nogen? »Hjælp!«

Om nu hans Moder vidste, hvorledes han her var stedt! Aa, Moder! Han havde ikke tænkt paa hende før. Hele Barndommen, alle de uskyldige, lyse Minder — der kom en tærende Angst over ham; han maatte ikke dø.

Vejret var trukket bort, det lysnede en Smule op, men det var Nat endnu. Mon det havde været mørk Nat, da Aasum skjød sig? Nej, da havde han ikke turdet det; det maatte have været Solskin og Dag. Men her i dette Nattemørke! Han saa Aasum for sig, det vilde ikke gaa bort. Saa gav han sig til ihærdigt at tænke paa sin Moder for at slippe det Syn. Det hjalp en Stund; men med Moderen og Barndommen kom ogsaa Wedel frem, og nu saa han ham staa paa Bryggen og

prædike, han hørte de sidste Ord, Vinden havde drevet ned til ham — — — og saa kom atter Aasum.

»Hjælp!« Han slap Taget i Baaden, men han var jo godt fastgjort. Det var ikke alene Legemet, som kjendtes saa svagt, Tankerne blev til bare Billeder. Der kom de igjen i Klynge — Moderen, Aasum, Wedel, Clara, Augusta, han kunde ikke skille dem rigtig ad.

Dette kunde ikke gaa an, han maatte ikke give efter for Svagheden.

»Hjælp!« — han syntes selv det klang svagt. Med en Anstrængelse fik han atter fat i Æsingen, og det var, som om dette rev ham ud af et Slags døsig Stemning. Han begyndte atter at tænke klart. Skulde det være muligt, at der var noget efter dette Liv?

Der lagde sig en ængstende, klemmende Tvivl over ham, og alt imens han spekulerede over hele sin Verdensvisdom, raabte han uafledelig »Hjælp«. Han hørte ikke, at det blev svagere og svagere, at Stemmen svigtede, medens han troede at høre Lyden ligesaa stærkt, som Angsten vilde støde den frem. Han hørte ikke engang Søen larme, den var jo ogsaa stilnet noget af, og han var blevet saa vant til det; han følte sig kun som svævende i et Tomrum uden at vide, hvor det bar hen.

»Hjælp!« — Der var dog en Gaade til aller-
sidst, det kunde være Gud, men det var ikke
sikkert. Men det var heller ikke sikkert, at det
ikke var Gud. Og om det var Gud, da var det
derfor ikke givet, at ikke Livet var slut engang
for alle. — Hvorfor troede de det allesammen,
dette om et Liv efter dette?

Hvor var han henne? Og hvad var det for
Lyd han hørte? Stemmer og Aaretag! Det maatte
være paa den anden Side. Det var som han fik
nyt Liv, Haabet blussede op, og han klamrede
sig med Heflighed til Æsingen. Ja, han var i
Vandet, kuldsejlet — —

»Hjælp!« Han hørte ikke, at det blot var
en Hvisken, men Tankerne arbejdede. Det var
saa nær, at han kunde høre, hvad de sang. Var
det blot ikke saa mørkt endnu. Han hørte raa
Stemmer, som sang i Takt med Aarernes Tag i
Tollegangene:

Og hør du Agnete, hvad jeg vil sige dig,
Haa, haa, haa!
Og vil du nu være Allerkjæresten min,
Ha, ha, ha; ha, ha, ha!

Allerkjæresten — han tænkte paa Augusta. Men
fy, hvor de sang det raat; og saa hørte han raa
Latter fra de andre, medens en af dem sang
videre indtil Omkvædet, da var de alle med.

»Hjælp!« — Hvorfor hørte de ham ikke?
Var der da ingen, som vilde høre ham? — Er

der en Gud til, saa hør mig — — hjælp mig,
lad dem høre mig derborte — —

Og jeg vil være Allerkjæresten din,
Haa, haa, haa!

Han hørte det næsten ikke mere, det klang som langt, langt borte. Tankerne begyndte atter at flyde over i hinanden, indtil der kom et lidt stærkere Øjeblik igjen.

»Hjælp!« — Det var kun Angsten, som raabte; der var ingen Lyd mere. »Gud, hjælp — — hjælp!« Det var Aasum, som kom frem og sang dette raa, latterspottende Omkvæd. Det var Aasum, som trykkede ham ned under Vandet, saa han ikke kunde aande. Han sad der og klemte ham over Brystet — og Moder er saa langt borte; hun vil hjælpe. Moder, kom, kom! Og Wedel er med! De maa kjæmpe med hele Verden, før de kan komme hid. De kommer forsent! — Gud! — — —

»Hjælp!« — Det blev lyst omkring ham, han laa i en bugnende grøn Eng og drømte i Sol-skinnet. Alt ligefra han var ganske liden og til nu stod i ét Syn for ham. Han saa baade Frem-siden og Bagsiden af alting, helt rundt og tvers-igjennem, men saa rørte det sig sammen i en Hvirvel og blev til en stor sort Kugle, som rullede og rullede, blev større og større, rullede over Markerne og Skovene og Husene hen mod ham

her i Græsset. Nu kommer den, den knuser mig, den skygger for Solen; det er hele Verdensrummet, ikke en Kugle længer, men en uhyre Hulning, tom og sort — — Men han var jo ikke i Græsset, han svømmede i hvid Melk, og der var Melk oventil og Melk nedentil og Melk paa alle Kanter — — og nu sank han i det; der kunde ikke sees igjennem det, men det var ikke sort, det var hvidt — — — —

*

*

*

Om Morgenen, da det blev lyst, kom der to Fiskere roende og fik se den hvælvede Baad. Da de kom derhen, saa de, at der drev en Mand med, bunden ved den højre Arm til Skjødenden.

Han gloede paa dem med aabne Øjne, medens Vandet slog i grønlig Skyl henover Ansigtet og gav dets blege Ligfarve et gulgrønt Skjær, men Læberne var smudsigt rødliggule som Gjællerne paa raadden Fisk og viste, at Liget havde ligget flere Timer i Vandet.

Dette var, hvad der var tilbage af Fritz Randel. Hvor der var blevet af det øvrige, derom gjorde der sig forskellige Meninger gjældende, da Dødsfaldet blev bekjendt.

